

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI**

**GELİŞMEKTE OLAN ÜLKE KENTLERİNDE KÜRESELLEŞME SÜRECİNİN
KENT KİMLİĞİNE ETKİSİ-ANKARA ÖRNEĞİ**

DOKTORA TEZİ

**Hazırlayan
Demet CAVCAV**

**Tez Danışmanı
Prof.Dr. Kemal GÖRMEZ**

Ankara- 2007

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Demet CAVCAV tarafından hazırlanan, "Gelişmekte Olan Ülke Kentlerinde Küreselleşme Sürecinin Kent Kimliğine Etkisi-Ankara Örneği" başlıklı bu çalışma, 13/09/2007 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda (oybirliği/oyçokluğu) ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Kamu Yönetimi Anabilim Dalında Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan
Prof.Dr.İhsan SEZAL

Üye
Prof.Dr. Kadir CANGIZBAY

Üye
Prof.Dr. Osman Metin ÖZTÜRK

Üye
Prof.Dr. Kemal GÖRMEZ

Üye
Prof.Dr. İşaya ÜŞÜR

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i
KISALTMALAR CETVELİ.....	v
TABLolar CETVELİ.....	vi
GİRİŞ.....	1

I. BÖLÜM

KENT, KENTLEŞME, KÜRESELLEŞME ve KİMLİK

A. GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDE KENTLEŞME, KENTLİLEŞME, KÜRESELLEŞME VE KENT KİMLİĞİ

1. Kent, Kentleşme, Kentlileşme, Kent Kimliği ve Küreselleşme Tanımları.....	5
a. Kent.....	5
b. Kentleşme.....	7
c. Kentlileşme.....	8
d. Küreselleşme.....	9
e. Kent Kimliği	12
2. Tarihsel Süreçte Kente Genel Bakış.....	13
3. Ülkelerin Gelişmişlik Düzeyi ile Kentleşme, Kentlileşme, Küreselleşme İlişkileri.....	17

B. KENT KİMLİĞİNİ BELİRLEYEN FAKTÖRLER VE KÜRESELLEŞME İLİŞKİLERİ

1. Kentli Olma-Kentte Yaşama Bilinci.....	20
2. Kentin Ekonomik Gücü.....	22
3. Kentte Yaşayan Kültürler-Kent Kültürü.....	26
4. Kentlilerin Karar Alma ve Uygulama Süreçlerine Katılım Mekanizmaları-Kentli Hakları.....	30
5. Göç Olgusunun Kente ve Kent Kimliğine Yansıması.....	32

II.BÖLÜM: KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE KENTLERDE DÖNÜŞÜMLER-KÜRESEL KENT VE KİMLİK TARTIŞMALARI

A. KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE KENTLERDE YAŞANAN DÖNÜŞÜMLER - KÜRESELLEŞME TARTIŞMALARI VE KENTE ETKİSİ

1. Genel Olarak Küreselleşme Tartışmaları	35
2. Küresel Ekonominin Ortaya Çıkardığı Yeni Merkezler- Küresel Kent/ Dünya Kenti Kavramları.....	46
3. Küresel Kültür ve Kent.....	52

B. KİMLİK TARTIŞMALARI ve KENTE ETKİSİ

1. Küreselleşme, Ulus Devlet ve Yerelleşme Ekseninde Kimlik Tartışmaları.....	57
2. Küreselleşme ile Birlikte Kent Kimliğinin Değişimi.....	64

III.BÖLÜM: KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE ANKARA'DA KENT KİMLİĞİ

A. KÜRESELLEŞMENİN TÜRKİYE'YE VE BAŞKENT ANKARA'YA ETKİSİ

1. Ankara'nın Tarihi Dokusu ve Sosyo-ekonomik Yapısı.....	69
2. Ankara'nın Toplumsal, Kültürel ve Mimari Yapısı- Ankara Kent Kimliği.....	77
3. Küreselleşme Sürecinin Türkiye'ye Yansıması ve Başkent Ankara'ya Etkisi.....	82

B. ARAŞTIRMANIN AMACI VE YÖNTEMİ

1. Araştırmanın Konusu ve Amacı.....	86
2. Araştırmanın Problemi.....	87
3. Araştırmanın Varsayımları.....	88
4. Araştırmanın Yöntemi.....	89
5. Araştırma Evreni ve Örneklem.....	89
6. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları.....	90
7. Verilerin İşlenmesi ve Çözümleme.....	90

C. KÜRESELLEŞME-KENT İLİŞKİSİ ÜZERİNE ALAN ARAŞTIRMASI-

1. Denek Özellikleri	
a. Deneklerin Cinsiyet Dağılımı.....	92
b. Deneklerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı.....	92
c. Deneklerin Eğitim Durumu.....	93
d. Deneklerin Mesleklere Göre Dağılımı.....	94
e. Deneklerin Gelir Düzeyi.....	95
f. En Çok İzlenen TV Kanalı.....	97
g. En Çok Okunan Gazete.....	98
h. En Sevilen Müzik Türü.....	99

2. Kentleşme ve Kentlileşmeye İlişkin Bulgular	
a. Bulundukları Semtte Oturma Süreleri.....	100
b. Bulundukları Semte Yerleşme Nedenleri.....	100
c. Deneklerin Aslen Nereli Oldukları.....	101
d. Ankara'ya Yerleşme Sebepleri.....	103
e. Başka Bir Yere Yerleşme İsteği.....	104
f. Ankara'nın En Önemli Sorunu.....	105
g. Kent Sorunlarının Çözümünün Kimden Beklendiği.....	107
h. Yerel Yönetimlere Duyulan İnanç.....	108
i. Kentli Alışkanlıkları.....	110
3. Kente Uyum ve Kente İlişkin Düşünceler	
a. Kenti Sahiplenme.....	151
b. Kentli İnsanın Kenti Algılama Biçimi.....	152
4. Küreselleşme ile İlişkilendirilebilecek Bulgular	
a. İnternet Kullanımı.....	155
b. Geçmiş ile Şimdiki Yaşam Tarzı Arasındaki Farklılıklar.....	157
5. Siyasal Katılma	
a. Semtle İlgili Bir Dernek ya da Grup Faaliyetine Katılım.....	178
b. Dernek/Kuruluş/Topluluk Üyeliği.....	179
c. Üye Olunan Kuruluşun Niteliği.....	180
d. Kentle ilgili Alınacak Kararlarda Etkileme Gücüne Olan İnanç.....	185
e. Ülke Siyasetinde ve Yönetiminde Hangi Grubun Daha Etkili Olması Gerektiğine İlişkin Değerlendirme.....	186
f. Siyasal süreci etkileme yolları.....	189
SONUÇ ve DEĞERLENDİRME.....	193
KAYNAKÇA.....	200
EK:Anket Formu.....	211
ÖZET.....	216
ABSTRACT.....	217

KISALTMALAR CETVELİ

a.g.e.:	Adı geçen eser
a.g.m.:	Adı geçen makale
Bkz:	Bakınız
Çev.:	Çeviren
Der:	Derleyen
DPT:	Devlet Planlama Teşkilatı
Ed:	Editör
s.:	Sayfa
TÜİK:	Türkiye İstatistik Kurumu

TABLOLAR CETVELİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	Ankara Kentinin Yıllar İtibariyle Nüfusu	71
Tablo 2	Ankara Yıllık Nüfus Artış Hızı	72
Tablo 3	Ankara 2000 Yılında Doğum Yerine Göre Nüfus	72
Tablo 4	Ankara'da 6 ve Daha Yukarı Yaştaki Okur-Yazarlığa Göre Nüfus	73
Tablo 5	Ankara'da Okur-yazarlık ve bitirilen son öğrenim kurumuna göre okur-yazar nüfus oranı (%) 6 ve daha yukarı yaştaki nüfus	74
Tablo 6	Ankara'da İktisaden faal olma durumuna göre nüfus (12 yaş ve üzeri yaştaki nüfus)	75
Tablo 7	Ankara'da Meslek grubuna göre çalışan nüfus oranı (%) - 12 ve daha yukarı yaştaki nüfus	75
Tablo 8	Ankara'da Ekonomik faaliyete göre istihdam edilen nüfus	76
Tablo 9	Cinsiyet	92
Tablo 10	Yaş	92
Tablo 11	Eğitim Durumu	93
Tablo 12	Meslek	94
Tablo 13	Aylık Gelir	95
Tablo 14	Gelirden En Büyük Pay Neye Ayrılıyor	96
Tablo 15	En Çok Seyredilen TV Kanalı	97
Tablo 16	En Çok Okunan Gazete	98
Tablo 17	En Sevilen Müzik Türü	99
Tablo 18	Bulundukları Semtte Oturma Süreleri	100
Tablo 19	Bu Semte Yerleşme Sebebi	100
Tablo 20	Deneklerin Aslen Nereli Oldukları	101
Tablo 21	Neden Bu İl'e Geldikleri	103
Tablo 22	Ankara'dan Başka Bir Yere Yerleşme İsteği	104
Tablo 23	Ankara'nın En Önemli Sorunu	105
Tablo 24	Deneklerin Eğitim Durumu ile Ankara'nın En Önemli Sorunu İlişkisi	106
Tablo 25	Kent Sorunlarının Çözümünün Kimden Beklendiği	107
Tablo 26	Yerel Yönetimlere Duyulan İnanç	108
Tablo 27	Deneklerin Eğitim Durumu ile Yerel Yönetimlere Duyulan İnanç İlişkisi	109
Tablo 28	Pikniğe Gitmek	110
Tablo 29	Spor Kulübüne Gitmek	111
Tablo 30	Tiyatro ve Sinemaya Gitmek	111
Tablo 31	Opera, Bale, Senfoni Konserlerine v.b. Gitmek	112
Tablo 32	Yürüyüşe Çıkmak	113
Tablo 33	Eş-Dost, Akraba Ziyaretleri	113
Tablo 34	Seyahate Çıkmak	114
Tablo 35	Futbol Maçına Gitmek	115

Tablo 36	Kafe, Bar, Disko v.b. Yerlere Gitmek	115
Tablo 37	Kahvehaneye Gitmek	116
Tablo 38	Akşam ve Tatil Günlerinde Yemeğe Çıkmak	117
Tablo 39	Deneklerin Eğitim Durumu ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki	118
Tablo 40	Deneklerin Eğitim Durumu ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki	119
Tablo 41	Deneklerin Eğitim Durumu ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki	120
Tablo 42	Deneklerin Eğitim Durumu ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki	121
Tablo 43	Deneklerin Oturdıkları Semtte Kalış Süreleri ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki	124
Tablo 44	Deneklerin Oturdıkları Semtte Kalış Süreleri ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki	125
Tablo 45	Deneklerin Oturdıkları Semtte Kalış Süreleri ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki	126
Tablo 46	Deneklerin Oturdıkları Semtte Kalış Süreleri ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki	127
Tablo 47	Deneklerin Yaşları ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki	129
Tablo 48	Deneklerin Yaşları ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki	130
Tablo 49	Deneklerin Yaşları ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki	131
Tablo 50	Deneklerin Yaşları ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki	132
Tablo 51	Deneklerin Cinsiyetleri ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki	135
Tablo 52	Deneklerin Cinsiyetleri ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki	136
Tablo 53	Deneklerin Cinsiyetleri ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki	137
Tablo 54	Deneklerin Cinsiyetleri ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki	138
Tablo 55	Deneklerin Meslekleri ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki	141
Tablo 56	Deneklerin Meslekleri ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki	142
Tablo 57	Deneklerin Meslekleri ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki	143
Tablo 58	Deneklerin Meslekleri ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki	144
Tablo 59	Deneklerin Gelir Düzeyi ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki	147
Tablo 60	Deneklerin Gelir Düzeyi ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki	148
Tablo 61	Deneklerin Gelir Düzeyi ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki	149
Tablo 62	Deneklerin Gelir Düzeyi ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki	150
Tablo 63	Kentin Kime Ait Olduğu	151
Tablo 64	Bir Kenti Kent Yapan En Önemli Özellik	152
Tablo 65	Deneklerin Eğitim Durumu ile Kenti Kent Yapan En Önemli Özellik İlişkisi	153
Tablo 66	Kentli İnsanların En Önemli Özelliği	154
Tablo 67	İnternet Kullanımı	155
Tablo 68	İnternet Hizmetinin Nereden Alındığı	156
Tablo 69	Deneklerin Eğitim Durumu ile İnternet Kullanımı Arasındaki İlişki	157
Tablo 70	Çocukluktaki Yaşam Tarzı ile Şimdiki Yaşam Tarzı Arasındaki Farklılık	157
Tablo 71	Beslenme Alışkanlıkları	159

Tablo 72	Giyim-kuşam	159
Tablo 73	Konut ve ev eşyaları	160
Tablo 74	Aile ilişkileri	161
Tablo 75	Sağlığı Koruma, Muayene ve Tedavi	161
Tablo 76	Dini Davranışlar	162
Tablo 77	Eğlenme ve Dinlenme Tarzları	163
Tablo 78	Siyasi Tercihler	163
Tablo 79	Bu farklılıkların nedenleri	164
Tablo 80	Deneklerin Oturdıkları Semtte Kalış Süresi ile Geçmişle Bugün Arasında Yaşam Tarzı Farklılıkları İlişkisi	165
Tablo 81	Deneklerin Oturdıkları Semtte Kalış Süresi ile Geçmişle Bugün Arasında Yaşam Tarzı Farklılıkları İlişkisi	166
Tablo 82	Deneklerin Oturdıkları Semtte Kalış Süresi ile Geçmişle Bugün Arasında Yaşam Tarzı Farklılıkları İlişkisi	167
Tablo 83	Deneklerin Oturdıkları Semtte Kalış Süresi ile Geçmişle Bugün Arasında Yaşam Tarzı Farklılıkları İlişkisi	168
Tablo 84	Deneklerin Oturdıkları Semtte Kalış Süresi ile Geçmişle Bugün Arasında Yaşam Tarzı Farklılıkları İlişkisi	169
Tablo 85	Deneklerin Eğitim Durumu ile Geçmişle Bugün Arasında Yaşam Tarzı Farklılıkları İlişkisi	172
Tablo 86	Deneklerin Eğitim Durumu ile Geçmişle Bugün Arasında Yaşam Tarzı Farklılıkları İlişkisi	174
Tablo 87	Deneklerin Eğitim Durumu ile Geçmişle Bugün Arasında Yaşam Tarzı Farklılıkları İlişkisi	175
Tablo 88	Deneklerin Eğitim Durumu ile Geçmişle Bugün Arasında Yaşam Tarzı Farklılıkları İlişkisi	176
Tablo 89	Deneklerin Eğitim Durumu ile Geçmişle Bugün Arasında Yaşam Tarzı Farklılıkları İlişkisi	177
Tablo 90	Semtle İlgili Bir Dernek ya da Grup Faaliyetine Katılım	178
Tablo 91	Dernek/Kuruluş/Topluluk Üyeliği	179
Tablo 92	Üye Olunan Kuruluşun Niteliği	180
Tablo 93	Üye Olunan Kuruluşun Getirdiği Yarar	181
Tablo 94	Ankaralıların Cinsiyetlerine Göre Herhangi Bir Dernek/Kuruluş/Topluluğa Üye Olup Olmadıkları	182
Tablo 95	Semtte Kalış Süresi ile Semtle İlgili Bir Dernek Faaliyetine Katılım Arasındaki İlişki	183
Tablo 96	Deneklerin Cinsiyetleri ile Semtle İlgili Herhangi Bir Dernek/Grup Faaliyetine Katılım Arasındaki İlişki	184
Tablo 97	Kentle ilgili Alınacak Kararlarda Etkileme Gücüne Olan İnanç	185
Tablo 98	Ülke Siyasetinde ve Yönetiminde Hangi Grubun Daha Etkili Olması Gerektiği	186
Tablo 99	Deneklerin eğitim durumu ile hangi grup ve toplumun siyaset hayatında daha etkili olması gerektiği ilişkisi	188
Tablo 100	Siyasal süreci etkileme yolları	189
Tablo 101	Deneklerin Eğitim Durumu ile kent ile alınacak kararlarda etkileme gücü ilişkisi	191

GİRİŞ

1980'lerin ortalarından itibaren yaygın olarak kullanılan ve günümüz dünyasında fazlaca tartışılan küreselleşme, ekonomik, siyasal, toplumsal, kültürel v.b. pek çok alanda hızlı dönüşümleri içeren bir olgudur. Küreselleşmenin başlangıç zamanı konusunda birçok görüş bulunmakla birlikte, sürece tarihsel bir perspektiften bakmak, hem dönüşümün nedenlerini ortaya koymak hem de toplumların kimlik dönüşümlerini izleyebilmek açısından önemli ipuçları verecektir. Her şeyi dönüştürme gücü atfedilen küreselleşmenin tarihsel süreç içinde geçirdiği evrim çok boyutlu dönüşümler içerdiğinden tek bir neden-sonuç ilişkisine bağlı olarak açıklanamayacaktır. Genel olarak ifade edilecek olursa, küreselleşme ile ilgili yapılan kuramsal tartışmalar, özellikle küreselleşmenin tarihsel süreçte ortaya çıkışı ve bu sürecin sonuçları ile ilişkili olmaktadır. Bu çalışmada, küreselleşme süreciyle birlikte yaşanan değişimlerin özellikle gelişmekte olan ülke kentleri kapsamında kent kimliğine etkileri yönünde tespitler yapılmaya çalışılacaktır. Küreselleşme sürecinde yaşananların sonucunda ortaya çıkan oluşumların ve bunların yarattığı çok boyutlu değişimlerin kente ve kent kimliğine etkileri çalışmanın temel tartışma konusunu oluşturmaktadır.

Geçmişten günümüze kadar uzanan değişim evreleri incelendiğinde kenti; son dönemde küreselleşme ile birlikte yaşananlar kadar çok yönlü değişikliğe uğratan, köklü ve farklı değişimlerin yaşanmadığı söylenebilir. Kentin toplumsal ve siyasal süreçleri biçimlendiren bir değişken olarak düşünülmemesinin sanayi devrimi ile başladığını söylemek yanlış olmayacaktır. Sanayileşmenin kente en büyük etkilerinden biri kentlerin nüfus artışı ile ilgilidir. Sanayileşme dönemi ile başlayan ve günümüze kadar devam eden süreçte kentli nüfusun oranı devamlı olarak artış göstermekte ve kentler nüfus artışının getirdiği önemli problemlerle karşı karşıya kalmaktadır. Günümüzde on milyonu aşkın nüfusu barındıran onlarca kentin

yanında, nüfusu yüz bini aşan binlerce kent bulunmaktadır. Günümüzde, kentlerin artan nüfusu dolayısıyla kentsel yaşantı biçiminin dünyaya egemen olduğu ve bu anlamda da hem kentsel sorunların arttığı hem de bu sorunların daha çok insan tarafından paylaşılmasına neden olduğu söylenebilmektedir. Küreselleşme, siyasi rejimleri, gelişmişlik düzeyleri, kültürel farklılıkları ne olursa olsun tüm dünya kentlerinin oluşumunu ve gelişimini etkilemektedir. Kentlerin yerleşim düzensizlikleri, sosyal güçler arasında dengesizlik, kente ilişkin toplumsal ve kurumsal oluşumların yetersizliği ya da yokluğu, kentte yaşayanlar arasındaki gelir uçurumları ve yaşam düzeylerinin farklılığının fazla olması gibi sorunların, küreselleşme olgusunun etkileri ile birlikte hem daha görünür hale geldiği hem de sorunların çözümünün daha da içinden çıkılmaz bir hal almış olduğu söylenebilir.

Sanayi devrimi ile başlayan süreçte kent, kıra özgü niteliklerinden farklı, kendine has kültürü ve kimliği olan bir oluşum olarak görülürken, küreselleşmenin kent kültürü üzerindeki etkisi bütünleşme, standardize olma noktasında kentin kendi kimliğinin korunamaması ile ilişkilidir. Küreselleşme baskın olarak benzer bir tüketim kültürü oluşturduğundan, kente ilişkin yeni kültürel çerçeve, daha fazla tüketim odaklı olmaktadır. Küreselleşme sürecinin, küresel evrensel kültür yaratımı ile dünyadaki bütün kentleri her yönüyle benzerleştirdiği düşünülmektedir. Küreselleşme, yerel kültür ve kimliklere vurgu yapan ve onları ön plana çıkaran tüm söylemlere karşın özellikle mimaride, kültürde, tüketim alışkanlıklarında birbirlerine benzeyen toplumlar yaratmaktadır.

Küreselleşme her şeyi dönüştürme gücünü liberal ekonomi politikaları ile yapmaktadır. Genel olarak ifade edilecek olursa, fordist üretimden postfordist üretim tarzına geçiş süreci içinde yeniden şekillenen ekonomik düzenin merkezinde olan yeni endüstri bölgeleri ve yerel birimlerin etkisi ile kentin geleneksel görevlerinin son bulduğu düşüncesi hakim düşünce biçimi olmuştur. Özellikle bu

gücün belli bazı kentlerde toplanması ile bazı kentlerin yükseldiği bazılarının ise önemlerinin giderek azaldığı bu düşünce biçimini destekler mahiyettedir.

Küreselleşme sürecinin tüm dinamiklerinin bizzat yaşandığı yerler olan ve bu anlamda ön plana çıkan gelişmiş ülke kentleri; bu sürecin yayılmasında önemli roller üstlenmiştir. Gelişmekte olan ülke kentleri ise; bu süreçten farklı dinamikler üretse de sürecin içine dahil olmuş gözükmektedirler. Daha önce ulus-devlet kimliği ve oluşumu içinde var olan kentler bir anlamda küreselleşme ile yaşanan dönüşümlerin etkisiyle bu süreçte ön plana çıkma ideali peşindeyken, bir yandan da var olan ulus-devlet sisteminin kimliğini korumak, kendi yerelliklerini önemsemek gibi çift yönlü bir oluşum içine girmişlerdir. Son yıllarda özellikle kimlik tartışmalarına konu olan yerelleşme ve bölgeselleşme olgularını küreselleşme sürecine doğal ya da tepkisel oluşumlar olarak nitelendirmek mümkündür. Bu süreçte, Türkiye özellikle 90'lı yıllardan itibaren küreselleşme ile yaşanan dönüşüm süreçlerinden etkilenmektedir. Özellikle son yirmi yılın iktidar yapısının ürettiği politikalara bakıldığında, küreselleşme göstergelerinin tam anlamıyla oluştuğu söylenebilir. Bu süreçte yaşanan dönüşümlerin Türkiye kentlerine etkisi ise kentsel yönetim anlayışından kentli davranışlarına kadar büyük bir yelpazede hissedilmektedir.

Küreselleşme ve kente etkisi kapsamında, çalışmanın birinci bölümünde; genel olarak çalışmanın temel konusu çerçevesinde kullanılan kavramlar olan kent, kentleşme, kentlileşme, küreselleşme ve kent kimliği tanımları yapılmaya çalışılacaktır. Küreselleşme ve değişen kimlik anlayışının kente etkilerini ortaya koyabilmek için süreç içinde genel olarak, kentin geçirdiği evreleri konu alan kent tarihi incelenecek olup, ülkelerin gelişmişlik düzeyi ile kentleşme, kentlileşme ve küreselleşme ilişkisi irdelenmeye çalışılacaktır. Kent kimliği ve küreselleşme arasındaki ilişkinin ayrıntıları ile ele alınan ikinci başlık altında ise sırasıyla, özellikle Sanayi Devrimi ile birlikte oluşan kentli olma ayrıcalığı ve kentte yaşama bilinci,

kentin ekonomik gücü, kentte yaşayan kültürlerin ortaya çıkardığı kent kültürü, son dönem hakları arasında yer alan kentli hakları ve göç olgusunun kente ve kent kimliğine etkileri ele alınmaya çalışılacaktır.

Küreselleşme sürecinde kentlerdeki dönüşümler, küresel kent ve kimlik tartışmalarının yer aldığı ikinci bölümde ise, önce genel olarak küreselleşme tartışmalarına değinilecek, ardından küresel ekonominin ortaya çıkardığı yeni merkezler olarak nitelendirilen küresel kent/dünya kenti kavramları ve yeni küresel kültürün kente etkileri konu edilecektir. Çalışmanın temel konularından olan kent kimliği kavramının küreselleşme, ulus devlet ve yerelleşme ekseninde süren tartışmalarına değinildikten sonra; bu süreçte kent kimliğinin nasıl bir dönüşüme uğradığı tartışılacaktır.

Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde ise; küreselleşme sürecinde Ankara kent kimliği dönüşümünü tespit etmek amacıyla, önce Ankara'nın tarihi dokusu, toplumsal, kültürel ve mimari yapısı yani geçmişten günümüze kadar ortaya çıkan Ankara kent kimliği ve kültürü ile küreselleşme sürecinin Türkiye ve Ankara'ya etkileri konu edilecektir. Bu çerçevede toplumsal alanda yaşanan değişimlerin ve son yıllarda artık insanlığın sık sık kullandığı topyekün bir dünya değişikliğinde ifadesini bulan küreselleşmenin; ülkemizde ve örneklemine oluşturduğumuz Ankara'daki etkilerini açıklamak amacıyla; Ankara ilinde 3 Bölge (gelişmiş, az gelişmiş, gelişmemiş) sınırları içinde bulunan 20 semtte uygulanan anket ve sonuçları bölgeler arası farklılıklar ortaya konularak incelenmeye çalışılacaktır.

I.BÖLÜM

KENT, KENTLEŞME, KÜRESELLEŞME VE KİMLİK

A. GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDE KENTLEŞME, KENTLİLEŞME, KÜRESELLEŞME VE KENT KİMLİĞİ

1. Kent, Kentleşme, Kentlileşme, Kent Kimliği ve Küreselleşme Tanımları

a. Kent

Kent ve kentleşme kavramları; kentli insanı çevreleyen ve ondan etkilenen tüm boyutları içeren ve geniş kapsamda tanımlanması gereken bir nitelik taşırlar. Özellikle sanayi sonrası kenti tanımlamaya çalışan her bilim dalı, kenti tanımlama noktasında merkeze kır-kent ayrımını koymakla birlikte kentin değişik işlevlerini konu almıştır. Bu anlamda kenti; sadece nüfusun belli bir yerde toplanması ile açıklanabilecek bir alan olmayıp, kendine özgü yapısı, işleyişi, işgücü biçimi olan, toplumsal örgütü, kültürü bulunan çok nüfuslu yerleşmeler olarak niteleyen kent bilimcilerin yanında, ticaret ve endüstri gibi tarım dışı üretim ve ekonomi kapasitesi ile ilgili uğraşları olan yerleşim yerleri olarak sınırlayan ekonomistler ve kentin diğer yerleşme biçimlerinden ayrılmasında belli bir topluluk olarak taşıdığı kendine özgü nitelikleri ön plana çıkaran toplumbilimciler bulunmaktadır.¹

¹ Kent ve kentleşme tanımları için bkz. Ruşen KELEŞ; Kentleşme Politikası, İmge Kitapevi, Ankara, 2002, Yakut SENCER; Türkiye’de Kentleşme, Ankara, 1979, Eyüp İSBİR; Şehirleşme ve Meseleleri, Gazi Büro Yayınları, Ankara, 1991., Kemal GÖRMEZ; Kent ve Siyaset, Gazi Kitapevi, Ankara, 1997., Kemal KARTAL; Ekonomik ve Sosyal Yönleriyle Türkiye’de Kentlileşme, Ankara, 1983., İlhan TEKELİ “Kentleşme, Kentlileşme ve Türkiye Deneyimi” Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, Cilt 5 , İletişim Yayınları, İstanbul, 1983.,

Kentin farklı özellikleri, işlevleri, yapıları ön plana çıkarılarak yapılan tanımlamaları birbirinden farklıdır. Örneğin Sjoberg² kenti tanımlarken merkeze sanayi öncesi ve sonrası kent karşıtlığını koyarken, Pirenne³ kenti tüccar sınıfının oluşumu, burjuvazinin doğuşu gibi iktisadi süreçlerle açıklamış, Weber⁴ ise, kenti; kent için vazgeçilmez unsurları olarak belirlediği pazar ve kale etrafında tanımlamaya çalışmıştır.

Kenti kent-kır farklılıkları temelinde açıklayanların sayısı da oldukça fazladır. Bunlara örnek olarak gösterilebilecek Duby'e göre;⁵ kent kır savaşı arasında kent hep kıra egemenmiş gibi gösterilmiştir. Bunun nedeni ise, bütün zamanlarda en sağlam kültürel nesneler ve egemen ideolojinin bütün ifadelerinin kentlerde biçimlenmiş olmalarıdır. Bunun sonucu olarak da tarihçilerin büyük bir kısmı, kentin gelişiminin büyümenin sürükleyicisi, ileri bir kültürün oluşumunun sağlanacağı yegane yer olduğu kanısını paylaşmışlardır. Bunun karşıtı olarak da, kırsal ortamı inatçı, sınırlı, pasiflik ve rutinlerin odağı olarak ele almışlardır. Bu anlamda kent; yavaşlıkları içine gömülmüş kırın karşısında, mübadeleye geniş ölçekte açık pazar, parasal dolaşımın düğüm noktası, çalışkan insanın doğal düzenin zorlamalarından kurtularak nesneleri serbestçe biçimlendirdiği geniş atölye, hem girişimcilerin, hem de işçilerin, sermayenin ve emek gücünün en faal biçimlerinin, yani ekonomik gelişme ile karışık bir ilerlemenin sürükleyici güçlerinin yoğunlaştıkları nokta ve bizatihi bu nedenlerle, özgürlük mücadelelerinin ayrıcalıklı alanıdır.

Kent-kır ayrımı çerçevesinde farklı bir bakış açısı geliştiren Bookchin'e

² SJOBERG, Gideon; The Preindustrial City, New York, 1965, s. 26-27'den aktaran Kemal GÖRMEZ; Kent ve Siyaset, s. 9.

³ PIRENNE, Henri; Ortaçağ Kentleri -Kökenleri ve Ticaretin Canlanması-, Çev.Şadan Karadeniz, İletişim Yayınları, 1994, İstanbul, s.103.

⁴ WEBER, Max; Şehir, Bakış Yayınları, Çev. Musa Ceylan, İstanbul, 2003.s.99

⁵ DUBY, Georges; "Kent'e ve Kır'a Bakmak", Şehirler ve Kentler içinde, Der. M.Ali KILIÇBAY, Gece Yayınları, 1993, Ankara, s. 87-88-89

göre⁶; kent, kırsal kültürün ve onun geleneksel zenginliğinin yerine “kent yaşamıyla” bağdaştırılan kitle iletişim araçlarını ve teknokratik değerleri getirmektedir. Bu anlamda, kentleşme, insanlığın sahip olduğu gelenekleri ve çeşitliliklerden oluşan zenginlikleri ve kimlikleri yok etmektedir. Kentleşme sadece kıyı değil, kenti de yok etmektedir. Yalnızca kasaba ve köy yaşamının tarımsal ilişkilerle beslenen değer, kültür ve kurumlarını değil, kent yaşamının yurttaşlık ilişkileri ile beslenen değer, kültür ve kurumlarını da yutmaktadır. İsimlilik, homojenlik ve kurumsal devasılık gibi boşucu özelliklere sahip kentleşme, insanlar arasındaki yakınlığı, mahalleleri ve insani ölçekli bir politikayı içinde barındıran kentsel alanı yuttuğu gibi, doğaya yakınlığı, yardımlaşma anlayışını ve sıkı aile ilişkilerini barındıran kırsal alanı da ortadan kaldırmaktadır. Bookchin, özellikle modern dönemle birlikte kent kır savaşımında kentin üstünlük kazanarak kır üzerindeki tahakkümünün daha üstün ve erdemli olan kıyı yok ettiği düşüncesindedir. Kır kimliği insanın daha iyi, daha doğru yaşamasına imkan veren bir özellik taşıırken kent yaşamı insanın insana yabancılaşması, doğadan uzaklaşma, geleneksel toplumsal yapılarda çözülme gibi daha olumsuz etkileri olan bir yapıdır.

b. Kentleşme

Kentleşme; “Sanayileşmeye ve ekonomik gelişmeye koşut olarak kent sayısının artması ve bugünkü kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında, artan oranda örgütlenme, işbölümü ve uzmanlaşma yaratan, insan davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikim sürecidir.”⁷

Esas olarak “nüfusun, düşük çoğunlukta ve küçük yerleşim birimlerinin hakim olduğu kırsal alanlardan, nüfusun daha büyük ve daha yoğun yerleşim

⁶ BOOKCHIN, Murray; Kentsiz Kentleşme, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1999, s. 31.

⁷ KELEŞ, Ruşen; Kentleşme Politikası, İmge Yayınları, Ankara, 2002, s.5

birimlerinde toplandığı kentsel alanlara göç etmesi"⁸ olarak tanımlanan ve hemen ardından belirtildiği gibi, aslında nüfusun yer değiştirmesi durumunun ötesinde ekonomik, toplumsal ve kültürel değişim sürecine işaret etmektedir.

Kentleşmenin farklı dönemlerde, farklı dinamiklerle, farklı görünüşleri olmasına rağmen genelde, ekonomik, sosyal, siyasal, teknolojik ve idari faktörlerin her dönemde kentleşmeyi sağladığı bilinmektedir. Günümüzde ise, ekonomik işbirliği toplulukları, serbest bölgeler, yabancı iş göçü gibi etkenlerin de kentleşmeye sebep olduğu belirtilmektedir.⁹

c. Kentlileşme

Kentlileşme, kente göç etmiş ve yaşamakta olan insanların her alanda kente özgü davranışlar sergilemelerini yani kentli gibi davranmalarını anlatır. Tavrı ve davranışlarında kentlere özgü değişikliklere rastlanır. Kentinin sorunlarına ilgi duymaya başlayan, kent yönetiminde karar alma süreçlerine katılma isteğine sahip olan insan, gerçekten kentli, kenttaş durumuna gelmiş olan kimse sayılır.¹⁰

Bir başka tanıma göre ise kentlileşme, bir toplumsal değişme, uyum ve bütünleşme sürecidir. Kısaca, kente göç eden nüfusun yeni koşullara uygun ilişkiler biçimi geliştirerek kentin bir ögesi olma durumudur.¹¹ Bu anlamda kentlileşme, insanın kent yaşantısı içinde kente ilişkin tutum ve davranışlar sergilemesidir. Kente ilişkin tutum ve davranışlar ise, kent yaşamına özgü olmakla birlikte kent kültürü ve kent kimliği kavramlarıyla ilişkilendirilerek açıklanabilir.

⁸ IŞIK, Oğuz, “1980 Sonrası Türkiye’de Kent ve Kentleşme”, Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, Cilt 5, s.782

⁹ İSBİR, G. Eyüp; a.g.e.; s.31.

¹⁰ KELEŞ, Ruşen, “Kentleşme Sürecinde Türkiye”, KOSİAD Yayınları 1, İzmit 1996, s.10.

¹¹ ERKAN, Rüstem; Kentleşme ve Sosyal Değişme, Bilimadamı Yayınları, Ankara, 2002.s.20.

Kartal'a göre ise kentlileşme¹², “ ‘kırdan kente göçen nüfusun ekonomik ve sosyal yönlerden kırsal özelliklerinden arınarak kentin özelliklerini kazanması sürecidir.”

d. Küreselleşme

Küreselleşme, iktisadi ve teknolojik güçlerin yaygın olarak kullanıldığı ve paylaşıldığı, sosyal alan olarak dünyanın hızla şekillendirildiği ve dünyanın herhangi bir bölgesindeki gelişmelerin kürenin diğer tarafındaki bireylerin ve toplulukların yaşama şansları üzerinde büyük ve derin sonuçlar yaratacağı yaygın görüşünü yansıtmaktadır. Bu boyutuyla küreselleşme “kıtalararası veya bölgelerarası akımlar ve faaliyet ağları, etkileşimler ve güç kullanımı üreten genişleme, yoğunluk, hız ve etkileri açısından bu ilişkilerin değerlendirildiği toplumsal ilişkilerin ve işlemlerin uzamsal organizasyonlarındaki dönüşümünü içinde barındıran süreç”¹³ olarak tanımlanmıştır.

Küreselleşmenin son yıllarda fazlaca tartışılan kavramların başında gelmesi onu üzerinde mutabık kalınmış bir kavram niteliğine ulaştıramamıştır. Bu bağlamda üzerine oldukça fazla anlam yüklenen, farklı tanımlamalara ve nitelendirmelere konu olan kavramların başında gelmektedir. Küreselleşme tanımlamalarının bir çoğu ekonomik boyutu ön plana çıkarmakta ve bu olgu “Batı kapitalizminin zaman zaman yeniden yapılanma gereksinmesini duyması ve bu sırada pazarını mümkün olduğunca genişletme çabasına girişmesi”¹⁴ olarak

¹² KARTAL, Kemal; a.g.e., s.23.

¹³ HELD, David, A. McGrew, D. Goldblatt, J. Perraton; “Küresel Dönüşümler, Siyaset, Ekonomi ve Kültür, Çev. İsmail Aktar, Küreselleşme Okumaları içinde, Editör: Kudret Bülbül, 2006, Ankara, s. 161.

¹⁴ ORAN, Baskın; Küreselleşme ve Azınlıklar, İmaj Yayınevi, Ankara, 2000, s. 19.

tanımlanmaktadır.

“Küreselleşme, hem küresel çaptaki sayısız birimlerin ve kurumların arasındaki kümülatif etkileşim ve hem de bireysel olarak eylemlerin bütünü olduğu için toplumsal hayatın pek az yeri küreselleşme olgusundan kaçabilir. Bu süreçler kültürden, ekonomiye, siyasete, hukuka ve çevreye kadar tüm toplumsal alanlara yansıtılır.”¹⁵

Giddens’a göre küreselleşme; yerel oluşumların kilometrelerce uzaktaki olaylarca şekillendirilmesi ya da tersi bir biçimde, uzak yerellikleri birbirine bağlayan dünya çapındaki toplumsal ilişkilerin yoğunlaşmasıdır. Bu anlamda küreselleşmenin; kapitalist dünya ekonomisi, ulus-devlet sistemi, askeri dünya düzeni ve uluslararası işbölümünden oluşan dört boyutu vardır.¹⁶ Tezin konu edildiği çerçevede dahilinde, ilerleyen bölümlerde bu boyutlardan bahsedilecektir.

Küreselleşmenin başka bir tanımı ise; iktidarın, yönelimlerin, kimliklerin ve ağların görünümünü değiştirerek ulus-ötesi aktörlerin egemen ulus-devletlerin çöküşünü hızlandırdığı ve bu devletlerin krizle karşılaştıkları süreçleri belirtir. Bu sürecin temel özelliği, içinde geri dönülemez olguları barındırmasıdır. Bu geri dönülemez olgular aynı zamanda küreselleşmenin tüm boyutlarını da anlatır: 1. Küresel finans ağları piyasası ve ulus-ötesi şirketlerin artan gücü kadar uluslararası ticaretin büyüyen yoğunluğu ve coğrafi genişlemesi. 2. Haberleşme ve iletişim teknolojilerindeki devam eden devrimler. 3. İnsan hakları için evrensel talepler-demokrasi ilkesine bağlılık. 4. Küresel kültür endüstrilerinden imaj akışı. 5. Ulusötesi aktörlerin, (şirketler, hükümet dışı örgütler, Birleşmiş Milletler) hükümetlerle birlikte, güç ve sayı olarak arttığı, ulus sonrası çok merkezli dünya politikasının doğuşu. 6.

¹⁵ HELD, David, A. McGrew, D. Goldblatt, J. Perraton; a.g.e., s. 187

¹⁶ GIDDENS, Anthony; “Modernitenin Küreselleşmesi”, Çev. Kudret Bülbül, Küreselleşme Okumaları içinde, 2006, Ankara, s. 204.

Dünya yoksulluk sorunu. 7. Çevresel tahrip sorunu. 8.Kültürler arası çatışmalar.¹⁷ Genel hatlarıyla küreselleşmenin tüm etkilerini kapsayan bu boyutlar toplumun tüm katmanlarında değişiklikleri de beraberinde getirmektedir.

Oldukça geniş yelpazede bulunan küreselleşme tanımlamaları bize içeriğinde esas olarak bu sürece nasıl bakıldığı konusunda ipuçları vermekle beraber üzerinde mutabık kalınmış bir tanımlamaya sahip değildir. Burada birkaç bakış açısıyla verilmeye çalışılacak her türlü tanım, süreci tamamen anlatan, onu tam olarak kapsayan bir yapıda olamayacaktır. Daha sonra da değinileceği gibi küreselleşme çok boyutlu bir süreçtir ve objektif kriterlere göre tanımlanması da bu ölçüde zordur.

Küreselleşmeyi tekil bir durumdan ziyade bir süreç olarak değerlendirmek daha doğru olacaktır. Küreselleşme/globalleşme/küresel çağ/bilgi-teknoloji çağı gibi içinde yaşadığımız dönemi adlandıran her kavramlaştırmanın özünde dünyanın bir değişim sürecinde olduğu varsayımına dayanan ortak bir vurgu bulunmaktadır. Sonuçları, etkileri, değişimleri, yenilikleri olumlu olsun ya da olmasın ciddi bir değişim döneminin yaşandığı gerçekliği herkesçe kabul edilebilir bir durumdur.

Küreselleşmenin çok boyutlu değişikliklerinin ortaya konulması ve tartışılması farklı ve daha kapsamlı bir çalışmayı gerektirdiğinden, bu çalışmanın konusu ile sınırlı olmak üzere, küreselleşme olgusunun kente ve kentliye etkileri ortaya konulmaya çalışılacaktır.

¹⁷ BECK, Ulrich; “Küreselleşme Nedir?”, Çev. Kudret Bülbül, Küreselleşme Okumaları içinde, 2006, Ankara, s. 221-222.

e. Kent Kimliği

İnsanların toplum halinde yaşadıkları, yani bir kültür oluşturdukları her yer ve zamanda, kişi olarak da, toplum olarak da bir kimlikleri olmuştur. İnsanlığın kültür ve kimlik gibi olguları kavramlaştırması başka bir kültür/kimlik durumuyla ilk karşılaşma sonrası olmuştur demek yanlış olmayacaktır. Yani kişi kendi kimliğini ya da kültürünü yaşadığı toplum içinde oluştururken kendi farklılığını ancak başka kimlik ya da kültürle karşılaştığı zaman kavramıştır. Bu farkına varışla birlikte, farklılık bilinci de belirir. Bu anlamda kimlik “kişinin yahut bir sosyal grubun çeşitli mensubiyetlerini açıklayan, onun tanınmasını sağlayan ve dış gözlemle kavranabilen özellikleridir. Kimliği, özneyi en yakın diğerinden ayıran farklılıklar olarak da tanımlayabiliriz.”¹⁸

Kentin insana özgü tanımlanan kimlik kavramıyla bütünleştirilmesi, kentin kendine has, kendini tanımlayan ona özgü ve diğerlerinden farklı bir kimliği olduğu tartışmalarını güçlendirmektedir. Bu açıdan bakıldığında; kent kimliğini “tek tek insanların zihinlerinde oluşan kent imgelerinin, kişisel gerçekliklerin dışında, ancak yine de onlarla örülmüş yeniden biçimleniş şeklinde kavramak mümkündür.”¹⁹ Bu anlamda kent kimliği, herkesin hakkında birkaç söz edebildiği, ancak bütünlüklü ve sebep-sonuç ilişkisine dayalı bir tanımın yapılması olanaksız bir kavram olarak gözükmemektedir. Ancak kimlik; anlamında geniş bir perspektif içerdiğinden kenti birkaç özelliği ile tanımlamak kimlik kavramını kent ile ilişkilendirmek açısından anlaşılabilir olmaktadır. Ankara’nın “memur kenti”, İstanbul’un “tüccar kenti” kimliklerini ön plana çıkarması gibi. Bu tanıma göre, kentleşmenin farklı biçimleri kent kimliğince belirlenecek, kent kimliği de farklı kentleşme biçimleriyle her an

¹⁸ KÖSOĞLU, Nevzat; “Kültür/Kimlik Üzerine”, Türkiye Günlüğü, Sayı 33, Mart/Nisan 1995,s. 43.

¹⁹ NALÇAOĞLU, Halil; “Yarılamayan Kentin Batısı: Ankara ve Batıkent üzerine notlar”, Birikim, Temmuz , 1999s.65.

yeniden kurulacaktır. Kent kimliği ile kentleşme arasındaki ilişki, farklı bir biçimde kentleşen kentler üzerinden tanımlanmaktadır.

Kent, içinde barındırdığı dinamikler çerçevesinde kendine özgü kimlik üretmektedir. Kent kimliği; birçok faktöre bağlı olarak gelişmekle birlikte, dinamik her zaman değişebilen/gelişebilen bir özellik taşır. Bu nedenle, kent kimliğini incelemek, oluşum süreçlerini anlayabilmek için zaman içinde başlangıç noktasına dönüp süreç içinde gelişimi/dönüşümü/değişimi izlemek gerekir. İlkçağlardan itibaren ortaya çıkan kent oluşumları özellikle incelemeye değer olmakla birlikte 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren özellikle mekânsal dönüşüm süreci ile birlikte, farklı etmenlere bağlı olarak gelişmiştir.²⁰

2. Tarihsel Süreçte Kente Genel Bakış

Kentin ilk olarak nerede ve ne zaman oluştuğuna dair kesin bilgi bulunmamakla birlikte, M.Ö. 7000-6500 yılları arasında şimdiki Konya sınırları içinde bulunan Çatalhöyük’de 1000’den fazla konut ve 5-6 bin nüfusu ile kent sıfatını hak edecek bir yerleşim olduğundan bahsedilmektedir.²¹ Medeniyet tarihinde gerçek anlamda kentlerin ise maden devri ile birlikte ortaya çıktığı kabul edilmektedir. Bu anlamda; M.Ö. 4000-3000 yılları arasında, maden bilgisinin ve kullanımının gelişmesi, bazı coğrafi, ekonomik ve kültürel şartların bir araya gelmesi, kent topluluklarının oluşumuna yol açmıştır.²²

²⁰ KURTULUŞ,Hatice; İstanbul’da Kentsel Ayrışma –Mekansal Dönüşümde Farklı Boyutlar, Bağlam Yayıncılık, İstanbul, 2005,s. 9

²¹ AKTÜRE, Sevgi; Anadolu’da Bronz Çağı Kentleri, İstanbul Tarih Vakfı Yurt Yayınları, Ocak 1997, s.8

²² YÖRÜKHAN, Ayda; Şehir Sosyolojisinin ve İnsan Ekolojisinin Teorik Temelleri, Nobel Yayınları, Ankara, 2006, s. 33.

Yine çoğu literatür ilk büyük kentlerin M.Ö. 4000-3500 yılları arasında Mezopotamya, Mısır, İndus Vadisi ve Meso-Amerika'da ortaya çıktığı düşüncesine sahiptir. İlk büyük kent oluşumları olarak adlandırılan bu yerleşmelerde diğer yerleşimlerden farklı olmak üzere bir düzenin varlığı, işbirliğine dayalı bir örgütlenmenin olduğu belirtilmektedir. Bu anlamda, ilk büyük kent oluşumları içinde yer alan disiplinli çalışma gruplarını örgütleyen, merkezi komuta tarafından yönlendirilen ilk kent halkları, sel taşkınlarını denetim altına alan, fırtınanın zararlarını onaran, su depolayan, araziye yeniden şekillendiren, iletişim ve ulaşım için büyük bir su şebekesi inşa eden ve kent rezervlerini diğer kolektif girişimciler için insan enerjisiyle dolduran bir yapı sergilemiştir. Ancak bu iyileştirmeler aynı zamanda, savaş, kölelik, mesleklerde aşırı uzmanlaşma gibi olumsuzlukları da beraberinde getirmiştir.²³

Avrupa'da kentlerin gelişimi, uygarlığın gelişiminde önemli rol oynayan eski Yunan kentlerinin (polis) ortaya çıkışı ile başlamış ve daha sonra Roma kentleri önem kazanmıştır.²⁴ Ticaretin gelişmesi ile birlikte büyüyen liman kentleri ve ticaret yollarının geçtiği Ortaçağ kentlerini konu alan kitabında H.Pirenne, hiçbir uygarlıkta, kent yaşamının, ticaret ve sanayiden bağımsız olarak gelişmeyeceğini, ne antik çağda, ne de modern zamanda bu kuralın dışında kalan bir durum olmadığını belirtmektedir. İklim, halk ve din ayrılıkları, bu bakımdan önemsizdir. Kentler ticaretin yapıldığı doğal yolları izlemiş ve şehirler ticaretin ayak izlerinde doğmuştur.²⁵ Bu anlamda Ortaçağ Avrupa'sında ticaretin geliştiği İtalya, İngiltere ve Hollanda, kentlerin büyük bir hızla ve güçlü bir biçimde geliştikleri ülkelerdir. Ortaçağ Avrupa'sında yaşanan ticari gelişme ile canlanan kent yaşamı aynı zamanda kent hukukunun da oluşumunu hazırlamıştır. Kent hukukunun herhangi bir topluluk ya da zümrenin değil, bireyin haklarının savunucusu olarak oluşturulması kenti özgür kılan en önemli unsur olmuştur. Kent hukukunun gelişimi ile her yurttaş doğal bir niteliği

²³ MUMFORD, Lewis; Tarih Boyunca Kent-Kökenleri, Geçirdiği Dönüşümler ve Geleceği, Çev. Gürol Koca, Tamer Tosun, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2007., s. 684.

²⁴ GÖRMEZ, Kemal; Yerel Demokrasi ve Türkiye, Vadi Yayınları, Ankara, 1997, s.20.

²⁵ PIRENNE, Henri; a.g.e., s.103.

olarak toplumda yerini almış ve bir Alman atasözünün söylediği gibi kentin havası insanı özgür kılmıştır.

Kentlerin ticaret odaklı büyümesinin bir sonucu da, onu uygarlığın beşiği durumuna getirmiş olmasıdır. Yalnızca tarımsal ilişkilerin var olmadığı kentler, entelektüel uğraşların ilk koşullarını oluşturan ve özgürlük ve demokrasinin doğuşunu ve gelişimini sağlayan yerleşim yerleri olmuşlardır. Bu anlamda kentleşmenin, demokratikleşmeyi, özgürleştirmeyi sağladığı ve geçmişten günümüze uzanan zaman içinde bu niteliğinin demokratik düşüncenin gelişimine katkıda bulunduğu da bilinmektedir.²⁶

Şüphesiz kentin nerede ve nasıl ortaya çıktığı ile ilgili tartışmalar kenti kavramak açısından önemlidir. Kentin, kent yaşamının ortaya çıkışı belki bilinçli olmayacak bir şekilde insanın sonraki tüm yaşamının boyutlarını değiştirmiş ve genişletmiştir. Tarihi süreç içinde kente ilişkin boyutları değiştiren önemli itici gücün ise Sanayi Devrimi olduğu söylenebilir.

Özellikle Sanayi Devrimi ile yaşanan süreçte kent, yeni üretim ve tüketim ilişkilerinin geliştiği, geleneksel toplum yapısından oldukça farklı bir yapının oluştuğu yerleşim yeri olmuştur. Sanayi dönemi ile birlikte, Ortaçağ Avrupa'sında güçlü bir devlet iktidarı olmadığı için güçlenen ve hayat bulan kent devletlerinin yerini, bütün ülkenin savunmasına yönelik modern bir yönetim anlayışının doğuşuna sebep olan devletler almıştır. Böylelikle hem kentlerin siyasi ayrıcalıkları hem de kentlere karşı siyasi ayrımcılık ortadan kalkmış, kent ve kır aynı siyasi haklara sahip olmuştur. Siyasi olarak kentler sadece yerel özerkliği olan birer idari merkez durumundadır. Bunlara ek olarak modern kentin ya da sanayi kentinin sınıf yapısı artık hukuki ayrımlara dayanmamaktadır.²⁷

²⁶ GÖRMEZ, Kemal; Yerel Demokrasi ve Türkiye, s. 21.

²⁷ BEGEL, E.Ernest; "Kentlerin Doğuşu", Cogito, Kent ve Kültürü, Yapı Kredi Yayınları, Sayı 8, İstanbul, , Yaz 1996, s.14.

Sanayileşmenin kente en büyük etkilerinden biri kentlerin nüfus artışı ile ilgilidir. Sanayileşme dönemi ile başlayan ve günümüze kadar gelen süreçte kentli nüfusun oranı devamlı olarak artmakta, kentler nüfus artışının getirdiği ciddi problemleri yaşamaktadır. Küreselleşme dönemi ile birlikte tüm dünyanın kentleşeceği varsayımını doğrulayan kentli nüfus artışı, kente ilişkin kültür, kimlik ve değerlerin korunup, gelişmesini de olumsuz etkilemektedir.

1980 sonrası kent yazını incelendiğinde, daha önceki dönemlerde yoğunluğu olan kentleşme-göç, kentsel gelişim, kentsel kalite, ulaşım sorunları, dönüşen sosyal yapılar, gecekondu alanlarının dönüşümü, kent uyum, konut, bölgesel dengesizlikler gibi konuların yeni içerikler kazanarak sürdürüldüğü ancak bu çalışmaların yanı sıra yeni kentsel araştırma konularının ve yaklaşım biçimlerinin de dünyadaki gündeme paralel olarak ağırlık kazanmaya başladığı izlenebilmektedir.²⁸ Özellikle “1980 sonrası dönem, küreselleşmenin ve neo-liberal ekonomi politikaları uygulamalarının tüm boyutlarıyla dünyadaki üretim ve emek örgütlenmelerine ve düzenleme mekanizmalarına damgasını vurduğu, dünyada coğrafi-mekansal ölçeklerin ve hiyerarşilerin yeniden yapılandığı ve kentlerin bu yeni işbölümü ve ölçekler çerçevesinde şekillendiği yılları içermektedir.”²⁹ Kimilerince tarihin sonu kimlerince de doğal bir süreç olarak nitelendirilen küreselleşmenin, kent tarihinde yeni bir dönemi/evrimi ifade ettiği tartışmaları yoğunluk kazanmaktadır.

²⁸ ERAYDIN,A.; Kentleşme, Kalkınma ve Nüfus, Türkiye’nin Nüfus ve Kalkınma Yazını: Eleştirel Bir Değerlendirme, TUBA Raporları, İstanbul, 2003, s.33-41 ve 151-180

²⁹ BRENNER, N.; “The Urban Question as a Scale Question: Reflection on Henri Lefebvre, Urban Theory and the Politics of Scale”, International Journal of Urban and Regional Research, 2000, s.361-378’den aktaran Hatice Kurtuluş, a.g.m., s.10.

3. Ülkelerin Gelişmişlik Düzeyi ve Kentleşme, Kentlileşme, Küreselleşme İlişkileri

Ülkelerin gelişmişlik düzeyleri; kentleşme, kentlileşme ve küreselleşme düzeylerinin belirleyicisi olmakla birlikte, kentlerin nitelikleri, küreselleşmeye bakışı ve ait oldukları toplumların toplumsal, kültürel ve ekonomik yapısı da bu ilişkinin temel belirleyiciliklerini ortaya koymak açısından aynı derecede önemlidir. Bu anlamda gelişmekte olan ülkeler ile gelişmiş ülkelere özgü kentleşme, kentlileşme ve küreselleşme düzeyleri farklı dinamikleri içinde barındırır.

Sanayi Devriminin yol açtığı dönüşümler ve toplumsal dünyanın gelişmeye ve ilerlemeye açık ekonomik ve yönetsel rasyonelleşmesini ve farklılaşmasını ifade eden modernlik³⁰, Batı'ya dünya üzerinde farklı bir konum kazandırmıştır. Bu konum Batı lehine bir gelişme çizgisini takip ederken diğer toplum yapılarının Batı tipi gelişme anlayışı etrafında sınıflandırılmasına da yol açmıştır. Ülkelerin gelişmişlik düzeyi Batı merkezli olarak belirlenmiş ve Batı gelişme modeli yeni bir yaşama biçimi ve ideolojisini de belirlemiştir.

Sanayi Devrimi ile birlikte yaşanan süreçte; ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ile kentleşme, kentlileşme düzeyleri arasındaki ilişki belirgin hale gelmiştir. Batı'nın Sanayi Devrimi sonrasında yaşadığı hızlı toplumsal, kültürel, ekonomik dönüşüm ile kentleşme süreci eş zamanlı bir gelişme göstermiştir. Batı tipi büyüme ve gelişme modelini kendilerine örnek alan ülkelerde ise bu süreç aynı ölçekte ve nitelikte olamamıştır. Gelişmekte olan ülke kentlerinde kentleşme hızı ekonomik, kültürel, toplumsal dönüşüm hızından daha yüksektir.

³⁰ KARAKAŞ, Mehmet; “Modern Bütünleşmeden Postmodern Farklılaşmaya Kentte Toplumsal Etkileşim” Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt 12, Sayı 2, Nisan 2003, s.17.

Az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülke kentlerinin, gelişmiş ülke kentlerine oranla daha fazla göç çeken merkezler olması ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ve yeni kentlilere sunduğu imkanlar noktasında beliren farklılıkların en belirginini olarak sayılabilir. Gelişmiş ülke kentlerinde kentleşme ve sanayileşme süreci birbirine paralel bir gelişme gösterirken, gelişmekte olan ülke kentlerinde kentleşme, sanayileşme sürecinin önüne geçmiştir. Sanayileşme hızından yüksek kentleşme hızı bu ülkeleri kentsel sorunları çözme noktasında güç durumda bırakmaktadır.

Gelişmişlik düzeyinin farklılığından kaynaklanan ve kente etkisi olduğu düşünülen bir başka konu ise, kentin istihdam yapısı yani iş gücü ile ilişkilidir. Gelişmekte olan ülkelerde sanayileşme, kentleşme hızı düzeyinde olmadığından kentlerdeki istihdam yapısı, hizmetler sektörünün aşırı derecede büyümesine yol açmaktadır. Sanayi dönemi ile birlikte emeğin dönüşüm süreci sanayinin kurulumu noktasında mekansal olarak değişime uğramıştır. Özellikle üretimin standartlaşmamış emek yoğun parçaları emeğin ucuz olduğu azgelişmiş bölgelerde gerçekleştirilirken, standartlaşmış ve daha çok kalifiye işgücü gerektiren parçalarını merkezi bölgelerde yoğunlaştırmaktadır.

Bu tür mekansal örgütlenmenin kentleşme literatürüne yansması ise Castells'in bağımlı kentleşme kavramlaştırmasıdır. Bu çerçevede gelişmiş ülke kenti ile, az gelişmiş ülke kenti arasında bir bağımlılık ilişkisi tanımlanmaktadır. Bağımlı kentleşme kavramı ile, azgelişmiş ülkelerdeki kentleşme olgusuna bakıldığında; piyasa mekanizması içinde dışa bağımlı ithal teknoloji ile kalkınmaya çalışan azgelişmiş ülkede kalkınma süreci içinde kırsal ve kentsel alanlarda bir modern kesim oluşmaktadır. Bu kesimde örgütlenmiş ve sermaye yoğun işler yer almaktadır. Ancak az gelişmiş ülkelerde modern kesimin gelişme hızı kentlerde ya da köylerde tüm emek arzına iş olanağı sağlamaktan uzak kalmaktadır. Sürecin kültürel boyutu ise, modernitenin ilerlemeci ve evrimci bakışı içinde az gelişmiş ülkelerin ilerleyerek

batının sanayileşme ve modernleşme süreçlerini yaşayacakları ve kentlerin sanayileşmiş, bütünleşmiş kentli kültürünün yer aldığı bir konuma ulaşacakları olmalarıdır.³¹

Daha öncede belirtildiği üzere; içinde yaşadığımız dönemin kentler açısından belki de en önemli özelliği nüfuslarının ciddi denebilecek ölçüde artmasıdır. Daha iki yüzyıl öncesinde dünyanın en büyük kentsel yerleşim alanı Londra ve Pekin, bir milyondan az nüfus barındırmakta ve dünya genelinde, nüfusu yüz bini geçen kentlerin sayısı doksanı aşmamaktaydı. Oysa günümüzde, on milyonu aşan nüfus barındıran onlarca kent bulunması bir yana, nüfusu yüz bini aşan iki bin üç yüzden fazla kent bulunmaktadır. Bu anlamda kentsel yaşantı biçiminin dünyaya egemen olduğu söylenebilir.³² Öyle ki yakın bir zaman dilimi içinde dünya nüfusunun % 80'i kentlerde yaşayacak ve bu belki de zaman içinde daha da artarak kırık-köyü yok edecektir. Kentlerdeki bu hızlı büyümenin nedeninin küreselleşme dönemi ile yaşanan dönüşümlerle yakından ilgili olduğu düşünülmektedir. Günümüzde, kentlerin kurtuluşunun küreselleşmeden geçtiği düşüncesi hakim bir düşünce biçimi olurken, özellikle gelişmekte olan ülke kentlerinde, kentsel gelişim süreci çabalarına artı olarak kentsel yerleşim alan düzensizliği, kente ilişkin sosyal kurumların oluşturulmaması gibi bir dizi sorunu da beraberinde getirmiştir.

³¹ ASLANOĞLU, Rana A.; Kent, Kimlik ve Küreselleşme, Asa Kitapevi, 1998, Bursa, s.93.

³² HUOT, Jean-Louis; "Dünyanın İlk Kentleri", Kentlerin Doğuşu içinde, Çev. A.Bektaş Girgin, İmge Kitapevi, Ankara, 2000, s.11.

B. KENT KİMLİĞİNİ BELİRLEYEN FAKTÖRLER ve KÜRESELLEŞME İLİŞKİLERİ

1. Kentli Olma-Kentte Yaşama Bilinci

Kentlerin tarihinin çok eskilere uzandığı düşünülürse kentli olmanın da çok eski bir sosyal yaşam biçimi oluşturduğu söylenebilir. Ancak kentli olmak tek bir davranış kalıbını içermez. Kentlerin yüklendiği tüm işlevlere bağlı olarak insanlar açısından algılanışı, davranış kalıp ve tutumlarında farklılıklara yansır. Bu davranış ve tutumlar, köyün ya da kırsalın aksine daha karmaşık, çoğulcu ve formel yapıdadır.

Kentin; toplumsal ve siyasal süreçleri biçimlendiren bir değişken olarak düşünülmesinin Sanayi Dönemiyle başladığını söylemek yanlış olmayacaktır. Kenti kendi başına bir etken olarak görme, ancak Sanayi Devrimi döneminde kentlerin karşılaştığı hızlı yapısal değişimin bir sonucu olarak toplumsal düşüncenin gündemine girmiştir.³³ Kentlerdeki hızlı nüfus artışı ve kırsal kimliklerden kopuş ile birlikte, yeni ortama intibak ve özümseme, kentli gibi davranma ve yaşama zorunlulukları bir sosyalleşme sürecini içinde barındırır. Sanayileşme aynı zamanda; sadece emek gücüne dayalı üretim kapasitelerinin bir kentte yaşamak için yeterli olmayacağı, sadece kentte yaşamanın kentlilik için yeterli olmadığı gerçekliklerini de ortaya çıkarmıştır.

Bu anlamda, özellikle sanayileşme ile birlikte kente yüklenen olumlu-olumsuz özellikler konusundaki tartışmaların içeriğine bakıldığında; kent ve kentli olma özellikleri de ortaya çıkabilecektir. Kente yüklenen olumlu özellikler arasında uygarlaşma, uzmanlaşma, bilim ve sanatın gelişmesini teşvik eden toplumsal ortamlar, çoğulcu değerlerin yaygınlaşması ve hoşgörünün yerleşmesi yer alırken;

³³ AYATA, Sencer, AYATA, Ayşe; Konut, Komşuluk ve Kent Kültürü, T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı yayınları, Konut Araştırmaları Dizisi 10, 1996, s.1

kentin olumsuz özellikleri ise; yabancılaşma, artan suç, çevre kirliliği, yoksulluk, toplumsal ve ahlaki sarsılma gibi kentsel sorunlar olarak sayılmaktadır.

Kentli olmak aynı zamanda kentin kime ait olduğu sorusunun cevabını da verir. Kente hangi açıdan yaklaşılsa yaklaşılsın kent öncelikle kentlilerin konusudur. Bu açıdan kentli olmak aynı zamanda kentlilerin yaşam tarzı ya da tercihlerini de ortaya çıkarır. Bu baskın belli bir sınıf, iktidar v.s. tercihlerinden ziyade kentte yaşayan tüm yurttaşların ortak katılımı ile sağlanabilir bir nitelikte olduğunda kentli olma bilincinden söz edilebilir.

Kente özgü yapı ve kültürün evrensel niteliklerini inceleyen makro kuramsal çerçeveler, temel süreçlerin olumlu ve olumsuz yanları ile, bu süreçlerin beraberinde getirdiği açılımları ve kısıtlamaları tartışırken ortak bir noktadan hareket etmektedirler: İster yabancılaştırıcı, ister özgürleştirici yönleri ağır basıyor olsun, geleneksel cemaatin çöküşü veya kent ortamında yabancılaşma sonucu bireyselleşmenin yaygınlaşması. Bu yönüyle kent toplumu ve kültürünün özgünlüğü tartışması, esas olarak kır/kent sorunsalı veya ikilemi üzerine oturmaktadır. Kır/kent, geleneksel/modern, tarımsal/endüstriyel gibi temel sosyolojik ikilemlerle birlikte ele alınan bu sorunsal, bir toplum tipinden diğerine geçtikçe birincil, yüzyüze, duygusal içerikli, samimi, topyekün ve kapsayıcı ilişkilerin hakim olduğu sıkı dokunuş kır yaşamının yerini ikincil, gayri-şahsi, mesafeli, sınırlı, resmi ilişkilere bıraktığı görüşünü işlemektedir.³⁴ Kır ile kentli davranışları ve tutumları arasındaki farklılıklar kentli davranışları konusunda bize ipucu verir. Kentli olmak çoğulcu bir yapının içinde yaşama biçimidir denilebilir.

Çoğulcu bir kültür yapısı içinde yaşama biçimi olan kentin içinde yaşayan kentlinin tanımını ise; kentli kültürle bütünleşme düzeyinde yapmak yerine; kentli fırsatlarını kullanmak olarak da ele alabiliriz. Bu anlamda, kentin fırsatlarını kullanan

³⁴ AYATA, Sencer, AYATA, Ayşe; a.g.e., s.3

bu grupların kentli olarak değ erlenebileceği söylenebilir. Sosyal, ekonomik ve kültürel ilişkilerle ortaya çıkan mekanizmaların, tampon kurumların zaman içinde üstesinden gelinecek ve düzeltilecek olgular olarak tanımlamak yerine, bu mekanizmaların yerel kimlikleri yeniden üretebileceği ve kentsel fırsatları elde etme noktaları olabileceği düşüncesi; kentin çoğulcu kültürün yeri olduğu düşüncesini doğrulamaktadır. Dünyadaki yeni yapılanmada kentlilerin değişen rolleri ve kültürleri çerçevesinde, önemli olan kentteki fırsatlardan yararlanmayı, uzlaşma ve yaşayarak öğrenmeyi sağlayacak mekanizmaların kurulmasıdır.³⁵

Özellikle küreselleşme süreci ile birlikte kente yüklenen anlamlar, kentli olma içeriğini de değişime uğratmıştır. Birbirlerine işlevsel, mekansal, niteliksel olarak benzeyen, tüketim alışkanlıklarından sunulan hizmetlere kadar aynılaşan kentler ve bu doğrultuda da kentliler ortaya çıkmıştır. Bu değişim özellikle kente yeni gelenlerin intibak sorunlarını artırırken, kentte yaşayanların yeni oluşumlara uyum sağlama konusunda zorluklarını da ortaya çıkmaktadır.

2. Kentin Ekonomik Gücü

Kentlerin ortaya çıkıp gelişmesinde ve kırsal ile kenti ayıran önemli unsur olarak kenti kent yapan özelliklerin kazanımında en temel sebeplerden biri, şüphesiz kentin sahip olduğu ekonomik g c t r. Ekonomik dönüşüm süreçlerinin bütün aşamalarının bizzat yaşandığı yer olarak kentler, parçası oldukları toplumun ya da ülkenin ekonomik ve sosyal sisteminin tüm özelliklerini yansıtır.

18. yüzyılda başlayan ve günümüze kadar etkileri devam eden süreç içinde dünyanın tarımla uğraşan nüfusunu radikal bir biçimde azaltarak, insanı artan ölçüde hizmet ve mal üreticisi haline getiren Sanayi Devrimi kente, üretim-tüketim ilişkilerinden, örgüt ve yönetim yapılanmalarına, siyasal, toplumsal hayatın tüm

³⁵ ASLANOğLU, Rana A.; a.g.e., s. 98-99.

aşamalarına kadar uzanan geniş bir yelpazede yeni biçimler kazandırmıştır. Bu yeni biçimler, tarım toplumunun tam tersi bir toplum yapısını öngörmüş, kente ilişkin kabuller de bu anlamda kırım karşıtı tüm özellikleri bünyesinde toplamıştır. Ticaretle zenginleşen kentler, başta entelektüel uğraşların geliştiği, yaşam tercihlerinin farklılaştığı mekânlar olarak hep ön planda olmuşlardır.

Sanayi toplumunun ekonomik yapısını belirginleştiren, işletmenin aileden ayrılması, farklılaşmış iş bölümü, uzmanlaşma, sermaye birikimi gibi oluşumların yaşandığı mekanlar kentlerdir. Bütün bu oluşumlar kente sanayi öncesi dönemden farklı bir yapı kazandırmıştır. Kentin fiziki mekân, toplumsal örgütlenme, değişen sosyal ilişkiler vb. oluşumları dönüştüren unsurlarının sanayi kentinin ekonomik gücüyle yakından ilgisi vardır. Sanayi kentinin ekonomik gücünün artışı aynı zamanda nüfuslarının ve fiziki mekân olarak kentlerin genişlemesine yol açmıştır.

Sanayi toplumundan günümüze kadar hızla büyüyen ve gittikçe daha karmaşık olan ekonominin itici güçleri sürekli değişerek yeni formlar kazanmaktadır. Ekonomik gücün kabaca sanayi sektöründen teknoloji, hizmet sektörlerine geçişi olarak nitelendirilebilecek iktisadi dönüşümler toplumun tüm yapılarını yeniden şekillendirmektedir. Yeni toplum modeli bilgi kullanımının yaygınlaştığı bu amaca hizmet eden teknolojinin üretimine yönelmiş bir toplum modelidir.

Özellikle küreselleşmenin başını çektiği büyük devletler, ekonomi odaklı yapılandırdıkları politikalarıyla kapitalist küresel sermayenin yayılmasından çok daha derin anlamlı/kapsamlı bir eğilim içine girmişlerdir. Bu dönemde çok uluslu şirketler yayılmayı kolaylaştırıcı aktörler olarak işlevler görmüşlerdir. Yaşanan değişimlerle sermaye dünyanın her yerinde, sadece sanayi ve ticaret sermayesi formlarında değil, “spekülatif sermaye” formunda yatırım yapabilme, ülkeler arasında hareket edebilme olanaklarına, eskisinden daha fazla sahip olmaktadır. 1945-1970 arası dönemde gelişen fordist, yani büyük ölçekte ve standart mal üretimini sağlayan

kitlesel-seri üretim yerine postfordist üretim tarzı benimsenmiştir. Esnek üretim teknikleri, farklılaşmış ve ayrıştırılmış tüketim kalıpları, yeniden yapılanmış bir devlet anlayışı olarak kısaca tanımlanacak postfordist kuram, yaşam biçiminin de yeniden örgütlenmesini ve bu yolla kapitalist üretim ilişkilerinin yeniden yapılanmasını öngören yeni bir paradigmadır. Postfordist kuramın merkezinde yer alan esnek uzmanlaşma, üretim yapılandırmalarında yeni endüstri bölgelerini ve yerel birimleri karşımıza çıkarmaktadır.³⁶ Yeni oluşturulan endüstri bölgeleri ve yerel birimler ile kentin geleneksel görevlerinin son bulduğu düşüncesi hakim düşünce olurken, yaşanan gelişmeler, özellikle bu gücün belli bazı kentlerde toplanmasının kentlerin yükselişi şeklinde anlaşılması gerektiği düşüncesinde birleşmektedirler³⁷

Günümüzde ülkelerin ekonomik gelişmişlik göstergeleri tarım, hizmet, endüstri sektörlerinde istihdam edilen iş gücü oranları ile ölçülmektedir. Hizmet ve endüstri sektörlerinde toplam iş gücünün tarım sektörüne oranla daha yüksek olması, ülkelerin gelişmişlik düzeylerini genel hatlarıyla ortaya koymaktadır. Bu göstergeler ışığında tarımsal iş gücünün diğer sektörlerle oranının en düşük olduğu Amerika, İngiltere, Almanya, Japonya dünyanın gelişmiş ülkelerinden, New York, Londra, Tokyo da dünyanın en büyük kentlerinden bazılarıdır.

Özellikle ticari anlamda büyüyen kentlerin uluslararası ekonomik ilişkilerde merkez olma niteliğine sahip oldukları bir gerçektir. Kentin ekonomik merkez olma niteliği ve kırdan farklı şekillenen ekonomik yapısı değişik ilişki biçimlerini de ortaya çıkarmıştır.

Bir başka açıdan düşünüldüğünde; bir kent ne kadar çok nüfusu içine çekebiliyorsa ekonomik bakımdan o kadar gelişmiştir denilebilir. Kentin nüfusu çeken gücü yeni gelen nüfusa sağladığı iş olanakları çerçevesinde gerçekleşir. Bu

³⁶ YETİM, Nalan; “Küresel Üretim Yapılanmasına Kültürel Yanıtlar: Ulusal-Yerel?”, Doğu-Batı, Sayı 18, 2002, s.129 vd.

³⁷ TANER, Ahmet; “Globalleşme Sürecinde Kentler” Küreselleşme ve Yerelleşme içinde, Odak Yayınları, Ankara 2005, ,s..163.

anlamda, gelişen kentlere bakıldığında özellikle ekonomik anlamda yatırım ve pazar olanaklarına sahip kentler olduklarını görüyoruz. Nüfus hareketleri olarak düşünüldüğünde nüfus alan kentler genellikle iş arzı yaratan merkezler niteliğindedir.

Endüstrileşme çabalarının en yüksek olduğu ülkelerde bazı kentler diğer ülke kentlerini etkiledikleri ölçüde ekonomik merkezler haline gelmişlerdir. Bu kentler kendilerinin tüm toplumsal yaşamını dönüştürmekle beraber diğer kentlerin ekonomileri üzerinde de etkili olmaktadır. Bu anlamda ön plana çıkan çok uluslu ya da küresel şirketler kentlerarası ilişkilerde önemli bir rol oynamaktadır. Bu şirketler yalnız kuruldukları merkezdeki üretim alanlarını değil, dünyanın değişik bölgelerinde bulunan tüm üretim merkezlerini yönlendirmek gibi bir güce sahip olmuşlardır. Kentlerin uluslararası pazar koşullarında çok uluslu şirketlerin merkezleri haline gelmesi, kentler arasında sıkı bir işbirliğinin varlığını da ön plana çıkarmıştır. Bu anlamda bu kentler arasında bağımlılık ve hiyerarşik bir sistem de kurulmuştur.

Özellikle günümüz ekonomik dönüşümleri ile kentler, geçmişle kıyaslandığında çok farklı bir yapıya bürünmüştür. Kentlerin, özellikle sanayi devrimiyle başlayan süreçte üretim merkezi olma özelliği kaybolmuştur. Üretim değişik merkezlerde ve farklı nitelikler içinde yerine getirilmektedir. Kentlerde, mal üretiminden ziyade hizmet üretiminin ön plana çıkması ve yaygınlaşması kentlerin tüm işlevlerini farklılaştırmış ve geçmişten farklı olarak kentleri uluslararası merkezler olma niteliğine kavuşturmuştur.

3. Kentte Yaşayan Kùltürler –Kent Kùltürü

Kùltürel kimlik oluşumu uzun zaman gerektiren bir durumdur. Bu durumun bilim, ahlak, mimari, sanat, din, sosyal çevre gibi çeşitli alanlarda ve en üst düzeyde oluşturulduğu ve sürdürüldüğü mekanların kentler olduğu söylenebilir. Kùltür insana özgü bir kavramdır ve insana yön verir. Bu anlamda kùltürel kimlik insanların topluluk içinde yaşarken ürettikleri kùltürel çevre içinde oluşur.

İnsanlığın oluşturduğu kùltürel çevre içinde kent kùltürü; öncelikle kendini kıra karşı tanımlayan kentin yalnızca bir “kent” olması nedeniyle özsel olarak sahip bulunduğu bir “kentlilik kùltürü” ve yalnızca “o kent” olduğu için, kimliğini ismiyle açığa çıkaran bir “kent kùltürü” şeklinde algılanabilir.³⁸ Bu anlamda, kente yalnızca kent ifadesini veren ve anlamını bulan kùltürel özelliklerin yanı sıra sadece o kente özgü olan kùltürden söz etmek mümkündür.

Kente “kent” ifadesini veren kùltür tanımlanırken kırsal ile kent karşılaştırması yapılabilir. Kent kùltürü, kırsal kùltüre göre daha fazla işlenmiş, kurumlaşmış ve nedenle de daha karmaşık bir yapıdadır.³⁹ Kıra özgü kùltürden çok farklı biçimlenen kent kùltürü, kente dışarıdan gelen tüm kùltürleri de etkiler. Kentli olmak bu anlamda kentin kùltüründen etkilenmek ve bu kùltürü yaşam tarzı haline getirmektir denebilir.

Kentin kendine özgü bir kùltürü olması, ancak, kùltürel öğelerin köklü bir geleneğe göre, o kentte yaşayan bütün toplumsal sınıf ve tabakalar için ve sınıfsal farklılıklara rağmen gözlemlenebilir bir ortak payda oluşturuyorsa ve bu diğer

³⁸ FIRAT, A.Serap; “Ankara Kimliği” ve “Ankaralılık Bilinci”ne İlişkin Bir Değerlendirme, Ankara’da Kentleşme ve Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Aralık 2001,s. 14.

³⁹ KARATEPE, Şükrü; Kendini Kuran Şehir, İz Yayıncılık, İstanbul, 2001, s.59.

kentlerde yaşayanların aynı konulardaki düşünce ve davranış biçimlerinden ayrılmalar gösteriyorsa, söz konusudur. “Kent kültürü” denildiğinde ilk akla gelenin, ortak paydada yer alan mimari-mekan, mesleki uğraşlar, müzik, yeme-içme biçimleri v.b. gibi öğeler olması daha olasıdır. Kenti diğer kentlerden ayırlaştıran tüm bu öğeler, kentin yalnızca “kent” olmasından kaynaklanan özelliklerinin yanı sıra, özgün bir kent kültürü oluşumunu sağlar. Ancak bu tür öğeler, modernleşmenin gelişmesiyle birlikte, modern yaşamların bütün kentleri eşitleyen ve düzenleyen, yerel özellikleri ortadan kaldırarak standardize eden etkileriyle, büyük ölçüde ortadan kalkmıştır; denilebilir.⁴⁰ Bu anlamda, küreselleşmenin kent kültürü üzerindeki etkisi bütünleşme, standardize olma noktasında kentin kendi kimliğini korumaması ile ilişkilidir.

Küreselleşme-kültür dinamikleri üzerinde durulması gereken konu; “küreselleşmenin anlam inşası bakımından insanların kimlik anlayışlarını, mekan ve mekanla ilişki içinde olan deneyimlerini nasıl etkilediği, yerel yaşam etrafında gelişen örnek anlayışlar, değerler, arzular, mitler, umutlar ve korkular üzerindeki etkilerini nasıl değişime uğrattığıdır.”⁴¹ Toplumsal kimlik oluşumu içinde açıklanabilecek bu durum, daha çok insanların tüketim alışkanlıklarından, çalışma disiplinlerine, eğlenme tarzlarından aile ilişkilerine kadar uzanan geniş bir boyutu kapsar. Küreselleşmenin toplumsal sonuçlarından biri olan yerelleşme olgusuna yapılan vurgunun altında bu kaygıların yattığı söylenebilir. Bu anlamda, yerele özgü kültürel kimliklerin korunması küreselleşmeye duyulan bir tepki olarak nitelendirilebilir. Bu çerçevede düşünüldüğünde; küreselleşme olgusu, kent kültürünün oluşumunu sağlayan iki temel özelliği (kente kent özelliğini veren ve kentin bizzat kendine has kültürünü) yok etmektedir.

Küreselleşme tüketim kültürünü ön plana çıkardığından kente ilişkin yeni kültürel çerçeve, tüketim odaklı olmaktadır. Küreselleşme, kültüre ilişkin

⁴⁰ ATAÜZ, Akın, K.ÖZYAZICI; “Ankara’da Kültür ve Sanat”, Birikim, Temmuz 1999, s. 104.

⁴¹ TOMLINSON, John; Küreselleşme ve Kültür, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2004, s. 36.

değerlendirmelerde “kültürel homojenleştirici bir araç” olarak tüketimi belirginleştirmiştir. Kültürel homojenlik, ulusa ait kültürel arka planların göz ardı edilerek, insanlar arasındaki kültürel sembollerin takasının hızlanması anlamını taşımakta ve bu süreç, yerel-ulusal kültürde değişmelere neden olmaktadır. Kültürel sembol alışverişinin en az ekonomik boyuttaki değişiklikler kadar küreselleşmenin hızını arttırıcı bir güç olduğu düşünülmektedir.⁴² Coğrafi bakımdan kenti tanımlamak ya da yerellik düzeyinde oluşturduğu kültür oluşumundan söz etmek, günümüz anlamında kent kültürünü tanımlamak açısından eksik görünmektedir.

Küreselleşme süreci eş zamanlı ve anlamlı iki kültür görüntüsü sunmaktadır. Bunlardan ilki, yeryüzünde bulunan tüm kültürlerin dünyayı kaplayan tek hakim kültürün içinde erimesi durumudur. Bu kültür görüntüsü, küresel mekanın fethedilmesini içermektedir. İkinci görüntü ise, kültürlerin sıkışması ile ilişkilidir. Farklı kültürler hiçbir örgütleyici prensip olmaksızın yan yana akmaktadır. Bu görüntülerin netleşmesini sağlamak için öncelikle yapılması gereken, küresel kültürü alan olarak düşünmektir. Gelişmiş iletişim olanakları kültürlerin karşılaşmasına, yan yana akmasına olanak vermektedir. Giderek artan kültürel hareketlilik ve karmaşa içeren küresel alan kabulü, eş anlı olarak kültürün küreselleşmesinin ikinci görüntüsünü önermektedir.⁴³

Küreselleşmenin getirisi olan ve dünyada giderek artan para, mal, bilgi, haber akışının dışında kalmak olanaksız hale gelmektedir. Gittikçe büyük kitleleri içine alan bu süreç iki etki doğurmaktadır. Bunlardan biri küresel olarak tabi olma ilişkilerinin üretilmesidir. Bu, çok yoğun küresel akışlar içinde sadece bir baskın gücün/devletin etkisini düşünemeyiz. Bu çok boyutlu gerçekleşen ve sürekli değişen bir niteliğe sahiptir. Bu küresel akışların yoğunluğu, sürekli parçalanma ve yeni birleşmelerin gündeme gelmesi ikinci etkiyi de eşanlı olarak gündeme getirmektedir. Bu ise, kültürel melezleşme etkilerinin fark edilmesi, tek bir kültürü merkez alan, saf

⁴² YETİM, Nalan; a.g.m., s.130.

⁴³ ASLANOĞLU, Rana; a.g.e., s. 160.

kültür arayışlarının terk edilmesiyle bağlantılı olarak kültürel karışım yaklaşımının öne çıkmasıdır. Kültürel karışım yaklaşımının bazı batılı sosyal bilimciler tarafından savunulmasına biraz daha yakından baktığımızda batının “öteki” kurgusunun parçalanmaya başlamasıyla ilgili olduğu görülmektedir. Küreselleşmenin parçalayıcı etkisi “ötekinin” imajı üzerinde de etkili olmaktadır.⁴⁴

Küreselleşme etkilerinin yoğun yaşandığı günümüz dünyasında artık özgün bir kültür anlayışından söz edilmesi neredeyse olanaksızdır. Kùltürler iletilmekte, karşılaşmakta ve zaman zaman birbirinin içine geçmektedir. İşte bu anlamda; kentler dünya kùltürlerinin karşılaştığı mekanlar olarak ön plana çıkmaktadır.⁴⁵ Çalışmanın daha sonraki bölümlerinde üzerinde durulacak olan, dünya kentleri ya da küresel kentler bu tür kùltürlerin karşılaştığı ya da yayıldığı merkezler olma özelliğindedir.

4. Kentlilerin Karar Alma ve Uygulama Süreçlerine Katılım Mekanizmaları-Kentli Hakları

Kentler karmaşık yapıya sahiptirler ve kimlikleri ne kadar eski olursa olsun, sürekli değişmektedirler. Kentin var oluşundan Ortaçağ Avrupa’sına kadar olan süreçte kentlilere sadece kentli olma özelliği ile sağlanan hakların Sanayi Devrimiyle birlikte toplumun tüm katmanlarına yaygınlaştırılması tesadüf değildir.

Kentli hakları, son yılların ürünü bir hak kategorisidir. Burada “kentli” ile kastedilen, sürekli ya da geçici olsun herhangi bir nedenle kentte bulunma durumudur. Avrupa Konseyi tarafından 1992 yılında kabul ve ilan edilen Avrupa Kentsel Şartı, kentli hakları alanındaki en önemli bölgesel belgedir. Avrupa Kentsel Şartı, Avrupa Konseyi’nin temel hak ve özgürlüklerin korunması çağrılarına paralel

⁴⁴ ASLANOĞLU, Rana; a.g.e., s. 167.

⁴⁵ ASLANOĞLU, Rana; a.g.e., s. 169.

olarak, kentsel gelişmenin niteliksel özellikleri ve yaşam kalitesiyle doğrudan ilgilidir. Avrupa Kentsel Şartı metni, 20 maddelik bir deklarasyon ve 13 maddelik şart ilkelerinden oluşmaktadır.⁴⁶

Avrupa Kentsel Şartı ilkelerinin ana başlıkları;

1. Ulaşım ve dolaşım,
 2. Kentlerde çevre ve doğa,
 3. Kentlerin fiziki yapıları,
 4. Tarihi kentsel yapı mirası,
 5. Konut,
 6. Kent güvenliğinin sağlanması ve suçların önlenmesi,
 7. Kentlerdeki özürü ve sosyo-ekonomik bakımdan engelliler,
 8. Kentsel alanlarda spor ve boş zamanları değerlendirme,
 9. Yerleşimlerde kültür,
 10. Yerleşimlerde kültürlerarası kaynaşma,
 11. Kentlerde sağlık,
 12. Halk katılımı, kent yönetimi ve kent planlaması,
 13. Kentlerde ekonomik kalkınma
- şeklindedir.

Kentlilere, diğer insan haklarına ek olarak tanınan kentli hakkının diğer haklarla ortak özelliği insan hakları hukukunun aradığı unsurları taşımasıdır. Kentli hakları kategorisi içinde birinci ve ikinci kuşak haklar olduğu gibi, çevre hakkı gibi dayanışma hakları içerisinde bulunan haklar da bulunmaktadır. Bu hakkın diğer bir özelliği ise işbirliği ve dayanışmayı zorunlu kılmasıdır.

Özellikle Avrupa Kentsel Şartının hazırlanması ve uygulamaya konulması küreselleşmenin kentlere olan etkilerinin en ciddi göstergelerinden biri olarak kabul

⁴⁶ ERBAY, Yusuf, Zerrin YENER; Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi, Yerel Yönetimlerimizin Avrupa Platformu, İstanbul, 1999, s. 78.

edilebilir. Küreselleşmenin içinde barındırdığı bütünlük, evrensellik, güçlerin birleştirilmesi kendisini Avrupa Birliği oluşumunda açıkça göstermektedir. Şart, Avrupa’da hemen her ülkeye uygulanabilecek bir dizi yol gösterici evrensel ilke tanımlamaktadır. Bunun nedenini ise, “yerleşimlerin sorunları ölçekte farklılıklar göstermekle birlikte özünde aynı yapıyı barındırır” düşüncesi oluşturmaktadır. Bu evrensellik özellikle önemlidir, çünkü Avrupa Konseyi, üye ülkeleriyle sürekli büyüyen bir kuruluştur. Demokrasileri kesintiye uğrama geleneği olmayan yani gelişmiş ülke kentlerinin deneyimlerinin aktarıldığı bu şart, bu anlamda Birliğe üye olmayan Orta ve Doğu Avrupa kentleri için ipuçları vererek benzer kent oluşumlarının yolunu açmaktadır. Kendi bünyesinde tam olarak bütünleşme ve bünyesi dışındaki topluluklara da örnek olması için hazırlanan Şart, işbirliği ve dayanışma ilkelerine bağlıdır.

Kentlilerin karar alma süreçlerine katılma hakları ile kentte yaşamayanların bu haklardan yararlanma biçimi arasında demokratik gelişim sürecinde bir fark olmamalıdır. Buradaki sorun belki yalnızca “katılma” ile ilgili bir bilinç sorunudur. Kentin havasının özgür olması ve kentin içinde barındırdığı çoğulcu ve entelektüel hava, karar alma süreçlerine katılım konusunu zaten doğal süreçler içinde varsayar. Kentli olmak özünde kendi yaşadığı çevre konusunda duyarlılığı ve kendi ile ilgili kararlara katılımı da beraberinde getirir. Ancak özellikle küreselleşme ile birlikte çoğulcu bir kültürel, toplumsal, idari ve siyasi yapının yaratılması, kente ilişkin değerlerin ve bunlar içinde kentliye özgü değerlerin yok olma sürecini de hızlandırmıştır. Bütünlükçü bir hava içinde kendi haklarının kendi dışında yaratılması/dayatılması ve bu hakların kentler arasındaki farklılıklar gözetilmeden standardizasyonu, kente ilişkin özgünlüğün ve kent kimliğinin yok edilmesi anlamına gelmektedir.

5. Göç Olgusunun Kente ve Kent Kimliğine Yansıması

Göç, insanların tek başına veya tüm aile bireyleri ile birlikte bir yerden başka bir yere gitmelerini ifade eder. Bu mekan değişikliklerinin sebepleri olarak sosyal bilim literatüründe “iten” ve “çeken” faktörlerden söz edilmektedir. Kentin istihdam çekiciliğinden kaynaklanan (çeken) nedenler kadar terk edilen yerin imkansızlıklarından kaynaklanan (iten) nedenler de bulunabilir. Göç eden açısından yaşanan bu süreç gönüllü göç süreci gibi görünüyorsa da dayatılan bir yaşam biçimi sonucu olması nedeniyle zorunlu göç statüsünde değerlendirilebilir.⁴⁷

Göç, insanlık tarihi kadar eskidir. Tarihte insanlar herhangi bir sebeple doğdukları yerlerden ayrılmışlar ve başka bir yerde yaşamaya karar vermişlerdir. Önceleri ulaşım imkanları, iklim koşullarının elverişsizliği, gidilecek yer hakkında bilgi sahibi olmama gibi sebeplerle çok daha az olan göç hareketleri zaman içinde koşulların iyileşmesi, teknolojik gelişmelere paralel olarak hızlı artış göstermiştir. Göçün tam ve kesin bir nedeni olmamakla birlikte savaş ve kriz dönemlerinde özellikle kitlesel göçlerin yoğun yaşandığı söylenebilir. Göçün demografik etkisi göç edilen yer bakımından her zaman zorlaştıracı bir süreci de beraberinde getirmiştir.

Göç olgusuna çok boyutlu bir bakış açısıyla bakabilmek, göçün sebep ve sonuçlarının ortaya çıkardığı tüm etkileşimleri de bilmek demek olacaktır. Bu bakış açısına sahip olabilmek çok daha geniş ve özel bir çalışma gerektirmekle birlikte, bu çalışmada göç olgusu, tarihsel süreç içinde kent kimliğini etkileyen ve belirleyen bir aktör olması çerçevesinde ele alınabilecektir.

⁴⁷ ÜLKENLİ, Z.Kamil; “Küreselleşme Etkisi İle Metropolen Alanların Bölgesel Şehir Alanlarına Olası Kimlik Dönüşümü, Planlama ve Araçları Üzerine”, 8 Kasım Dünya Şehircilik Günü 28.Kolokiyumu, 8-9-10 Kasım 2004, s. 162.

Sanayi dönemi boyunca göç hareketlerinin hızlanmasında kentlerin iş gücü arzına cevap vermesinin önemli bir etkisi olduğu söylenebilir. Bu dönemde kentlerde kurulan sanayi sektörünün istihdamı özellikle emeğe dayalı iş gücünü çeken bir özelliktedir. Ancak kentlerin göç çeken merkezler olma özelliği onların kente yeni gelenlere yalnızca ekonomik olanakları sunması ile değil, toplumsal, kültürel açıdan da çeken bir yapıya sahip olmasından kaynaklanmaktadır.

Bütün toplumlarda göçün, başta kültürel kimliklerin belirginleşmesinde çok önemli etkisi olduğu bilinmektedir. Kültürlerini kapalı bir çevrede, örneğin kültürel olarak homojen olan bir köyde yaşayan grupların kendilerinden farklı olanlarla karşılaşmadan kendi kültürlerini algılamaları çoğu zaman mümkün olmayabilmektedir. Bu açıdan göç, belli kültür gruplarının kendilerini tanımlamaları için çok etkili bir ortam yaratmaktadır. Göç, kültürel karşılaşmanın mekansal koşullarına göre, bazen farklılıkları öne çıkararak gerilimlere neden olabilir, bazen de benzerliklerin algılanmasına da yardımcı olarak gerilimleri azaltabilir. Bu nedenle, kentlerde oluşan ve yeniden tanımlanan kültürel kimliklerle ilgili olarak yapılacak değerlendirmelerde, sadece tarihsel ve kültürel birikimi bilmek yeterli olmayabilir, kentte yaşanan yeni deneyimleri de tanımlamak, anlamak ve yorumlamak gerekmektedir. Kentlere göç eden kültür grupları, eski koşullarından çok farklı koşullarda, farklı kültür gruplarıyla bir arada yaşamak zorunda kalmış, çok kültürel tanışmayı yaşamış ve tanıklık etmiştir. Bu etkileşimlerin sonuçlarını tam olarak tahmin etmek mümkün olamamaktadır.⁴⁸

Özellikle küreselleşme dönemi ile birlikte geçmişte belli kabulleri olan ve tanımlanabilen göç olgusu değişikliğe uğramıştır. Ulaşım ve iletişim teknolojisindeki gelişmeler zaman ve mekan kavrayışı ve kullanımını etkilemiş, önceki yıllara göre insan hareketliliğini arttırmıştır. Sanayi dönemi ile birlikte yaşanan süreçte daha çok

⁴⁸ ERDER, Sema; “Göç, Yerleşme ve ‘Çok’ Kültürel Tanışma”, Birikim, Temmuz, 1999, s.73.

vasıfsız iş gücü göçünden söz edilirken günümüzde her kesimin hareketliliğinden söz etmek mümkündür. Sermaye sahipleri ve diğer üst katmanlar serbest olarak, vasıfsız emek ve diğer alt kesimler ise serbest olmadan bu hareketlilik akımlarına katılmışlardır. Bu süreç, az gelişmiş ülkelerde bazı durumlar dışında ağırlıklı olarak bir iç göç süreci biçiminde yaşanmıştır. Dünya ölçeğinde yeniden yapılanma sürecinin sonrasında bu ülkelerde en çok etkilenenler tarım ile uğraşan kırsal kesim insanı ve kentlerde yaşayan vasıfsız işçiler, küçük esnaf ve işsizler olmuştur. Bu etkilenme sonucunda az gelişmiş ülkelerde yoğun bir iç göç süreci ve gelişmiş ülkeler için de yoğun bir uluslararası göçmen akını yaşanmış ve bunun sonucu da bazı kesimler, özellikle de göçmenler hızlı bir yoksullaşma süreci içine girmişlerdir. Dolayısıyla, hem az gelişmiş hem de gelişmiş ülkelerde büyük kentler yoksullaşmanın ve sorunların en fazla yaşandığı alanlar olmuşlardır.⁴⁹

Küreselleşme dönemi ile birlikte, göçün yöneldiği kentlerde yeni kentsel alanların hiçbir kamusal düzenleme olmadan üretilmiş olmasının çok yönlü etkileri olduğunu söylemek mümkündür. Genel olarak, gerek eski kentsel alanlarda, gerekse yeni oluşan alanlarda, yasal ya da fiili, küçük mülkiyete dayanan bir konut piyasasının yerleştiğini gözlemek mümkündür. Özellikle kentin çevresindeki alanlara yerleşenlerin sınıfsal ve kültürel nitelikleriyle (yoksulluk, köylülük ve diğer kültürel özellikler) geldikleri yerin kültürleri birleşince kendine özgü bir yaşam tarzı da üretilmiştir. Bu yaşam tarzının, göç edenlerin geldikleri yerlerden çok farklı olduğu ve “yeni kentsel yaşamı” oluşturduğu açıktır. Bu yaşam tarzı farklılığı gündelik yaşamın örgütlenmesinden, kamu kurumları, yerel yönetimler ve siyasal partilerle ilişki biçimlerine kadar birçok alanda kendini gösterebilmektedir. Çevrede yaşayanlar için güvene dayanan dayanışma ilişkileri ve cemaat türü örgütlenmeler, gerek gündelik yaşamın, gerekse formel kurumlarla ilişkinin sürdürülmesinde yaşamsal öneme sahiptir.⁵⁰

⁴⁹ ERBAŞ, Hayriye; “Küresel Kriz ve Marjinalleşme Sürecinde Göç ve Göçmenler”, Doğu-Batı, Sayı 18, 2002, s. 191.

⁵⁰ ERDER, Sema; a.g.m., s.73.

II.BÖLÜM

KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE KENTLERDE DÖNÜŞÜMLER KÜRESEL KENT VE KİMLİK TARTIŞMALARI

A. KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE KENTLERDE YAŞANAN DÖNÜŞÜMLER - KÜRESELLEŞME TARTIŞMALARI VE KENTE ETKİSİ

1. Genel Olarak Küreselleşme Tartışmaları

Küreselleşme, son yıllarda üzerinde en çok tartışılan, çok farklı tanımlamalara ve değerlendirmelere konu olan kavramların başında gelmektedir. Çalışmanın bu bölümünde; küreselleşme olgusu üzerinde oluşan anlam farklılıkları ve birliktelikler çerçevesinde genel bir değerlendirme yapılmaya çalışılacaktır. Aslında, küreselleşmeye bakış ya da onu anlamlandırma süreci, nasıl bir dünya görüşüne sahip olunduğunla ilgilidir. Bu anlamda, tartışmalar genel olarak bir dünya görüşünü yansıttığı için var olan bu olguya objektif esaslarla yaklaşmanın zorluğu bilinmektedir. Bu bölümde; önce bu kavramı hazırlayan tarihsel sürece değinildikten sonra, kavram üzerinde olumlu ve olumsuz olarak nitelendirilebilecek tanımlamalar ve tespitler yapılacak ve özellikle küreselleşmenin kentleri hangi boyutlarıyla etkilediği ortaya koyulmaya çalışılacaktır.

Küreselleşme olgusunun belirleyici unsuru olarak merkeze siyasi, sosyo-kültürel, ekonomik süreçleri alan tartışmalar yapılmakla birlikte, bu kavram üzerinde belki de tek mutabık kalınan nokta; küreselleşme olgusunun hazırlayıcısının tarihsel bir süreci kapsadığına ilişkindir. Bu anlamda tarihi süreç içinde ortaya çıkan kültürel,

ekonomik, sosyal, düşünsel ve pek çok alanda yaşanan dönüşümlerin bu sürecin hazırlayıcısı olarak aynı derecede etkileri olduğu kabul edilebilir. Günümüzde her alanda yaşanan dönüşümler ne kadar hızlı olarak nitelendirilse de, aslında bu sürecin hazırlayıcı zamanının oldukça uzun bir dönemi kapsadığı söylenebilir. Küreselleşmenin tarihi gelişimini coğrafi keşiflerden itibaren başlatanlar bulunmakla birlikte; özellikle Sanayi  ncesi ve sonrası dönemde yaşanan değişimlerin ifadesi olarak modernitenin, küreselleşme sürecine etkilerinin daha belirgin olduğu görülebilecektir.

Küreselleşmenin  oğunlukla Sanayi dönemi ürünü olan modernitenin ideolojik bir uzantısı olduğu düşüncesine sahip olanlar, toplumların gelişim sürecinin bir bütün olarak kavranması gerektiğinden hareket etmektedir. Genellikle sosyolojik çalışmalara konu olan modernite; ilerleme, gelişme, büyüme, sanayileşme, teknolojik donanım gibi değişkenlerle açıklanmıştır. Tüm bu değişkenler insanlık tarihinin yalnızca ekonomik değil tüm toplum yapısını değiştiren niteliktedir.

Sanayi döneminin hazırlayıcı etkenlerinden biri olarak sayılabilecek düşünce dünyasında yaşanan dönüşümler, pozitivist bilim anlayışının doğuşuna sebep olmuş, insan aklının ön plana çıkarılması ile her şeyin insan için olduğu düşüncesi tüm değişimlerin de açıklayıcısı olmuştur. Merkeze insanı alan ve pozitivist bilim dışında olana güvenmeyen bu zihni dönüşüm süreci kendine özgü yapısı, işleyişi, kültürü olan bir toplum modeli yaratmıştır. Bu toplum modelinin adı Sanayi toplumdur ve küreselleşme diye adlandırılan dönemin de başlangıcı sayılabilir.

Sanayi Devrimini hazırlayan nedenlerden başka biri de ticaretle büyüyen bir sınıfın iktidar mücadelesidir. Baskın değerler olarak kilise ve feodal beylerin g   kaybetmesi ile sonuçlanan bu süreç, Batı Avrupa'da düşüncenin gelişmesine önemli

katkılarda bulunurken Ulus Devlet oluşumlarının ortaya çıkmasını sağlamıştır.⁵¹ Batıda ortaya çıkan modern ya da ulus devlet oluşumları kapitalizmin işleyiş kurallarına uygun olarak örgütlenmiştir. Bir sistem ve yaşam biçimi olarak kapitalizmin yeniden üretilmesi için de devlet bir takım işlevler yüklenmiştir. Metaların üretildiği ve değiştirildiği ortam olarak pazarın işlerliğini sağlamak, pazarın işlerliği içinde ortaya çıkacak ve sistemi yok edecek çatışma ve gerilimleri yönetmek, pazar içinde ortaya çıkacak bölüşüm ilişkileri çerçevesinde emeğin korunması ile ilgili kurallar koyup uygulamak, sanayileşen toplumda iş gücünü eğitmek, ulaşım ve iletişim alanına girmek gibi pazarın gelişmesini sağlayacak biçimde ortaya çıkan gereksinimleri karşılamak ve benzeri işlevler kapitalizmin bir sistem olarak yeniden üretimi için yaşamsaldır ve bunlar devlet tarafından yerine getirilmektedir.⁵²

Batı'da kapitalizmin işleyiş kurallarına uygun olarak örgütlenen ulus devletlerin Sanayi Dönemi ile güç kazanması ile yaşanan süreçte özellikle bu tarz örgütlenme yapısına sahip olmayan Batı dışı toplumlar çok yönlü bir şekilde bu oluşumdan etkilenmiştir. Toplumlar, gelişmiş (Batılı ulus-devletler) geliştirmekte olan (Batı tipi büyüme tarzını benimsemiş ve hedef almış, ancak gelişmişlik düzeyine ulaşamamış), az gelişmiş (Batı tipi büyüme modelini benimsememiş) olarak sınıflandırılmaya tabi tutulmuş ve Batı değerlerine sahip olmayanlar bir anlamda dışlanmıştır. Batı toplumları, Batı dışı toplumların az gelişmişliğini geçmişten ve geleneksel olandan kopmamakla, bilimsel ve teknolojik gelişmelere açık olmamakla ve sosyal yapılarının modernleşmeye engel olacak derecede içe kapalı olmasıyla açıklamaya çalışmıştır.⁵³ Bu anlamda, Batının, az gelişmişlik düzeyinin açıklayıcısı olarak tanımlanan Batı değerlerine sahip olamaması kendi değer ve normlarını dayatmaktan ibaret görünmektedir. Batı tarzı yaşam biçimini benimsemeyen tüm toplumlar dünyanın ileri sanayi ülkelerinin yanında yerini alamayacaklardır. Bu anlamda geliştirilen az gelişmişlik teorisinin çıkışı da modernizmin çıkışıyla eş

⁵¹ GÖRMEZ, Kemal; Küreselleşme ve Yerelleşme, Odak Yayınevi, Ankara, 2005, s.3.

⁵² ŞAYLAN, Gencay; Değişim, Küreselleşme ve Devletin Yeni İşlevi, İmge Kitapevi, Ankara, 2003, s. 88.

⁵³ KÖMEÇOĞLU, Uğur; "Küreselleşme, Modernleşme, Modernlik", Doğu-Batı, Sayı: 18, 2002, s. 15.

zamanlıdır. Modernleşmeyi küreselleşme teorisinin başlangıcı olarak görmek ile modernliğin küresel olarak yayılma süreci bu çerçevede eş anlamlıdır.

Modernleşmenin küreselleşmeyi hazırladığı tezinin göstergesi olarak yaşanan değişimlerden ilki, teknolojik gelişimdir. Teknoloji, en basit ifadesiyle “bilginin ve bilgiye dayalı usullerin herhangi bir işin yapılmasına uygulanması”⁵⁴ olarak tanımlanabilir. Dünyada 1970’lerin ikinci yarısından başlayarak günümüze kadar yaşanan süreçte özellikle yeni teknolojilerin ortaya çıkışı, üretimin yeni biçimlerde örgütlenmesi, üretim sürecinin ayrışması, tüketici gruplarının farklılaşması şeklinde kendini gösteren yapısal değişimleri de beraberinde getirmiştir.⁵⁵ Özellikle bilgi teknolojilerinde görülen artış, küreyi anlama, birlikteliği ve benzerliği kurma noktasında önemli bir yere sahiptir. Kültürün küreselleşmesi ya da küreselleşen kültürün ortaya çıkışı özellikle bilgi teknolojilerinin artışıyla mümkün olmuştur. Yeni teknolojik gelişmeler ile birlikte dünyada uzaklık kavramı değişmiş ve yabancı kavramından uzaklaşmıştır. Teknolojinin sağladığı iletişim olanakları ile her toplum bir başka topluma rahatlıkla ulaşabilmiş, coğrafi uzaklık kavramı geçmişte kalmıştır.

Yeni teknolojilerin ortaya çıkışıyla birlikte, günümüz toplumunu açıklayan bilgi toplumu kavramı; bilginin kolay paylaşılması ölçüsünde değerli ve önemli oluşuna ilişkindir. Bilgiyi üreten ve yayan ülkeler arasında yeni hiyerarşik ilişki biçimleri gelişmiş, geri kalmışlık göstergeleri bilgi teknolojileri üretmek ve yaymak konusunda belirleyici olmuştur. Küreselleşmeyi kapitalist sistemin yeniden ve sınırsız üretiminin farklılaşmış bir biçimi olarak gören anlayışa göre; bilgi teknolojileri bu amaca en iyi hizmet eden faktördür.

Gelişmiş ülkelerde teknoloji üretme düzeyi neredeyse sınırsız hale gelmiştir. Öyle ki küreselleşmeyi tanımlamaya yardımcı olan zaman-mekan

⁵⁴ ŞAYLAN, Gencay; a.g.e., s. 46.

⁵⁵ ASLANOĞLU, Rana A.; a.g.e., s. 87.

sıkışması kavramı böylesi teknolojilerin kullanımı sayesinde ortaya çıkmıştır. Zaman-mekan sıkışması ya da daralması ile anlatılan özellikle bilgisayar teknolojileri (internet) kullanımıyla dünyada size en uzak mesafedeki yaşanan her türlü olaydan haberdar olmayı anlatır.

Küreselleşme göstergelerinden ikincisini ise; değişen ekonomik koşullar oluşturmaktadır. Küreselleşme ile getirilen yeni ekonomik düzenin temel öğretisi, evrensel düzeyde piyasa ekonomisine geçiş; bütün ülkelerin dünya pazarları ile bütünleşmesi ve mal-hizmet-sermaye hareketlerinin tam olarak serbestleştirilmesidir.⁵⁶ Bu serbestleştirme ile sermaye, dünyada yer ve sınır tanımadan yayılmakta ve dünyayı bütün bir pazar olarak gören baskın görüşe sahip olmaktadır. Bu görüşün uygulayıcıları olan ve dünyanın her yerinden satın alma imkanına sahip olan tüketiciler nedeniyle milli ekonomilerdeki üretim ve tüketim bölünmüş bir yapıya kavuşmuştur. Ülkeler artık teknoloji üretimleri ile rekabet etmekte, doğal karşılaştırmalı üstünlük yapısına güvenmemekte ve ticari pozisyonlarını koruyabilmek için sürekli bir şekilde teknolojik yenilik üretmek zorunda kalmaktadırlar. Bu ise milli ekonomileri küresel ekonomide adeta bir firma olarak gösterebilmektedir.⁵⁷ Milli pazarların yerini dünya pazarlarına bırakmalarının önemli sebepleri arasında, düşen taşıma giderleri, haberleşme maliyetlerindeki azalma gibi etkenler olduğu da söylenebilir.

Küresel piyasaların altyapısını oluşturan ticari ilişkiler günümüzde çoğunlukla çok uluslu şirketler aracılığıyla yürütülmektedir. “1970’lerin ortaları hariç olmak üzere çok uluslu şirketlerin ciroları dünya gelirinden daha hızlı artmıştır ve şimdilerde ise dünya hasılasının üçte biri, dünya ticaretinin de dörtte biri aynı şirketin değişik şubeleri tarafından olmak üzere üçte ikisi çok uluslu şirketler tarafından

⁵⁶ KAZGAN, Gülten; Küreselleşme ve Yeni Ekonomik Düzen, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1997, s. 70.

⁵⁷ HELD, David, A. McGrew, D. Goldblatt, J. Perraton, “Küreselleşen Bir Dünyada Ekonomik Aktivite”, Çev. Nedret Demirci, Küreselleşme Okumaları içinde, Editör: Kudret Bülbül, Ankara, 2006.,s.4.

sağlanmaktadır.”⁵⁸ Çok uluslu şirketler aracılığıyla yapılan ticaretin sonucu olarak değerlendirilebilecek küreselleşme ile dünya ticareti, aynı zamanda gelişmekte olan ülkeleri mal ve hizmetler açısından büyüyen küresel piyasalara bağlamıştır.

Küreselleşmenin özellikle iktisadi olarak kendine hedef olarak tüm küreyi seçmesi, Sanayi Dönemi ile ortaya çıkan modernitenin sosyal, kültürel, düşünsel ve ekonomik boyutta kendini dünya çapında yeniden kurması olarak nitelendirilmektedir. Bu çerçevede IMF, BM, NATO, AB gibi oluşumların küreselleşme sürecinde gelişmekte olan ve azgelişmiş ülkeleri ekonomik, politik, kültürel ve düşünsel bağlamda kendi bünyeleri içine alan oluşumlar olduğu söylenebilir.⁵⁹

Sonuç olarak milli ekonomilerin yerini alan dünya ekonomisi, temel dinamikleri bakımından uluslararası niteliği olan piyasa güçlerinin hakimiyeti altına girmiştir ve temel aktörler olarak hiçbir ulus-devlete bağlılık hissetmeyen ve piyasa avantajının gereklilikleri çerçevesinde dünya üzerinde herhangi bir yere yerleşen gerçek anlamda ulus-ötesi şirketlere aittir.⁶⁰

Değişimin farklı bir yanını da siyasi ve sosyal boyutlar oluşturmaktadır. 1980’li yılların ikinci yarısından sonra Doğu Bloğu’ndaki çözümler, liberalleşmenin hızla yayılması ve hakim görüş olarak benimsenmesi siyasi alanda yeni bir dünya düzeni öngörmektedir. Yeni dünya düzeni içinde ekonomik olarak dünyayla bütünleşmiş devletlerin, milli sınırlar içinde hakimiyetleri tartışılır hale gelmiştir. Ulus devlet sınırlarının aşılması ile yaşanan süreçte bölgesel bütünleşme olgularından bahsedilmektedir. Bölgesel bütünleşme veya bölgeselleşme kavramı aynı bölgesel

⁵⁸ HELD, David, A. McGrew, D. Goldblatt, J. Perraton, “Küreselleşen Bir Dünyada Ekonomik Aktivite”, s.19.

⁵⁹ ERKIZAN, Hatice Nur; “Küreselleşmenin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri Üzerine” Doğu Batı, Sayı 18, Şubat-Mart-Nisan 2002, s.66-67.

⁶⁰ HIRST, Paul, G.THOMPSON; “Küreselleşme-Gerekli Bir Mit mi?” Küreselleşme Okumaları İçinde, Editör: Kudret BÜLBÜL, Kadim Yayınları, Ankara, 2006.

mekanda bulunan devletlerin, ekonomilerini, siyasi güçlerini birleştirme çabalarını ifade etmek için kullanılan bir kavramdır.

Ortak noktada değişimin yaşandığı gerçekliği kabul edilen küreselleşme dönemi üzerinde yoğun tartışmalar sürmektedir. Küreselleşmeye ilişkin yaklaşımları genel olarak üçlü bir sınıflamaya tabi tutmak mümkün gözükmemektedir. Bu sınıflamanın birinci kategorisini; küreselleşmenin bir aldatmacadan ibaret olduğu; amacının uluslararası şirketlerin ve finans kuruluşları aracılığıyla güçlü devletlerin güçsüz devletlerde pazar bulma veya onlar üzerinde baskı kurmak için ortaya atılan bir kavram olduğunu söyleyenler oluştururken; ikinci kategori de, ülkeler arası ekonomik, toplumsal ve politik bariyerlerin kalktığı Küresel Köy şeklinde ifade edilebilecek bir düzeni anlattığı yönünde görüşler oluşturmaktadır.⁶¹ Üçüncü kategori ise, küreselleşmeye karşı ya da taraf olma konusunda temkinli olan, hatta diğer iki yaklaşımı oluşturan temel tezleri reddeden yaklaşımdır.

Birinci kategoride değerlendirilebilecek bir yaklaşım sunan Cangızbay'a göre; "Globalleşmiş bir dünya, her yerin pazar, her şeyin pazar için var ve de herkesin pazarda olduğu bir dünya olacaktır. Zira kapitalistin yegane hayat kaynağı artı-değerdir ve artı-değerin varlık kazanması ancak ve ancak üretimin pazar ile olan ilişkisinde mümkün olur. Kapitalistin kapitalist olarak kalması artı-değere el koyduğu sürece/ölçüde mümkün olduğuna göre kapitalizmin varlıksal açıdan zorunlu yönelimi de pazar için üretimi mümkün olduğunca genişletmek, her şeyi pazar için üretilir ve/veya üretimin her türlüşünü pazar için gerçekleştir kılmak, dolayısıyla varlığını üretimden alan, üretilerek varolan, varlığında üretilmişlik payı taşıyan her şeyi pazarlık bir mal haline getirmek olacaktır. Başka bir ifadeyle kapitalizmin en üst hedefi toplumsal yeniden üretimin tümünü, her bir an ve noktasında artı-değer de üretebilecek bir 'pazar için üretim'e dönüştürmektir. Sadece sanayi tesislerini değil, aynı zamanda en temel sağlık ve eğitim hizmetlerini de kapsayan bir

⁶¹ GÖRMEZ, Kemal; Küreselleşme ve Yerelleşme, s. 11.

‘özelleştirme/devleti küçültme’ söyleminin her zaman ve her yerde ‘globalleşmeci’ söylemle eklemlenmiş olarak ortaya çıkması da, buradaki ‘pazar-içinleştirme’nin global niteliğine kanıt eden husustur.”⁶²

Yine benzer bir yaklaşıma göre küreselleşme; soğuk savaş döneminden sonra Batı’nın zaferini yeni bir açılımla dünya geneline yayması olarak nitelendirilmektedir. Bu bağlamda “yaşanan süreç, dağılma, sömürgeleşme ve demokratikleşme sürecinde daha geriye savrulma anlamına gelmektedir.”⁶³

İkinci kategori olan ve küreselleşmenin dünyanın geleceği için zorunlu bir sonuç olduğunu ve küresel yeni dünya düzeninin olanaklarından yararlanılması gerektiğini savunan küreselleşme yanlılarının oluşturduğu yaklaşıma göre ise küreselleşme; ülkeler arasında her zaman sorun alanları olarak kabul edilen sınırların ortadan kaldırıldığı birlik ve beraberlik vurgusunun ön plana çıkarıldığı bir durumdur. Bu anlamda küreselleşme, sadece yönetsel anlamda kapitalizmin dünyaya yayılmasını değil insanlığın yararına olabilecek bir şekilde dönüşüm sürecini de içerir.

Üçüncü kategoride değerlendirilebilecek olan ve küreselleşme düşüncesinin evrimci bir üslupla kullanılmamasını söyleyen Keyman’a göre, “küreselleşme modernitenin gelişiminde ve yayılmasında yeni bir aşama olarak görülmemelidir. Çünkü, modernitenin zaman içerisinde artan bir şekilde küreselleştiği düşüncesi, bundan önce kapsamı açısından daha az küresel olduğuna dair yanlış bir varsayıma sahip olan evrimci bir duruşu gerektirmektedir. Buna ek olarak, küreselleşme düşüncesinin yeni bir durumu, hali, koşulu oluşturduğu düşünülmemelidir. Bu şekilde anlaşıldığı takdirde, düşünce, açıklanması gerekmeyen, başlangıç itibarıyla kurgusunu çevreleyen toplumsal

⁶² CANGIZBAY, Kadir; “Küreselleşme ve Kamusal Alan”, Küreselleşme Sivil Toplum ve İslam (Der. Fuat Keyman, A.Yaşar SARIBAY), Vadi Yayınları, Ankara,1998,s. 116.

⁶³ GÜLER, Birgül Ayman; “Küreselleşme ve Yerelleşme”, Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt: 6, Sayı:4, Aralık 1999.,s.9.

ilişkilerin var olma koşulunu açıklayan bütünselleştirici bir anlatıya dönüştürür. Küreselleşme sadece uluslararası ilişkilerin tarihsel gelişiminde yeni bir aşamayı ya da eskinin bitişini ve yeninin başlangıcını belirleyen müstakil bir durumu değil, aksine modernite sorununu küresellik sorununa dönüştürerek, küreselleşme sürecini devlet/toplum kompleksine içkin bir unsur kılan bir kopuşu simgelemektedir. Modern bir durum olarak küreselleşme düşüncesinden iki önemli sonuç çıkarılabilir: Birincisi, küreselleşme bir yandan evrensellik iddiasını, diğer yandan farklılığın kimlik içerisinde çözülmesine karşı farklı özne konumlarından ve farklı mekanlardan çıkan bir direnişi taşımasıdır. İkinci sonuç, küreselleşme sürecinin zaman-mekan ilişkisinde bir dönüşüme neden olmasına rağmen, hala “sermaye birikiminin temel kurallarına” içkin olması ve bu kurallar tarafından üst-belirlenmesidir. Bu nedenle, küresellik sorunu kimlik/farklılık ilişkisi ve üretim kategorisi hesaba katılmadan tam olarak anlaşılamaz.”⁶⁴ Küreselleşmenin kimlik/farklılık ilişkisi içinde değerlendirmesini söyleyen Keyman’a göre; “küreselleşme kavramlaştırması içi boş bir kavramsallaştırmadır. Küreselleşme sadece modernitenin devamı ve sorunudur ve sorunun küreselleşmesinden başka bir şey değildir. Küreselleşmeye olan tepkiler kendini yerellik tartışmaları içinde bulur. Üst sermaye birikiminin temel kurallarına bağlı olarak geliştirilen tüm bu çabaların çok boyutlu neden ve sonuçları vardır.”⁶⁵

Küreselleşme tartışmalarına katılan Fukuyama “tarihin sonu” varsayımı ile küreselleşme tartışmalarına farklı bir boyut kazandırmıştır. Fukuyama’ya göre⁶⁶ özellikle son yıllardaki gelişmeler tarihi değiştirecek nitelikteki değişikliklerdir. Aslında tarihin sonu olarak nitelendirdiği şey tüm ideolojilerin son bulduğu noktasında yaşanan değişimlerle ilgilidir. Kapitalizmin mutlak zaferi olarak nitelendirdiği sosyalizmin çöküşü ile birlikte, Batı liberalizmi temelde düşünceler ya da bilinç

⁶⁴ KEYMAN, E. Fuat; “Kapitalizm-Oryantalizm Ekseninde Küreselleşmeyi Anlamak: 11 Eylül, Modernite, Kalkınma ve Öteki Sorunsalı” Doğu Batı, Sayı 18, Şubat-Mart-Nisan 2002, s. 36.

⁶⁵ KEYMAN, E. Fuat; a.g.m.; s. 37.

⁶⁶ FUKUYAMA, Francis; “Tarihin Sonu mu?”, Küreselleşme Okumaları İçinde, Çev. Yusuf Kaplan, Editör: Kudret BÜLBÜL, Kadim Yayınları, Ankara, 2006., s. 228 vd.

alanında zaferini ilan etmiştir. Liberalizmin bu zaferi gerçek ya da maddi dünyada henüz tamamlanmış değildir. Marksizm-Leninizm'in ömrünü tamamlayıp tarih sahnesinden çekilmiş olması dünya çapında öneme sahip olan canlı bir ideolojinin ölmesi anlamına gelecektir. Bu ideolojilerin ölümü, uluslararası ilişkilerin artan bir şekilde "ortak pazarlaşması" ve devletler arasındaki büyük çaplı sürtüşmelerin yeniden patlak verme olasılığının büyük ölçüde ortadan kalkması anlamına gelmektedir. Tarihin sonu son derece hüznün verici bir zaman olacaktır. Dünya çapındaki ideolojik mücadelenin yerini ekonomik hesaplar, sürekli olarak yenilenen teknik sorunların bitmeyen çözümleri, çevre sorunlarına gösterilen ilgiler ve daha çok tüketme arzusunun tatmin edilmesi gibi olaylar ve gelişmeler alacaktır. Tarih sonrası dönemde sanata ve felsefeye gerek olmayacak, sadece insanlık tarihinin ürünlerinin sergilendiği müzelerle ve onların bakımlarıyla ilgilenecektir. İnsanlık tarihinin ayrılmaz bir parçası olan ideoloji sorununun liberallerin zaferiyle sonuçlanmış olmasının, bundan sonra üretilecek olan tarihte anlamsız, tekdüze ve heyecansız olacağı düşüncesinde olan Fukuyama, tarihin sonunun önce Hegel'in ve daha sonra Marx'ın daha 1800'li yıllarda tarihin sonunu ilan ettiği gerekçelerden çok farklı olarak gerçekleştiği düşüncesindedir.

Buraya kadar verilen tartışmalardan da görüleceği üzere; "içinde bulunduğumuz koşullar ister 'tarihin sonu' ya da medeniyetler çatışması, ister 'modernitenin sonuçlarının gitgide radikalleşmesi' ya da çok-uluslu kapitalizmin kültürel boyutu olarak 'post-modernitenin koşullarının ortaya çıkışı' isterse de 'homojenlik ve heterojenlik arasındaki gitgide radikalleşen kopuşlar' olarak nitelendirilsinler, küreselleşme düşüncesi her bir nitelendirmenin merkezi unsuru olarak ele alınmaktadır."⁶⁷

Kimi zaman modernizmin bir uzantısı olarak gelişme, kimi zamanda yıkıcı etkileri olan bir olgu olarak değerlendirilen küreselleşme döneminin siyasi,

⁶⁷ KEYMAN, E. Fuat; a.g.m, s.35.

iktisadi, teknoloji ve kültürel alanlarda hızlı değişimlerinden en çok etkilenen mekanlar kentlerdir. Yerelleşme tartışmalarının gündeminde olan kentlerin değişen fonksiyon ve işlevleri günümüze kadar yapılan kent ve kentleşme tanımlarını da değiştirmiştir. Genel olarak nüfusu, sanayiye, üretim ilişkilerini temel alan ve aslında Sanayi Döneminin kentini anlatan kent ve kentleşme tanımlamaları, günümüzde kentin üstlendiği değişen fonksiyon ve işlevlerle yeniden tanımlanmaktadır. Artık bir ulus-devlet içinde yer alan, coğrafi sınırlara ve belirli ölçekte nüfusa sahip olan kent tanımları yerine tüm küre üzerinde çok yönlü etkileri olan kent tanımları yapılmaktadır. Yaşanan bu süreçte kent sayısının artması ya da var olan kentlerin hızlı nüfus artışı dünyayı kentleştirmektedir. Böyle bir durumda, yani dünya nüfusunun yarıdan çok daha fazlasının kentlerde yaşadığı gerçeği karşısında, artık kentli olma ayrıcalığından ya da ona ilişkin davranış kalıplarından bahsetmek de anlamsız olacaktır. Küreselleşme süreci; küresel, evrensel kültür yaratımı ile dünyadaki bütün kentleri her yönüyle benzerleştirmiştir. Yerel kültür ve kimliklere yapılan vurgu ve onları ön plana çıkaran tüm söylemlere karşı özellikle mimaride, kültürde, ekonomide birbirine benzeyen toplumlar yaratılmıştır.

Yapılan tüm tartışmalar ışığında küreselleşmenin kente etkileri ana başlıklar altında şu şekilde özetlenebilir.⁶⁸

- Eskiden ulus-devletler arasında gerçekleşen sermaye, mal, hizmet ve bilgi akımlarının çoğu bugün artık kentler arasında gerçekleşmektedir.
- Bu süreçte bazı kentler yükselirken bazıları da hızlı düşüş süreci içine girmiştir.
- Kentler, hızla, kapitalizmin ilk dönemlerinden edindikleri üretim merkezi olma işlevlerinden sıyrılmış ve sanayi, kenti tanımlayan temel öge olma niteliğini

⁶⁸ IŞIK, Oğuz; “Kenti Düşünmek, Kent Üzerine Düşünmek”, Toplum ve Hekim, Mayıs-Haziran 1999, Cilt:14, Sayı:3, s.164.

yitirmiştir. Artık günümüz kentlerini tanımlayan temel öge, kentlerin sundukları servis, iletişim, haberleşme v.b. olanaklardır.

- Küreselleşme, kentler arası rekabeti hızlandırmış ve kentlere yepyeni ekonomik, politik ve kültürel roller yüklemiştir.
- Yerel politik süreçler, ulusal politik süreçlerden bağımsız ve özerk olma eğilimi içindedirler.

2. Küresel Ekonominin Ortaya Çıkardığı Yeni Merkezler- Küresel Kent/ Dünya Kenti Kavramları

Tarihin her döneminde kentler toplumsal değişimin merkezi olma niteliğini korumuştur. “Kentler sadece toplumdaki geniş çaplı değişimlerin başlatıcısı olmakla kalmamış, toplumdaki değişimlerle birlikte kendi iç yapıları da değişime uğramıştır. Ancak tarihin hiçbir döneminde kentler, 20. yüzyılın son çeyreğinde olduğu ölçüde büyük çaplı bir değişim yaşamamıştır.”⁶⁹

Kentlerin dönüşümünü sağlayan küreselleşme süreci ile günümüzde kentler güçlerini ülkelerden değil ülkeler güçlerini kentlerden almaktadırlar. Ulusal kalkınmanın yolu kentlerin kalkınmasından geçmektedir. “Bölgesindeki diğer üretim merkezleri ile ticaret yapma imkanına sahip olan ve üretim yelpazesini genişletip girişimcisinin önündeki engelleri kaldırabilen kentler küresel rekabet güçlerini ve ekonomik ağırlıklarını artırmaktadırlar.”⁷⁰ Kentsel küresel rekabeti yaratan güç ilişkileri içinde, bazı kentler ön plana çıkmış, bazıları ise geri planda kalmıştır. Dünya kenti/küresel kent olarak tanımlanan kentlerin ortak özelliği, adından da anlaşılacağı üzere, sadece kendi ulusal sınırları içinde ilişkilerin düzenleyicisi olarak değil, tüm

⁶⁹ IŞIK, Oğuz; “Kenti Düşünmek, Kent Üzerine Düşünmek”, s.163.

⁷⁰ KOZLU, Cem; Türkiye Mucizesi İçin Vizyon Arayışları ve Asya Modelleri, İş Bankası Yayınları, No:335, Ankara, 1994, s.293.

küreyle ilgili ilişkileri içinde barındıran mekansal yapılar olmalarıdır.

Dünya kenti kavramı aslında 18. yüzyıldan itibaren kullanılmış olmakla beraber bugünkü anlamını 1980'den sonra kazanmıştır. İlk defa Goethe tarafından 19. yüzyılda Paris ve Roma'nın kültürel zenginliğini ifade etmek için, daha sonra 1915'te İskoç plancı Geddes tarafından dönemin yeni büyük metropoliten alanlarını tanımlamak için kullanılmıştır.⁷¹ Kavramın anlamı ünlü plancı Peter Hall tarafından genişletilmiş, 1966'da yazdığı "Dünya Kentleri" başlıklı kitabında dünya kentlerini dünyanın en önemli ekonomik aktivitelerinin yoğunlaştığı alanlar olarak tanımlamıştır. Hall'in dünya kenti; sanayi kentinin tüm özelliklerini tamamen göstermekle birlikte, seçiminde güçlü ulusal hükümetlerin yanında uluslararası otoritelerin söz sahibi olduğu kentlerdir. Dünya kenti, finans ve yönetimi de içine alan ekonomik aktivitelerle birlikte büyük eğitim ve kültürel aktivitelerinin yer aldığı, tıp ve hukuki konular başta olmak üzere değişik alanlarda uzmanlaşmış insanların yoğunlaştığı yerlerdir. Bir dünya sistemi teorisini olan Braudel'e göre ise dünya kenti, "içinde bulunduğu ekonomik sisteme hâkim olan kenttir."⁷²

Dünya kenti kavramı bugünkü anlamıyla 1980'lerin başlarından itibaren kullanılmaya başlanmıştır. Cohen dünya kenti kavramını, yeni uluslararası işbölümünün (New International Division of Labour-NIDL) merkezi olarak tanımlamıştır. Buna göre ABD'de en büyük 500 firmanın merkezinin sınırlı sayıda kentte yoğunlaşmasına rağmen New York'un 107 firma ile ilk sırada olduğunu göstermiştir.⁷³ Daha sonra 1982'de Friedmann ve Wolff, dünya kentini "Dünya

⁷¹ GOTTMAN, J. ; "What Are Cities Becoming the Centre of?" Sorting Out the Possibilities, R.G. Knight (Der.) Cities in a Global Society, London, Sage Publications'den aktaran Binnur Öktem, "Küresel Kent Söyleminin Kentsel Mekanı Dönüştürmedeki Rolü", İstanbul'da Kentsel Ayrışma –Mekansal Dönüşümde Farklı Boyutlar içinde, Bağlam Yayıncılık, İstanbul, 2005,s. 27.

⁷² BRAUDEL, F.; The Perspective of the World, Collins, London, 1984.'den aktaran Binnur Öktem, a.g.m, s. 27.

⁷³ COHEN, R.B.; The New International Division of Labor, Multinational Corporations and Urban Hierarchy, M.Dear and A.Scott (Der), Urbanization and Urban Planing in Capitalist Society, London: Methhven, 1981, s. 287-315. aktaran Ercan, Fuat; "Kriz ve Yeniden yapılanma Sürecinde Dünya Kentleri ve Uluslararası Kentler: İstanbul", Toplum ve Bilim 71, Kış 1996

Sistem Analizi” çerçevesinde ortaya çıkan yeni dünya ekonomisiyle bağlantılı olarak tanımlamışlardır. Daha sonraki çalışmalarında Friedman, dünya ölçeğinde ön plana çıkan kentlere dünya kenti (World City) adını vermiştir. Friedman’ın 1982’lerde hipotez olarak sunduğu ve dünya sistem analizi içerisinde ele aldığı dünya kenti kavramında ilgi çekici nokta kenti toplumsal, kültürel, tarihsel özelliklerinden bağımsız olarak sadece küresel ekonominin merkezi olarak ele almasıdır. Friedman dünya kenti kavramını⁷⁴:

- a. Farklı piyasalar ve üretim faaliyetleri için önemli kavşak noktaları,
- b. Uluslararası sermayenin toplandığı merkezler,
- c. Küresel finans piyasalarının, ulaşım ve iletişim faaliyetlerinin yoğunlaştığı alanlar,
- d. İç ve dış göç akımlarının başlıca hedefi olan merkezler olarak tanımlamaktadır.

Görüldüğü üzere, dünya kenti kavramı aslında yeni bir olgu değildir. Bu kavram, Sanayi Dönemiyle birlikte yaşanan dönüşümlerin yani kapitalizmin bir ürünüdür. “Kapitalist ilişkilerin yoğunlaştığı yeni mekanların varlığı, aynı zamanda bir dizi mekanın eski toplumsal işlevlerini kaybetmelerine ve böylece üzerlerinde süregelen trafiğin azalmasına neden olmuştur.”⁷⁵ Kentler, Sanayi Döneminden 1970’lere kadar olan dönemde ait oldukları sınırlar içinde önemini korumuş olmakla birlikte, küreselleşme döneminin özellikle ekonomik dönüşüm süreci ile farklı anlamlar ve kavramsallaştırmalara tanık olmaktadır. Günümüzde kentler, daha önce tanımlanmış özelliklerinden, üstlendiği işlevlerden farklı bir yapıya bürünmüştür.

⁷⁴ SHORT, John R.; Globalization And The City, Newyork, Longman, 1999, s. 53.’den aktaran Binnur Öktem; a.g.m.; s.32.

⁷⁵ ERCAN Fuat; “Kriz ve Yeniden Yapılanma Sürecinde Dünya Kentleri ve Uluslar arası Kentler: İstanbul” Toplum ve Bilim 71, Kış 1996, s.65.

Şimdilerde küresel kent veya dünya kenti kavramı ile anlatılmak istenenin aslında kentlerin küresel sermaye için ciddi öneme sahip yerler olduğu vurgulansa da, bu tanımlamanın içeriği noktasında bir mutabakata varıldığını söylemek zordur.

Görüldüğü üzere; hakim söyleme göre dünya kenti, küresel ekonominin kontrol, yönetim ve organizasyon merkezi olarak tanımlanmaktadır. Dünya kenti söylemi, küresel kentlerin ortaya çıkışını yeni bir küresel ekonominin ortaya çıkmasıyla açıklarken, küreselleşmenin, dünya ekonomisinin karşı konulmaz piyasa güçleri tarafından yeniden yapılandırılması ve teknolojiye bağlı olarak gerçekleştiği, yeni, kaçınılmaz ve karşı konulamaz olduğu varsayımı üzerinden hareket etmektedir. Buna paralel olarak üretimin ve finansal piyasaların küresel ölçekte genişleyen ağının kontrol ve yönetim ihtiyacı, küresel kentleri oluşturduğu ileri sürülmüştür.⁷⁶ Söylem, ekonominin küreselleşmesi artıkça merkezi fonksiyonların dünya kentlerinde yoğunlaştığı, yeni küresel ekonomin ana aktörleri büyük firmaların küresel operasyonlarını kontrol edebilmeleri için gerekli altyapının bu kentler tarafından sağlandığını varsaymaktadır.⁷⁷

Küreselleşme kavramı ile ifade edilen değişim ve dönüşüm sürecine, her şeyi değiştirme ve dönüştürme gücü atfedilmektedir. Bu değişim sürecinde, kentlerin ön plana çıkacağı ve ulus-devletin fonksiyonunu yitireceği ve geleceğin dünyasında kentlerin belirleyici olacağı ifade edilmektedir. Bir başka deyişle kentler, tarihsel misyonlarını sürdürmenin yanında, küreselleşme sürecinin ekonomik, siyasi ve kültürel boyutlarına yön veren temel aktörler konumuna gelmektedir.⁷⁸ Her şeyi değiştirme/dönüştürme gücü olan küreselleşmenin her anlamda dünyaya açılan pencereleri olarak kentler ön plana çıkmaktadır.

⁷⁶ SASSEN, S. ; The Global City: New York, London, Tokyo, Princeton University Pres, 1991.'den aktaran Binnur Öktem; a.g.m.; s.34.

⁷⁷ HILL, R.C.and KIM Y.W.; Global Cities and Developmental States: New York, Tokyo and Seoul, Urban Studies, 37., 2000, s.2167-2195.'den aktaran Binnur Öktem; a.g.m.; s.33.

⁷⁸ PUSTU, Yusuf; "Küreselleşme Sürecinde Kent "Antik Site'den Dünya Kentine", Sayıştay Dergisi, Ocak-Mart 2006, Sayı:60, s. 129-130.

Küreselleşme döneminde, ulus-devletlerin güçleri üzerindeki tartışmalar ile birlikte ekonomik açıdan ön plana çıkan ana birimler esas olarak kentler olmaktadır. Kentler bu yarışta yer alarak küresel sermayeyi çekebilmek için gerekli alt yapıyı oluşturma yanında, yerel özelliklerini ve değerlerini ön plana çıkartarak farklılıklarını da vurgulamaktadırlar, bu da beraberinde küreselleşmenin diğer bir yüzü olan yerel kimliklerin tanınması ve kabul edilmesini içeren yerelleşme süreçlerinin önemini ortaya koymaktadır. Ancak bu süreçle birlikte tüm kentlerin aynı önemde/derecede ön plana çıkması elbette düşünülemeyecektir. Ulus-devlet sınırlarının yok olması nedeniyle bazı kentlerin konumları değişmiş ve bu nedenle göreceli önemlerini kaybederek çöküş göstermiş, kendilerini yenilemeyen eski sanayi kentlerinin de yeni duruma ayak uyduramadıkları gözlenmiştir.⁷⁹

Küreselleşme süreci ile birlikte, kentler üretim merkezi olma işlevlerini ve sanayi, kenti tanımlayan temel öge olma niteliğini yitirmiştir. Artık günümüz kentlerini tanımlayan temel öge, sundukları servis, iletişim, haberleşme v.b. olanaklarıdır. Küresel sermayeye ihtiyaç duyduğu türde hizmetleri sunabilen kentler, dünya kenti olarak adlandırılmakta ve hızla yükselmekte, bu sürecin dışında kalan kentler de dışlanmaktadır. Bütün bu gelişmeler ışığında, kentler ve küresel süreç arasındaki etkileşimin sosyo-kültürel, ekonomik boyutlardaki analizleri, yeni bakış açılarını gündeme getirmektedir. Kentin dünya ekonomisine eklemlenme biçimi ve bu süreçteki mekansal fonksiyonlar, kentte oluşan yapısal değişiklikleri etkilemektedir. Bu süreçte, küresel sermayeyi çekebilecek altyapıya sahip olan kentler giderek dünya kenti hiyerarşisinde yerlerini alacaklardır. Dünya kentleri, uluslararası göç konusunda odak noktaları olarak öne çıkmaktadırlar. Kentler artık günümüzde ekonomisiyle, kültürüyle, sosyal ve siyasal yapılanmasıyla ön plana çıkan birimler olmuşlardır.⁸⁰

⁷⁹ KARAKURT, Elif; “Dünya Kenti Kavramına Alternatif Bir Bakış”, Kentsel Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu, Cilt I, Mart 2004, s. 321-322-323.

⁸⁰ ASLANOĞLU, Rana; a.g.e., s. 142.

Küresel kent ya da dünya kenti, gelişmiş kapitalist ülkelerin, daha çok küreselleşme dinamiklerinin yayılmasını destekleyici bir söylem tarzı olduğu noktasında yoğun eleştiriler almaktadır. Küreselleşme süreçleri ve kent ile ilişkili bir söylem geliştirilecekse bunun salt dünya kenti çerçevesinde yoğunlaşmasının mümkün gözükmediğini vurgulayan Aslanoğlu'na göre;. dünya kenti söyleminin geliştirilmesi her kentin küreselleşme süreçlerine katılımı için batı modeline benzer açılımlar sergilemesi zorunluluğunu getirmektedir. Bir başka deyişle eşitsiz gelişmenin sürmesi demektir.⁸¹ Dünya kenti olma ideali çerçevesinde gösterilen tüm çabalar aynı zamanda Batı tipi kentleşme modelini uygulamanın dışında küreselleşme çarkının dönmesini sağlayan tüm dinamiklerin içine de girmek olacaktır. Bu çok yönlü dönüşümler kenti, tüm unsurlarını değiştirmekle beraber dünya kentleriyle benzerliği ölçüsünde de aynılaştıracaktır. Yani, kentler küreselleşme ile hem dönüşüm hem de benzerleşme süreçlerini birlikte yaşayacaklardır.

Küresel kent söyleminin iddia ettiği gibi teknolojik gelişmelerin ve kapitalist ekonominin piyasa güçlerince evrimi sonucu oluşmuş somut küresel kentin varlığı da tartışmaya açık gözükmektedir. Küresel kentin tanımı ve bir kenti küresel kent yapan kriterler net değildir. Kavram, daha çok kapitalist dünya ekonomisinin tek yönlü açıklaması ile tanımlanmakta, tarihsel boyutu ile dünyadaki diğer yerleri dışlamaktadır. Bununla birlikte, kentlerin son yirmi yıldır önemli bir dönüşüm yaşadığı doğrudur. Bu dönüşümler kapitalist ekonominin yeniden yapılanma sürecinde politika, kültür ve ekonomi arasındaki karşılıklı etkileşimlerin sonucudur ve küresel kent söylemleriyle yönlendirilip, meşrulaştırılmıştır.

⁸¹ ASLANOĞLU, Rana; a.g.e., s. 150.

3. Küresel Kültür ve Kent

Küreselleşme, genel olarak iktisadi dönüşümün neden olduğu bir süreç olarak tanımlanırken, bu dönüşüm aynı zamanda somut kültürel değişim dinamiklerini de içinde barındırır.

Küreselleşmenin, kültür temelinde tartışmaları, modernite sürecini olumlayan ve karşı duran söylemlerde şekillenmektedir. “Küreselleşme Batı modernitesinin ilerlemesinin bir sonucu olarak kavramsallaştırıldığında, homojen bir süreç olarak somutlaşmaktadır.”⁸² Küreselleşmenin “homojenleşme tezi; özellikle ekonomik çerçevede, standartlaştırılmış bir tüketim kültürünün gereklerine uyulması ve her yerin görünüşte aşağı yukarı aynılaştırılmasını içerir.”⁸³ Bu çözümlemelerde, dönüşümler genelde merkez ve çevre ayırımına dayanmakta ve merkez Batı’dan küreye yayılmaktadır.

Küreselleşmenin kültürel dönüşüm süreci, kültürlerarası etkileşimin yoğunlaşmasına bağlı olarak ortak alanın büyümesi diye tanımlanan “akültürasyon” kavramıyla da açıklanmaktadır. Akültürasyon sürecini hızlandıran, yeni teknolojik buluşlarla desteklenen iletişim ve bilişim teknolojilerinin hızla gelişmesi ve genişlemesidir.⁸⁴ Bu dönüşüm süreci içinde, bütün kültürler ortak bir platformda buluşmakta ve aynılaşmaktadır. Böylelikle, başta tüketim ve eğlence normları düzeyinde aynılaştırma sağlayarak evrensel bir kültür oluşturma düzeyine ulaşmaktadır.

Ancak böylesi bir kavramsallaştırma, küreselleşmeye sadece tüketim kültürü çerçevesi içinde yaklaşmak ve yaklaşımların tek boyutluluğunu paylaşmak demek olacaktır. Oysa küreselleşmeye, ekonomi, siyaset, kültür, teknoloji ve benzer

⁸² YETİM, Nalan; a.g.m., s.131.

⁸³ TOMLINSON, John; a.g.e., s.34

⁸⁴ ŞAYLAN, Gencay; a.g.e., s. 141.

alanlarda birbirleriyle eş zamanlı yaşanan, aralarında karmaşık ilişkiler bulunan süreçler açısından yaklaşmanın çok daha doğru bir yaklaşım olduğu açıktır. Buradaki amaç, küreselleşme sürecinde ekonomik boyutun önemini zayıflatmak değil, birbirine bağlı bu çok boyutlu süreçte kültürel bir yaklaşımın ne ifade ettiğini açıklamak olacaktır. Burada kültürü ele alış biçimimiz, oldukça karmaşık bir biçimde iç içe geçmiş olan toplumsal, siyasi ve ekonomik olgulardan kültürün etkilenme biçimini ortaya çıkarmak şeklinde olacaktır.

Kültür de, küreselleşme gibi karmaşık bir olgu olduğundan tek bir neden-sonuç ilişkisine bağlı olarak açıklanamaz. Özellikle küreselleşme tartışmalarında öne çıkan düşünce biçimi; iletişim teknolojilerinin gelişiminin kültürel deneyimlerimizin tek kaynağı gibi gösterilmesidir. İletişim teknolojilerinin gelişmesinin küreselleşme boyutuna ciddi katkılar sağladığı açıktır. Ancak, küreselleşmenin kültürel boyutunun tek açıklayıcısı da değildir. Önemli olan kültürel bazı dinamiklerin küreselleşmeye yol açıp açmadığı ile ilişkilidir. Yani, kültürün küreselleşme açısından önemli sonuçlara neden olduğu konusunda düşünmenin yolu, kültürün biçim verdiği “yerel” hareketlerin küresel sonuçlara nasıl yol açtığını kavramaktır. Bu anlamda “toplumsal ilişkilerin çözümlenmesinde, küreselleşme, benzerliklerle birlikte farklılıkların, evrenselleşmeyle birlikte yerelleşmenin, modernleşmeyle birlikte gelenekselleşmenin eş zamanlı yaşandığı bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır.”⁸⁵

Küreselleşme ve kültürel ilişkiler bağlamında yapılan analizlerin içeriğine bakıldığında, birbirine zıt eğilimleri içeren (yerel ve küresel, evrensellik ve tikellik gibi) diyalektik bir küreselleşme anlayışının yaygınlığına tanık olunmaktadır. Bu son derece doğaldır. Çünkü şimdiye kadar yapılan kültür tanımlarına bakıldığında, sabit bir yerellik düşüncesine bağlı kalındığı görülür. Küreselleşme bu anlamda, şu ana kadar yapılan tüm kültür kavramsallaştırmalarını alt üst etmektedir. Kültürün oluşum

⁸⁵ KEYMAN, Fuat; “Globalleşme Söylemleri ve Kimlik Talepleri: Türban Sorununu Anlamak” Global Yerel Ekseninde Türkiye içinde, Alfa Yayınları, İstanbul, 2000, s.17 vd.

sürecinde yerelliklerin önemi olmakla birlikte, uzak mesafeler arasında iletişimi sağlayan araçlar yeni kültürel biçimler ve dayanışma biçimleri üretmektedir.⁸⁶

Appadurai'ye göre,⁸⁷ günümüz kültürel ilişkilerinin en önemli sorunu kültürel homojenleşme ve kültürel heterojenleşme arasındaki gerilimdir ve kültürlerarası etkileşimi, karışımı sağlayan ve küresel kültürü oluşturan küreselleşmenin yol açtığı kültürlerarası akışlar beş grupta toplanabilir: İlki, insan hareketliliği ile ilişkili olan akıştır. Uluslar arasındaki her türlü insan hareketliliğini kapsar. İkincisi, üretim ve malların hareketliliği ile meydana gelen, teknolojik akıştır. Üçüncüsü, döviz piyasaları ve borsalardaki hızlı para yani sermaye hareketliliğinin oluşturduğu, finans akışıdır. Dördüncüsü, bilişim teknolojilerinin etkisiyle, enformasyonu arttıran medya akışıdır. Beşincisi de, devlet ve devletsiz örgütler tarafından oluşturulan ideolojik akıştır.

Yukarıda sayılan tüm akışların oluşumunda ve küreselleşme ile kültürün karşılıklı ilişkisinin kurulumu ya da kavramsallaştırılmalarının altında, ortak bir dünya kültürü oluşumu çabaları olduğu söylenebilir. Yeni teknolojik gelişmelerle oluşturulan ve gelişmiş ülkeler tarafından yayılan küreselleşme kültürünün oluşturulma çabalarının altında ise, bu ülkelerin kendi değer ve yaşam tarzlarını yansıtan bir kültür görüntüsünün baskın kültür olarak benimsenmesi amacı yatmaktadır.

Aslanoğlu'na göre⁸⁸ küreselleşme süreci, eş zamanlı olarak, iki kültür görüntüsü sunmaktadır. Bunlardan ilki, tek bir dünya kültürü oluşumuna ilişkindir. Tüm heterojen kültürler, dünyayı kapsayan hakim kültürün içinde erimekte ve yok olmaktadır. İkinci kültür görüntüsü ise, 'kültürlerin sıkışması' ile ilgilidir. Farklı kültürler, yan yana akmaktadır. Giderek artan kültürel hareketlilik ve küresel alan kültürün küreselleşmesinin ikinci ayağını oluşturur. Kültürün küreselleşmesinin temel

⁸⁶ TOMLINSON, John; a.g.e., s.43.

⁸⁷ APPADURAI, A.; "Disjuncture and Difference in the Global Culture Economy", London, 2000'den aktaran Servet KARABAĞ; Mekanın Siyasasallaşması, Gazi Kitapevi, Ankara, 2006, s.187.

⁸⁸ ASLANOĞLU, Rana; a.g.e., s.160.

dinamiği aslında, teknolojik gelişmeler ve ekonomi kaynaklı olayların dünya toplumlarında aynı şekilde olduğu şeklinde algılanmasıdır. Modernite içinde, kültürün iki önemli özelliği vardır; birikilerek aktarılıp, evrimsel bir değişme göstermesi ve zaman içinde kültür öğelerinin birbirlerini etkileyerek bütünlük kazanması durumudur. Modernite içinde kültürde ilerleme ve bütünleşme eğiliminin belirgin yansıması, batıda sanayileşmeye koşut olarak ortaya çıkan, kırdan kente göç sürecinde; kentte gözlemlenen, bireyci-anonim ilişkiler içinde olan, kişisel hazlarını ön plana alan cemaat içindeki değerlerini arka plana itmiş bireyin bütünleşmiş kentsel kültürüdür. Modernite ve küreselleşmenin kültür görüntülerinin bu anlamda birbirlerine benzediği söylenebilir. Küreselleşme ile boyutları farklılaşan ama bütünsel ve hakim bir kültür oluşumu içinde bulunma ve baskın çoğulcu kültürü benimseme biçimi aynıdır.

Küreselleşmenin yeni bir kültür mü yarattığı ya da var olan kültürleri kendi baskın kültürüyle mi özdeşleştirmek istediği tartışmaya açık görünmektedir. Örneğin Giddens'a göre⁸⁹ küreselleşme, kültür anlamında hiç de tarafsız değildir ve sonuçları açısından da hiç de olumlu olmayacaktır. Küreselleşme rahatsız edici bir şekilde Batılılaşma damgası taşımaktadır. Kültürel olarak dayatılan ve küreselleşme içinde ifadesini bulan çok uluslu şirketlerin tamamına yakınının Batı kaynaklı olması bu kültür göçünün anlamını daha da iyi anlatabilir. Bu şirketler aracılığıyla yayılan ve tüketim alışkanlıklarının değişmesine neden olan bu kültür vasıtasıyla insanların, dünyanın hemen her yerinde yeme-beğeni-eğlence tarzları aynılaşmıştır.

Ekonominin ve yönetimin merkezi olarak kent, insanların yerleşik hayata geçmeleri kadar eski bir tarihi kültürel geçmişe sahiptir. Kentlerin ortaya çıkışına uygarlıkların doğuşu gözü ile bakılmaktadır. Ekonomik ve kültürel aktivitelerin kentte yoğunlaşması insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. Kentler, parçası oldukları toplumun ya da ülkenin kültür sisteminin aynasıdır. Kentlerin ekonomik ve

⁸⁹ GIDDENS, Anthony; Elimizden Kaçıp Giden Dünya, Çev. Osman Akınhay, Alfa Yayınları, İstanbul, 2000.

toplumsal yapı özellikleri, içinde bulundukları ülkenin teknolojik ve ekonomik gelişme düzeyi ile yakından ilgilidir.⁹⁰ Son yıllarda, görünür sonuçları yaşanmaya başlanan küreselleşme olgusunun geliştiği ve ilerlediği merkezler olarak görülen kentlerin kültürlerarası akışı hızlandıran merkezler olma özelliği ön plana çıkarılmaktadır. Kentler bir yandan küresel bir kültür biçimini yayma işlevini görürken, bir yandan da küreselleşmeye karşı doğal ya da koşut olarak değerlendirilebilecek yerel kültürlerini ön plana çıkarıp, bu kültürlerin canlı tutulmalarını da sağlamaktadır. Küreselleşmenin ulus-devlet oluşumlarının etkilerini azaltıcı etkisi kentler düzeyinde mikro milliyetçilik akımlarının doğmasına ve cemaatçilik gibi aslında kapalı toplum tipi oluşumlarına sahne olmaktadır. Son dönemlerde, yerelleşme ile birlikte sürdürülen kimlik tartışmalarına yön veren de esas olarak kentsel düzeyde oluşan bu tip yerel kültürlerin güçlenmesidir.

⁹⁰ ÖKMEN, Mustafa; “Ekonomik Dönüşüm Sürecinde Yönetim, Kent ve Kentleşme İlişkileri Üzerine Bir Tartışma”, s. 258-259.

B. KİMLİK TARTIŞMALARI ve KENTE ETKİSİ

1. Küreselleşme, Ulus Devlet ve Yerelleşme Ekseninde Kimlik Tartışmaları

Özellikle küreselleşme, yerelleşme ve ulus devlet ekseninde tartışmaların yoğunluk kazandığı kimlik, aslında geçmişi çok eski bir kavram değildir. 1940'lerden sonra psikoloji ve sosyal psikoloji kapsamında ele alınmış, 1980'lerden itibaren ise kimlik oluşumunda toplum kavramının ön plana çıkmasıyla birlikte daha çok sosyoloji ve siyaset kapsamında incelenmeye çalışılmıştır. Bu bölümde, genel olarak kimlik tartışmalarına değinilecek olmakla birlikte, aslında insanı ilgilendiren tüm alanların konusu olan ve aynı zamanda felsefi bir anlama sahip olan kimlik kavramı üzerinde daha çok kimliğin siyaset öznesi haline gelmeye başlaması ile birlikte ulus-devlet, küreselleşme ve yerelleşme sürecindeki değişimleri konu edilecektir.

Genel olarak kimlik tartışmaları, kimliğin öznesi olma durumuna göre oluşum ve gelişim süreçlerini kapsamaktadır. Kimliğin öznesi toplum olduğunda, çoğulcu bir kimlik anlayışından bahsedilmesi ise son derece doğaldır. Sosyolojik bir bakış açısıyla toplumların oluşturdukları kimlikler, o toplumun kurumları, değerleri ve kuralları ile şekillenmektedir. Toplum içinde yaşayan bireyler tarafından oluşturulan kurumlar, değerler ve kurallar değişen koşullara uygun olarak, içinde bulundukları toplumsal yapıya, koşullara ve kültüre göre yeniden üretilmektedir. Oldukça geniş bir anlam yapısına sahip olan kimliği merkeze alan (cemaat, cinsellik gibi) kavram tanımlamaları oldukça çoktur.

Son dönemlerde, yoğun tartışmalara konu olmasına rağmen, “kimlik” yeterince açık, herkes tarafından kabul edilebilir ortak bir anlam ve tanıma sahip değildir. Kavram daha çok, insanın kendisini açıklayan, onun tanınmasını sağlayan özelliklere atıf yapılarak kullanılmaktadır. Oysa, geleneksel sosyolojinin konusu olan

kimlik bir toplumsallık içinde kendini dışa vurarak kültürel alana dahil olur. Tıpkı kültür gibi, kimlik de tamamlanmamış, her zaman hareket halinde ve bitmeyen tarihi sembolize eder. Dolayısıyla kimlik, tarihsel bir kategori içinde ve bu sürece ilişkin bir değişimle birlikte düşünülmelidir.⁹¹

Bostancı'ya göre⁹²; verili yani doğuştan sahip olunan (cinsiyet, millet, nereli olunduğu) kimlikler dışında kimliğin tarihsel kategori oluşturan bir yapısı vardır. Bu anlamda, tarihle birlikte sosyal, siyasal, ekonomik ilişkilerin değişmesine paralel olarak kimliklerin anlam ve sınırları da değişmektedir. Kimlik kavramını din, eğitim, kültür ile ilişkilendirmek kimliğe dinamik bir anlam katar. Kimlik tartışmalarının önemsenmesi, dile getirilmesi, ayırıcı bir unsur olarak altının çizilmesi ve çatışma unsuru olması olağanüstü dönemlerde gerçekleşir. Kimlik tanımlamasında yaygın olarak kullanılan; toplumları etnik ve milli kimlik düzeyinde açıklamak aslında ideal bir durumu yansıtır. Ancak bu aynı zamanda kimlik kavramsallaştırmalarında homojenleştirme zeminini hazırladığı ölçüde de yanlış bir yoldur.

Kimliğin hem farklılığa hem de benzeşmeye dayalı boyutlarını birlikte ele alarak birini diğerine tercih etmeyen Altuntaş'a göre⁹³ kimlik; büyük ölçüde etkileşimde bulunulan başka bir kimlikle belirginlik ve anlam kazanır. Bu anlamıyla, kimlik ne olduğun değil ne olmadığın üzerine kuruludur. İkinci yönüyle kimlik bir benzerlik havuzunu, bir aidiyet ve mensubiyeti ifade eder. Bu da "biz"ın içerisinde dahil olduğu homojenliğe karşı gelir. Kimlik kavramının; farklılıkların ön plana çıkması anlamında çoğunlukla modern dönemin ürünü olduğunu vurgulayan Altuntaş, sadece bir sorun olarak kimliğin gündeme gelişinin modern zamanlar ile olduğunu belirtmektedir. Modern öncesi toplumlarda kimliğin din ve etnisite

⁹¹ ALTUNOĞLU, Mustafa; "Küresel-Yerel Eksenli Kimlik Tartışmalarının Türkiye'deki İzduşümleri", Küreselleşme ve Yerelleşme içinde, Odak Yayınları,2005, Ankara, s.69-70.

⁹² BOSTANCI, M.Naci; "Kimlik Tartışması Hayatın Telaffuzu Üzerinden Yürümeli", Türkiye Günlüğü, Sayı 83, 2005, s. 53.

⁹³ ALTUNTAŞ, Nezahat; "Kısmi Kimliklerin Evrensel Konumlanması" Türkiye Günlüğü, Sayı 79, 2004, s. 68-70-71

ekseninde, modern dönemde ise mesleki örgütler, sendikalar, dernekler, vakıflar ve sayısı daha da arttırılabilir olan kurumlar aracılığıyla kurulduğu tezine karşı çıkmaktadır. Çünkü, özellikle din ve etnisite gibi kimlik belirleyiciliklerinin modern toplumlar içinde azalacağına daha da önemsendiği bir duruma ulaşılmıştır. Modern dönemle modern olmayan dönem için, bu kavramlar arasındaki farklılık ancak güncel bir yorumla ve karşısında konumlanan diğer kimliğe göre yeniden inşa edilmiş eski (ama aynı zamanda yeni denebilecek) kimliklerdir. Bu anlamda; modern ulus devlet başlı başına kimlik sağlayıcı bir unsurdur ve kimlik tartışmalarının ya da sorununun ortaya çıkışında ulus devletin önemli bir payı vardır.

Toplumsal kimliğin oluşumu konusunda önemli çalışmaları bulunan Castells; kimliğin toplumsal inşasını, her zaman iktidar ilişkilerinin damgasını vurduğu bir bağlamda gerçekleştiğini düşündüğünden üç farklı biçim ve kökene ayırmaktadır.⁹⁴

1. **Meşrulaştırıcı Kimlik:** Toplumun egemen kurumları tarafından, toplumsal aktörler karşısında egemenliklerini genişletmek ve akılcılaştırmak için inşa edilir.

2. **Direnış Kimliği:** Hakim olanın mantığı tarafından değersiz görülen ve /veya damgalanan konumlarda bulunan aktörler tarafından geliştirilir.

3. **Proje Kimliği:** Toplumsal aktörlerin, kendilerine sunulan kültürel malzeme temelinde toplumdaki konumlarını yeniden tanımlayan yeni bir kimlik inşa etmeleri; bunu yaparken bütün bir toplumsal yapıyı değiştirmeyi amaçlamalarıdır. Feminizmin kadınların kimliği ve hakları için ataerkilliğe, dolayısıyla ataerki aileye, tarihsel olarak toplumların dayandığı bütün bir üretim, üreme, cinsellik ve kişilik yapısına meydan okumak gibi. Doğal olarak, direniş olarak ortaya çıkan kimlikler projeler başlatabilir, tarihin akışı sırasında toplumsal kurumlarda egemen hale gelip, egemenliklerini akılcılaştırmaya yönelik meşrulaştırıcı kimliklere dönüşebilirler.

⁹⁴ CASTELLS, Manuel; Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür, İkinci Cilt: Kimliğin Gücü, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2006, İstanbul., s. 14.

Castells'a göre; farklı tipteki bu kimlik inşa süreçleri, farklı sonuçlar doğurarak toplumu oluşturur. *Meşrulaştırıcı kimlik*; bir sivil toplum yaratır; başka bir deyişle, kimi zaman çatışmalı bir tarzda da olsa yapısal egemenliğin; hakimiyetin kaynaklarını akılcılaştıran kimliği yeniden üreten bir dizi kurum ve örgütlenmenin yanı sıra, bir yapısı ve örgütlenmesi olan bir dizi toplumsal aktör ortaya çıkarır. Toplumumuzda en önemli kimlik inşası olarak adlandırdığı kimlik inşasının ikinci türü olan *direnış kimliği*, komünlerin ve cemaatlerin yaratılmasını beraberinde getirir. Bu, egemen kurumların/ideolojilerin terimleri içinde savunmacı kimliğin inşasıdır. Örneğin, etnik temellere dayalı milliyetçilik, bir yandan bir yabancılik duygusundan, diğer yandan siyasi, ekonomik ya da toplumsal haksız bir dışlanma duygusundan doğmaktadır. Üçüncü kimlik inşa süreci olan proje kimliğiye, özneler üretir. Özneler, toplumsal aktörlerdir. Farklı kimlik tiplerinin nasıl ve kim tarafından inşa edildiği, hangi sonuçları doğurduğu genel, soyut terimlerle yanıtlanamaz.

Buraya kadar verilen farklı kimlik tanımlarında ortak olan nokta; kimliğin oluşum ya da inşa sürecinin, içinde yaşanan zaman, mekan ve toplumsal yapıyla birebir ilişkili olduğudur. Yani kimlik, içinde bulunduğu tarihsel koşullardan farklı bir şekilde tanımlanamaz. Bu şekilde yapılan tüm kimlik tanımlamaları, soyut ve içi boş tanımlar olacaktır. Kimlik oluşumu sürecinde toplum bireyin önüne birçok kimlik seçeneği sunar. Bu noktada birey özgür görünse de, toplumun değer yargılarından bağımsız hareket edemez. Bir birey ya da toplumsal grubun tek bir kimliği yoktur. İnsanın sahip olduğu kimlikler arasında, dış koşullara bağlı olarak, belli bir hiyerarşi vardır. Buna göre, dış etkenlere bağlı olarak bu kimliklerin bir ya da birkaçı ön plana çıkabilir.

20. yüzyıl modern devlet anlayışı ile ortaya çıkan ulus devletler, ulusal kimliklerin ön plana çıkarıldığı ve buna ilişkin bilincin oluştuğu bir yapıya sahiptir. Kimlik tarihsel bir kategori olarak düşünüldüğünde; küreselleşme, ulus-devlet,

yerelleşme üçgeninin kimlik üzerinde etkilerini konu alacak bir tartışma da modern dönemle birlikte başlamalıdır.

Modern dönemin kimlik tanımlaması, evrensel, rasyonel, bütüncül ve homojen bir özne üzerine kuruluyken postmodernizmin daha merkezsiz, heterojen, parçalı bir kimlik tanımı vardır. Küreselleşme ise, eş zamanlı olarak hem modernliğin homojenleştirici evrenselliğini, hem de postmodernizmin parçalı yerelliğini içerir. Küreselleşen dünyayı ifade eden bilgi teknolojileri ile dünyanın küçülmesi ve kültürel homojenleşmenin sağlanarak aslında kapitalizmin yerel olanı da içine alması ile yaşanan tüm süreçler küresel kapitalizmin kendini yeniden üretmesi için bir nedendir.⁹⁵

Eken'e göre; modern dönemin olgusu olarak ulus-devlet, egemenliğin vatandaşları temsilen devlette toplandığı, devletin kimliği ile vatandaşların varsayımsal kimliklerinin örtüştüğü bir yapıdadır. Devlet vatandaşlarından aldığı temsil gücünü meşrulaştırmak için, kültürde standartlaşma, hukukta eşitleme ve ekonomide bütünleşme gibi bazı işlevler yüklenmiştir. Bu şekilde, uzun bir zaman dilimi içinde varlığını sürdüren ulus-devlet, bugün küreselleşme ile birlikte krize girmiştir. Bu kriz küreselleşmenin doğurduğu problemlerin ulus-devlet biriminin boyutlarını aşmasından ya da zorlanmasından doğan bir krizdir. Çünkü küreselleşme, ulus-devlet bütünlüğünü parçalamakta; hem ulus-devletin dayandığı siyasal topluluğun sosyolojik mahiyetini değiştirmekte, hem de bu topluluk tarafından meşru kılınan siyasal iktidarı dönüştürmektedir. Ulus-devletin dayandığı topluluğun dönüşmesi, ulusun postmodernleşmesini, yani daha önce ulusa atfedilen özelliklerin şimdi yerel topluluklara/cemaatlara atfedilmesi anlamına gelmektedir. Modernitenin ürünü olan ulusal egemenlik, ulusu homojenleştirerek, ulusu bölünmez bir bütün/cemaat olarak görmüştür. Ancak postmodernizmle birlikte, ulusun kendi içindeki ırk, etnik, alt kültürler ön plana çıkar ama bunlardan hiçbiri tek başına

⁹⁵ ALTUNOĞLU, Mustafa; a.g.m., s.70

ulusallığı tanımlayıcı gücü sahip olamaz.⁹⁶

Küresel kapitalizmin sebep olduğu yerelleşme ve bölgeselleşme eğilimleri; ulus devletlerin gücünü azaltan, niteliğinde ve işlevlerinde değişikliğe neden olan süreci de beraberinde getirmiştir. Küreselleşmenin bu anlamda ulus devletlere etkisi ya da tehdidi birkaç noktada toplanabilir: Bunlardan ilki ulusal ekonominin işleyişinin ve niteliğinin değiştirilerek yerini küresel ekonomik koşullara uygun uluslararası kurallara bırakmasıdır. Ulusal ekonomilerin birleşerek tek pazar olma amacına hizmet eden sürecin yalnızca ekonomik değil siyasal, idari ve kültürel yönlerini de içine alan değişiklikleri de getirmesi kaçınılmaz olmaktadır. Bu noktada, yerelleşme ve bölgeselleşme eğilimleri ister küreselleşmenin doğal sonucu ister küreselleşmeye tepki olarak değerlendirilsin kendi kurumların özerkliğini, örgütlenmelerini ve iletişim sistemlerini çözen küreselleşmeye karşı ya da birlikte gelişmiştir. İşte tarihsel bir kategori içinde değerlendirilen, dinamik ve koşullara uygun olarak geliştirilen kimlik günümüzde, teknolojik devrim, kapitalizmin yükselişi ve ulus devletin güç kaybının yanı sıra, küreselleşmeye ve kültürel homojenleşmeye karşı, insanların kendi hayatları üzerinde denetim sahibi olmaları adına yeniden üretilmektedir.

Küreselleşme sürecinde devlet yapısına ilişkin değerlendirmelerde genel eğilim, bu sürecin ulus-devletlerin iktidarını ve hareket alanını daralttığı, işlevlerinde değişimler meydana getirdiği ve bunun da bölgesel ve yerel yeni örgütlenmeleri doğurduğu yönündedir. Bu süreçte, ulus devletin üst kimliği olarak beliren devlet yapısı güç kaybederken özellikle bilgi teknolojilerin yaygın kullanımı sonucu yerelin yani alt kimliklerin önemi artmaktadır. Bu teknolojiler sayesinde, yerel kültürler kendilerini ön plana çıkarabilmekte ve kültürlerini geleneksel değerlere dönüştürebilmektedir.

⁹⁶ EKEN, Hurigül; “Küreselleşme ve Ulus Devlet”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, s.246.

Aslında yerelleşme, ulus-devletlerin güçlü olduğu dönemlerde katı merkezîyetçiliğe karşı, demokrasi ile birlikte anılan ve savunulan tartışma konularından biri olmuştur. Yerelin güç kazanması ile temsili demokrasinin yerini katılımcı demokrasiye bırakacağı görüşü ise, yaygın bir görüş tarzıdır. Yerelleşmenin klasik anlamda merkezin karşısında özgürlükleri arttırıcı bir unsur olarak savunulması ile günümüz anlamında küreye karşı yerelleşmenin ön plana çıkması arasında farklılıklar vardır. Küreselleşen dünyada yerelin ön plana çıkması hem tepkisel hem de doğal bir süreç olarak değerlendirilebilir. Tepkiseldir çünkü; geleneksel değerler, yerel kültürler, alışkanlıklar halen küreselleşmeye rağmen ve koşut olarak varlığını korumaktadır. Doğal bir süreçtir çünkü; küreselleşme ile güç kaybeden ulus-devletin işlevleri yerel yönetimler tarafından yerine getirilmektedir.

Küreselleşme ile güç kazanan yerel yönetimler ve kentler uluslararası ilişkilerde doğrudan bir aktör olarak değerlendirilmektedir. Bu anlamda ön plana çıkan kentler; ulus-devletten bağımsız olarak kendi varlıklarını belirleyebilir hale gelmişlerdir. Bu nedenle, kimilerine göre yerelleşme ve yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ulus-devleti parçalamak için tasarlanmış çabalar zincirinin bir parçasıdır.⁹⁷

Kapitalizm, ulus-devlet ve temsili demokrasi birlikteliği, küreselleşme sürecinde gelişmiş ülkeler ile gelişmekte olan ülkeler de farklı sonuçlar doğurmuştur. Gelişmiş ülkelerde toplumun farklı katmanları ve alt-kimlikleri, demokrasi ile kendi kimliklerini yaşarken, üst-kimlik yoluyla yararlar da sağlamışlardır. Gelişmekte olan ülkelerdeyse, hem bastırma ve bütünleştirme süreci tamamlanmadan ulus-devletin aşılması olgusu yaşandığı, hem demokrasi yeterince gelişmemiş olduğu, hem de yoksulluk dolayısıyla teknik imkanlar sınırlı olduğu için daha sorunlu bir süreç anlamına gelmektedir. Sanayi toplumundan bilgi toplumuna doğru yaşanan süreçte,

⁹⁷ GERAY, Cevat; “Kentleşme Sorunlarının Çözümü Açısından Küreselleşme, Özelleştirme, Yerelleşme ve Yerel Yönetimler” Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt 10, Sayı 4, Ekim 2001, s.19.

özellikle küreselleşme bağlamında ulus-devletin işlevlerinde ve yapısındaki değişimler, yeni küresel yapılanmalar, temelinde temsil kavramının yattığı ve sanayi toplumunun siyasal dünya görüşünü oluşturan liberal demokrasi ile ilgili tartışmaları da beraberinde getirmektedir. Ulus-devletin egemenlik alanı ile global mekanizmaların etki alanı arasındaki farklılaşma ve bunun birey üzerindeki etkileri sıradan bir bireyin ulus-devletin iç siyasi yapısı ve uluslararası sistem ile kurduğu ilişkinin mahiyet ve meşruiyet alanını büyük bir değişme uğratmaktadır.⁹⁸

Küreselleşmeyi kapitalizmin günümüzdeki biçimi olarak düşünmek, ulus-devlete yönelik bir tehdidin varlığını da kabul etmek olacaktır. Kapitalizm, parçalayan, alt-kimlikleri üreterek bunun üzerinden kendini yeniden üreten bir süreçtir. Farklı medeniyetlerin birbirleri ile karşılaşması ve bu karşılaşma sonucunda oluşan evrensel kültür gelişmiş ülkelerin diğer medeniyetlerden üstün olarak dayatılması ve ülke kimliklerinin de dönüşümünü getirmektedir. Bu anlamda, küreselleşme “Batı-dışı kimliklerin sömürgeci pratiklerle sistematik bir tarzda ötekileştirilmesi yoluyla modern Batılı kimliğinin dünya tarihinin merkezi öznesi olarak kurulmasını simgeler”⁹⁹

2. Küreselleşme ile Birlikte Kent ve Kimliğinin Değişimi

İnsana özgü olan ve genellikle onunla tanımlanan kimlik kavramının kente ilişkin karşılığı, kentte yaşayanların kente özgü bazı değerlerin ön plana çıkması, kenti diğer kentlerden ayırt eden nitelikleri olmaktadır. Kenti kent yapan ve daha da önemlisi o kenti başka kentlerden ayıran tüm özellikler bir kentin kimliğini ortaya çıkaran temel unsurlardır. Bu anlamda kent kimliğini, kentin bulunduğu coğrafya, kentin tarihi, yapıları ve belki de en önemlisi o kentin insanların oluşturduğu

⁹⁸ ÖKMEN, Mustafa; “Ekonomik Dönüşüm Sürecinde Yönetim, Kent ve Kentleşme İlişkileri Üzerine Bir Tartışma”, Küresel Sistemde Siyaset Yönetim Ekonomi, Der. M.Akif ÇUKURÇAYIR, Çizgi Kitapevi, Konya, s. 49.

⁹⁹ KEYMAN, E.Fuat; Türkiye ve Radikal Demokrasi, Bağlam Yayınları, İstanbul, 1999, s. 32.

toplumsal yaşam deneyimlerinin olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Kentin değiştirilemez unsurları yani coğrafyası dışında kent, kent insanının oluşturduğu toplumsal yaşam deneyimleri vasıtasıyla sürekli değişime uğramaktadır. Kent kimliğinin dinamikliği, kente kimlik kazandıran unsurların da zaman içinde değişikliğe uğraması demektir. Bir kentin oluşumu o kentte yaşayan toplumların, tarihi perspektif içerisinde geçirdiği yaşam deneyimiyle, bu süreç içerisinde geçirdiği yaşam pratiğini etkileyen siyasi, iktisadi, toplumsal, kültürel, ahlaki, teknolojik boyutlarla yakından ilgilidir. Tüm bu boyutlar birbirleriyle bir tutarlılık ve istikrar halinde geliyorsa ve kalıtsal olarak yaşanan zamana ve geleceğe aktarılması bir süreklilik gösteriyorsa kent kimliğinin oluşumundan bahsetmek mümkün olabilecektir.¹⁰⁰ Aksi takdirde, kent kimliğini oluşturan dinamikler oluşmayacak ve kenti tanımlamak için beliren öğeler dönemsel ve geçici olacaktır.

Kent kimliğini oluşturan dinamikler açısından tarih içinde kentin geçirdiği evrimler göz önüne alındığında; özellikle Rönesans dönemi ile başlayan ve Sanayi Devrimi ile devam eden dönemi anlatan modern dönemin günümüz anlamında kenti tanımlayan temel unsurların yaratıcısı olduğu söylenebilir. Modern dönemle birlikte gelişen modern kent, ulus-devlet anlayışını yansıtan tüm öğeleri içinde barındırmaktadır.¹⁰¹ Ulus-devletin bireyler üzerinde kurduğu ve güçlü merkezi devletin kullandığı egemenlik gücü en çok kentlere yansımıştır. Modern kentin ulus-devletin gücünü yansıtan mimari yapısı, bireyi, kendini güçlü bir varlığa dayandırma ihtiyacı hisseden, güçsüz, değersiz ve yalnız hissettiren bir yapı ortaya çıkarmaktadır.¹⁰² Bu anlamda, modern kent kimliğinin oluşumu, gelişimi ve bir olgu olarak ortaya çıkması ulus-devlet süreci ile birlikte gelişmiştir. Günümüzde modern kent; kimlerince gelişmenin, ilerlemenin, özgürlüğün bir göstergesi olarak,

¹⁰⁰ ŞAHİN, N.Recep; “Kent Kimliği”, Belediye Dünyası Cilt 7, Sayı 3, Mart 2006,, s.7.

¹⁰¹ KARAKAŞ, Mehmet; a.g.m., s.27.

¹⁰² KARAKAŞ, Mehmet; a.g.m., s.27.

kimilerince de kentsel yoksulluğa, ahlaki çöküntüye v.b. bir dizi olumsuzluğa sebep olan oluşumlar olarak tanımlanmaktadır.

Sınırları ve tarihsel olarak dönemselliği üzerinde tam olarak görüş birliğine varılmamışsa da, modern dönemin bittiği varsayımı postmodern tartışmaları da gündeme getirmiştir. Çoğunlukla modern dönemin çelişkileri, açmazları ve sıkıntılarını çözmek adına özellikle entelektüel çevrelerce geliştirilen postmodernizm tartışmalarının kente etkisi ise, genel olarak planlama, mimari ve kültürel açıdan olmuştur. Küreselleşme olarak adlandırılan farklı ve bütünsel bir dönüşümü anlatan ve postmodernizm döneminin tartışmalarını içinde barındıran süreçte kent merkez olma özelliğini korumuştur.

Küreselleşme süreci ile birlikte, kentte yaşanan değişimlerin küreselleşme dinamikleri içinde ele alınması gerekmektedir. Genel bir ifadeyle; sanayiye dayalı bir üretim anlayışından bilgiye dayalı üretim biçimine geçiş biçiminde değerlendirilebilecek olan dönüşümler, kentlerde yaşanan değişimlerin ve küresel gerçeklerin bir bütün içinde ele alınmasını gerektirmektedir. Bu konuda yapılan tüm çalışmalar, kent dokusunun yeniden yapılanmasında ortaya çıkan ihtiyaçların toplumsal ilişki örüntüsünü de yeniden şekillendirdiğini ileri sürmektedir. Sermayenin ve ticaretin serbest dolaşımı, bilgi ve bilgi teknolojilerinin gelişiminin üretmiş olduğu bilgi toplumu anlayışı ve küresel bütünleşmenin öngördüğü standart ve normların evrensel değer olarak kabulü, kent anlayışını ve kentsel doku içinde insan ilişkilerini yapılandırmaktadır.¹⁰³ Bu anlamda, kente ilişkin tüm çözüm arayışları da küresel boyutta düşünülmelidir.

Günümüzde kimlik tartışmalarının ön plana çıkmasının temel sebeplerden biri, farklı toplumlar arasındaki ilişkilerin niteliğindeki değişmelerin hızının artmasıdır. Bireye yönelik kimlik tanımlamalarından kent kimliğine ilişkin yapılabilecek bir

¹⁰³ TATLIDİL, Ercan; “Kentleşme ve Göç”, Sosyolojiye Giriş içinde, Martı Yayınevi, Ankara, 2003, s.329.

değerlendirme, kimliğin sosyal kimlik olma sürecine ilişkin olabilecektir. Bu anlamda kent kimliği; sosyal kimliğin toplumsal kurumlar, normlar ya da roller oluşturduğu ölçüde; aidiyet duygusu oluşturulabileceğine ilişkindir. Bu aidiyet duygusu kentli olmak adına üretildiğinde yani kent için oluşturulan kurumlar, norm ve rollere bağlı olarak hareket edilebildiğinde kent kimliğinden bahsedilebilir. Her toplumun kendi oluşturduğu ve kültürüne yansıttığı kimlik anlayışı, küreselleşme tartışmaları ile değişmektedir. Bu değişikliğin asıl sebebi, dünyayı bütün olarak görme idealinin altında, üretilen bilgi teknolojileri ve tüketim alışkanlıkları vasıtasıyla yayılan küresel kültür ile açıklanabilir. Toplumların kendi normları, kültürleri ve kuralları küreselleşme ile getirilen yeni bir düzen içinde yeniden üretilmektedir. Toplumların her şart ve koşulda yeniden üretebildiği kendine has ve özel kimliği bu kez küresel kimlik tarzında üretilmektedir. Yeni oluşan bu kimlik yapısı, aynı zamanda geleneklere/yerele özgü kimlik yapısının da içinde barındıran, farklılıklara vurgu yapan özelliktedir.

Bu çerçevede küreselleşmenin kent kültürüne etkisi, hem modernliğin oluşturduğu kentsel yaşam biçimi hem de modern dönemin eleştirisi olarak değerlendirilen postmodernizmin kültür ve kimlik dönüşümlerinden etkilenen bir yapıya sahip olmaktadır. Bu anlamda; küreselleşme dönemi içinde tartışılan kente özgü kimlik dönüşümlerini, modernizm-postmodernizm söylemlerini kapsayan ve içeriğini oluşturan tartışmalarda bulmak mümkündür. Çünkü “sınırları ve dönemselliği konusunda tam bir ittifak olmadığı halde modern ve postmodern biçimindeki ayrımlar, kent konusunda belirgin yaklaşımlar içermektedir.”¹⁰⁴ Postmodern kent konusunda geliştirilen teorilerin içeriğinde farklılıklar bulunmakla birlikte, bu tartışmaların yoğun olarak yaşandığı süreçte özellikle kentsel mimari konusunda somut değişikliklerin yaşandığı söylenebilir. Bu yaklaşımların temelinde, modern dönemin sıkıntılarının en yoğun yaşandığı yerler olarak görülen kentlerin, postmodern bir anlayışla yeniden kurgulanabileceğine duyulan inanç yatmaktadır.

¹⁰⁴ KARAKAŞ, Mehmet; a.g.m., s.29.

Postmodernizm modern dönemin bir eleştirisi olarak ortaya çıkmasına rağmen kendisi de en çok eleştirilen kavramlardan biri olmuştur. Eleştirilerin temelinde, bu söylemin farklı bir dönemsel bir durumu ifade etmediği ve bu anlamda modernizmin devamı olduğu, Batı'nın Batılılaştırma arzusunu ifade etmek ve devam ettirmek için kullanılan bir yöntem olduğuna ilişkindir. Günümüzde küreselleşme söylemi içinde tartışılan “küresel kent” açıklamalarını da aynı çabanın ürünü olarak değerlendirilebilir.¹⁰⁵

¹⁰⁵ KARAKAŞ, Mehmet; a.g.m., s.29.

III.BÖLÜM: KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE ANKARA'DA KENT KİMLİĞİ

A. KÜRESELLEŞMENİN TÜRKİYE'YE VE BAŞKENT ANKARA'YA ETKİSİ

1. Ankara'nın Tarihi Dokusu ve Sosyo-Ekonomik Yapısı

Ankara uzun tarihi geçmişi olan bir kenttir. İkibin yıla aşkın süre içinde, bir iki ses değişikliği dışında, kent İlk Çağ'daki adını sürdürmüştür. Kentin adı farklı yüzyıllarda Ankūra, Ankira, Ankura, Ankuriya, Angur, Engürü, Angara, Angorah şeklinde anılırken; 17. yüzyılda Osmanlı devletince resmen kabul edilen Ankara kelimesi ile günümüze kadar gelmiştir.¹⁰⁶

Milattan önce Hititler, Frigyalılar, Lidyalılar, Persler ve Romalıların egemenlik sınırları içinde bulunan Ankara, özellikle Roma İmparatorluğu döneminde M.Ö. 21'de bugünün eyalet sistemine benzer bir yapıda oluşturulan Galatia bölgesinin başkenti olarak seçilmiş ve “metropolis” (anakent) derecesini almıştır. Uzun bir dönem Roma İmparatorluğu sınırları içinde kalan Ankara, özellikle Roma İmparatorluğunun en parlak dönemini yaşadığı M.S. 2. yüzyıl sonunda en geniş sınırlarına ulaşmıştır. 3. yüzyıldan sonra Roma İmparatorluğu'nun yaşadığı siyasal ve sosyo-ekonomik çöküntüden kent önemli derecede etkilenmiş, 7. yüzyıldan sonra ise, uzun süre askeri önemi olan bir “sınır kenti” işlevini sürdürmüştür. 11. yüzyılda, Selçukluların kenti almasından sonra kent günümüze kadar bir Türk kenti olma özelliğini korumuştur. Kentin yükselişi, Osmanlı İmparatorluğu'nun yükseliş dönemi olan 15. ve 16. yüzyıllarda “ticaret kenti” niteliği kazanmasından sonra olmuş ve kent 16. yüzyıl sonunda ulaştığı bu sınırları Osmanlı İmparatorluğu'nun tarihi süreçteki

¹⁰⁶ AKTÜRE, Sevgi; “16.Yüzyıl Öncesi Ankara'sı Üzerine Bilinenler” Tarih İçinde Ankara Eylül 1981 seminer bildirileri içinde, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Yayınları, Ankara, 1984, s. 3.

konumuna ve gücüne paralel bir şekilde sürdürmüştür.¹⁰⁷

Ankara'nın uzun tarihi için söylenebilecek ortak özelliklerinden belki de en önemlisi; kuruluşundan bugüne kadar "yönetim merkezi" olma niteliğini korumasıdır. Özellikle 16. yüzyıldan günümüze kadar geçen süre içinde yönetim merkezi olma özelliği olarak geçirdiği evreleri ortaya koymak ayrı bir araştırma konusu olabilecek kadar geniştir. 16. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar Ankara'nın durumu; önceleri "sancak" sonraları ise "eyalet" merkezi olarak Osmanlı İmparatorluğu'nun geçirdiği evrelere uygun olarak zaman zaman ekonomik ve siyasal üstünlüğünü kaybetmekle birlikte, bölgenin yönetiminde önemli bir yer tuttuğu şeklinde özetlenebilir.¹⁰⁸ Burada, Ankara günümüz kent kimliğinin oluşumu açısından 19. yüzyıl sonrasında ve özellikle Başkent kimliği sonrası dönemle birlikte yaşanan evreler genel hatlarıyla incelenmeye çalışılacaktır.

Ankara, yüzyıllarca doğu ile batıyı birleştiren ticaret yolları üzerinde bir köprü olmuştur. 1892'de yapılan demiryolu bunun bir göstergesi sayılabilir. 19. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun özellikle son yıllarında güç kaybetmesi Ankara'yı da etkilemiş, ticaret merkezi olma özelliğini kaybetmesine sebep olmuştur.

Ankara, Kurtuluş Savaşı başlarında 20 bin nüfusu ile kentten çok bir kasaba niteliğindedir. Kurtuluş Savaşı dönemi boyunca karargah merkezi olarak seçilmiş ve kent geçmişteki önemini tekrar kazanmıştır. Kurtuluş Savaşının başarıyla sonuçlanmasının hemen ardından 13 Ekim 1923'te Ankara başkent olarak ilan edilmiştir. Ankara'nın başkent olarak seçilme kararında; bir yandan yıkılan imparatorluk ve kaldırılan halifelik düzeninden kendini sıyırma ve yarı sömürge niteliğindeki bir ekonominin dışa bağımlılığından kurtulup, bağımsız bir ülke ve

¹⁰⁷ AKTÜRE, Sevgi; a.g.m., 5 vd.

¹⁰⁸ ÇADIRCI, Musa; "Yönetim Merkezi Olarak Ankara'nın Geçirdiği Evrim", Tarih İçinde Ankara Eylül 1981 seminer bildirileri içinde, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Yayınları, Ankara, 1984, s. 94.

ekonomi oluşturma¹⁰⁹ çabalarının olduğu söylenebilir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında, özellikle imar başta olmak üzere Ankara'ya büyük yatırımlar yapılmıştır. Sosyal, kültürel, mimari olarak yeniden inşa edilen kentin Cumhuriyet'i temsil eden bir başkent olarak yapılandırma çalışmaları uzun bir süreci kapsamaktadır. Ankara'nın başkent olma kararından hemen sonra kent yoğun nüfus göçüne maruz kalmış, yaşanan bu süreçte özellikle konut sorunu, işsizlik, alt yapı gibi problemler ortaya çıkmıştır. Kentsel planlama çalışmalarına hızla başlanılmasına rağmen, beklenen ya da istenen düzeye ulaşmamış ve kent, özellikle konut ihtiyacı çerçevesinde gecekondulaşma sorunu ile uğraşmak durumunda kalmıştır.

Türkiye'nin nüfus açısından ikinci büyük ili olan Ankara'nın, yıllar itibarıyla nüfuslarını gösteren Tablo 1'den de izleneceği üzere nüfusu katlanarak artmıştır. Türkiye'deki genel nüfus artış hızından çok daha yüksek olan bu durum, Ankara kentinin kentsel problemlerini de aynı oranda arttırmaktadır.

Tablo 1:Ankara Kentinin Yıllar İtibariyle Nüfusu¹¹⁰	
1927	74 553
1950	289 197
1960	650 067
1970	1 280 791
1990	2 584 594
2000	3 203 362

Özellikle Ankara'nın başkent kararı verilmesinden hemen sonra izlenen nüfus artışı kentleşme sürecinin başladığı yıllar olan 1950–1960 yılları arasında iki katına çıkmıştır. Batı'da sanayileşme sürecine paralel olarak artan nüfus, Ankara'da

¹⁰⁹ TEKELİ, İlhan; “Ankara'nın Başkentlik Kararı” Tarih İçinde Ankara Eylül 1981 seminer bildirileri içinde, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Yayınları, Ankara, 1984, s. 322.

¹¹⁰ <http://www.tuik.gov.tr/> Türkiye İstatistik Kurumu, 2000 Yılı Nüfus Sayımı Sonuçları (Erişim Tarihi: 12.02.2007)

sanayileşme ile paralel gelişmeyen kentleşme hızına bağlı olarak hızla artmıştır. Ancak kentleşme hızı sanayileşme hızı ile orantılı bir şekilde artış göstermediğinden Ankara yeni gelen nüfusunun kentsel ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalmıştır.

Tablo 2: Ankara Yıllık Nüfus Artış Hızı¹¹¹		
	Yıllık nüfus artış hızı (%o)	Şehir nüfusu oranı (%)
Sayım Yılı	Toplam	Toplam
1927	-	24,5
1935	34,7	28,6
1940	24,3	31,3
1945	28,6	40,2
1950	32,9	42,5
1955	62,6	49,2
1960	32,9	59,3
1965	43,7	65,1
1970	43,3	71,9
1975	47,2	77,3
1980	19,8	78,4
1985	29,4	82,8
1990	21,3	87,6
2000	21,4	88,3

Tablo 3:Ankara 2000 Yılında Doğum Yerine Göre Nüfus¹¹²	
Yer	Sayı
Ankara	2 106 146
Çorum	174 084
Yozgat	152 306
Çankırı	110 262
Kırşehir	94 080
Sivas	84 591
Kayseri	54 990
Kırıkkale	85 530
Erzurum	57 267
Bolu	47 621

¹¹¹ <http://www.tuik.gov.tr/> Türkiye İstatistik Kurumu, 2000 Yılı Nüfus Sayımı Sonuçları(Erişim Tarihi: 12.02.2007)

¹¹² <http://www.tuik.gov.tr/> Türkiye İstatistik Kurumu, 2000 Yılı Nüfus Sayımı Sonuçları(Erişim Tarihi: 12.02.2007)

2000 yılı doğum yerine göre nüfus verileri incelendiğinde Ankara nüfusunun daha çok Çorum, Yozgat, Çankırı, Kırşehir, Sivas, Kayseri, Kırıkkale gibi özellikle Orta Anadolu'dan göç aldığı da görülebilecektir. Kentin sunduğu olanaklardan yararlanma, yeni iş imkanı, eğitim gibi sebeplerin Ankara'ya göçe yönlendiren temel sebeplerden olduğu söylenebilir.

Tablo 4: Ankara'da 6 ve Daha Yukarı Yaştaki Okur-Yazarlığa Göre Nüfus¹¹³						
Sayım yılı	Okur-yazar olmayan oranı (%)			Okur-yazar oranı (%)		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
1935	74,9	63,8	86,4	25,1	36,2	13,6
1940	66,8	53,7	80,3	33,2	46,3	19,7
1945	56,7	43,3	72,4	43,3	56,7	27,6
1950	54,7	42,2	68,9	45,3	57,8	31,1
1955	47,0	32,6	64,3	53,0	67,4	35,7
1960	44,9	32,1	60,3	55,1	67,9	39,7
1965	34,7	21,3	50,2	65,3	78,8	49,8
1970	28,8	17,1	41,7	71,3	83,0	58,4
1975	22,4	12,4	33,4	77,7	87,6	66,6
1980	19,6	10,5	29,3	80,4	89,5	70,7
1985	12,8	6,8	19,1	87,2	93,2	80,9
1990	10,5	5,3	15,9	89,5	94,7	84,1
2000	6,7	2,9	10,7	93,3	97,1	89,3

Ankara'da okuma yazma bilen nüfus oranı, sürekli artış göstermektedir. 1935 yılında okuma yazma bilen nüfusun oranı Türkiye'de erkeklerde yüzde 29,35, kadınlarda yüzde 9,81 iken Ankara'da erkeklerde yüzde 36,2 kadınlar da ise yüzde 13,6 olmuştur. 2000 yılında ise Türkiye'de erkeklerde yüzde 93,85'e, kadınlarda yüzde 80,62 iken, Ankara'da erkeklerde yüzde 97,1'e, kadınlarda ise yüzde 89,3'e yükselmiştir. Buradan Ankara'nın okur-yazarlık oranının Türkiye ortalamalarının üzerinde gerçekleştiği görülmektedir. Üstelik okuma yazma bilen kadın oranı Türkiye ortalamasının da üstündedir.

¹¹³ <http://www.tuik.gov.tr/> Türkiye İstatistik Kurumu, 2000 Yılı Nüfus Sayımı Sonuçları(Erişim Tarihi: 12.03.2007)

Tablo 5: Ankara’da Okur-yazarlık ve Bitirilen Son Öğrenim Kurumuna Göre Okur-yazar Nüfus Oranı (%) 6 ve Daha Yukarı Yaştaki Nüfus¹¹⁴						
Sayım yılı	Okur-yazar olmayan	Bir öğrenim kurumundan mezun olmayan	İlköğretim	Ortaokul ve dengi	Lise ve dengi	Yüksekokul ve Fakülte
Toplam						
1975	22,3	17,0	40,2	8,2	8,3	3,6
1980	19,6	15,9	39,7	9,4	9,9	5,4
1985	12,7	16,0	42,6	10,2	12,6	5,5
1990	10,5	13,4	43,4	10,9	14,5	7,3
2000	6,7	18,1	31,3	9,1	20,6	11,1
Kadın						
1975	48,6	5,2	31,1	4,8	7,3	3,0
1980	46,1	5,9	30,9	4,6	7,9	4,7
1985	30,4	7,3	41,6	5,4	9,8	5,5
1990	24,7	4,8	44,6	6,2	11,9	7,8
2000	15,7	5,6	43,2	7,4	15,1	13,2
Erkek						
1975	14,8	8,2	49,0	7,5	10,1	10,5
1980	13,2	6,0	47,9	8,3	10,7	13,9
1985	8,0	4,8	49,9	9,3	14,1	14,0
1990	6,0	2,7	49,2	10,3	15,8	16,0
2000	2,9	2,5	39,3	13,6	21,8	19,8

2000 yılında ilkokul mezunu olanların oranı, Türkiye’de erkeklerde yüzde 50.28, kadınlarda yüzde 45.24’tür. Ankara’da bu oran erkeklerde yüzde 39.3, kadınlarda ise yüzde 43.2’dir. En az ortaokul mezunu olanların oranı Türkiye’de erkeklerde yüzde 37.42, kadınlarda yüzde 19.80 iken; Ankara’da erkeklerde yüzde 13.6, kadınlarda yüzde 7.4’dür. En az lise mezunu olanların oranı Türkiye’de erkeklerde yüzde 26.23, kadınlarda yüzde 14.50; Ankara’da bu oran erkeklerde yüzde 21.8, kadınlarda yüzde 15.1’dir. En az Yükseköğretim mezunu olanların oranı ise Türkiye’de erkeklerde yüzde 10.23, kadınlarda yüzde 5.39 olurken, Ankara’da erkeklerde yüzde 19.8, kadınlarda yüzde 13.2 olmuştur. Yüksekokul ve fakülte mezunlarının sayısının Türkiye ortalamasının üzerinde gerçekleşmesi Ankara’nın “memur kenti” ve “üniversite kenti” olma özelliğinin yansıması olarak değerlendirilebilir.

¹¹⁴ <http://www.tuik.gov.tr/> Türkiye İstatistik Kurumu, 2000 Yılı Nüfus Sayımı Sonuçları Erişim Tarihi: 12.03.2007)

Tablo 6: Ankara'da İktisaden faal olma durumuna göre nüfus (12 yaş ve üzeri yaştaki nüfus)¹¹⁵												
Say.yılı	İktisaden faal olan						İktisaden faal olmayan					
	Toplam	%	Kadın	%	Erkek	%	Toplam	%	Kadın	%	Erkek	%
1955	541 722	76,1	179 415	56,0	362 307	92,4	170 458	23,9	140 828	44,0	29 720	7,6
1960	567 116	69,0	161 926	44,1	405 190	89,2	254 207	31,0	205 155	55,9	49 052	10,8
1965	629 011	62,9	161 694	35,2	467 317	86,6	370 663	37,1	298 108	64,8	72 555	13,4
1970	733 639	52,4	197 275	29,8	536 364	72,8	665 967	47,6	465 635	70,2	200 332	27,2
1975	971 667	53,7	259 217	30,4	712 450	74,6	836 446	46,3	593 462	69,6	242 984	25,4
1980	1044 586	51,3	261 762	26,5	782 824	74,8	980 158	48,1	725 261	73,3	254 897	24,3
1985	1180 546	48,7	286 970	24,4	893 576	71,5	1227 889	50,6	880 144	75,0	347 745	27,8
1990	1191 857	48,3	274 874	22,8	916 983	72,4	1277 878	51,7	928 941	77,2	348 937	27,6
2000	1548 276	48,2	430 068	27,0	1118 208	69,1	1664 694	51,8	1163 612	73,0	501 082	30,9

Ankara'da iktisaden faal olan nüfus oranı, nüfus artışı oranının yükselmesine bağlı olarak azalmıştır. 1955 yılında iktisaden faal olan nüfus oranı % 76,1 iken, 2000 yılında bu oran % 48.2'ye kadar düşmüştür. Bu düşüş Ankara şehir merkezi nüfus artış hızının çok yüksek olması (% 83.3) ve Ankara'nın sanayileşme hızının düşük olması nedenleriyle açıklanabilir.

Tablo 7: Ankara'da Meslek grubuna göre çalışan nüfus oranı (%) - 12 ve daha yukarı yaştaki nüfus¹¹⁶									
Sayım yılı	Toplam	İlimi ve teknik elemanlar, serbest meslek sahipleri ve bunlarla ilgili diğer meslekler	Müşavirler, direktörler ve üst kademe yöneticileri	İdari işlerde çalışanlar	Ticaret ve satış personeli	Hizmet işlerinde çalışanlar	Tarımcı, hayvancı, ormancı, balıkçı ve avcılar	Tarım dışı üretim faaliyetlerinde çalışanlar ve ulaştırma makineleri kullananlar	
Erkek									
1980	100,0	9,9	2,8	11,7	6,5	10,3	27,6	31,1	
1985	100,0	11,2	2,3	11,8	7,1	10,5	26,5	30,6	
1990	100,0	13,7	3,1	12,5	8,6	11,3	18,3	32,7	
2000	100,0	15,9	3,8	13,8	9,1	11,8	16,5	29,0	
Kadın									
1980	100,0	13,7	1,3	18,0	1,2	3,4	59,4	2,9	
1985	100,0	15,4	1,1	18,4	1,8	3,5	56,8	3,1	
1990	100,0	21,8	1,8	23,1	3,0	4,8	41,6	3,8	
2000	100,0	23,9	2,4	23,4	5,6	6,7	34,2	3,8	

¹¹⁵ <http://www.tuik.gov.tr/> Türkiye İstatistik Kurumu, 2000 Yılı Nüfus Sayımı Sonuçları(Erişim Tarihi: 12.02.2007)

¹¹⁶ <http://www.tuik.gov.tr/> Türkiye İstatistik Kurumu, 2000 Yılı Nüfus Sayımı Sonuçları(Erişim Tarihi: 12.02.2007)

Tablo 8:Ankara’da Ekonomik faaliyete göre istihdam edilen nüfus¹¹⁷

Sayım yılı	Toplam istihdam	Tarım		Sanayi		İnşaat		Hizmet		İyi tanımlanamamış faaliyetler	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1980	984 207	271 664	27,6	136 345	13,9	56 658	5,8	506 719	51,5	12 821	1,3
1985	1090 330	288 097	26,4	143 025	13,1	59 872	5,5	587 417	53,9	11 919	1,1
1990	1103 325	200 191	18,1	157 646	14,3	79 612	7,2	662 686	60,1	3 190	0,3
2000	1378 699	223 488	16,2	184 897	13,4	87 674	6,4	878 962	63,8	3 678	0,3
Kadın											
1980	248 018	148 163	59,7	8 405	3,4	515	0,2	88 489	35,7	2 446	1,0
1985	270 173	153 581	56,8	8 893	3,3	648	0,2	105 151	38,9	1 900	0,7
1990	253 967	105 784	41,7	14 087	5,5	492	0,2	133 125	52,4	479	0,2
2000	368 223	125 754	34,2	23 027	6,3	2 987	0,8	215 737	58,6	718	0,2
Erkek											
1980	736 189	123 501	16,8	127 940	17,4	56 143	7,6	418 230	56,8	10 375	1,4
1985	820 157	134 516	16,4	134 132	16,4	59 224	7,2	482 266	58,8	10 019	1,2
1990	849 358	94 407	11,1	143 559	16,9	79 120	9,3	529 561	62,3	2 711	0,3
2000	1010 476	97 734	9,7	161 870	16	84 687	8,4	663 225	65,6	2 960	0,3

İstihdam edilen nüfusun ekonomik faaliyete göre yapısı, yerleşim yerine ve cinsiyete göre değişmektedir. 2000 yılında Ankara’da yaşayanların büyük bir kısmı hizmet sektöründe (% 63,8) çalışmaktayken, ikinci sırayı ise tarım sektörü (%16,2) almıştır.

Özellikle ihracata dayalı bir kalkınma modelinin uygulanmaya başladığı 1980’li yıllar sonrasında Türkiye’de, ekonomik faaliyetlerin ve sanayinin mekansal dağılımı, diğer ülkelerde olduğu gibi dünya ekonomisinde yaşanan değişimlere paralel olmuştur. DPT tarafından 2003 yılında yapılan “İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması”na göre; son 20 yıllık dönemde, Türkiye’de ekonomik ve sosyal gelişmenin mekanda dağılımına ilişkin başlıca eğilimlerden biri İstanbul, İzmir, Adana ve Ankara gibi geleneksel bölge merkezlerinden, sanayinin çevre illere yayılması ve bu merkezlerde hizmet

¹¹⁷ <http://www.tuik.gov.tr/> Türkiye İstatistik Kurumu, 2000 Yılı Nüfus Sayımı Sonuçları(Erişim Tarihi: 12.02.2007)

sektörünün yükselişi olarak tespit edilmiştir. Aynı araştırmanın sonuçlarına göre; Ankara, sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında ikinci, eğitim ve sağlık sektörü açısından da Türkiye'nin en gelişmiş ili olarak tespit edilmiştir.¹¹⁸

2. Ankara'nın Toplumsal, Kültürel ve Mimari Yapısı- Ankara Kent Kimliği

Ankara'nın başkent olarak ilanı ile yaşanan süreç, onun toplumsal, siyasal ve kültürel yapısını da önemli ölçüde değiştirmiştir. Modern, demokratik ulus devleti kurma ideali altında Cumhuriyetin başkenti olmak ona çok farklı boyutlarda işlevler ve sorumluluklar yüklemiştir. Bu dönemde Cumhuriyeti kuranların tercihi olarak Ankara'nın yeniden inşası fazlaca önemsenmiştir.

Başta İstanbul olmak üzere, ülkenin farklı merkezlerinden kente gelen insanlar, o güne kadar kendi halindeki yerli Ankaralı'ya ev sahipliği yapmış olan kentin sosyal dokusunda yaşanacak olan değişimin de habercileri olmuş, yaşanan bu değişimle birlikte, başkent aynı zamanda çift kültürlü bir yapı kazanmıştır. Bu yapının bir yönünü Anadolu'nun geleneksel yaşam kalıpları belirlerken, diğer yönü de İstanbul seçkinlerinin yaşam tarzı oluşturmuştur.¹¹⁹ Ankara'nın genellikle mülk sahiplerinden oluşan eski bir halkı ve genellikle bürokratlardan oluşan yeni bir halkı olmuştur. Yeni Ankaralılar ile eski Ankaralıların çıkarlarının kentin büyüme süreci içinde çelişkilerini gidermek amacıyla, Osmanlı Belediyecilik geleneğine uygun olarak 16 Şubat 1924'te "Ankara Şehremaneti Kanunu" çıkartılmış buradaki belediye düzeni İstanbul'a benzer hale getirilmiş ve Ankara'nın imarı ile ilgili çalışmalar, Türkiye'deki diğer kentlerin imarlarına da örnek teşkil etmiştir.¹²⁰

¹¹⁸ DPT, İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması, <http://ekutup.dpt.gov.tr/bolgesel/gosterge/2003-5>, s. 16 (Erişim tarihi: 18.03.2007)

¹¹⁹ İMGA, Orçun, Tek Partili Dönemde Ankara, Dipnot Yayınları, Ankara, 2006. s. 135.

¹²⁰ TEKELİ, İlhan; Türkiye'de Kentleşme Yazıları Turhan Kitapevi, Ankara, 1982,s. 65.

Ankara, Cumhuriyet dönemiyle başkent olarak kurulan, bu yapıya uygun olarak imar edilen bir kenttir. Modern kent inşa etme süreci içinde, geçmişten gelen tarihi sürecin belirlediği ve dayattığı kendi kimliğini değil, ona biçilen bir rol uyarınca giydirilen bir kimliği taşımak zorunda kalmıştır. Bu “iradi kimliğin” aynı zamanda onun için ağır bir yük olduğu söylenebilir.¹²¹

Kentin modern bir başkent kimliği kazanması için çabalar kent planlarına yansımıştır. Özellikle Ankara için yapılan ilk üç plan konusunda Tankut şu tespitleri yapmaktadır: “Ankara kentinin Cumhuriyet dönemi içindeki kentsel gelişimi üç plan aracılığı ile yönlendirilmek istenmiştir. Bunlar Atatürk’ün çağdaşlaşma ilkesinin ışığında hazırlanmış olan birinci plan, şehirleşme baskısı ile derlenmiş olan ikinci plan ve metropolitenleşme özentisi ile düzenlenmiş olan üçüncü plandır. Bu üç planın temelinde, çözüm aranan üç farklı sorun ortamı yatmaktadır. Bu ortamlardan ikinci ve üçüncüsünün, yani kentleşme ve metropolitenleştirmenin dünya deneyiminde rastlanan pek çok örneği vardır ve literatüre de yansımıştır. Birinci sorun ortamının ise, ki buna Ankara’nın başkentleşmesi diyebiliriz, kendine özgü verileri ve çok özel sorunları vardır.”¹²²

Ankara’nın kültürel kimliği bakımından ayırt edici olan yön, modernleşme serüvenine ilk giren, yönetici seçkinlerin, modernleşme projesini bir kent ölçeğinde yaşam, makam, alt yapı v.b. bakımlarından ele aldıkları bir model olmasında olabilir. Ankara, bir anlamda, yoktan var edilmiş bir kenttir. Bu anlamda, yaratılmış olan bir “ortak kültürel payda”dan, belki daha çok, ancak 1960’lı yıllara kadar olan dönem için söz edilebilir. 1960’lara kadar kentin eski ve yeni nüfusunun baskın kültürünü, nüfusu daha çok olan yeni Ankaralıları oluşturmuştur ¹²³ denilebilir.

¹²¹ FIRAT, A.Serap; a.g.m., s. 17.

¹²² TANKUT, Gönül; Bir Başkentin İmarı, Anahtar Kitap Yayınları, İstanbul, 1993, s.18.19.

¹²³ GÖRMEZ, Kemal; Bir Metropol Kent Ankara, Sosyal Yapı-Kimlik-Yaşam, Odak Yayınları, Ankara, 2004, s. 42.

1960'larda bu kültür görüntüsünün bozulması ise, birkaç sebeple açıklanabilir: Bu süreçte Ankara nüfusunun öngörülen düzeyden çok daha fazla artması ve kentsel hizmet kalitesinin bu artışa cevap verememesi ilk etkenler olarak gösterilebilir. Ankara'nın özellikle sanayi kenti olmaması ve devletin bürokratik yapısı içinde örgütlenen iş gücü yapısı ikinci etkindir. Ankara'nın ticaret odaklı olmayan iş gücü yapısı ve göç eden kesimlerin yoksulluğu kendine özgü bir kültür yapısı oluşturmak yerine, daha çok gelinen yer bazında bir kimliğe ait olma daha fazla önemsenmiştir. Örneğin Yozgat ilinde kendini Yozgatlı hissetmeyen kitle için Ankara'da Yozgatlılık çok daha önemli bir tutunum noktası ve kimlik tanımı olmuştur.

Ankara, aldığı göç nedeniyle sürekli artan nüfusa sahiptir. Bu durumda göçün, kentin kendine özgü kültürünün oluşması bakımından önemli bir faktör olduğunu belirten Atauz ve Özyakıcı'ya göre; "kırsal kökenli bir nüfus, kültürel bakımdan, iki temel seçenekle karşı karşıyadır: Kendi kültürel köklerine sahip kalmak ve onu korumaya çalışmak veya kentte tutunabilmek amacıyla bütün kaynaklarını yaşayabilmek ve gelişebilmek üzere seferber ettiği 'kentin kültürüne' eklemlenmek ve onu yeniden üreterek dönüştürmek. Bu durumda göçle gelen nüfus, modernleşme projesini benimsemek ve dönüştürmek, onun kıyısında kalmak doğrultularında yaşam biçimleri kurmaktadır."¹²⁴

Ankara'nın modernleşme süreci; modernleşmenin doğal sürecinin yaşanmaması ve yönetici seçkin bir grup eliyle planlanarak oluşturulmaya çalışılması ile farklılık arz etmektedir. Cumhuriyetin temel ideolojisi olarak modernleşme, Ankara'ya devlet iradesinin bir tercihi olarak yerleştirilmiştir. Bu anlamda Ankara kent kimliği, modernleşme kültürü ile geleneksel/yerel kültürlerin çatıştığı bir ortamda oluşmuştur.

¹²⁴ ATAÜZ, Akın, K.ÖZYAZICI; a.g.m., s. 105.

Ankara’da kırsal alandan alınan kalıcı göçün dışında, bir üniversite kenti olması dolayısıyla aldığı mevsimlik göç de, kültürel yaşam üzerinde etkili olmaktadır. Bu genç nüfus, kentte etkinliklerin oluşumunda ve tüketiminde, önemsenecek bir öge olarak görülebilir. Ankara zamanla Türkiye’nin üniversite ya da öğrenci kenti olma niteliğini de kazanmıştır.

Ankara bir çok tarihi yapıyı içinde barındırır. Özellikle Ulus, Ankara’nın ilk çağlardan, Osmanlı döneminin sonuna, Cumhuriyetin başkenti olarak yeniden yaratıldığı süreçten günümüze uzanan geniş bir zaman dilimi içinde kentin geçirdiği tüm evrelere tanıklık etmiş bir bölgedir. Ulus, kentin en eski tarihi yapısı olan kaleyi de içine almaktadır. Ankara’nın tarihi mimari yapısında baskın olarak Selçuklu-Osmanlı döneminden kalma bir çok cami, türbe, medrese, hamam v.b. yapıların bulunduğu gözlenirken, Roma döneminden kalma Augustus Tapınağı, Roma Hamamı ve Julyen sütunu gibi önemli tarihi eserler de bulunmaktadır.

Önceki dönemlerde Kaleiçi ve yakın çevresinde gelişen yerleşim, Osmanlı İmparatorluğu’nun son yıllarında kente demiryolunun ulaşmasıyla genişlemiştir. Ankara’nın erken Cumhuriyet döneminde hızla artan nüfusunun günlük hayatının geçtiği Ulus, 1950’li yıllardan sonra yerini Kızılay’a bırakmış, özellikle İstanbul’dan gelen bürokratların konut alanı olarak seçilen ve büyükelçiliklerin kurulduğu Çankaya önemli semtler halini almıştır. 1980’lerden sonra bir çok metropol kent gibi kent merkezi, iş merkezi haline gelmiş ve konut alanları daha çok Ümitköy, Batıkent, Eryaman, İncek gibi kent merkezinden oldukça uzak mekanlara yönelmiştir.

Cumhuriyet sonrası oluşturulan mimari yapı, daha çok devletin baskın bürokratik, merkezi gücünü yansıtmaktadır. Cumhuriyetin ilk yıllarında oldukça yoğun bir şekilde yapılan mimari bir kimlik kazandırma çalışmalarından daha sonraları vazgeçilmiş gözükmektedir. Ankara’nın en önemli mimari yapılarından

birisi, 1953 yılında yaptırılmış olan Anıtkabir'dir. Ulus'taki Cumhuriyet Anıtı, Yenişehir'deki Zafer Anıtı, Atatürk ve Harbiye Anıtı, Mimar Sinan Heykeli kentte yer alan sanat eserlerinden bazılarıdır. Ayrıca 13. yüzyılda yaptırılan turkuaz rengindeki mihrap çinileriyle ünlü Aslanhane Cami, Kütahya çinileriyle bezeli Hacıbayram Cami ve Türbesi, Ankara'daki en büyük cami olan Kocatepe Cami gibi eserlerde önemli yapılarıdır.

Bir kentin ziyaretçisini nasıl karşıladığının kentin kimliği açısından çok önemli bir gerçeklik olduğunu söyleyen Nalçaoğlu'na göre; İstanbul ziyaretçisini sanayi tesisleri ve bunları çevreleyen işçi mahalleleri ile karşılıyorsa, Ankara konutla, özellikle toplu konutla karşılaşmaktadır. Ankara yerleşikliği, konutu, dolayısıyla "ev"i ve evin çağrıştırdığı bütün yan anlamları kimliğinin bir parçası haline getirmiştir. Bu anlamların bütünleştiği ve Ankara kimliğinin ayrılmaz bir parçası sayılması gereken duygu "güven duygusu"dur.¹²⁵ Ankara Başkent olma kararını devam eden süreç içinde nüfus çeken bir merkez olmasından dolayı, özellikle konut açığının gerektirdiği problemlerle yüz yüze kalmıştır. Ankara'ya yeni gelenlere yeterince konut imkanı sağlayamayan Ankara yerel yönetimleri, uzun yıllar gecekondulu sorunu ile uğraşmak zorunda kalmışlardır.

Artan gecekondulaşma ve hızlı konut ihtiyacını karşılamak amacıyla yapılan toplu konutlarla, Başkent ilan edilmesi ile önemle korunan ve geliştirilen mimari yapıda büyük ölçüde bozulmuştur. Bozulan mimari yapı, aslında kent kültürünü de yansıtmaktadır. Ankara'nın, özellikle hızlı nüfus artışı ve kentleşmeden dolayı farklı kültürlerle ev sahipliği yaparak baskın bir kent kültürü ve bilincinin oluşturamadığı söylenebilir. Bunun en büyük göstergesi, kentte özellikle hemşeri dernekleri ve benzeri kuruluşların önem kazanması ile açıklanabilir. Ankara için geçmişten sahip olduğu tarihi yapılar ve Anıtkabir dışında Ankara kent kimliği ile bütünleştirilebilecek bir mimari tarz da yaratılamamıştır.

¹²⁵ NALÇAOĞLU, Halil; "Yarılamayan Kentin Batısı: Ankara ve Batıkent Üzerine Notlar", Birikim, Temmuz, 1999, s.65.

3. Küreselleşme Sürecinin Türkiye'ye Yansıması ve Başkent Ankara'ya Etkisi

Küreselleşme sürecinin başlangıcı olarak sayılabilecek Sanayi devrimi tüm dünyayı topyekün değişikliğe uğratan çok boyutlu bir süreçtir. Sanayi devriminin baskın ideolojisi olan kapitalizm, ekonomi ve kültür anlamında yayılcı politikalar üretmiş ve uygulamıştır. Bu anlamda ilk olarak Batının kültür değerlerinin ülkemize akışı 17. yüzyıl Osmanlı Döneminde başladığı söylenebilir. Modernleşme, çağdaşlık, ilerlemecilik gibi ifadelerle anılan ve bu değerlere ulaşmanın temel hedef olduğu politikaların Osmanlıdan günümüze miras kaldığı söylenebilir. Özellikle Cumhuriyetin ilanından bugüne kadar geçen sürede gelişmiş ülke statüsüne çıkma ideali temel politika olarak benimsenmiş ve hedef haline getirilmiştir. Gelişmiş ülke statüsüne ulaşmak için seçilen yol, Batı'nın büyüme modeline uygun olarak seçilmiş ve onun kültür değerlerini alma ve benimseme şekli modernlik ve çağdaşlıkla özdeşleştirilmiştir.

Dünyada yaşanan hızlı değişimlerle birlikte, Türkiye'de özellikle 90'lı yıllardan itibaren küreselleşme etkilerine maruz kalmıştır. Dönüşüme uğrayan toplumsal dinamiklere Türkiye de tepkisiz kalamamaktadır. Küreselleşme sürecinin en belirgin özelliklerinden biri olan ekonomik dönüşüm, yönetim yapısında bazı öngörülerini değiştirmiştir. Devletin küçültülmesi, yerel yönetimlerin ön plana çıkması gibi çift yönlü değişimin izleri ülkemizde de özellikle son yirmi yılda izlenen politikalar da görülmektedir.

Küreselleşmenin ulus-devlete etkileri çerçevesinde ülkemizde 90'lı yıllarla başlayan kimlik tartışmalarının kapsamı daha çok ulusal, etnik kimlik ve azınlıklar konusunda olmuştur. Özellikle son yirmi yılın iktidar yapısının ürettiği politikalara

bakıldığında küreselleşme göstergelerinin tam anlamıyla oluştuğu söylenebilir. Pazar ekonomisini benimsemek ve birçok uluslararası anlaşmaya taraf olmak bunun en belirgin yansıması olarak görülebilir. Küresel piyasada söz sahibi olan finans kuruluşları, çok uluslu şirketler ve bilginin hızla yayılmasını sağlayan internet, yazılı ve görsel medya v.b. gibi aktörlerin ülkemize girişi aynı zamanda Batı'nın başta tüketim kültürü olmak üzere değerlerinin akışını da sürekli kılmaktadır.

Küreselleşmenin resmi ideolojisi sayılabilecek olan neo-liberalizmin söylemleri arasında yer alan Ulus-devletin sorgulanması kapsamı içinde devletin küçültülmesi politikaları ülkemizde de etkili olmuştur. 80'li yıllardan itibaren devletin ekonomideki rolünün sorgulanması ve bu kapsamda hantallaştığı düşünülen devletin küçültülmesi çabaları günümüzde halen devam etmektedir. Yaşanan bu süreçte kamu hizmeti kavramının içeriği de değişmektedir. Kamu kuruluşlarının ticari işletme mantığı içinde çalışması, sermaye sahipleri ve çok uluslu şirketlerin çıkarlarının ön planda tutulması gibi değişimlerle farklı bir kamu yararı kavramı savunulmaktadır.

Küreselleşmenin doğal ya da tepkisel olarak nitelendirilebilecek bölgeselleşme eğilimlerinin ülkemize yansıması Avrupa Birliği oluşumunda kendini güçlü bir şekilde hissettirmektedir. Dünyada en büyük bölgesel girişim olarak nitelendirilebilecek Avrupa Birliği oluşumuna dahil olabilmek için uzun yıllardır yoğun bir şekilde uğraşlar sürmektedir. Avrupa Birliğinin temel hedef ve politikalarına uyum sağlama adına birçok yasal düzenleme ve uygulama başlatılmıştır.

Küreselleşme ile ön plana çıkan yerelleşme/yerele özgü niteliklerin ön plana çıkması Türkiye'de kentleşme sürecini de etkilemiştir. Küreselleşme sürecinin

Ankara'ya etkisi aslında diğer Türk metropol kentlerinden farklı olmadığını söyleyen Aslanoğlu'na göre; bu anlamda, Türk kentlerinde küreselleşmenin etkisi iki yönlü görülmektedir; “bir yanda iletişim, bilişim teknolojisindeki değişimler kentsel yaşantının ritmini hızlandırırken, diğer yanda batının gelişmiş kentindeki kültürel parçalanma ya da aynılaşıma küreselleşme etkisiyle Türk kentlerine taşınmaktadır. Türk kentlerindeki bir diğer olgu ise, çok yüksek bir ivmeye sahip olan göçtür. Batının aksine göç eden gruplar dünya ekonomisi ile hızlı bir bütünleşme içinde değildir. Modernitenin kente bakışında kırdan göç eden bireyin önce iş ve ev bulacağı, giderek kent kültürünü benimseyeceği düşüncesi vardır. Kent, hemşehrilik bağlarının eriyeceği, onun yerini kentlilik duygusunun alacağı bir mekan olarak görülür. Türk kentlerinde bunun tam tersi yaşanmış, hemşehrilüğün, kentte yabancılarla ilişkileri arttıkça, korunduğu gözlenmiştir. Hemşehri grupları arasında borç verme, düşün ve cenaze yardımı gibi alanlarda dayanışma vardır. Yapılan görgül araştırmalar beklenenin tersine kentli kültürün oluşmadığını göstermektedir. Kentsel yaşantıda bir taraftan farklılıklar oluşmakta, bir taraftan da farklılıkların giderilmesi gerçekleşmektedir.”¹²⁶

Ankara, Türkiye'nin nüfus açısından ikinci büyük metropol kenti olarak küreselleşme göstergelerini yansıtmaktadır. Öncelikle hızlı göç almaktadır ve bu küreselleşmenin bilinen özelliklerinden birisi olan, uluslararası gelir dağılımı eşitsizliği olgusunun kent ölçeğinde yaşanması sorununu beraberinde getirmektedir. Kentte yoksul ve varlıklı kesimler arasındaki uçurum artarken kentsel mekanlar da bunun izleri görülmektedir. Kentin varlıklı kesimleri kendilerine kent merkezinden uzakta (Ümitköy, Konutkent, İncek v.b.) yepyeni kentsel alanlar yaratmaktadır. Buna karşın, yoksullar barınma sorununu ya gecekondü türü yapılarla ya da bakımsız konut bölgelerinde çözmektedir.

¹²⁶ ASLANOĞLU, Rana; a.g.e., s. 115-116-117-118.

Küreselleşme sürecinin kentleri aynılaştırdığı varsayımında belirleyici olan kentsel mimari değişiklikleri ve Batı tarzı tüketim kültürü kentsel dönüşüm projeleri etrafında Ankara'da da etkilerini göstermektedir. Özellikle gökdelen ya da çok katlı alış-veriş merkezleri, plaza türü ofis yapıları, dev otopark alanları, yeni eğlence mekanları, çok yıldızlı oteller ve hızlı apartmanlaşma bunların bir uzantısıdır. Yine tek tip kültürün yaygınlaşmasında en etkin güçlerden biri olan internet kullanımına yönelik açılan "internet cafe" lerin sayısı diğer büyük kentlerde olduğu gibi Ankara'da da hızla artmaktadır. Yiyecek ve giyim kültürlerinin aynılaşmasını sağlayan uluslararası marka zincirlerinin pek çoğu kentte bulunmaktadır.

Kent kimliğinde önemli bir nokta olarak sayılabilecek olgu da, Ankara'da cadde ve sokak isimlerinin sıkça değiştirilmesidir. Ankara Bahçelievler Mahallesi içinde bulunan yıllarca numara sistemi kullanılarak oluşturulan cadde ve sokak isimlerinden 4. ve 8. cadde isimleri Bişkek ve Azerbaycan caddeleri olarak değiştirilmiştir. Keza Kavaklıdere'de yıllarca Güven Sokağı olarak bilinen sokak, Kuveyt Caddesi olarak değiştirilmiştir. Bu örnekleri diğer mahallelerde çoğaltmak mümkündür. Varolan isimlerin, politik kaygılarla ve yabancı isimlerle değiştirilmesi, kent kimliği oluşumu kapsamında kentlilerde bellek sorununu da beraberinde getirmektedir.¹²⁷ Bu durum bir yanda bellek sorunu yaratırken bir yandan da nesiller arasındaki geçişliliğin özellikle kültürel alanda engellenmesine yol açabilmektedir. Aynı mekanları kullanan farklı nesiller, bir tür yanlış bilinç veya yanılsama içine düşebilmektedirler. Kentsel kimliğin oluşması ve bu kimliğin kentsel ve ulusal birlikteliğe etkileri de bu yolla zarar görmekte olduğu söylenebilir.

¹²⁷ KİPER, Perihan; Küreselleşme Sürecinde Kentlerin Tarihsel-Kültürel Değerlerinin Korunması, Sosyal Araştırmalar Vakfı Yayınları, İstanbul, 2006, s. 165.

B. ARAŞTIRMANIN AMACI VE YÖNTEMİ

1. Araştırmanın Konusu ve Amacı

Küreselleşme sürecinin belirgin göstergelerinden olan kültürel ve ekonomik değerlerin akışı, yeni üretim şekillerinin ve kimliklerin oluşumuna sebep olabilmektedir. Yeni üretim şekilleri ve kimlikler, tek bir yaşam biçiminin dayatılmasına dayalı, insan özgürlüğünün daraltıldığı, yeni fikir ve oluşumların yapılanmasının engellendiği monoton ve standartlaşmış bir yaşam biçimi ve zihin dünyasının oluşumu tehlikesine yol açabildiği gibi, toplumların sosyal, tarihsel, kültürel birikimlerinin ortak bir alanda toplandığı, zengin bir kültürel birikim ve kimlik farklılaşmaları ile birlikte bağımsız yaşam alanları açabilir. Bu noktada kentler toplumların dış dünya ile ekonomik, siyasal, kültürel bağlarının kurulması noktasında önemlidir. Geniş anlamda kültürel ilişkiler büyük kent süzgecinden geçerek, var olan kültürel yapıya uyumu sağlanmaktadır. Bu anlamda, kültürel çerçevede küreselleşme ile birlikte gelen verilerin var olan kültürle entegrasyonunu tespit edebilmemiz, kentte yaşayanların yeni kimlik oluşturma ve algılanma durumunun tespiti ile mümkün olabilecektir.

Bu noktadan yola çıkılarak araştırmamızın amacı; Türkiye'nin başkenti ve önemli merkezlerinden biri olan Ankara'nın küresel oluşumları algılama biçimi ile bu küresel dönüşümlerin Ankara kent kimliğine yansımalarına bakmak olacaktır. Bu amaçla, Ankara'nın kentleşme ve sosyo-ekonomik düzeyleri bakımından farklı üç bölgesinde, küreselleşme olgusunun somut göstergelerinin genel nitelikleri itibarıyla ortaya konulması ve farklılaşan boyutlarının tespiti yapılmaya çalışılacaktır. Küreselleşme süreci içinde kentsel mekanın ve kentsel kimlik kavramının nasıl değiştiği (ya da değişmediği) ve yeniden nasıl yapılandığı konusunda kentli insanların yaşantılarına, düşüncelerine ve üretim biçimlerine bakmak gerekmektedir.

Küreselleşme, insan yaşamının kendi dışındaki merkezi kararlarla homojenleşmesi tehlikesini de beraberinde getirmektedir. Sosyo-kültürel açıdan olaya baktığımızda, kentte yaşayan insan hiç kuşkusuz kendi kararıyla veya dışarıdan gelen sosyo-kültürel, teknolojik ve ekonomik etkiler sonucunda dönüşecek ve değişecektir. Değişme ve dönüşmenin zaman içerisindeki doğallığını göz ardı etmeden, küreselleşmenin farklı boyutlarının kent ve kent insanına olan etkilerini belirlemek önemlidir. Bir ülkenin ve kentin yerellik/yaşamsallık özellikleri ile bu özelliklerin ülke/kent dışından gelen etkilerle değişiminin karşılaştırılması bize bu konuda önemli ipuçları sağlayacaktır. Bu amaçla, Ankara gibi metropolde yaşayan insanların yerel yönetimlere, yerelliğe, kent yaşamına ve kendi yaşamına nasıl baktığı, kent ve kentli olmakla ilgili ihtiyaç ve sorunlarını nasıl belirledikleri önem taşımaktadır. Ankara'nın var olan kent kimliği geçmişten gelen kimlik özellikleri ile sonradan kendi iradeleri ya da dayatılan bir irade ile değişen ve yeniden tanımlanan kimlik özelliklerinden oluşmaktadır. Yani burada ele aldığımız kimlik değişmeyen tarih dışı bir veri değildir. Bu kabullerle yola çıkarak hazırladığımız sorularda, önceki ve şimdiki yaşantı arasındaki farklılıklar çerçevesinde kent kimliğinin dönüşümü tespit edilmeye çalışılacaktır.

2. Araştırmanın Problemi

Günümüz dünyasını adlandıran küreselleşmenin, farklı toplumsal yapıyı, farklı ekonomik ilişkileri ve farklı kültürü yansıttığı ortak bir söylem tarzı ve kabul olmuştur. Gerçekten de son yirmi yılda yaşananlar bu kabulü doğrular şekilde, dönüşümlere tanıklık etmektedir. Bu dönüşüm sürecinde yaşananların kente/kentliye/kentleşmeye/kent kimliğine de önemli etkileri olduğu da kabul görmektedir. Küreselleşme ve kent üzerinde yapılan çalışmalar da özellikle kimlik eksenli dönüşümlerden bahsetmeyenler hemen hemen yok denecek kadar azdır.

Modernizmin bizzat geliştiği ve yaşandığı gelişmiş ÷lke kentleri ile gelişmekte olan ve az gelişmiş ÷lke kentleri küreselleşme sürecinden farklı etkilenmektedir. Gelişmekte olan ÷lke kapsamında değerdendirilen Türkiye de bu süreçten, zaten modernleşme dönemi ile temel sorun alanları olan ‘kentleşme’, ‘kentlileşme’, ‘kentsel bütünleşme’, ‘kentteki ikili kültürel yapı’ tartışmalarını daha da kutuplaşmış bir yapıya dönüştürerek etkilenmektedir.

Bu bağlamda araştırmanın problemi, küreselleşme sürecinde kent ve kent kimliğinin değışimi ve bu değışim sürecinde küresel kültür ile var olan kent kültürü ve kimliğinin etkileşim biçiminden kaynaklanan ikili yapıdır.

3. Araştırmanın Varsayımları

İncelemenin temel varsayımı, küreselleşmenin kente ve kent kimliğine doğrudan etkisi olduğu, Ankara’nın küreselleşme sürecinde doğal değışim/dönüşüm sürecinin dışında önem kazanan bazı toplumsal değışikliklere uğradığıdır.

Küreselleşme süreci, ekonomik, kültürel, toplumsal, siyasi ve mimari vb. pek çok alanda dönüşümü beraberinde getirmiş ve yaşanan tüm dönüşümlerin kent ve kentli kavramlarını da değışikliğe uğratmıştır. Küreselleşme, kendisine koşut ya da birlikte gelişen yerelleşme eğilimlerini de güçlendirmiştir. Küreselleşme, insan yaşamının kendi dışındaki merkezi kararlarla homojenleşmesi tehlikesini de beraberinde getirmektedir.

4. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma betimsel bir alan araştırmasıdır. Farklı gelişmişlik ve kentleşmişlik düzeylerindeki kentliler üzerinde küreselleşmenin etkisini araştırmak ve karşılaştırmak amacıyla güdümlü örnekleme yöntemi ile Ankara üç bölge olarak ayrılmış I.Bölgede 130, II.Bölgede 130, III.Bölgede 130 denekle görüşme yapılmıştır.

Güdümlü örnekleme yöntemi uygulanırken, Ankara'nın en gelişmiş, orta düzeyde gelişmiş ve az gelişmiş bir bölgesinin tespiti amacıyla ön araştırma ve gözlem yapılmıştır.

Araştırma 2006 yılı Eylül-Ekim ayları içinde gerçekleştirilmiştir. Anketin büyük çoğunluğu tez yazarı tarafından bir bölümü ise çeşitli üniversitelerden mezun anket uygulama konusunda uzman kişiler tarafından uygulanmıştır.

5. Araştırma Evreni ve Örneklem

Gelişmekte olan ülke kentlerinde küreselleşmenin kent kimliğine etkilerini konu edinen araştırmamızın evrenini, farklı gelişmişlik özellikleri gösteren 1.Bölge de Gaziosmanpaşa, Oran, Ümitköy, Konutkent, Çankaya, Bahçelievler, Emek, Ayrancı'da 130, 2. Bölge Esat, Etlik, Yenimahalle, Balgat, Yüzüncüyıl, Dikmen, Seyranbağları'da 130, 3. Bölge Abidinpaşa, Demetevler, Sincan, Mamak, Keçiören, Gülveren, Hasköy ilçelerinde her bölgeden 130 olmak üzere toplam 390 denek oluşturmaktadır.

Abidinpaşa, Demetevler, Sincan, Mamak, Keçiören, Gülveren, Hasköy gibi ilçeleri içine alan III. Bölge Ankara'nın dışından en çok göç alan, gecekondu bölgelerinin yoğun bulunduğu, kentleşme/kentlileşme düzeyi bakımından az gelişmiş bir bölgedir. I. Bölgede yer alan ilçeler ise sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi

açısından diğer bölgelere nazaran ve hatta Türkiye'nin en gelişmiş ilçelerini barındıran bir yapıdadır. II. Bölgenin kapsamında bulunan ilçeler ise daha çok orta düzeyde sosyo-ekonomik güce sahip olan ve I. Bölge ile III. Bölge arasında köprü vazifesini gören bir yapıdadır. Dolayısıyla araştırma için amaçlı olarak belirlenen ve farklı yapılara sahip olan bu üç bölgenin, kentleşme/kentlileşme düzeyleri ile küreselleşmenin kent yaşamında meydana getirdiği etkilerin karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesine olanak tanımıştır. Bu doğrultuda tespit edilen bölgelerde; basit tesadüfi örnekleme tekniği ile denekler saptanmıştır. Görüşmeler tespit edilen semtlerde hanelerde ve evlerinin bulunduğu cadde ya da sokakta gerçekleştirilmiştir.

6. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıklar

Araştırmamız sadece Ankara'da metropolitan alan sınırları içinde gerçekleştirilmiştir. Geçerli ve güvenilir verilerin elde edilmesi için her bir ilçede anket uygulanan kişilerde bazı hususlara dikkat edilmiştir. Örneğin, kentlilik bilincinin/alışkanlıklarının 18 yaşından itibaren şekilleneceği düşüncesinden hareketle 18 yaşından büyüklere anket uygulanmıştır. Bunun dışında uygulanan araştırmada herhangi bir cinsiyet, meslek kotası uygulanmamıştır.

Araştırma durum tespitine yönelik olması dolayısıyla başka ülke ve kentlerle karşılaştırma yapılmayacaktır.

7. Verilerin İşlenmesi ve Çözümleme

Araştırma da 33 soruluk bir anket formu kullanılmıştır. Araştırmanın anketi kent bilimci, kamu yönetimi uzmanları ve sosyologlardan oluşan bir grup tarafından kontrol edilmiş, eleştiriler doğrultusunda bazı ilave ve değişiklikler

yapılmıştır.

Sahaya çıkmadan önce tespit edilen bir semt (Ümitköy) test edilerek, anlaşılamayan ve yanlış anlaşılabilir sorular yeniden düzenlenmiştir.

Anket sonuçları SPSS (14.00) istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. İlk olarak SPSS ortamında istatistiksel çözümlemeye tabi tutulan bilgilerin frekans dağılımları alınmıştır. Tek değişkenli bu analizler yoluyla örneklem ve ilgi duyulan değişkenlerin tanımlamaları yapılmış, ortalama eğilim ve dağılım istatistikleri yoluyla bu tanımlamalar niceliksel olarak belirlenmiştir. İki değişkenli analiz tekniği olarak, iki değişken arasındaki ilişkin varlığını gösterme ve ilişkiyi tanımlamanın gerekli olduğu bölümlerde çapraz tablolar, farkların araştırılması ve test edilmesi gerekli bölümlerde tek-değişkenli varyans analizi kullanılmıştır. Çapraz tablo tekniği ilişkinin varlığı, ilişkinin gücü ve yönü hakkında bilgi vermesi açısından burada yapılmak istenen analize uygunluk göstermektedir.

C. KÜRESELLEŞME-KENT İLİŞKİSİ ÜZERİNE ALAN ARAŞTIRMASI-

1. Denek Özellikleri

a. Deneklerin Cinsiyet Dağılımı

Tablo 9: Cinsiyet

			BÖLGELER			Toplam
			Birinci Bölge	İkinci Bölge	Üçüncü Bölge	
Cinsiyetiniz?	Erkek	Sayı %	72 55,4%	76 58,5%	74 56,9%	222 56,9%
	Kadın	Sayı %	58 44,6%	54 41,5%	56 43,1%	168 43,1%
Toplam			Sayı %	130 100,0%	130 100,0%	130 100,0%

Araştırmada örnekleme alanı içine giren semtlerde, erkek-kadın denek ayrımı yapılmadan anket uygulanmıştır. Buna göre erkek denek oranları; I.Bölgede % 55.4, II.Bölgede % 58.5, III.Bölgede % 56.9, kadın denek oranları ise I.Bölgede % 44.6, II.Bölgede % 41.5, III.Bölgede % 43.1 olmuştur.

b. Deneklerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Tablo 10: Yaş

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	İkinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
Kaç Yaşındasınız?	18 - 25 Yaş Arası	Sayı %	18 13,8%	29 22,3%	29 22,3%	76 19,5%
	26 - 35 Yaş Arası	Sayı %	41 31,5%	38 29,2%	24 18,5%	103 26,4%
	36 - 50 Yaş Arası	Sayı %	55 42,3%	51 39,2%	56 43,1%	162 41,5%
	51 Yaş ve Üzeri	Sayı %	16 12,3%	12 9,2%	21 16,2%	49 12,6%
Toplam			Sayı %	130 100,0%	130 100,0%	130 100,0%

Araştırmada 18 ve daha yukarı yaşlar örnekleme temsil edilmiştir. Örnekleme giren deneklerin yaş dağılımlarına baktığımızda; I.Bölgede %13.8, II.Bölgede % 22.3 ve III.Bölgede % 22.3'ünün 18-25 yaş grubunda bulunmaktadır.

Deneklerin I.Bölgede % 31.5'i, II.Bölgede % 29.2'si, III.Bölgede %18.5'i 26-35 yaş grubunda iken, 36-50 yaş grubundakiler, I.Bölgede %42.3, II.Bölgede % 39.2, III.Bölgede % 43.1'dir.

Deneklerin I.Bölgede % 12.3'ü, II.Bölgede % 9.2'si, III.Bölgede %16.2'si ise 51 yaş ve üzeri kesimi oluşturmaktadır.

Yaş gruplarının dağılımına bakıldığında, Türkiye genel nüfusunu yansıtan şekilde genç nüfusun fazlalığı göze çarpmaktadır. Genç nüfusun örneklem içinde dağılımına bakıldığında; I. Bölgede % 45.3, II. Bölgede % 51.5 ve III. Bölgede % 40.8 olduğu görülebilecektir. 51 ve üzeri yaş grubunun en yüksek bulunduğu bölge ise % 16.2'lik payla III. Bölge olmuştur.

c. Deneklerin Eğitim Durumu

Tablo 11: Eğitim Durumu

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	ikinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
Eğitim Durumunuz?	Okuma yazma bilmiyor	Sayı %	0 ,0%	0 ,0%	1 ,8%	1 ,3%
	Okuma yazma bilir	Sayı %	0 ,0%	2 1,6%	1 ,8%	3 ,8%
	İlköğretim	Sayı %	1 1,6%	12 9,2%	26 20,0%	39 10,0%
	Lise	Sayı %	17 13,8%	29 22,3%	51 39,2%	98 25,1%
	Üniversite	Sayı %	83 63,8%	72 55,4%	51 39,2%	206 52,8%
	Yüksek lisans - Doktora	Sayı %	27 20,8%	15 11,5%	1 ,8%	43 11,0%
Toplam		Sayı %	130 100,0%	130 100,0%	130 100,0%	390 100,0%

Araştırmanın eğitim düzeyine ilişkin verileri incelendiğinde, okur yazarlık oranının Türkiye ortalamasının¹²⁸ (%87,3) oldukça üzerinde olduğu görülebilecektir. Tablo 11'den de görüleceği üzere; I. Bölgede ilköğretim mezunu sayısı oldukça azken, lise, üniversite mezunu ve yüksek lisans-doktora yapanların sayısı oldukça fazladır. I. Bölgede üniversite mezunlarının oranının % 63.8 gibi yüksek bir oranda olması, bölgenin sosyo-ekonomik açıdan oldukça gelişmiş olduğunu göstermektedir. II. Bölge ve III. Bölgede ise, ilköğretim mezunlarının sayısının arttığı, lise ve üzeri eğitim alanların sayılarının da I. Bölgeye nazaran düşük olduğu gözlenmiştir.

Yukarıdaki veriler dikkate alındığında araştırmanın, Ankara'nın üniversite ve öğrenci kenti olma özelliğini yansıttığı ve kentsel gelişme ile eğitim düzeyi arasında orantılı bir ilişkinin varlığını ortaya koyduğu görülmektedir.

d. Deneklerin Mesleklere Göre Dağılımı

Tablo 12: Meslek

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	ikinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
Mesleğiniz?	İşsiz	Sayı	1	2	6	9
		%	,8%	1,5%	4,6%	2,3%
	Memur	Sayı	44	49	37	130
		%	33,8%	37,7%	28,5%	33,3%
	Esnaf	Sayı	7	10	9	26
		%	5,4%	7,7%	6,9%	6,7%
	Ev kadını	Sayı	1	8	16	25
		%	,8%	6,2%	12,3%	6,4%
	Emekli	Sayı	9	6	8	23
		%	6,9%	4,6%	6,2%	5,9%
	Öğrenci	Sayı	11	16	18	45
		%	8,5%	12,3%	13,8%	11,5%
	İşçi	Sayı	0	9	13	22
		%	,0%	6,9%	10,0%	5,6%
	Serbest meslek sahibi	Sayı	12	7	6	25
		%	9,2%	5,4%	4,6%	6,4%
	Kariyer meslekler	Sayı	29	13	3	45
		%	22,3%	10,0%	2,3%	11,5%
	Diğer	Sayı	16	10	14	40
		%	12,3%	7,7%	10,8%	10,3%
	Toplam	Sayı	130	130	130	390
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

¹²⁸ <http://www.tuik.gov.tr> (Erişim Tarihi: 13.03.2006)

I.Bölgede görüşülen denekler içinde yüksek gelir getiren, avukat, doktor gibi kariyer meslek sahipleri ve yüksek dereceli memurlar en yüksek oranı oluştururken, işçilerin ve ev kadınlarının en düşük oranda olduğu gözlenmiştir.

II.Bölgede en yüksek oranları memur ve öğrenci kesimi, III.Bölgede ise, en yüksek oranları sırasıyla memur, işçi, öğrenci ve ev kadınları oluşturmaktadır.

e. Deneklerin Gelir Düzeyi

Tablo 13: Aylık gelir

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	ikinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
Aylık Geliriniz Ne Kadardır?	500 YTL ve Altı	Sayı %	10 7,7%	33 25,4%	44 33,8%	87 22,3%
	501 - 1000 YTL Arası	Sayı %	25 19,2%	49 37,7%	54 41,5%	128 32,8%
	1001 - 2500 YTL Arası	Sayı %	67 51,5%	43 33,1%	31 23,8%	141 36,2%
	2501 YTL ve Üzeri	Sayı %	28 21,5%	5 3,8%	1 ,8%	34 8,7%
	Toplam	Sayı %	130 100,0%	130 100,0%	130 100,0%	390 100,0%

Dünyaya entegre olma ve onun tüketim kalıplarını benimse gibi olgular ile gelir düzeyi arasında ciddi bir ilişki bulunmaktadır.

Araştırmada, en çok 500 YTL altı gelir grubuna sahip olan bölge III. Bölge, 2501 YTL ve üzeri gelir grubuna sahip olan bölge ise I.Bölge olmuştur.

Tablodan anlaşılacağı üzere, kentin gelişmiş bölgeleri ile yeni kentleşen bölgeleri arasında gelir farklılıkları son derece belirgindir. III. Bölgede deneklerin gelir düzeyinin düşüklüğü kente intibak etmelerini, kentle bütünleşmelerini zorlaştıran bir unsurdur.

Tablo 14: Gelirden En Büyük Pay Neye Ayrılıyor

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	İkinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
Gelirinizden En Büyük Payı Neye Ayrıyorsunuz?	Gıda	Sayı %	39 30,0%	43 33,1%	49 37,7%	131 33,6%
	Giyim	Sayı %	13 10,0%	10 7,7%	10 7,7%	33 8,5%
	Kira	Sayı %	14 10,8%	27 20,8%	18 13,8%	59 15,1%
	Ailenin eğitim, sağlık ve kültür giderleri	Sayı %	37 28,5%	28 21,5%	18 13,8%	83 21,3%
	Konut yapımı, konut kredisi borcu	Sayı %	10 7,7%	8 6,2%	18 13,8%	36 9,2%
	Ev eşyası ile ilgili harcamalar	Sayı %	3 2,3%	3 2,3%	5 3,8%	11 2,8%
	Diğer	Sayı %	14 10,8%	11 8,5%	12 9,2%	37 9,5%
Toplam		Sayı %	130 100,0%	130 100,0%	130 100,0%	390 100,0%

Deneklerin gelirlerinden en büyük payı nereye aktardıkları Tablo 14’de gösterilmektedir. Türkiye genelinde Türkiye İstatistik Kurumu’nun yapmış olduğu 2000 yılı araştırmasına göre¹²⁹ hane halklarının tüketim amaçlı yaptığı harcamalar içinde en yüksek payı %25.9 oranıyla konut ve kira harcamaları almaktadır. Ankara’da farklı gelişmişlik özellikleri gösteren 3 bölgede araştırmamıza katılan deneklerin en büyük paylarını I. Bölgede gıda ve eğitim, sağlık ve kültür giderleri oluşturmaktadır. II. Bölgede ise, öncelikleri gıda, kira ve eğitim, sağlık ve kültür giderleri oluştururken, III. Bölgede bu payların dağılım sırası gıda, kira, konut yapımı, konut kredisi borcu ve yine eğitim, sağlık ve kültür giderleri olmuştur.

¹²⁹ <http://tuik.gov.tr> (Erişim tarihi 20.04.2007)

f. En Çok İzlenen TV Kanalı

Tablo 15: En çok seyredilen TV kanalı

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	ikinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
En Çok Seyrettiğiniz TV Kanalı Nedir?	ATV	Sayı %	28 21,5%	31 23,8%	27 20,8%	86 22,1%
	Kanal D	Sayı %	17 13,1%	17 13,1%	16 12,3%	50 12,8%
	TGRT	Sayı %	0 ,0%	1 ,8%	5 3,8%	6 1,5%
	STAR	Sayı %	2 1,5%	4 3,1%	9 6,9%	15 3,8%
	Show TV	Sayı %	9 6,9%	11 8,5%	12 9,2%	32 8,2%
	TRT 1	Sayı %	15 11,5%	11 8,5%	21 16,2%	47 12,1%
	TRT 2	Sayı %	3 2,3%	2 1,5%	1 ,8%	6 1,5%
	Kanal 7	Sayı %	0 ,0%	4 3,1%	7 5,4%	11 2,8%
	Kanal A	Sayı %	0 ,0%	0 ,0%	2 1,5%	2 ,5%
	Samanyolu TV	Sayı %	0 ,0%	4 3,1%	3 2,3%	7 1,8%
	NTV	Sayı %	34 26,2%	30 23,1%	16 12,3%	80 20,5%
	Diğer	Sayı %	22 16,9%	15 11,5%	11 8,5%	48 12,3%
	Toplam	Sayı %	130 100,0%	130 100,0%	130 100,0%	390 100,0%

Araştırma alanına giren deneklerin TV tercihleri arasında ciddi bir fark gözlenmemiştir. En çok seyredilen kanallar bütün bölgelerde aynı seyir içinde izlenmektedir. Buna göre en çok seyredilen kanallar sırasıyla; ATV, Kanal D, NTV ve TRT 1'dir.

g. En Çok Okunan Gazete

Tablo 16: En çok okunan gazete

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	ikinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
En Çok Okuduğunuz Gazete Hangisidir?	Sabah	Sayı %	12 9,2%	13 10,0%	16 12,3%	41 10,5%
	Hürriyet	Sayı %	61 46,9%	48 36,9%	41 31,5%	150 38,5%
	Milliyet	Sayı %	27 20,8%	22 16,9%	27 20,8%	76 19,5%
	Posta	Sayı %	2 1,5%	13 10,0%	13 10,0%	28 7,2%
	Zaman	Sayı %	3 2,3%	6 4,6%	6 4,6%	15 3,8%
	Cumhuriyet	Sayı %	10 7,7%	9 6,9%	7 5,4%	26 6,7%
	Radikal	Sayı %	5 3,8%	5 3,8%	4 3,1%	14 3,6%
	Türkiye	Sayı %	0 ,0%	1 ,8%	2 1,5%	3 ,8%
	Diğer	Sayı %	10 7,7%	13 10,0%	14 10,8%	37 9,5%
Toplam			Sayı 130 100,0%	Sayı 130 100,0%	Sayı 130 100,0%	Sayı 390 100,0%

Araştırma alanına giren deneklerin gazete tercihleri de aynı TV tercihleri gibi önemli bir farklılık göstermemektedir. Tüm bölgelerde Hürriyet birinci sırada, Milliyet ikinci sırada ve Sabah üçüncü sırada tercih edilen gazete olmuştur ve bu üç gazetenin toplumsal-siyasi-ekonomik görüşleri paralellik arz etmektedir.

h. En Sevilen Müzik Türü

Tablo 17: En sevilen müzik türü

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	ikinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
En Sevdığınız Müzik Türü Nedir?	Türk Sanat Müziği	Sayı	49	43	29	121
		%	37,7%	33,1%	22,3%	31,0%
	Türk Halk Müziği	Sayı	29	37	50	116
		%	22,3%	28,5%	38,5%	29,7%
	Türk Pop Müziği	Sayı	11	23	22	56
		%	8,5%	17,7%	16,9%	14,4%
	Arabesk	Sayı	3	3	12	18
		%	2,3%	2,3%	9,2%	4,6%
	Yabancı Pop Müzik	Sayı	17	4	1	22
		%	13,1%	3,1%	,8%	5,6%
	Yabancı Klasik Müzik	Sayı	14	4	4	22
		%	10,8%	3,1%	3,1%	5,6%
	Diğer	Sayı	7	16	12	35
		%	5,4%	12,3%	9,2%	9,0%
Toplam		Sayı	130	130	130	390
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Araştırmamıza katılan deneklerin müzik tercihleri bize kültürel bazı ipuçları vermektedir. Örneğin kentli kültürü açısından köye-taşraya-yerele özgü sayılan Türk Halk Müziği ve Arabeskin, III.Bölgede diğer bölgelere nazaran daha çok tercih edilmesi bu yargıyı doğrular niteliktedir.

Buna karşın, yabancı pop ve klasik müziğin en çok tercih edilen bölgesi I.Bölgedir. Bütün bunlar tek belirleyici etken olmamakla birlikte, kendi kültürüne ve kimliğine özgü müzik türlerinin tercih sıralaması bütün bölgeler için Türk sanat, halk ve pop müziği olmuştur.

2. Kentleşme ve Kentlileşmeye İlişkin Bulgular

a. Bulundukları Semtte Oturma Süreleri

Tablo 18: Bulundukları Semtte Oturma Süreleri

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	İkinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
Kaç Yıldır Bu Semtte Oturuyorsunuz?	1 Yıldan Az	Sayı	6	5	8	19
		%	4,6%	3,8%	6,2%	4,9%
	1 - 5 Yıl Arası	Sayı	37	43	33	113
		%	28,5%	33,1%	25,4%	29,0%
	6 - 10 Yıl Arası	Sayı	45	27	27	99
		%	34,6%	20,8%	20,8%	25,4%
	11 Yıl ve Üzeri	Sayı	42	55	62	159
		%	32,3%	42,3%	47,7%	40,8%
Toplam		Sayı	130	130	130	390
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Araştırmaya katılan ve örneklem içinde yer alan bölgelerde yer alan deneklerin bulundukları semte yerleşme süreleri birbirine paralellik göstermektedir. Deneklerin bulundukları semtte oturma sürelerinin örneklem içinde dağılımına bakıldığında, önemli bir kısmının 6 yıldan fazla aynı semtte oturdukları görülebilecektir. Deneklerin şu anda bulundukları semte yerleşme sebebi incelendiğinde daha anlamlı bir sonuç çıkabilecektir.

b. Bulundukları Semte Yerleşme Nedenleri

Tablo 19: Bu semte yerleşme sebebi

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	ikinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
Bu Semte Yerleşme Sebebiniz Nedir?	Akrabalarım burada oturuyor	Sayı %	20 15,4%	27 20,8%	41 31,5%	88 22,6%
	Hemşehrilerim burada oturuyor	Sayı %	1 ,8%	3 2,3%	2 1,5%	6 1,5%
	Burası kentin en güzel semti	Sayı %	35 26,9%	13 10,0%	16 12,3%	64 16,4%
	İş yerime yakın	Sayı %	25 19,2%	25 19,2%	15 11,5%	65 16,7%
	Gelir durumuma burası uygun	Sayı %	20 15,4%	20 15,4%	26 20,0%	66 16,9%
	Diğer	Sayı %	29 22,3%	42 32,3%	30 23,1%	101 25,9%
Toplam		Sayı %	130 100,0%	130 100,0%	130 100,0%	390 100,0%

Araştırmaya katılan deneklere oturdukları semte neden yerleştikleri sorulduğunda I.Bölgede en güçlü sebebin, kentin en güzel semti olması, II. ve III. Bölgede ise akrabalarının orada oturdukları nedeni ortaya çıkmaktadır. II. ve III. Bölgede ortaya çıkan başka önemli bir sebep ise gelir durumuna uygunluk olmuştur.

c. Deneklerin Aslen Nereli Oldukları

Tablo 20: Deneklerin Aslen Nereli Oldukları

	I.BÖLGE	II.BÖLGE	III.BÖLGE		I.BÖLGE	II.BÖLGE	III.BÖLGE
ADANA	2.3	0.8	0.0	KARS	3.1	1.5	6.2
ADIYAMAN	0.8	0.0	0.0	KASTAMONU	0.0	1.5	0.0
AFYON	0.0	3.1	2.3	KAYSERİ	5.4	2.3	3.1
AĞRI	0.0	0.8	0.8	KIRIKKALE	0.0	1.5	2.3
AKSARAY	1.5	2.3	0.0	KIRŞEHİR	6.9	4.6	3.8
AMASYA	0.8	0.8	0.8	KOCAELİ	0.0	0.0	0.8
ANKARA	17.7	21.5	30.0	KONYA	3.1	3.1	0.8
ARDAHAN	0.0	0.0	1.5	MALATYA	2.3	0.8	1.5
ARTVİN	0.0	0.8	0.0	MARDİN	0.0	0.8	0.0
AYDIN	0.8	0.0	0.0	MUĞLA	0.0	0.0	0.8
BALIKESİR	2.3	0.0	1.5	MUŞ	0.8	0.0	0.0
BATMAN	0.0	0.0	0.8	NEVŞEHİR	2.3	0.0	0.8
BİTLİS	0.0	0.0	0.8	NİĞDE	0.8	1.5	0.8
BOLU	1.5	0.0	0.8	ORDU	1.5	3.8	1.5
ÇANKIRI	2.3	4.6	4.6	OSMANİYE	0.8	0.0	0.0
ÇORUM	1.5	4.6	3.8	RİZE	3.8	0.0	0.8
DENİZLİ	1.5	0.0	0.8	SAKARYA	0.8	0.0	0.8
DİYARBAKIR	1.5	1.5	2.3	SAMSUN	0.0	3.8	0.8
DÜZCE	0.0	0.8	0.0	SİNOP	0.0	0.0	0.8
ELAZIĞ	1.5	0.8	3.1	SİVAS	3.1	5.4	1.5
ERZİNCAN	0.0	1.5	0.3	TEKİRDAĞ	0.0	0.0	0.8
ERZURUM	0.8	1.5	1.5	TOKAT	1.5	0.0	0.0
ESKİŞEHİR	0.8	0.8	0.8	TRABZON	3.8	3.1	1.5
GAZİANTEP	0.0	0.8	0.0	TOKAT	1.5	0.0	0.0

	I.BÖLGE	II.BÖLGE	III.BÖLGE		I.BÖLGE	II.BÖLGE	III.BÖLGE
GİRESUN	0.8	0.8	1.5	TRABZON	3.8	3.1	1.5
GÜMÜŞHANE	0.8	3.1	0.8	TUNCELİ	1.5	0.0	0.0
HATAY	2.3	0.0	0.0	Ş.URFA	0.0	0.8	0.0
ISPARTA	0.0	0.0	1.5	VAN	0.0	0.0	0.8
İÇEL	0.8	0.0	0.0	YOZGAT	1.5	7.7	5.4
İSTANBUL	3.8	2.3	0.0	ZONGULDAK	0.8	0.0	0.0
İZMİR	2.3	0.8	0.8	YURT DIŞI	0.8	0.0	0.0
K.MARAŞ	2.3	0.8	0.0				
KARS	3.1	1.5	6.2	TOPLAM	100.0	100.0	100.0

Araştırmaya katılan deneklerin aslen nereli oldukları incelendiğinde; ilk üç ili I.Bölgede; Ankara, Kırşehir, Kayseri, II.Bölgede; Ankara, Yozgat, Sivas, III.Bölgede ise; Ankara, Kars ve Yozgat oluşturmaktadır. Araştırmaya katılanların önemli bir kesimini Ankara'ya İç Anadolu kentlerinden gelenler oluşturmaktadır.

Bu veriler, GÖRMEZ'in 1997 yılında yaptığı araştırma sonuçları ile karşılaştırıldığında deneklerin geldikleri yerler açısından büyük bir fark olmadığı görülebilmektedir. 1997 yılında yapılan araştırmada, Çankaya ilçesinde görüşülen deneklerin % 18.7'sinin, Keçiören'de % 27.2'sinin, Mamak'ta ise % 21.5'inin kendilerini Ankaralı olarak ifade ettiği, Çankaya ilçesinin daha çok büyük kentlerden, Keçiören ve Mamak ilçelerinin ise daha çok İç Anadolu kentlerinden göç aldıkları görülmüştür.¹³⁰

¹³⁰ GÖRMEZ, Kemal, Kent ve Siyaset, s.65.

d. Ankara'ya Yerleşme Sebepleri

Tablo 21: Neden Bu İle Geldikleri

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	İkinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
Neden Bu il'e Geldiniz?	Burası zaten doğup büyüdüğüm yerdir	Sayı %	53 40,8%	67 51,5%	56 43,1%	176 45,1%
	Tayin nedeniyle	Sayı %	23 17,7%	23 17,7%	19 14,6%	65 16,7%
	Eğitim nedeniyle	Sayı %	28 21,5%	13 10,0%	8 6,2%	49 12,6%
	Sağlık nedeniyle	Sayı %	1 ,8%	0 ,0%	0 ,0%	1 ,3%
	Geldiğimiz yerde geçim sıkıntısı çekiyorduk	Sayı %	1 ,8%	7 5,4%	13 10,0%	21 5,4%
	Buradaki hayat şartları daha iyi olduğu için	Sayı %	13 10,0%	11 8,5%	16 12,3%	40 10,3%
	Yurt dışından dönüş nedeniyle	Sayı %	1 ,8%	0 ,0%	1 ,8%	2 ,5%
	Zorlayıcı dış şartlar nedeniyle (terör, kan davası gibi)	Sayı %	0 ,0%	0 ,0%	1 ,8%	1 ,3%
	Akraba ve hemşehrilerine yakın olmak için	Sayı %	3 2,3%	3 2,3%	4 3,1%	10 2,6%
	Diğer	Sayı %	7 5,4%	6 4,6%	12 9,2%	25 6,4%
Toplam			Sayı %	130 100,0%	130 100,0%	130 100,0%

I.Bölgede araştırmaya katılan ve sonradan Ankara'ya geldiğini söyleyen deneklerin neden bu il'e geldikleri sorulduğunda; çoğunlukla eğitim ve tayin nedeniyle yerleştikleri sonucu ortaya çıkmıştır.

II.Bölgeye yerleşenlerin çoğunlukla tayin, eğitim ve hayat şartlarının daha iyi olduğu gerekçesiyle bu ili tercih ettikleri görülmektedir.

III. Bölgede ise; tayin, hayat şartlarının daha iyi olduğu ve geldikleri yerde geçim sıkıntısı çektikleri gerekçeleri ile Ankara'ya yerleştikleri gözlenmiştir. III. Bölgenin kentsel gelişmişlik düzeyi standartların altında olmasına rağmen, bu bölgede görüşülen deneklerin göç etmesinde temel etken kentin, geldikleri yerden daha çok imkâna sahip olmasıdır.

e. Başka Bir Yere Yerleşme İsteği

Tablo 22: Ankara'dan Başka Bir Yere Yerleşme İsteği

			BÖLGELER			Toplam
			Birinci Bölge	İkinci Bölge	Üçüncü Bölge	
Ankara'dan Başka Bir Yere Yerleşmeyi Düşünür müsünüz?	Hayır düşünmüyorum	Sayı	75	80	75	230
		%	57,7%	61,5%	57,7%	59,0%
	Doğal güzelliği olan temiz sakin bir yerleşim yerine yerleşmeyi düşünüyorum	Sayı	39	37	32	108
		%	30,0%	28,5%	24,6%	27,7%
	Memleketime geri dönmeyi düşünüyorum	Sayı	4	6	7	17
		%	3,1%	4,6%	5,4%	4,4%
	Daha çok gelir elde edebileceğim bir yere yerleşmeyi düşünüyorum	Sayı	6	2	7	15
		%	4,6%	1,5%	5,4%	3,8%
	Diğer	Sayı	6	5	9	20
		%	4,6%	3,8%	6,9%	5,1%
Toplam		Sayı	130	130	130	390
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tüm bölgelerde araştırmaya katılan deneklerin çoğunlukla Ankara'dan başka bir kente yerleşmek istemedikleri göze çarpmaktadır.

Doğal güzelliği olan, temiz sakin bir yerleşim yerine yerleşmeyi düşünenlerin çoğunluğunu I.Bölgede oturanlar oluştururken, III. Bölgede aynı oranlarla memleketine geri dönmeyi ve daha çok gelir elde edebilecekleri bir yere yerleşmeyi düşünenler oluşturmaktadır.

f. Ankara'nın En Önemli Sorunu

Tablo 23: Ankara'nın En Önemli Sorunu

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	İkinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
Sizce Ankara'nın En Önemli Sorunu Nedir?	İşsizlik	Sayı %	17 13,1%	23 17,7%	22 16,9%	62 15,9%
	Altyapı (Yol, Su, Elektrik, Kanalizasyon)	Sayı %	37 28,5%	33 25,4%	42 32,3%	112 28,7%
	Çevre sorunları, belediye hizmetleri	Sayı %	33 25,4%	33 25,4%	21 16,2%	87 22,3%
	Eğitim	Sayı %	6 4,6%	7 5,4%	6 4,6%	19 4,9%
	Sağlık	Sayı %	0 ,0%	2 1,5%	2 1,5%	4 1,0%
	Kentin plansızlığı	Sayı %	13 10,0%	4 3,1%	11 8,5%	28 7,2%
	Ulaşım	Sayı %	3 2,3%	11 8,5%	8 6,2%	22 5,6%
	Etnik sorunlar	Sayı %	2 1,5%	1 ,8%	2 1,5%	5 1,3%
	Kanun hakimiyeti ve düzen yokluğu	Sayı %	11 8,5%	8 6,2%	9 6,9%	28 7,2%
	Diğer	Sayı %	8 6,2%	8 6,2%	7 5,4%	23 5,9%
	Toplam	Sayı %	130 100,0%	130 100,0%	130 100,0%	390 100,0%

Ankara'nın en önemli kentsel problemlerini tespit için hazırlanan soruya bölgeler düzeyinde verilen cevapların dağılımı Tablo 23'de gösterilmiştir.

I. Bölgede görüşülen denekler sırasıyla altyapı, çevre sorunları-belediye hizmetleri ve işsizliği önemli sorunlar olarak ön plana çıkarırken, II. Bölge; altyapı, çevre sorunları-belediye hizmetleri ile işsizliği, III. Bölge ise yine altyapı, işsizlik ve çevre sorunları-belediye hizmetlerini önemli sorun alanları olarak ön plana çıkarmışlardır. Tablo 23'de dikkati çeken husus, tüm bölgelerde hissedilen sorunların ortaklığı olmakla birlikte, kentin en gelişmiş bölgesi olan I. Bölgede Ankara'nın en önemli sorunu olarak "kentin plansızlığı" ile "kanun hakimiyeti ve düzen yokluğu" sorunları olarak belirten deneklerin oranının diğer bölgelerden yüksek olmasıdır. . Her üç bölgede Ankara'nın en önemli sorunları sırasıyla altyapı (yol, su, elektrik, kanalizasyon), çevre sorunları-belediye hizmetleri ve işsizlik olarak belirtilmiştir.

Tablo 24: Deneklerin Eğitim Durumu ile Ankara'nın en önemli sorunu ilişkisi

Anketin Uygulandığı Bölge				Sizce Ankara'nın En Önemli Sorunu Nedir?										
					Altyapı (Yol, Su, Elektrik, Kan.)	Çevre sorunları, belediye hizmetleri	Eğitim	Sağlık	Kentin plansızlığı	Ulaşım	Etnik sorunlar	Kanun hakimiyeti ve düzen yokluğu	Diğer	Toplam
Birinci Bölge	Eğitim Durumu nuz?	Okuma yazma bilmiyor	Sayı %	0 ,0%	1 100,0%	0 ,0%	0 ,0%		0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 100,0%
		İlköğretim	Sayı %	0 ,0%	1 100,0%	0 ,0%	0 ,0%		0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 100,0%
		Lise	Sayı %	3 16,7%	7 38,9%	3 16,7%	0 ,0%		3 16,7%	0 ,0%	0 ,0%	2 11,1%	0 ,0%	18 100,0%
		Üniversite	Sayı %	8 9,6%	19 22,9%	27 32,5%	5 6,0%		7 8,4%	2 2,4%	2 2,4%	7 8,4%	6 7,2%	83 100,0%
		Yüksek lisans - Doktora	Sayı %	6 22,2%	9 33,3%	3 11,1%	1 3,7%		3 11,1%	1 3,7%	0 ,0%	2 7,4%	2 7,4%	27 100,0%
Toplam			Sayı %	17 13,1%	37 28,5%	33 25,4%	6 4,6%		13 10,0%	3 2,3%	2 1,5%	11 8,5%	8 6,2%	130 100,0%
İkinci Bölge	Eğitim Durumu nuz?	Okuma yazma bilir	Sayı %	0 ,0%	1 50,0%	1 50,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	2 100,0%
		İlköğretim	Sayı %	2 16,7%	4 33,3%	2 16,7%	1 8,3%	0 ,0%	1 8,3%	2 16,7%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	12 100,0%
		Lise	Sayı %	4 13,8%	6 20,7%	9 31,0%	2 6,9%	1 3,4%	1 3,4%	2 6,9%	1 3,4%	1 3,4%	2 6,9%	29 100,0%
		Üniversite	Sayı %	15 20,8%	15 20,8%	19 26,4%	4 5,6%	0 ,0%	1 1,4%	7 9,7%	0 ,0%	5 6,9%	6 8,3%	72 100,0%
		Yüksek lisans - Doktora	Sayı %	2 13,3%	7 46,7%	2 13,3%	0 ,0%	1 6,7%	1 6,7%	0 ,0%	0 ,0%	2 13,3%	0 ,0%	15 100,0%
Toplam			Sayı %	23 17,7%	33 25,4%	33 25,4%	7 5,4%	2 1,5%	4 3,1%	11 8,5%	1 ,8%	8 6,2%	8 6,2%	130 100,0%
Üçüncü Bölge	Eğitim Durumu nuz?	Okuma yazma bilir	Sayı %	1 100,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 100,0%
		İlköğretim	Sayı %	7 26,9%	6 23,1%	4 15,4%	0 ,0%	1 3,8%	2 7,7%	1 3,8%	0 ,0%	3 11,5%	2 7,7%	26 100,0%
		Lise	Sayı %	11 21,6%	17 33,3%	4 7,8%	4 7,8%	0 ,0%	5 9,8%	3 5,9%	0 ,0%	6 11,8%	1 2,0%	51 100,0%
		Üniversite	Sayı %	3 5,9%	19 37,3%	13 25,5%	2 3,9%	1 2,0%	3 5,9%	4 7,8%	2 3,9%	0 ,0%	4 7,8%	51 100,0%
		Yüksek lisans - Doktora	Sayı %	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 100,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 100,0%
Toplam			Sayı %	22 16,9%	42 32,3%	21 16,2%	6 4,6%	2 1,5%	11 8,5%	8 6,2%	2 1,5%	9 6,9%	7 5,4%	130 100,0%

Araştırmaya katılan deneklerin eğitim durumu ile Ankara'nın en büyük sorunu nedir sorusuna verdiği cevaplar karşılaştırıldığında; I. bölgede ilköğretim ve lise mezunlarının altyapı sorununu, üniversite mezunlarının ise çevre sorunu-belediye hizmetlerinden kaynaklanan sorunları ön plana çıkardıkları görülmektedir.

II. bölgede; ilköğretim mezunu olan deneklerin Ankara'nın en önemli sorununu altyapı, lise ve üniversite mezunlarının ise çevre sorunu-belediye hizmetlerinden kaynaklanan sorunlar olarak tespit ederken, III. bölgede ise, ilköğretim mezunları Ankara'nın en önemli sorununu işsizlik, lise ve üniversite mezunları ise altyapı sorununu ön plana çıkarmışlardır.

g. Kent Sorunlarının Çözümünün Kimden Beklendiği

Tablo 25: Kent Sorunlarının Çözümünün Kimden Beklendiği

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	ikinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
Sizce Kentinizin Sorunlarını Kim Çözmelidir?	Devlet veya hükümet	Sayı %	5 3,8%	7 5,4%	12 9,2%	24 6,2%
	Belediye	Sayı %	35 26,9%	35 26,9%	44 33,8%	114 29,2%
	Vatandaşlar	Sayı %	6 4,6%	7 5,4%	9 6,9%	22 5,6%
	Sivil Toplum Örgütleri	Sayı %	6 4,6%	2 1,5%	5 3,8%	13 3,3%
	Hepsi	Sayı %	78 60,0%	79 60,8%	60 46,2%	217 55,6%
Toplam			Sayı %	130 100,0%	130 100,0%	130 100,0%

Kentlilerin kentlilik bilincini ölçmek amacıyla sorulan “Sizce kentinizin sorunlarını kim çözmelidir?” sorusuna verilen cevapların bölgeler arası dağılımı Tablo 25’de gösterilmiştir.

Yukarıda ki tablodan da görüleceği üzere tüm bölgelerde, kent sorunlarının çözümünün kimden beklendiği konusunda paralellik bulunmaktadır. Kentin sorunlarını devlet-belediye-vatandaşlar-sivil toplum örgütlerinin ortak katılımı ile çözülebileceğini düşünenlerin oranı tüm deneklerin yarısından fazlasını oluşturmaktadır. Kentin sorunlarını çözmek üzere ve kentsel hizmetlerin yürütülmesi amacıyla oluşturulan “Belediyeler” cevabı verenlerin oranı ise, I. Bölgede % 26.9, II.Bölgede % 26.9, III.Bölgede ise %33.8’dir. Bu sonuç Ankara’da yerel yönetimlere duyulan inanç düzeyinin de göstergesi sayılabilir.

h. Yerel Yönetimlere Duyulan İnanç

Tablo 26:Yerel Yönetimlere Duyulan İnanç

			BÖLGELER			Toplam
			Birinci Bölge	İkinci Bölge	Üçüncü Bölge	
Yerel Yönetimlerin Güçlendirilmesi Kenti Güçlü Kılar mı?	Evet	Sayı %	96 73,8%	101 77,7%	101 77,7%	298 76,4%
	Hayır	Sayı %	14 10,8%	10 7,7%	14 10,8%	38 9,7%
	Bilmiyorum	Sayı %	20 15,4%	19 14,6%	15 11,5%	54 13,8%
Toplam		Sayı %	130 100,0%	130 100,0%	130 100,0%	390 100,0%

Kentlilik/kentleşme ile ilgili vatandaşların bilinç düzeylerini ve bu anlamda yerel yönetimlere duyulan inanç düzeyini ölçmek için hazırlanan “Yerel Yönetimlerin Güçlendirilmesi Kenti Güçlü Kılar mı?” sorusuna verilen cevapların bölgeler arası dağılımı Tablo 26’da verilmiştir.

Farklı gelişmişlik özellikleri olan tüm bölgelerde, yerel yönetimlerin güçlendirilmesinin aynı zamanda kentin güçlenmesi demek olduğunu söyleyen denekler arasında paralellik bulunmakla birlikte, bölge farkı olmaksızın bu soruya

verilen cevabın çoğunlukla “evet” olduğu gözlenmiştir. Bunun aynı zamanda yerel yönetimlere duyulan güven ilişkisiyle de bağlantılı olduğu düşünülebilir. Kentsel hizmetlerin yerel yönetimler tarafından görülmesi ve yerel yönetimlerin her bakımdan güçlü kılınması kenti, diğer kentler ve ülke düzeyinde güçlü kılacaktır. Bu anlamda tüm bölgelerde %70’lerin üzerinde böyle bir düşünceye sahip olmak bu görüşü desteklemektedir.

Tablo 27:Deneklerin Eğitim Durumu ile yerel yönetimlere duyulan inanç ilişkisi

BÖLGELER				Yerel Yönetimlerin Güçlendirilmesi Kenti Güçlü Kılar mı?			
				Evet	Hayır	Bilmiyorum	Toplam
Birinci Bölge	Eğitim Durumunuz?	Okuma yazma bilmiyor	Sayı %	1 .8%	0 .0%	0 .0%	1 .8%
		İlköğretim	Sayı %	1 .8%	0 .0%	0 .0%	1 .8%
		Lise	Sayı %	12 9.2%	1 .8%	5 3.8%	18 13.8%
		Üniversite	Sayı %	62 47.7%	10 7.7%	11 8.5%	83 63.8%
		Yüksek lisans - Doktora	Sayı %	20 15.4%	3 2.3%	4 3.1%	27 20.8%
		Toplam	Sayı %	96 73.8%	14 10.8%	20 15.4%	130 100.0%
İkinci Bölge	Eğitim Durumunuz?	Okuma yazma bilir	Sayı %	0 .0%	0 .0%	2 1.5%	2 1.5%
		İlköğretim	Sayı %	11 8.5%	0 .0%	1 .8%	12 9.2%
		Lise	Sayı %	21 16.2%	2 1.5%	6 4.6%	29 22.3%
		Üniversite	Sayı %	56 43.1%	7 5.4%	9 6.9%	72 55.4%
		Yüksek lisans - Doktora	Sayı %	13 10.0%	1 .8%	1 .8%	15 11.5%
		Toplam	Sayı %	101 77.7%	10 7.7%	19 14.6%	130 100.0%
Üçüncü Bölge	Eğitim Durumunuz?	Okuma yazma bilir	Sayı %	1 .8%	0 .0%	0 .0%	1 .8%
		İlköğretim	Sayı %	20 15.4%	1 .8%	5 3.8%	26 20.0%
		Lise	Sayı %	40 30.8%	4 3.1%	7 5.4%	51 39.2%
		Üniversite	Sayı %	39 30.0%	9 6.9%	3 2.3%	51 39.2%
		Yüksek lisans - Doktora	Sayı %	1 .8%	0 .0%	0 .0%	1 .8%
		Toplam	Sayı %	101 77.7%	14 10.8%	15 11.5%	130 100.0%

Ankete katılan deneklerin eğitim durumu ile yerel yönetimlere duyulan inanç arasındaki ilişki Tablo 27’de gösterilmektedir.

Araştırmada, üniversite mezunlarının I. Bölgede %47.7’si, II. Bölgede %43.1’i, III. Bölgede ise %30’u yerel yönetimlerin güçlenmesinin aynı zamanda kenti güçlü kılabilceği düşüncesindedir. Yerel yönetimler ile demokrasi arasında sıkı bir bağ olmasından hareketle eğitim düzeyinin artışına paralel olarak yerel yönetimlerin güçlü kılınmasının aynı zamanda kenti de güçlü kılacağı düşüncesinin gelişmiş olduğu söylenebilir.

İ. Kentli Alışkanlıkları

Tablo 28: Pikniğe Gitmek

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	İkinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
Pikniğe Gitmek	Hiç Gitmem	Sayı %	24 18,5%	20 15,4%	5 3.8%	49 12,5%
	Arada Sırada Giderim	Sayı %	92 70,8%	100 76,9%	103 79,2%	295 75,6%
	Sık Sık Giderim	Sayı %	14 10,8%	10 7,7%	22 16.4%	46 11,6%
Toplam			Sayı %	130 100,0%	130 100,0%	130 100,0%

Araştırmaya katılan deneklerde kentli alışkanlıklarından biri olarak sayılan pikniğe gitmek konusunda bölgeler arası büyük farklılıklar bulunmamaktadır. I., II. ve III. bölgelerde araştırmaya katılan denekler çoğunlukla pikniğe “arada sırada giderim” cevabı vermişlerdir. Buna karşın I. Bölgede %18.5’i, II. Bölgede %15.4’ü, III.Bölgede ise % 3.8’i pikniğe hiç gitmediklerini ifade etmişlerdir. Araştırmada, kentli alışkanlıklarından biri olarak değerlendirilebilecek olan pikniğe gitmenin bölge ayrımı olmaksızın yaygın olduğu söylenebilir.

Tablo 29: Spor Kulübüne Gitmek

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	İkinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
Spor Kulübüne Gitmek	Hiç Gitmem	Sayı	60	77	89	226
		%	46,2%	59,2%	68,5%	57,9%
	Arada Sırada Giderim	Sayı	55	45	37	137
		%	42,3%	34,6%	28,5%	35,1%
	Sık Sık Giderim	Sayı	15	8	4	27
		%	11,5%	6,2%	3,1%	6,9%
Toplam		Sayı	130	130	130	390
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 29’da kentlilik göstergelerinden biri olarak gösterilebilen spor kulübüne gitme alışkanlığının bölgeler arasında dağılımı verilmiştir.

Araştırmanın örneklemi içinde, I. Bölgede spor kulübüne gitme alışkanlığının diğer bölgelere nazaran daha fazla olduğu gözlenmektedir. Spor kulübüne hiç gitmediğini ifade edenlerin en fazla oranı ise % 68,5 ile III. Bölge olmuştur. Spor kulübüne gitme alışkanlığının kentsel mekânları kullanmak yani kentlilik ile ilişkili olduğu düşünüldüğünde, olağan bir tablo ortaya çıkmaktadır.

Tablo 30: Tiyatro ve Sinemaya Gitmek

			BÖLGELER			Toplam
			Birinci Bölge	İkinci Bölge	Üçüncü Bölge	
Tiyatro ve Sinemaya Gitmek	Hiç Gitmem	Sayı	11	30	44	85
		%	8,5%	23,1%	33,8%	21,8%
	Arada Sırada Giderim	Sayı	92	78	73	243
		%	70,8%	60,0%	56,2%	62,3%
	Sık Sık Giderim	Sayı	27	22	13	62
		%	20,8%	16,9%	10,0%	15,9%
Toplam		Sayı	130	130	130	390
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Kentli alışkanlıkların en belirginini sayılabilen tiyatro ve sinemaya gitme alışkanlıklarının bölgelere göre dağılım oranları Tablo 30’da verilmiştir.

Bölgeler arası gelişmişlik düzeyleri göz önüne alındığında, I.Bölgede sinemaya gitme alışkanlığının diğer bölgelere kıyasla daha fazla olması doğal karşılanabilir. II. Bölgede bu oran kısmen daha az olmakla birlikte III. Bölgede tiyatro ve sinemaya hiç gitmediğini ifade edenlerin oranı (%33,8) oldukça yüksek görünmektedir. Bu oran III.Bölgede yaşayan kesimin kentlileşme, kentli kültürüne intibak olgularının diğer bölgelere nazaran daha düşük olduğunu da göstermektedir.

Tablo 31: Opera, Bale, Senfoni Konserlerine v.b. gitmek

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	İkinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
Opera, Bale, Senfoni Konserleri vb. Gitmek	Hiç Gitmem	Sayı	72	97	94	263
		%	55,4%	74,6%	72,3%	67,4%
	Arada Sırada Giderim	Sayı	51	30	34	115
		%	39,2%	23,1%	26,2%	29,5%
	Sık Sık Giderim	Sayı	7	3	2	12
		%	5,4%	2,3%	1,5%	3,1%
Toplam		Sayı	130	130	130	390
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Daha çok batıya özgü kültürün sanata yansıması olarak bilinen opera, bale, senfoni konserleri gibi sanatsal faaliyetlere katılımı bölgeler düzeyindeki dağılımı Tablo31’de verilmiştir.

Bu tür faaliyetlere katılımı “arada sırada giderim” ve “sık sık giderim” cevabı verenler toplamı I.Bölge de %44.6, II. Bölge de %25.4, III. Bölge de %27.7 olmuştur.

Tablo 32: Yürüyüşe Çıkmak

			BÖLGELER			Toplam
			Birinci Bölge	İkinci Bölge	Üçüncü Bölge	
Yürüyüşe Çıkmak	Hiç Gitmem	Sayı	16	16	18	50
		%	12,3%	12,3%	13,8%	12,8%
	Arada Sırada Giderim	Sayı	63	73	81	217
		%	48,5%	56,2%	62,3%	55,6%
	Sık Sık Giderim	Sayı	51	41	31	123
		%	39,2%	31,5%	23,8%	31,5%
Toplam		Sayı	130	130	130	390
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Yine kentli alışkanlıklarından biri olarak sayılabilecek olan yürüyüşe çıkmak sorusuna verilen cevapların bölgeler arasındaki dağılımı Tablo 32’de gösterilmiştir.

Tablodan da görüleceği gibi; kent yaşamının getirdiği olumsuz koşulların (stres, yorgunluk v.s.) egzersiz yapma ihtiyacının ifadesi olarak yürüyüşe çıkma alışkanlığının en yüksek olduğu bölge I.Bölgedir. Daha çok emek yoğun işlerde çalışanların oluşturduğu III. Bölgede ise, bu oran diğer bölgelere nazaran daha düşük kalmıştır.

Tablo 33: Eş Dost Akraba Ziyareti

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	İkinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
Eş Dost Akraba Ziyareti	Hiç Gitmem	Sayı	7	7	5	19
		%	5,4%	5,4%	3,8%	4,9%
	Arada Sırada Giderim	Sayı	76	80	85	241
		%	58,5%	61,5%	65,4%	61,8%
	Sık Sık Giderim	Sayı	47	43	40	130
		%	36,2%	33,1%	30,8%	33,3%
Toplam		Sayı	130	130	130	390
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Kentli alışkanlıklarından biri olan eş-dost, akraba ziyaretlerinin bölgeler arasındaki dağılımı Tablo 33’de gösterilmiştir. Tabloda bölge ayrımı olmaksızın en çok oranı % 61,8’le “arada sırada giderim” seçeneği almıştır. Tabloda aynı zamanda eş-dost, akraba ziyaretlerini en çok gerçekleştiren bölgeler arasında bir paralellik olduğu görülebilecektir.

Tablo 34: Seyahate Çıkmak

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	İkinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
Seyahate Çıkmak	Hiç Gitmem	Sayı %	14 10,8%	16 12,3%	32 24,6%	62 15,9%
	Arada Sırada Giderim	Sayı %	90 69,2%	98 75,4%	81 62,3%	269 69,0%
	Sık Sık Giderim	Sayı %	26 20,0%	16 12,3%	17 13,1%	59 15,1%
Toplam		Sayı %	130 100,0%	130 100,0%	130 100,0%	390 100,0%

Seyahate çıkma alışkanlığı da kentli alışkanlıklarından biri olarak tespit edilmiş ve Tablo 34’de bu alışkanlığın bölgeler arası oranları gösterilmiştir.

Tablodan da görüleceği üzere, seyahate “hiç gitmediğini” ifade edenlerin en yüksek oranı III. Bölgededir. III. Bölgenin sosyo-ekonomik yapısı dikkate alındığında bu oranın oldukça doğal olduğu söylenebilir. Sosyo-ekonomik yapının daha yüksek seviyelerde olduğu bilinen I.Bölgede ise seyahate çıkmanın diğer bölgelere oranla daha yüksek olduğu gözlenmektedir.

Tablo 35: Futbol Maçına Gitmek

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	İkinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
Futbol Maçına Gitmek	Hiç Gitmem	Sayı	81	78	85	244
		%	62,3%	60,0%	65,4%	62,6%
	Arada Sırada Giderim	Sayı	37	44	38	119
		%	28,5%	33,8%	29,2%	30,5%
	Sık Sık Giderim	Sayı	12	8	7	27
		%	9,2%	6,2%	5,4%	6,9%
Toplam		Sayı	130	130	130	390
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 35’den görüleceği üzere; araştırmaya katılan deneklerden, futbol maçına “sık sık gittiğini” ifade edenlerin en yüksek oranı I. Bölgede yer almakla birlikte, hiç gitmediğini ifade edenlerin oranı ise tüm bölgelerde yüksek gözlenmiştir. Bu durum, TV seyretme alışkanlığının artması ile de açıklanabilir.

Tablo 36: Kafe, Bar, Disko vb. Yerlere Gitmek

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	İkinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
Kafe, Bar, Disko vb. Yerlere Gitmek	Hiç Gitmem	Sayı	53	58	80	191
		%	40,8%	44,6%	61,5%	49,0%
	Arada Sırada Giderim	Sayı	60	59	39	158
		%	46,2%	45,4%	30,0%	40,5%
	Sık Sık Giderim	Sayı	17	13	11	41
		%	13,1%	10,0%	8,5%	10,5%
Toplam		Sayı	130	130	130	390
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Yine kentli alışkanlıklarının belirgin özelliklerinden biri olan kafe, bar, disko vb. yerlere gitmenin bölgelere göre dağılımı Tablo 36’da gösterilmektedir.

Tablodan da anlaşılacağı üzere; bu tip yerlere “sık sık giderim” cevabını veren deneklerin en yüksek oranı I.Bölgede gerçekleşmiştir. Buna karşın bu tarz yerlere hiç gitmediğini ifade edenlerin olduğu en yüksek bölge III. Bölge olmuştur.

Tablo 37: Kahvehaneye Gitmek

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	İkinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
Kahvehane ye Gitmek	Hiç Gitmem	Sayı	103	71	49	223
		%	79,2%	70,8%	76,9%	75,6%
	Arada Sırada Giderim	Sayı	17	36	45	98
		%	13,1%	23,8%	20,8%	19,2%
	Sık Sık Giderim	Sayı	10	23	36	69
		%	7,7%	5,4%	2,3%	5,1%
Toplam		Sayı	130	130	130	390
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Araştırmaya katılan deneklerin bölgeler düzeyinde kahvehaneye gitme sıklıklarını gösteren dağılım Tablo 37’de gösterilmektedir.

Kahvehaneye gitme alışkanlığı kırsal kültürün kente taşınması ve uzantısı olarak değerlendirilebilir. Kır kültürünü kent kültürüyle birleştiren göç olgusuyla birlikte Ankara’da da özellikle kentleşmişlik düzeyi düşük olan semtlerde çok sayıda kahvehane bulunmaktadır. Bu durum, araştırmaya da, kentleşmişlik düzeyi I. bölgeye kıyasla daha az olan II. ve III. Bölgede kahvehaneye gitme alışkanlığının daha yüksek olduğu şeklinde yansımıştır.

Tablo 38: Akşam veya Tatil Günlerinde Yemeğe Çıkmak

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	İkinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
Akşam veya Tatil Günlerinde Yemeğe Çıkmak	Hiç Gitmem	Sayı	9	23	27	59
		%	6,9%	17,7%	20,8%	15,1%
	Arada Sırada Giderim	Sayı	89	90	82	261
		%	68,5%	69,2%	63,1%	66,9%
	Sık Sık Giderim	Sayı	32	17	21	70
		%	24,6%	13,1%	16,2%	17,9%
Toplam		Sayı	130	130	130	390
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Kentli alışkanlıklarından biri olarak sayılabilecek olan akşam ve tatil günlerinde yemeğe çıkma oranları Tablo 38’de gösterilmektedir.

Akşam ve tatil günlerinde “sık sık” yemeğe çıkma alışkanlığı olduğunu ifade eden en yüksek kesim I. Bölgedir. Bu oranın III. Bölgede diğer bölgelere kıyasla daha düşük olması sosyo-ekonomik düzeyin düşüklüğünden kaynaklanabilmektedir.

Tablo 39:Deneklerin Eğitim Durumu ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki

			Pikniğe gitmek				Spor Kulübüne Gitmek				Tiyatro ve Sinemaya Gitmek			
			Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam	Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam	Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam
I.Bölge	Eğitim Durumunuz	Okuma Yazma Bilmiyor	Sayı 0 % ,0%	1 100,0%	0 ,0%	1 100,0%	0 ,0%	1 100,0%	0 ,0%	1 100,0%	0 ,0%	1 100,0%	0 ,0%	1 100,0%
		İlköğretim	Sayı 0 % ,0%	0 ,0%	1 100,0%	1 100,0%	1 100,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 100,0%	1 100,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 100,0%
		Lise	Sayı 1 % 5,6%	15 83,3%	2 11,1%	18 100,0%	9 50,0%	7 38,9%	2 11,1%	18 100,0%	6 33,3%	9 50,0%	3 16,7%	18 100,0%
		Üniversite	Sayı 17 % 20,5%	59 71,1%	7 8,4%	83 100,0%	41 49,4%	34 41,0%	8 9,6%	83 100,0%	4 4,8%	60 72,3%	19 22,9%	83 100,0%
		Yüksek Lisans-Doktora	Sayı 6 % 22,2%	17 63,0%	4 14,8%	27 100,0%	9 33,3%	13 48,1%	5 18,5%	27 100,0%	0 ,0%	22 81,5%	5 18,5%	27 100,0%
		Toplam	Sayı 24 % 18,5%	92 70,8%	14 10,8%	130 100,0%	60 46,2%	55 42,3%	15 11,5%	130 100,0%	11 8,5%	92 70,8%	27 20,8%	130 100,0%
II.Bölge	Eğitim Durumunuz	Okuma Yazma Bilmiyor	Sayı 0 % ,0%	2 100,0%	0 ,0%	2 100,0%	2 100,0%	0 ,0%	0 ,0%	2 100,0%	0 ,0%	2 100,0%	0 ,0%	2 100,0%
		İlköğretim	Sayı 2 % 16,7%	10 83,3%	0 ,0%	12 100,0%	11 91,7%	0 ,0%	1 8,3%	12 100,0%	9 75,0%	3 25,0%	0 ,0%	12 100,0%
		Lise	Sayı 5 % 17,2%	22 75,9%	2 6,9%	29 100,0%	16 55,2%	11 37,9%	2 6,9%	29 100,0%	9 31,0%	18 62,1%	2 6,9%	29 100,0%
		Üniversite	Sayı 8 % 11,1%	56 77,8%	8 11,1%	72 100,0%	41 56,9%	28 38,9%	3 4,2%	72 100,0%	12 16,7%	45 62,5%	15 20,8%	72 100,0%
		Yüksek Lisans-Doktora	Sayı 5 % 33,3%	10 66,7%	0 ,0%	15 100,0%	7 46,7%	6 40,0%	2 13,3%	15 100,0%	0 ,0%	10 66,7%	5 33,3%	15 100,0%
		Toplam	Sayı 20 % 15,4%	100 76,9%	10 7,7%	130 100,0%	77 59,2%	45 34,6%	8 6,2%	130 100,0%	30 23,1%	78 60,0%	22 16,9%	130 100,0%
III.Bölge	Eğitim Durumunuz	Okuma Yazma Bilmiyor	Sayı 1 % 100,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 100,0%	1 100,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 100,0%	1 100,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 100,0%
		İlköğretim	Sayı 9 % 34,6%	16 61,5%	1 3,8%	26 100,0%	18 69,2%	8 30,8%	0 ,0%	26 100,0%	18 69,2%	7 26,9%	1 3,8%	26 100,0%
		Lise	Sayı 7 % 13,7%	41 80,4%	3 5,9%	51 100,0%	37 72,5%	13 25,5%	1 2,0%	51 100,0%	18 35,3%	29 56,9%	4 7,8%	51 100,0%
		Üniversite	Sayı 5 % 9,8%	45 88,2%	1 2,0%	51 100,0%	32 62,7%	16 31,4%	3 5,9%	51 100,0%	7 13,7%	36 70,6%	8 15,7%	51 100,0%
		Yüksek Lisans-Doktora	Sayı 0 % ,0%	1 100,0%	0 ,0%	1 100,0%	1 100,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 100,0%	0 ,0%	1 100,0%	0 ,0%	1 100,0%
		Toplam	Sayı 22 % 16,9%	103 79,2%	5 3,8%	130 100,0%	89 68,5%	37 28,5%	4 3,1%	130 100,0%	44 33,8%	73 56,2%	13 10,0%	130 100,0%

Tablo 40:Deneklerin Eğitim Durumu ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki

				Seyahate Çıkmak				Futbol Maçına Gitmek				Kafe, Bar,Disko vb. Yerlere Gitmek			
				Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam	Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam	Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam
I.Bölge	Eğitim Durumunuz	Okuma Yazma Bilmiyor	Sayı %	0 .0%	1 .8%	0 .0%	1 .8%	1 .8%	0 .0%	0 .0%	1 .8%	1 .8%	0 .0%	0 .0%	1 .8%
		İlköğretim	Sayı %	0 .0%	1 .8%	0 .0%	1 .8%	1 .8%	0 .0%	0 .0%	1 .8%	1 .8%	0 .0%	0 .0%	1 .8%
		Lise	Sayı %	3 2.3%	13 10.0%	2 1.5%	18 13.8%	9 6.9%	8 6.2%	1 .8%	18 13.8%	11 8.5%	5 3.8%	2 1.5%	18 13.8%
		Üniversite	Sayı %	6 4.6%	62 47.7%	15 11.5%	83 63.8%	54 41.5%	20 15.4%	9 6.9%	83 63.8%	30 23.1%	41 31.5%	12 9.2%	83 63.8%
		Yüksek Lisans- Doktora	Sayı %	5 3.8%	13 10.0%	9 6.9%	27 20.8%	16 12.3%	9 6.9%	2 1.5%	27 20.8%	10 7.7%	14 10.8%	3 2.3%	27 20.8%
		Toplam	Sayı %	14 10.8%	90 69.2%	26 20.0%	130 100.0%	81 62.3%	37 28.5%	12 9.2%	130 100.0%	53 40.8%	60 46.2%	17 13.1%	130 100.0%
II.Bölge	Eğitim Durumunuz	Okuma Yazma Bilmiyor	Sayı %												
		İlköğretim	Sayı %	1 .8%	11 8.5%	0 .0%	12 9.2%	9 6.9%	3 2.3%	0 .0%	12 9.2%	10 7.7%	1 .8%	1 .8%	12 9.2%
		Lise	Sayı %	2 1.5%	21 16.2%	6 4.6%	29 22.3%	15 11.5%	13 10.0%	1 .8%	29 22.3%	13 10.0%	13 10.0%	3 2.3%	29 22.3%
		Üniversite	Sayı %	11 8.5%	54 41.5%	7 5.4%	72 55.4%	45 34.6%	22 16.9%	5 3.8%	72 55.4%	29 22.3%	35 26.9%	8 6.2%	72 55.4%
		Yüksek Lisans- Doktora	Sayı %	2 1.5%	10 7.7%	3 2.3%	15 11.5%	8 6.2%	5 3.8%	2 1.5%	15 11.5%	5 3.8%	9 6.9%	1 .8%	15 11.5%
		Toplam	Sayı %	16 12.3%	98 75.4%	16 12.3%	130 100.0%	78 60.0%	44 33.8%	8 6.2%	130 100.0%	58 44.6%	59 45.4%	13 10.0%	130 100.0%
III.Bölge	Eğitim Durumunuz	Okuma Yazma Bilmiyor	Sayı %												
		İlköğretim	Sayı %	14 10.8%	10 7.7%	2 1.5%	26 20.0%	20 15.4%	5 3.8%	1 .8%	26 20.0%	22 16.9%	4 3.1%	0 .0%	26 20.0%
		Lise	Sayı %	12 9.2%	31 23.8%	8 6.2%	51 39.2%	30 23.1%	17 13.1%	4 3.1%	51 39.2%	31 23.8%	14 10.8%	6 4.6%	51 39.2%
		Üniversite	Sayı %	5 3.8%	39 30.0%	7 5.4%	51 39.2%	33 25.4%	16 12.3%	2 1.5%	51 39.2%	25 19.2%	21 16.2%	5 3.8%	51 39.2%
		Yüksek Lisans- Doktora	Sayı %	0 .0%	1 .8%	0 .0%	1 .8%	1 .8%	0 .0%	0 .0%	1 .8%	1 .8%	0 .0%	0 .0%	1 .8%
		Toplam	Sayı %	32 24.6%	81 62.3%	17 13.1%	130 100.0%	85 65.4%	38 29.2%	7 5.4%	130 100.0%	80 61.5%	39 30.0%	11 8.5%	130 100.0%

Tablo 41:Deneklerin Eğitim Durumu ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki

				Kahvehaneye Gitmek				Akşam ve Tatil Günlerinde Yemeğe Çıkmak			
				Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam	Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam
I.Bölge	Eğitim Durumunuz	Okuma Yazma Bilmiyor	Sayı %	1 .8%	0 .0%	0 .0%	1 .8%	0 .0%	1 .8%	0 .0%	1 .8%
		İlköğretim	Sayı %	0 .0%	1 .8%	0 .0%	1 .8%	1 .8%	0 .0%	0 .0%	1 .8%
		Lise	Sayı %	15 11.5%	2 1.5%	1 .8%	18 13.8%	4 3.1%	8 6.2%	6 4.6%	18 13.8%
		Üniversite	Sayı %	65 50.0%	9 6.9%	9 6.9%	83 63.8%	3 2.3%	63 48.5%	17 13.1%	83 63.8%
		Yüksek Lisans-Doktora	Sayı %	22 16.9%	5 3.8%	0 .0%	27 20.8%	1 .8%	17 13.1%	9 6.9%	27 20.8%
		Toplam	Sayı %	103 79.2%	17 13.1%	10 7.7%	130 100.0%	9 6.9%	89 68.5%	32 24.6%	130 100.0%
II.Bölge	Eğitim Durumunuz	Okuma Yazma Bilmiyor	Sayı %								
		İlköğretim	Sayı %	7 5.4%	2 1.5%	3 2.3%	12 9.2%	7 5.4%	5 3.8%	0 .0%	12 9.2%
		Lise	Sayı %	20 15.4%	7 5.4%	2 1.5%	29 22.3%	6 4.6%	21 16.2%	2 1.5%	29 22.3%
		Üniversite	Sayı %	52 40.0%	19 14.6%	1 .8%	72 55.4%	8 6.2%	54 41.5%	10 7.7%	72 55.4%
		Yüksek Lisans-Doktora	Sayı %	11 8.5%	3 2.3%	1 .8%	15 11.5%	1 .8%	9 6.9%	5 3.8%	15 11.5%
		Toplam	%	92 70.8%	31 23.8%	7 5.4%	130 100.0%	23 17.7%	90 69.2%	17 13.1%	130 100.0%
III.Bölge	Eğitim Durumunuz	Okuma Yazma Bilmiyor	Sayı %								
		İlköğretim	Sayı %	21 16.2%	5 3.8%	0 .0%	26 20.0%	8 6.2%	17 13.1%	1 .8%	26 20.0%
		Lise	Sayı %	35 26.9%	15 11.5%	1 .8%	51 39.2%	11 8.5%	31 23.8%	9 6.9%	51 39.2%
		Üniversite	Sayı %	42 32.3%	7 5.4%	2 1.5%	51 39.2%	7 5.4%	33 25.4%	11 8.5%	51 39.2%
		Yüksek Lisans-Doktora		1 .8%	0 .0%	0 .0%	1 .8%	0 .0%	1 .8%	0 .0%	1 .8%
		Toplam	%	100 76.9%	27 20.8%	3 2.3%	130 100.0%	27 20.8%	82 63.1%	21 16.2%	130 100.0%

Tablo 42:Deneklerin Eğitim Durumu ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki

				Opera, Bale, Senfoni Konserleri vb. Gitmek				Yürüyüşe Çıkmak				Eş-Dost Akraba Ziyareti			
				Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam	Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam	Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam
I.Bölge	Eğitim Durumunuz	Okuma Yazma Bilmiyor	Sayı %	1 .8%	0 .0%	0 .0%	1 .8%	0 .0%	1 .8%	0 .0%	1 .8%	0 .0%	1 .8%	0 .0%	1 .8%
		İlköğretim	Sayı %	1 .8%	0 .0%	0 .0%	1 .8%	1 .8%	0 .0%	0 .0%	1 .8%	0 .0%	1 .8%	0 .0%	1 .8%
		Lise	Sayı %	12 9.2%	5 3.8%	1 .8%	18 13.8%	2 1.5%	6 4.6%	10 7.7%	18 13.8%	0 .0%	15 11.5%	3 2.3%	18 13.8%
		Üniversite	Sayı %	45 34.6%	34 26.2%	4 3.1%	83 63.8%	12 9.2%	43 33.1%	28 21.5%	83 63.8%	5 3.8%	43 33.1%	35 26.9%	83 63.8%
		Yüksek Lisans-Doktora	Sayı %	13 10.0%	12 9.2%	2 1.5%	27 20.8%	1 .8%	13 10.0%	13 10.0%	27 20.8%	2 1.5%	16 12.3%	9 6.9%	27 20.8%
		Toplam	Sayı %	72 55.4%	51 39.2%	7 5.4%	130 100.0%	16 12.3%	63 48.5%	51 39.2%	130 100.0%	7 5.4%	76 58.5%	47 36.2%	130 100.0%
II.Bölge	Eğitim Durumunuz	Okuma Yazma Bilmiyor	Sayı %												
		İlköğretim	Sayı %	11 8.5%	1 .8%	0 .0%	12 9.2%	3 2.3%	6 4.6%	3 2.3%	12 9.2%	1 .8%	7 5.4%	4 3.1%	12 9.2%
		Lise	Sayı %	22 16.9%	7 5.4%	0 .0%	29 22.3%	3 2.3%	19 14.6%	7 5.4%	29 22.3%	1 .8%	17 13.1%	11 8.5%	29 22.3%
		Üniversite	Sayı %	53 40.8%	16 12.3%	3 2.3%	72 55.4%	8 6.2%	39 30.0%	25 19.2%	72 55.4%	5 3.8%	42 32.3%	25 19.2%	72 55.4%
		Yüksek Lisans-Doktora	Sayı %	9 6.9%	6 4.6%	0 .0%	15 11.5%	2 1.5%	7 5.4%	6 4.6%	15 11.5%	0 .0%	12 9.2%	3 2.3%	15 11.5%
		Toplam	Sayı %	97 74.6%	30 23.1%	3 2.3%	130 100.0%	16 12.3%	73 56.2%	41 31.5%	130 100.0%	7 5.4%	80 61.5%	43 33.1%	130 100.0%
III.Bölge	Eğitim Durumunuz	Okuma Yazma Bilmiyor	Sayı %												
		İlköğretim	Sayı %	18 13.8%	8 6.2%	0 .0%	26 20.0%	6 4.6%	16 12.3%	4 3.1%	26 20.0%	2 1.5%	18 13.8%	6 4.6%	26 20.0%
		Lise	Sayı %	39 30.0%	11 8.5%	1 .8%	51 39.2%	6 4.6%	34 26.2%	11 8.5%	51 39.2%	1 .8%	30 23.1%	20 15.4%	51 39.2%
		Üniversite	Sayı %	35 26.9%	15 11.5%	1 .8%	51 39.2%	6 4.6%	29 22.3%	16 12.3%	51 39.2%	1 .8%	36 27.7%	14 10.8%	51 39.2%
		Yüksek Lisans-Doktora	Sayı %	1 .8%	0 .0%	0 .0%	1 .8%	0 .0%	1 .8%	0 .0%	1 .8%	0 .0%	1 .8%	0 .0%	1 .8%
		Toplam	Sayı %	94 72.3%	34 26.2%	2 1.5%	130 100.0%	18 13.8%	81 62.3%	31 23.8%	130 100.0%	5 3.8%	85 65.4%	40 30.8%	130 100.0%

Deneklerin eğitim durumu ile kentli alışkanlıkları olarak değerlendirilen pikniğe, spor kulübüne, sinema ve tiyatroya gitmek, seyahate çıkmak, futbol maçına, kafe, bar, disko v.b yerler ile kahvehaneye gitmek ve akşam/tatil günlerinde yemeğe çıkmak opera, bale, senfoni konserlerine, eş-dost akraba ziyaretlerine gitmek ve yürüyüşe çıkmak gibi kentli alışkanlıkları arasındaki ilişkiler Tablo 39, 40, 41, 42’de gösterilmektedir.

Araştırmaya katılan üniversite mezunu ve yüksek lisans ve doktora derecesine sahip olan deneklerin pikniğe, spor kulübüne, tiyatroya ve sinemaya gitme alışkanlığının diğer deneklere göre daha fazla olduğu, buna karşın eğitim düzeyi düştükçe deneklerin bu tarz kentli alışkanlıklarına katılımının daha az olduğu gözlenmiştir. Kentliliğin belirgin göstergelerinden biri olan tiyatro ve sinemaya gitme alışkanlığının ise, özellikle ilköğretim mezunlarında düşük olması dikkat çekicidir.

Deneklerin eğitim düzeyi arttıkça seyahat etme alışkanlıklarının da arttığı gözlenmiştir. Seyahat etme alışkanlığını gösteren en yüksek grubu üniversite mezunları oluşturmaktadır.

Üniversite mezunlarının futbol maçına gitme alışkanlığının diğer mezunlara oranla daha fazla olduğu gözlenmiştir.

Kentliliğin göstergelerinden biri olan kafe, bar, disko v.b. yerlere gitme alışkanlığının ise eğitim düzeyinin artışına paralel bir şekilde arttığı söylenebilir. Ayrıca, kahvehaneye hiç gitmediğini ifade edenlerin tüm bölgelerde çoğunlukla üniversite mezunu olduğu gözlenmiştir.

Bir başka kentlilik göstergesi olarak nitelendirilebilecek olan akşam ve tatil günlerinde yemeğe çıkmanın yine üniversite mezunları arasında daha yaygın olduğu görülebilmektedir.

Yalnızca kente özgü olarak değerlendirilebilecek olan opera, bale, senfoni konserlerine gitme ile eğitim düzeyi arasındaki ilişki ise, her üç bölgede de paralellik göstermektedir. “Arada sırada giderim” cevabının en yüksek I. Bölge üniversite mezunları tarafından verilmesi bize bu tip faaliyetlere katılımın aynı zaman sosyo-ekonomik ve eğitim düzeyi ile de ilişkili olduğunu göstermektedir.

Yürüyüşe çıkma alışkanlığı ile eğitim düzeyi arasındaki ilişkisi ise Tablo 42’ye her üç bölgede de en çok üniversite mezunları tarafından yapıldığı şeklinde yansımıştır.

Eş-dost akraba ziyaretinin ise, I.bölgeden III. bölgeye doğru azalan bir şekilde de olsa yine daha çok üniversite mezunları tarafından yapıldığı görülebilmektedir.

Tablo 43 :Deneklerin Oturdukları Semtte Kalış Süresi ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki

				Pikniğe Gitmek				Spor Kulübüne Gitmek				Tiyatro ve Sinemaya Gitmek			
				Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam	Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam	Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam
I.Bölge	Kaç Yıldır Bu Semtte Oturuyorsunuz?	1 Yıldan Az	Sayı %	4 3.1%	1 .8%	1 .8%	6 4.6%	3 2.3%	2 1.5%	1 .8%	6 4.6%	1 .8%	4 3.1%	1 .8%	6 4.6%
		1 - 5 Yıl Arası	Sayı %	6 4.6%	29 22.3%	2 1.5%	37 28.5%	19 14.6%	17 13.1%	1 .8%	37 28.5%	1 .8%	31 23.8%	5 3.8%	37 28.5%
		6 - 10 Yıl Arası	Sayı %	8 6.2%	31 23.8%	6 4.6%	45 34.6%	20 15.4%	16 12.3%	9 6.9%	45 34.6%	4 3.1%	31 23.8%	10 7.7%	45 34.6%
		11 Yıl ve Üzeri	Sayı %	6 4.6%	31 23.8%	5 3.8%	42 32.3%	18 13.8%	20 15.4%	4 3.1%	42 32.3%	5 3.8%	26 20.0%	11 8.5%	42 32.3%
		Toplam	Sayı %	24 18.5%	92 70.8%	14 10.8%	130 100.0%	60 46.2%	55 42.3%	15 11.5%	130 100.0%	11 8.5%	92 70.8%	27 20.8%	130 100.0%
II.Bölge	Kaç Yıldır Bu Semtte Oturuyorsunuz?	1 Yıldan Az	Sayı %	0 .0%	5 3.8%	0 .0%	5 3.8%	4 3.1%	0 .0%	1 .8%	5 3.8%	0 .0%	5 3.8%	0 .0%	5 3.8%
		1 - 5 Yıl Arası	Sayı %	10 7.7%	29 22.3%	4 3.1%	43 33.1%	25 19.2%	17 13.1%	1 .8%	43 33.1%	6 4.6%	29 22.3%	8 6.2%	43 33.1%
		6 - 10 Yıl Arası	Sayı %	4 3.1%	20 15.4%	3 2.3%	27 20.8%	11 8.5%	13 10.0%	3 2.3%	27 20.8%	5 3.8%	16 12.3%	6 4.6%	27 20.8%
		11 Yıl ve Üzeri	Sayı %	6 4.6%	46 35.4%	3 2.3%	55 42.3%	37 28.5%	15 11.5%	3 2.3%	55 42.3%	19 14.6%	28 21.5%	8 6.2%	55 42.3%
		Toplam	Sayı %	20 15.4%	100 76.9%	10 7.7%	130 100.0%	77 59.2%	45 34.6%	8 6.2%	130 100.0%	30 23.1%	78 60.0%	22 16.9%	130 100.0%
III.Bölge	Kaç Yıldır Bu Semtte Oturuyorsunuz?	1 Yıldan Az	Sayı %	0 .0%	7 5.4%	1 .8%	8 6.2%	6 4.6%	2 1.5%	0 .0%	8 6.2%	2 1.5%	6 4.6%	0 .0%	8 6.2%
		1 - 5 Yıl Arası	Sayı %	10 7.7%	23 17.7%	0 .0%	33 25.4%	21 16.2%	11 8.5%	1 .8%	33 25.4%	9 6.9%	19 14.6%	5 3.8%	33 25.4%
		6 - 10 Yıl Arası	Sayı %	3 2.3%	23 17.7%	1 .8%	27 20.8%	19 14.6%	8 6.2%	0 .0%	27 20.8%	8 6.2%	15 11.5%	4 3.1%	27 20.8%
		11 Yıl ve Üzeri	Sayı %	9 6.9%	50 38.5%	3 2.3%	62 47.7%	43 33.1%	16 12.3%	3 2.3%	62 47.7%	25 19.2%	33 25.4%	4 3.1%	62 47.7%
		Toplam	Sayı %	22 16.9%	103 79.2%	5 3.8%	130 100.0%	89 68.5%	37 28.5%	4 3.1%	130 100.0%	44 33.8%	73 56.2%	13 10.0%	130 100.0%

Tablo 45: Deneklerin Oturdukları Semtte Kalış Süresi ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki

				Seyahate Çıkmak				Futbol Maçına Gitmek				Kafe, Bar, Disko vb. Yerlere Gitmek			
				Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam	Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam	Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam
I.Bölge	Kaç Yıldır Bu Semtte Oturuyorsunuz?	1 Yıldan Az	Sayı %	2 1.5%	2 1.5%	2 1.5%	6 4.6%	2 1.5%	4 3.1%	0 .0%	6 4.6%	1 .8%	4 3.1%	1 .8%	6 4.6%
		1 - 5 Yıl Arası	Sayı %	3 2.3%	28 21.5%	6 4.6%	37 28.5%	25 19.2%	10 7.7%	2 1.5%	37 28.5%	14 10.8%	18 13.8%	5 3.8%	37 28.5%
		6 - 10 Yıl Arası	Sayı %	4 3.1%	30 23.1%	11 8.5%	45 34.6%	27 20.8%	11 8.5%	7 5.4%	45 34.6%	21 16.2%	17 13.1%	7 5.4%	45 34.6%
		11 Yıl ve Üzeri	Sayı %	5 3.8%	30 23.1%	7 5.4%	42 32.3%	27 20.8%	12 9.2%	3 2.3%	42 32.3%	17 13.1%	21 16.2%	4 3.1%	42 32.3%
		Toplam	Sayı %	14 10.8%	90 69.2%	26 20.0%	130 100.0%	81 62.3%	37 28.5%	12 9.2%	130 100.0%	53 40.8%	60 46.2%	17 13.1%	130 100.0%
II.Bölge	Kaç Yıldır Bu Semtte Oturuyorsunuz?	1 Yıldan Az	Sayı %	0 .0%	4 3.1%	1 .8%	5 3.8%	4 3.1%	0 .0%	1 .8%	5 3.8%	3 2.3%	2 1.5%	0 .0%	5 3.8%
		1 - 5 Yıl Arası	Sayı %	4 3.1%	35 26.9%	4 3.1%	43 33.1%	25 19.2%	15 11.5%	3 2.3%	43 33.1%	16 12.3%	24 18.5%	3 2.3%	43 33.1%
		6 - 10 Yıl Arası	Sayı %	2 1.5%	20 15.4%	5 3.8%	27 20.8%	15 11.5%	10 7.7%	2 1.5%	27 20.8%	10 7.7%	14 10.8%	3 2.3%	27 20.8%
		11 Yıl ve Üzeri	Sayı %	10 7.7%	39 30.0%	6 4.6%	55 42.3%	34 26.2%	19 14.6%	2 1.5%	55 42.3%	29 22.3%	19 14.6%	7 5.4%	55 42.3%
		Toplam	%	16 12.3%	98 75.4%	16 12.3%	130 100.0%	78 60.0%	44 33.8%	8 6.2%	130 100.0%	58 44.6%	59 45.4%	13 10.0%	130 100.0%
III.Bölge	Kaç Yıldır Bu Semtte Oturuyorsunuz?	1 Yıldan Az	Sayı %	3 2.3%	5 3.8%	0 .0%	8 6.2%	7 5.4%	1 .8%	0 .0%	8 6.2%	5 3.8%	3 2.3%	0 .0%	8 6.2%
		1 - 5 Yıl Arası	Sayı %	9 6.9%	20 15.4%	4 3.1%	33 25.4%	19 14.6%	10 7.7%	4 3.1%	33 25.4%	18 13.8%	11 8.5%	4 3.1%	33 25.4%
		6 - 10 Yıl Arası	Sayı %	3 2.3%	21 16.2%	3 2.3%	27 20.8%	15 11.5%	10 7.7%	2 1.5%	27 20.8%	11 8.5%	11 8.5%	5 3.8%	27 20.8%
		11 Yıl ve Üzeri	Sayı %	17 13.1%	35 26.9%	10 7.7%	62 47.7%	44 33.8%	17 13.1%	1 .8%	62 47.7%	46 35.4%	14 10.8%	2 1.5%	62 47.7%
		Toplam	%	32 24.6%	81 62.3%	17 13.1%	130 100.0%	85 65.4%	38 29.2%	7 5.4%	130 100.0%	80 61.5%	39 30.0%	11 8.5%	130 100.0%

Deneklerin oturdukları semtte kalış süreleri ile kentli alışkanlıkları olarak değerlendirilen pikniğe, spor kulübüne, sinema ve tiyatroya gitmek, seyahate çıkmak, futbol maçına, kafe, bar, disko v.b yerler ile kahvehaneye gitmek ve akşam/tatil günlerinde yemeğe çıkmak opera, bale, senfoni konserlerine, eş-dost akraba ziyaretlerine gitmek ve yürüyüşe çıkmak gibi kentli alışkanlıkları arasındaki ilişkiler Tablo 43, 44, 45, 46'da gösterilmektedir.

Araştırmaya katılan deneklerin; pikniğe, spor kulübüne, sinema ve tiyatroya gitmek gibi kentli alışkanlıklarının semtte kalış süresine paralel şekilde arttığı, I. bölgede seyahate çıkma alışkanlığı bir yıldan fazla süre oturanlar arasında yaygınken, II. ve III. bölgede ise, daha çok beş yıldan fazla aynı semtte oturanlar arasında yaygın olduğu gözlenmiştir. "Arada sırada futbol maçına gitme" alışkanlığı gösteren tüm denekler ile oturdukları semtte kalış süreleri arasındaki ilişki tüm bölgelerde paralellik göstermektedir. Deneklerin bölge ayrımı olmaksızın oturdukları semtte kalış süreleri arttıkça futbol maçına gitme alışkanlığının da arttığı gözlenmiştir. Yalnızca kentli alışkanlığı olarak nitelendirilebilecek olan kafe, bar, disko v.b. yerlere gitmek ile oturdukları semtte kalış süreleri arasındaki ilişki bölgeler düzeyinde farklılık göstermektedir. Tablodan da anlaşılacağı gibi, bu tarz yerlere gitme alışkanlığı I. Bölgeden III. bölgeye doğru gidildikçe azalmaktadır. Deneklerin bu tarz yerlere gitme alışkanlığının, tüm bölgeler için genel olarak bir yıldan fazla aynı semtte oturanlar arasında daha yaygın olduğu söylenebilir.

Oturdukları semtte kalış süreleri ile kahvehaneye gitme arasındaki ilişki çok belirgin olmamakla birlikte, semtte kalış süresi arttıkça kahvehaneye gitme alışkanlığının arttığı söylenebilir. Kente özgü bir davranış biçimi olan akşam ve tatil günlerinde yemeğe çıkma ile oturan semtte kalış süreleri arasında tüm bölgeler düzeyinde paralellik gözlenmiştir. Buna göre tüm bölgelerde semtte kalış süreleri arttıkça akşam ve tatil günlerinde yemeğe çıkma alışkanlığının da arttığı söylenebilir.

Tablo 47: Deneklerin Yaşları ile Kentli Aışkanlıkları Arasındaki İlişki

				Pikniğe Gitmek				Spor Kulübüne Gitmek				Tiyatro ve Sinemaya Gitmek			
				Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam	Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam	Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam
I. Bölge	Kaç Yaşındasınız	18-25 Yaş Arası	Sayı %	4 22,2%	13 72,2%	1 5,6%	18 100,0%	6 33,3%	9 50,0%	3 16,7%	18 100,0%	0 ,0%	8 44,4%	10 55,6%	18 100,0%
		26-35 Yaş Arası	Sayı %	9 22,0%	28 68,3%	4 9,8%	41 100,0%	17 41,5%	19 46,3%	5 12,2%	41 100,0%	2 4,9%	36 87,8%	3 7,3%	41 100,0%
		36-50 Yaş Arası	Sayı %	7 12,7%	41 74,5%	7 12,7%	55 100,0%	28 50,9%	22 40,0%	5 9,1%	55 100,0%	7 12,7%	37 67,3%	11 20,0%	55 100,0%
		51 Yaş ve Üzeri	Sayı %	4 25,0%	10 62,5%	2 12,5%	16 100,0%	9 56,3%	5 31,3%	2 12,5%	16 100,0%	2 12,5%	11 68,8%	3 18,8%	16 100,0%
		Toplam	Sayı %	24 18,5%	92 70,8%	14 10,8%	130 100,0%	60 46,2%	55 42,3%	15 11,5%	130 100,0%	11 8,5%	92 70,8%	27 20,8%	130 100,0%
II. Bölge	Kaç Yaşındasınız	18-25 Yaş Arası	Sayı %	25 6,9%	2 2	2 6,9%	29 100,0%	16 55,2%	12 41,4%	1 3,4%	29 100,0%	0 ,0%	21 72,4%	8 27,6%	29 100,0%
		26-35 Yaş Arası	Sayı %	9 23,7%	24 63,2%	5 13,2%	38 100,0%	22 57,9%	13 34,2%	3 7,9%	38 100,0%	7 18,4%	23 60,5%	8 21,1%	38 100,0%
		36-50 Yaş Arası	Sayı %	8 15,7%	41 80,4%	2 3,9%	51 100,0%	30 58,8%	19 37,3%	2 3,9%	51 100,0%	16 31,4%	30 58,8%	5 9,8%	51 100,0%
		51 Yaş ve Üzeri	Sayı %	1 8,3%	10 83,3%	1 8,3%	12 100,0%	9 75,0%	1 8,3%	2 16,7%	12 100,0%	7 58,3%	4 33,3%	1 8,3%	12 100,0%
		Toplam	Sayı %	20 15,4%	100 76,9%	10 7,7%	130 100,0%	77 59,2%	45 34,6%	8 6,2%	130 100,0%	30 23,1%	78 60,0%	22 16,9%	130 100,0%
III. Bölge	Kaç Yaşındasınız	18-25 Yaş Arası	Sayı %	3 10,3%	24 82,8%	2 6,9%	29 100,0%	18 62,1%	10 34,5%	1 3,4%	29 100,0%	6 20,7%	17 58,6%	6 20,7%	29 100,0%
		26-35 Yaş Arası	Sayı %	5 20,8%	19 79,2%	0 ,0%	24 100,0%	21 87,5%	3 12,5%	0 ,0%	24 100,0%	6 25,0%	17 70,8%	1 4,2%	24 100,0%
		36-50 Yaş Arası	Sayı %	8 14,3%	46 82,1%	2 3,6%	56 100,0%	35 62,5%	18 32,1%	3 5,4%	56 100,0%	22 39,3%	28 50,0%	6 10,7%	56 100,0%
		51 Yaş ve Üzeri	Sayı %	6 28,6%	14 66,7%	1 4,8%	21 100,0%	15 71,4%	6 28,6%	0 ,0%	21 100,0%	10 47,6%	11 52,4%	0 ,0%	21 100,0%
		Toplam	Sayı %	22 16,9%	103 79,2%	5 3,8%	130 100,0%	89 68,5%	37 28,5%	4 3,1%	130 100,0%	44 33,8%	73 56,2%	13 10,0%	130 100,0%

Tablo 48:Deneklerin Yaşları ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki

				Opera, Bale, Senfoni Kon.v.b.gitmek				Yürüyüşe çıkmak				Eş, dost, akraba ziyareti			
				Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam	Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam	Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam
I.Bölge	Kaç Yaşındasınız	18-25 Yaş Arası	Sayı %	12 66,7%	6 33,3%	0 ,0%	18 100,0%	4 22,2%	7 38,9%	7 38,9%	18 100,0%	2 11,1%	8 44,4%	8 44,4%	18 100,0%
		26-35 Yaş Arası	Sayı %	23 56,1%	17 41,5%	1 2,4%	41 100,0%	6 14,6%	23 56,1%	12 29,3%	41 100,0%	1 2,4%	28 68,3%	12 29,3%	41 100,0%
		36-50 Yaş Arası	Sayı %	28 50,9%	23 41,8%	4 7,3%	55 100,0%	5 9,1%	28 50,9%	22 40,0%	55 100,0%	2 3,6%	31 56,4%	22 40,0%	55 100,0%
		51 Yaş ve Üzeri	Sayı %	9 56,3%	5 31,3%	2 12,5%	16 100,0%	1 6,3%	5 31,3%	10 62,5%	16 100,0%	2 12,5%	9 56,3%	5 31,3%	16 100,0%
		Toplam	Sayı %	72 55,4%	51 39,2%	7 5,4%	130 100,0%	16 12,3%	63 48,5%	51 39,2%	130 100,0%	7 5,4%	76 58,5%	47 36,2%	130 100,0%
II.Bölge	Kaç Yaşındasınız	18-25 Yaş Arası	Sayı %	21 72,4%	6 20,7%	2 6,9%	29 100,0%	4 13,8%	15 51,7%	10 34,5%	29 100,0%	1 3,4%	20 69,0%	8 27,6%	29 100,0%
		26-35 Yaş Arası	Sayı %	27 71,1%	11 28,9%	0 ,0%	38 100,0%	6 15,8%	16 42,1%	16 42,1%	38 100,0%	1 2,6%	24 63,2%	13 34,2%	38 100,0%
		36-50 Yaş Arası	Sayı %	40 78,4%	11 21,6%	0 ,0%	51 100,0%	4 7,8%	36 70,6%	11 21,6%	51 100,0%	5 9,8%	29 56,9%	17 33,3%	51 100,0%
		51 Yaş ve Üzeri	Sayı %	9 75,0%	2 16,7%	1 8,3%	12 100,0%	2 16,7%	6 50,0%	4 33,3%	12 100,0%	0 ,0%	7 58,3%	5 41,7%	12 100,0%
		Toplam	%	97 74,6%	30 23,1%	3 2,3%	130 100,0%	16 12,3%	73 56,2%	41 31,5%	130 100,0%	7 5,4%	80 61,5%	43 33,1%	130 100,0%
III.Bölge	Kaç Yaşındasınız	18-25 Yaş Arası	Sayı %	22 75,9%	7 24,1%	0 ,0%	29 100,0%	3 10,3%	21 72,4%	5 17,2%	29 100,0%	2 6,9%	20 69,0%	7 24,1%	29 100,0%
		26-35 Yaş Arası	Sayı %	19 79,2%	5 20,8%	0 ,0%	24 100,0%	7 29,2%	9 37,5%	8 33,3%	24 100,0%	0 ,0%	16 66,7%	8 33,3%	24 100,0%
		36-50 Yaş Arası	Sayı %	34 60,7%	20 35,7%	2 3,6%	56 100,0%	7 12,5%	39 69,6%	10 17,9%	56 100,0%	2 3,6%	37 66,1%	17 30,4%	56 100,0%
		51 Yaş ve Üzeri	Sayı %	19 90,5%	2 9,5%	0 ,0%	21 100,0%	1 4,8%	12 57,1%	8 38,1%	21 100,0%	1 4,8%	12 57,1%	8 38,1%	21 100,0%
		Toplam	%	94 72,3%	34 26,2%	2 1,5%	130 100,0%	18 13,8%	81 62,3%	31 23,8%	130 100,0%	5 3,8%	85 65,4%	40 30,8%	130 100,0%

Tablo 49:Deneklerin Yaşları ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki

				Seyahate çıkmak				Futbol maçına gitmek				Kafe, Bar, Disko v.b. yerlere gitmek			
				Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam	Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam	Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam
I.Bölge	Kaç Yaşındasınız	18-25 Yaş Arası	Sayı	3	11	4	18	10	7	1	18	0	9	9	18
			%	16,7%	61,1%	22,2%	100,0%	55,6%	38,9%	5,6%	100,0%	,0%	50,0%	50,0%	100,0%
		26-35 Yaş Arası	Sayı	3	31	7	41	25	9	7	41	12	24	5	41
			%	7,3%	75,6%	17,1%	100,0%	61,0%	22,0%	17,1%	100,0%	29,3%	58,5%	12,2%	100,0%
		36-50 Yaş Arası	Sayı	5	39	11	55	34	17	4	55	28	24	3	55
			%	9,1%	70,9%	20,0%	100,0%	61,8%	30,9%	7,3%	100,0%	50,9%	43,6%	5,5%	100,0%
II.Bölge	Kaç Yaşındasınız	51 Yaş ve Üzeri	Sayı	3	9	4	16	12	4	0	16	13	3	0	16
			%	18,8%	56,3%	25,0%	100,0%	75,0%	25,0%	,0%	100,0%	81,3%	18,8%	,0%	100,0%
		Toplam	Sayı	14	90	26	130	81	37	12	130	53	60	17	130
			%	10,8%	69,2%	20,0%	100,0%	62,3%	28,5%	9,2%	100,0%	40,8%	46,2%	13,1%	100,0%
		18-25 Yaş Arası	Sayı	6	21	2	29	13	11	5	29	6	16	7	29
			%	20,7%	72,4%	6,9%	100,0%	44,8%	37,9%	17,2%	100,0%	20,7%	55,2%	24,1%	100,0%
III.Bölge	Kaç Yaşındasınız	26-35 Yaş Arası	Sayı	4	24	10	38	26	10	2	38	16	16	6	38
			%	10,5%	63,2%	26,3%	100,0%	68,4%	26,3%	5,3%	100,0%	42,1%	42,1%	15,8%	100,0%
		36-50 Yaş Arası	Sayı	4	45	2	51	29	21	1	51	26	25	0	51
			%	7,8%	88,2%	3,9%	100,0%	56,9%	41,2%	2,0%	100,0%	51,0%	49,0%	,0%	100,0%
		51 Yaş ve Üzeri	Sayı	2	8	2	12	10	2	0	12	10	2	0	12
			%	16,7%	66,7%	16,7%	100,0%	83,3%	16,7%	,0%	100,0%	83,3%	16,7%	,0%	100,0%
III.Bölge	Kaç Yaşındasınız	Toplam		16	98	16	130	78	44	8	130	58	59	13	130
			%	12,3%	75,4%	12,3%	100,0%	60,0%	33,8%	6,2%	100,0%	44,6%	45,4%	10,0%	100,0%
		18-25 Yaş Arası	Sayı	5	20	4	29	11	14	4	29	8	14	7	29
			%	17,2%	69,0%	13,8%	100,0%	37,9%	48,3%	13,8%	100,0%	27,6%	48,3%	24,1%	100,0%
		26-35 Yaş Arası	Sayı	6	17	1	24	17	7	0	24	14	9	1	24
			%	25,0%	70,8%	4,2%	100,0%	70,8%	29,2%	,0%	100,0%	58,3%	37,5%	4,2%	100,0%
III.Bölge	Kaç Yaşındasınız	36-50 Yaş Arası	Sayı	14	35	7	56	41	13	2	56	38	15	3	56
			%	25,0%	62,5%	12,5%	100,0%	73,2%	23,2%	3,6%	100,0%	67,9%	26,8%	5,4%	100,0%
		51 Yaş ve Üzeri	Sayı	7	9	5	21	16	4	1	21	20	1	0	21
			%	33,3%	42,9%	23,8%	100,0%	76,2%	19,0%	4,8%	100,0%	95,2%	4,8%	,0%	100,0%
		Toplam		32	81	17	130	85	38	7	130	80	39	11	130
			%	24,6%	62,3%	13,1%	100,0%	65,4%	29,2%	5,4%	100,0%	61,5%	30,0%	8,5%	100,0%

Tablo 50:Deneklerin Yaşları ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki

				Kahvehaneye Gitmek				Akşam veya tatil günlerinde yemeğe çıkmak			
				Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam	Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam
I.Bölge	Kaç Yaşındasınız	18-25 Yaş Arası	Sayı	3	11	4	18	10	7	1	18
			%	16,7%	61,1%	22,2%	100,0%	55,6%	38,9%	5,6%	100,0%
		26-35 Yaş Arası	Sayı	3	31	7	41	25	9	7	41
			%	7,3%	75,6%	17,1%	100,0%	61,0%	22,0%	17,1%	100,0%
		36-50 Yaş Arası	Sayı	5	39	11	55	34	17	4	55
			%	9,1%	70,9%	20,0%	100,0%	61,8%	30,9%	7,3%	100,0%
II.Bölge	Kaç Yaşındasınız	51 Yaş ve Üzeri	Sayı	3	9	4	16	12	4	0	16
			%	18,8%	56,3%	25,0%	100,0%	75,0%	25,0%	,0%	100,0%
		Toplam	Sayı	14	90	26	130	81	37	12	130
			%	10,8%	69,2%	20,0%	100,0%	62,3%	28,5%	9,2%	100,0%
		18-25 Yaş Arası	Sayı	6	21	2	29	13	11	5	29
			%	20,7%	72,4%	6,9%	100,0%	44,8%	37,9%	17,2%	100,0%
III.Bölge	Kaç Yaşındasınız	26-35 Yaş Arası	Sayı	4	24	10	38	26	10	2	38
			%	10,5%	63,2%	26,3%	100,0%	68,4%	26,3%	5,3%	100,0%
		36-50 Yaş Arası	Sayı	4	45	2	51	29	21	1	51
			%	7,8%	88,2%	3,9%	100,0%	56,9%	41,2%	2,0%	100,0%
		51 Yaş ve Üzeri	Sayı	2	8	2	12	10	2	0	12
			%	16,7%	66,7%	16,7%	100,0%	83,3%	16,7%	,0%	100,0%
III.Bölge	Kaç Yaşındasınız	Toplam		16	98	16	130	78	44	8	130
			%	12,3%	75,4%	12,3%	100,0%	60,0%	33,8%	6,2%	100,0%
		18-25 Yaş Arası	Sayı	5	20	4	29	11	14	4	29
			%	17,2%	69,0%	13,8%	100,0%	37,9%	48,3%	13,8%	100,0%
		26-35 Yaş Arası	Sayı	6	17	1	24	17	7	0	24
			%	25,0%	70,8%	4,2%	100,0%	70,8%	29,2%	,0%	100,0%
III.Bölge	Kaç Yaşındasınız	36-50 Yaş Arası	Sayı	14	35	7	56	41	13	2	56
			%	25,0%	62,5%	12,5%	100,0%	73,2%	23,2%	3,6%	100,0%
		51 Yaş ve Üzeri	Sayı	7	9	5	21	16	4	1	21
			%	33,3%	42,9%	23,8%	100,0%	76,2%	19,0%	4,8%	100,0%
		Toplam		32	81	17	130	85	38	7	130
			%	24,6%	62,3%	13,1%	100,0%	65,4%	29,2%	5,4%	100,0%

Farklı gelişmişlik özellikleri gösteren bölgelerde araştırmamıza katılan deneklerin yaşları ile kentli alışkanlıkları olarak değerlendirilen pikniğe, spor kulübüne, sinema ve tiyatroya gitmek, seyahate çıkmak, futbol maçına, kafe, bar, disko v.b yerler ile kahvehaneye gitmek ve akşam/tatil günlerinde yemeğe çıkmak opera, bale, senfoni konserlerine, eş-dost akraba ziyaretlerine gitmek ve yürüyüşe çıkmak gibi kentli alışkanlıkları arasındaki ilişkiler Tablo 47, 48, 49, 50'de gösterilmektedir.

Daha önce deneklerin pikniğe, spor kulübüne, sinema ve tiyatroya gitme alışkanlığının bölgeler arası dağılımında; kentin en gelişmiş I. bölgesinde en çok, orta gelişmişlik düzeyinde olan II. bölgesinde orta düzeyde, yeni kentleşen bölge olan III. bölgede de en az düzeyde takip edildiği sonucu çıkmıştı. Bu sonucun bölgeler arası yaş dağılımını gösteren Tablo 47'de, tüm deneklerin tüm bölgelerde yaşlarının atışına paralel bir şekilde bu tip etkinliklere katılımının azaldığı gözlenmiştir. Burada aynı yaş grubunun bölgeler düzeyindeki farklılığı dikkat çekicidir. Örneğin 18–25 yaş arası deneklerin I. bölgede % 55.6'sı tiyatro ve sinemaya sık sık gittiklerini ifade ederken bu oran II. bölgede % 27.6, III. bölgede ise % 20.7 olmuştur. Yine 26-35 yaş arası deneklerin I. bölgede % 41.5'i, II. bölgede % 57.9'u, III. bölgede ise, % 87.5'i spor kulübüne hiç gitmediklerini ifade etmişlerdir.

Kentleşmiş bölgelerde birer kentsel özellik sayılan opera, bale, senfoni konserlerine gitme etkinliğinin I. Bölgede, II. ve III. bölgeden daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Bu tip etkinliklerin bölgeler düzeyinde hangi yaş grupları arasında daha yoğun olduğunu saptamak için hazırlanan ilişki tablosundan (Tablo 48) görüleceği üzere; tüm bölgelerde genç nüfusun bu tip etkinliklere katılımının daha fazla olduğu görülebilecektir. Bu sonuç, gençlerin yaşlılara göre kentte kalma düzeylerinin daha yüksek olması durumu ile açıklanabilir. Yoğun göç alan Ankara'nın yaşlı nüfusunu daha çok Ankara'ya

sonradan göç eden kesimler oluştururken, ikinci kuşak olarak genç nüfusun kentte doğuşunun bu tip etkinliklere katılımını etkilediği düşünülmektedir.

Tablo 49’da, I. bölgeden III. bölgeye doğru gidildikçe seyahate, futbol maçına, kafe, bar, disko vb. yerlere gitme gibi kentsel alışkanlıkların azaldığı görülmekle birlikte yaşa bağlı olarak bu tarz yerlere gitme sıklıklarının da azaldığı gözlenmiştir. Özellikle tabloda; kentleşmişlik özellikleri diğer bölgelere kıyasla daha yüksek olan I. bölgede 18-25 yaş arası deneklerin kafe, bar, disko vb. yerlere gitme alışkanlığının %50 seviyesinde olduğu görülebilecektir. Bu tip yerlere gitme alışkanlığı, deneklerin sosyo-ekonomik durumları ile ilgili olmakla birlikte, genç nüfusun diğer yaş gruplarına kıyasla daha fazla katılımının kentte daha çok süre geçirmiş olmalarına bağlanabilir.

Yürüyüşe çıkmak ve eş, dost, akraba ziyaretlerine gitmek ile yaş arasındaki ilişki bu kez tam tersi olmuştur. Deneklerin yaşları arttıkça yürüyüşe çıkma etkinliğinin ve eş, dost, akraba ziyaretlerinin arttığı gözlenmektedir.

Araştırmaya katılan deneklerin, yaşlarının artışına paralel şekilde kahvehaneye gitme alışkanlığının da arttığı gözlenmiştir. Daha çok orta yaş ve üstü grubun özellikle emekli kesimin boş vakitlerinin geçirdikleri yerler olarak kahvehaneler, kentsel gelişmişlik düzeyi düşük olan kesimlerde daha yaygındır.

Tüm bölgelerde araştırmaya katılan 18–25 yaş arasındaki deneklerin, kentli alışkanlıklarından biri olarak değerlendirilebilecek akşam veya tatil günlerinde yemeğe çıkma etkinliğine diğer yaşlara oranla daha fazla katılımının olduğu gözlenmiştir. Akşam veya tatil günlerinde yemeğe çıkma etkinliğinin yaş grubu yükseldikçe azaldığı söylenebilir..

Tablo 51:Deneklerin Cinsiyetleri ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki

				Pikniğe Gitmek				Spor Kulübüne Gitmek				Tiyatro ve Sinemaya Gitmek			
				Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam	Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam	Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam
I.Bölge	Cinsiyetiniz?	Erkek	Sayı %	9 12,5%	55 76,4%	8 11,1%	72 100,0%	34 47,2%	29 40,3%	9 12,5%	72 100,0%	8 11,1%	54 75,0%	10 13,9%	72 100,0%
		Kadın	Sayı %	15 25,9%	37 63,8%	6 10,3%	58 100,0%	26 44,8%	26 44,8%	6 10,3%	58 100,0%	3 5,2%	38 65,5%	17 29,3%	58 100,0%
		Toplam	Sayı %	24 18,5%	92 70,8%	14 10,8%	130 100,0%	60 46,2%	55 42,3%	15 11,5%	130 100,0%	11 8,5%	92 70,8%	27 20,8%	130 100,0%
II.Bölge	Cinsiyetiniz?	Erkek	Sayı %	11 14,5%	60 78,9%	5 6,6%	76 100,0%	42 55,3%	30 39,5%	4 5,3%	76 100,0%	20 26,3%	45 59,2%	11 14,5%	76 100,0%
		Kadın	Sayı %	9 16,7%	40 74,1%	5 9,3%	54 100,0%	35 64,8%	15 27,8%	4 7,4%	54 100,0%	10 18,5%	33 61,1%	11 20,4%	54 100,0%
		Toplam	Sayı %	20 15,4%	100 76,9%	10 7,7%	130 100,0%	77 59,2%	45 34,6%	8 6,2%	130 100,0%	30 23,1%	78 60,0%	22 16,9%	130 100,0%
III.Bölge	Cinsiyetiniz?	Erkek	Sayı %	9 12,2%	62 83,8%	3 4,1%	74 100,0%	51 68,9%	20 27,0%	3 4,1%	74 100,0%	32 43,2%	36 48,6%	6 8,1%	74 100,0%
		Kadın	Sayı %	13 23,2%	41 73,2%	2 3,6%	56 100,0%	38 67,9%	17 30,4%	1 1,8%	56 100,0%	12 21,4%	37 66,1%	7 12,5%	56 100,0%
		Toplam	Sayı %	22 16,9%	103 79,2%	5 3,8%	130 100,0%	89 68,5%	37 28,5%	4 3,1%	130 100,0%	44 33,8%	73 56,2%	13 10,0%	130 100,0%

Tablo 52:Deneklerin Cinsiyetleri ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki

				Opera, Bale, Senfoni Kon v.b. gitmek				Yürüyüşe çıkmak				Eş, dost, akraba ziyareti			
				Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam	Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam	Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam
I.Bölge	Cinsiyetiniz?	Erkek	Sayı	47	20	5	72	11	36	25	72	4	44	24	72
			%	65,3%	27,8%	6,9%	100,0%	15,3%	50,0%	34,7%	100,0%	5,6%	61,1%	33,3%	100,0%
		Kadın	Sayı	25	31	2	58	5	27	26	58	3	32	23	58
			%	43,1%	53,4%	3,4%	100,0%	8,6%	46,6%	44,8%	100,0%	5,2%	55,2%	39,7%	100,0%
II.Bölge	Cinsiyetiniz?	Toplam	Sayı	72	51	7	130	16	63	51	130	7	76	47	130
			%	55,4%	39,2%	5,4%	100,0%	12,3%	48,5%	39,2%	100,0%	5,4%	58,5%	36,2%	100,0%
		Erkek	Sayı	59	15	2	76	9	45	22	76	4	47	25	76
			%	77,6%	19,7%	2,6%	100,0%	11,8%	59,2%	28,9%	100,0%	5,3%	61,8%	32,9%	100,0%
III.Bölge	Cinsiyetiniz?	Kadın	Sayı	38	15	1	54	7	28	19	54	3	33	18	54
			%	70,4%	27,8%	1,9%	100,0%	13,0%	51,9%	35,2%	100,0%	5,6%	61,1%	33,3%	100,0%
		Toplam	Sayı	97	30	3	130	16	73	41	130	7	80	43	130
			%	74,6%	23,1%	2,3%	100,0%	12,3%	56,2%	31,5%	100,0%	5,4%	61,5%	33,1%	100,0%
III.Bölge	Cinsiyetiniz?	Erkek	Sayı	60	13	1	74	14	46	14	74	2	51	21	74
			%	81,1%	17,6%	1,4%	100,0%	18,9%	62,2%	18,9%	100,0%	2,7%	68,9%	28,4%	100,0%
		Kadın	Sayı	34	21	1	56	4	35	17	56	3	34	19	56
			%	60,7%	37,5%	1,8%	100,0%	7,1%	62,5%	30,4%	100,0%	5,4%	60,7%	33,9%	100,0%
III.Bölge	Cinsiyetiniz?	Toplam	Sayı	94	34	2	130	18	81	31	130	5	85	40	130
			%	72,3%	26,2%	1,5%	100,0%	13,8%	62,3%	23,8%	100,0%	3,8%	65,4%	30,8%	100,0%
		Erkek	Sayı	60	13	1	74	14	46	14	74	2	51	21	74
			%	81,1%	17,6%	1,4%	100,0%	18,9%	62,2%	18,9%	100,0%	2,7%	68,9%	28,4%	100,0%
III.Bölge	Cinsiyetiniz?	Kadın	Sayı	34	21	1	56	4	35	17	56	3	34	19	56
			%	60,7%	37,5%	1,8%	100,0%	7,1%	62,5%	30,4%	100,0%	5,4%	60,7%	33,9%	100,0%
		Toplam	Sayı	94	34	2	130	18	81	31	130	5	85	40	130
			%	72,3%	26,2%	1,5%	100,0%	13,8%	62,3%	23,8%	100,0%	3,8%	65,4%	30,8%	100,0%

Tablo 53:Deneklerin Cinsiyetleri ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki

				Seyahate Çıkmak				Futbol maçına gitmek				Kafe, Bar, Disko v.b. yerlere gitmek			
				Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam	Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam	Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam
I.Bölge	Cinsiyetiniz?	Erkek	Sayı	8	48	16	72	33	28	11	72	31	30	11	72
			%	11,1%	66,7%	22,2%	100,0%	45,8%	38,9%	15,3%	100,0%	43,1%	41,7%	15,3%	100,0%
		Kadın	Sayı	6	42	10	58	48	9	1	58	22	30	6	58
			%	10,3%	72,4%	17,2%	100,0%	82,8%	15,5%	1,7%	100,0%	37,9%	51,7%	10,3%	100,0%
II.Bölge	Cinsiyetiniz?	Toplam	Sayı	14	90	26	130	81	37	12	130	53	60	17	130
			%	10,8%	69,2%	20,0%	100,0%	62,3%	28,5%	9,2%	100,0%	40,8%	46,2%	13,1%	100,0%
		Erkek	Sayı	10	54	12	76	34	37	5	76	34	31	11	76
			%	13,2%	71,1%	15,8%	100,0%	44,7%	48,7%	6,6%	100,0%	44,7%	40,8%	14,5%	100,0%
III.Bölge	Cinsiyetiniz?	Kadın	Sayı	6	44	4	54	44	7	3	54	24	28	2	54
			%	11,1%	81,5%	7,4%	100,0%	81,5%	13,0%	5,6%	100,0%	44,4%	51,9%	3,7%	100,0%
		Toplam	Sayı	16	98	16	130	78	44	8	130	58	59	13	130
			%	12,3%	75,4%	12,3%	100,0%	60,0%	33,8%	6,2%	100,0%	44,6%	45,4%	10,0%	100,0%
	Cinsiyetiniz?	Erkek	Sayı	23	42	9	74	33	36	5	74	48	19	7	74
			%	31,1%	56,8%	12,2%	100,0%	44,6%	48,6%	6,8%	100,0%	64,9%	25,7%	9,5%	100,0%
		Kadın	Sayı	9	39	8	56	52	2	2	56	32	20	4	56
			%	16,1%	69,6%	14,3%	100,0%	92,9%	3,6%	3,6%	100,0%	57,1%	35,7%	7,1%	100,0%
	Cinsiyetiniz?	Toplam	Sayı	32	81	17	130	85	38	7	130	80	39	11	130
			%	24,6%	62,3%	13,1%	100,0%	65,4%	29,2%	5,4%	100,0%	61,5%	30,0%	8,5%	100,0%

Tablo 54:Deneklerin Cinsiyetleri ve Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki

				Kahvehaneye Gitmek				Akşam veya tatil günlerinde yemeğe çıkmak			
				Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam	Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam
I.Bölge	Cinsiyetiniz?	Erkek	Sayı	50	13	9	72	4	54	14	72
			%	69,4%	18,1%	12,5%	100,0%	5,6%	75,0%	19,4%	100,0%
		Kadın	Sayı	53	4	1	58	5	35	18	58
			%	91,4%	6,9%	1,7%	100,0%	8,6%	60,3%	31,0%	100,0%
		Toplam	Sayı	103	17	10	130	9	89	32	130
			%	79,2%	13,1%	7,7%	100,0%	6,9%	68,5%	24,6%	100,0%
II.Bölge	Cinsiyetiniz?	Erkek	Sayı	44	26	6	76	13	53	10	76
			%	57,9%	34,2%	7,9%	100,0%	17,1%	69,7%	13,2%	100,0%
		Kadın	Sayı	48	5	1	54	10	37	7	54
			%	88,9%	9,3%	1,9%	100,0%	18,5%	68,5%	13,0%	100,0%
		Toplam	Sayı	92	31	7	130	23	90	17	130
			%	70,8%	23,8%	5,4%	100,0%	17,7%	69,2%	13,1%	100,0%
III.Bölge	Cinsiyetiniz?	Erkek	Sayı	50	22	2	74	19	48	7	74
			%	67,6%	29,7%	2,7%	100,0%	25,7%	64,9%	9,5%	100,0%
		Kadın	Sayı	50	5	1	56	8	34	14	56
			%	89,3%	8,9%	1,8%	100,0%	14,3%	60,7%	25,0%	100,0%
		Toplam	Sayı	100	27	3	130	27	82	21	130
			%	76,9%	20,8%	2,3%	100,0%	20,8%	63,1%	16,2%	100,0%

Farklı gelişmişlik özellikleri gösteren bölgelerde araştırmamıza katılan deneklerin cinsiyetleri ile kentli alışkanlıkları olarak değerlendirilen pikniğe, spor kulübüne, sinema ve tiyatroya gitmek, seyahate çıkmak, futbol maçına, kafe, bar, disko v.b yerler ile kahvehaneye gitmek ve akşam/tatil günlerinde yemeğe çıkmak opera, bale, senfoni konserlerine, eş-dost akraba ziyaretlerine gitmek ve yürüyüşe çıkmak gibi kentli alışkanlıkları arasındaki ilişkiler Tablo 51, 52, 53, 54'de gösterilmektedir

Tablo 51'de; araştırmaya katılan kadın ve erkek denekler arasında, kentli alışkanlıklarından biri olan piknik etkinliğine katılım konusunda paralellik gözlenirken, spor kulübüne gitme etkinliğinin erkekler, tiyatro ve sinemaya gitme etkinliğinin ise kadınlar tarafından katılımının daha fazla olduğu görülebilecektir. Kadın deneklerin sinema ve tiyatroya gitme alışkanlığının erkeklere oranla daha fazla olması Ankara'da kadın nüfusunun eğitim seviyesinin yüksekliğiyle açıklanabilir.

Araştırmaya katılan kadın deneklerin belirgin bir kentli alışkanlığı sayılabilecek olan opera, bale, senfoni konserlerine gitme, yürüyüşe çıkma ve eş, dost, akraba ziyaretlerinde bulunma gibi etkinliklere, tüm bölgelerde kadınların, erkeklere oranla daha fazla katılımının olduğu gözlenmiştir.

Araştırmaya katılan kadın deneklerin, belirgin bir kentli alışkanlığı sayılabilecek olan kafe, bar, disko v.b. yerlere gitme alışkanlığının ise yine tüm bölgelerde erkeklere oranla daha fazla olduğu gözlenmiştir.

Buna karşın daha çok erkeklerin ilgi alanı içinde olan futbol maçlarına katılımda da doğal olarak erkekler çoğunluktadır. Yine seyahate çıkma durumunun erkekler de daha yaygın olduğu gözlenmiştir.

Daha çok erkeklere özgü bir mekan olan düşünölen kahvehanelere gitme alışkanlığının erkek denekler arasında yaygın olduğu görölürken, özellikle I. bölgede kadınlarında arada sırada gittiğı sonucu çıkmaktadır.Yine kentlilik göstergelerinden biri olan akşam veya tatil günlerinde yemeğe çıkma alışkanlığının tüm bölgelerde kadın denekler arasında yaygın olduğu Tablo 54'den izlenebilecektir.

Tablo 55:Deneklerin Meslekleri ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki

				Pikniğe Gitmek				Spor Kulübüne Gitmek				Tiyatro ve Sinemaya Gitmek			
				Hiç Gitmem	Arada Sıra	Sık Sık	Toplam	Hiç Gitmem	Arada Sıra	Sık Sık	Toplam	Hiç Gitmem	Arada	Sık Sık	Toplam
I.Bölge	Mesleğiniz?	İşsiz	Sayı	0	1	0	1	1	0	0	1	0	1	0	1
			%	,0%	100,0%	,0%	100,0%	100,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%
		Memur	Sayı	5	33	6	44	21	19	4	44	3	36	5	44
			%	11,4%	75,0%	13,6%	100,0%	47,7%	43,2%	9,1%	100,0%	6,8%	81,8%	11,4%	100,0%
		Esnaf	Sayı	1	6	0	7	4	3	0	7	3	3	1	7
			%	14,3%	85,7%	,0%	100,0%	57,1%	42,9%	,0%	100,0%	42,9%	42,9%	14,3%	100,0%
		Ev Kadını	Sayı	1	0	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1
			%	100,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%
		Emekli	Sayı	2	6	1	9	4	3	2	9	1	5	3	9
			%	22,2%	66,7%	11,1%	100,0%	44,4%	33,3%	22,2%	100,0%	11,1%	55,6%	33,3%	100,0%
		Öğrenci	Sayı	3	8	0	11	2	8	1	11	0	3	8	11
			%	27,3%	72,7%	,0%	100,0%	18,2%	72,7%	9,1%	100,0%	,0%	27,3%	72,7%	100,0%
	Mesleğiniz?	Serbest Mes.Sah.	Sayı	1	9	2	12	5	4	3	12	1	10	1	12
			%	8,3%	75,0%	16,7%	100,0%	41,7%	33,3%	25,0%	100,0%	8,3%	83,3%	8,3%	100,0%
		Kariyer Mes.	Sayı	7	18	4	29	11	14	4	29	0	24	5	29
			%	24,1%	62,1%	13,8%	100,0%	37,9%	48,3%	13,8%	100,0%	,0%	82,8%	17,2%	100,0%
			%	18,5%	70,8%	10,8%	100,0%	46,2%	42,3%	11,5%	100,0%	8,5%	70,8%	20,8%	100,0%
II.Bölge		İşsiz	Sayı	0	2	0	2	2	0	0	2	0	0	2	2
			%	,0%	100,0%	,0%	100,0%	100,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	,0%	100,0%	100,0%
		Memur	Sayı	9	36	4	49	29	16	4	49	13	28	8	49
			%	18,4%	73,5%	8,2%	100,0%	59,2%	32,7%	8,2%	100,0%	26,5%	57,1%	16,3%	100,0%
		Esnaf	Sayı	2	7	1	10	5	4	1	10	4	4	2	10
			%	20,0%	70,0%	10,0%	100,0%	50,0%	40,0%	10,0%	100,0%	40,0%	40,0%	20,0%	100,0%
		Ev Kadını	Sayı	1	7	0	8	5	2	1	8	4	4	0	8
			%	12,5%	87,5%	,0%	100,0%	62,5%	25,0%	12,5%	100,0%	50,0%	50,0%	,0%	100,0%
		Emekli	Sayı	1	5	0	6	6	0	0	6	2	4	0	6
			%	16,7%	83,3%	,0%	100,0%	100,0%	,0%	,0%	100,0%	33,3%	66,7%	,0%	100,0%
		Öğrenci	Sayı	2	12	2	16	8	7	1	16	0	12	4	16
			%	12,5%	75,0%	12,5%	100,0%	50,0%	43,8%	6,3%	100,0%	,0%	75,0%	25,0%	100,0%
	Mesleğiniz?	İşçi	Sayı	1	7	1	9	7	2	0	9	2	6	1	9
			%	11,1%	77,8%	11,1%	100,0%	77,8%	22,2%	,0%	100,0%	22,2%	66,7%	11,1%	100,0%
		Serbest Mes.Sah	Sayı	2	5	0	7	4	3	0	7	3	4	0	7
			%	28,6%	71,4%	,0%	100,0%	57,1%	42,9%	,0%	100,0%	42,9%	57,1%	,0%	100,0%
		Kariyer Mes. Toplam	Sayı	1	11	1	13	6	6	1	13	1	9	3	13
			%	7,7%	84,6%	7,7%	100,0%	46,2%	46,2%	7,7%	100,0%	7,7%	69,2%	23,1%	100,0%
			%	15,4%	76,9%	7,7%	100,0%	59,2%	34,6%	6,2%	100,0%	23,1%	60,0%	16,9%	100,0%
III.Bölge		İşsiz	Sayı	1	4	1	6	4	2	0	6	4	2	0	6
			%	16,7%	66,7%	16,7%	100,0%	66,7%	33,3%	,0%	100,0%	66,7%	33,3%	,0%	100,0%
		Memur	Sayı	5	31	1	37	24	11	2	37	10	24	3	37
			%	13,5%	83,8%	2,7%	100,0%	64,9%	29,7%	5,4%	100,0%	27,0%	64,9%	8,1%	100,0%
		Esnaf	Sayı	1	8	0	9	9	0	0	9	6	3	0	9
			%	11,1%	88,9%	,0%	100,0%	100,0%	,0%	,0%	100,0%	66,7%	33,3%	,0%	100,0%
		Ev Kadını	Sayı	5	11	0	16	13	3	0	16	7	8	1	16
			%	31,3%	68,8%	,0%	100,0%	81,3%	18,8%	,0%	100,0%	43,8%	50,0%	6,3%	100,0%
		Emekli	Sayı	2	6	0	8	5	3	0	8	2	6	0	8
			%	25,0%	75,0%	,0%	100,0%	62,5%	37,5%	,0%	100,0%	25,0%	75,0%	,0%	100,0%
		Öğrenci	Sayı	2	15	1	18	10	7	1	18	2	12	4	18
			%	11,1%	83,3%	5,6%	100,0%	55,6%	38,9%	5,6%	100,0%	11,1%	66,7%	22,2%	100,0%
	Mesleğiniz?	İşçi	Sayı	1	11	1	13	8	5	0	13	6	6	1	13
			%	7,7%	84,6%	7,7%	100,0%	61,5%	38,5%	,0%	100,0%	46,2%	46,2%	7,7%	100,0%
		Serbest Mes.Sah	Sayı	2	4	0	6	5	1	0	6	3	2	1	6
			%	33,3%	66,7%	,0%	100,0%	83,3%	16,7%	,0%	100,0%	50,0%	33,3%	16,7%	100,0%
		Kariyer Mes.	Sayı	0	3	0	3	1	1	1	3	0	0	3	3
			%	,0%	100,0%	,0%	100,0%	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%	,0%	,0%	100,0%	100,0%
		Toplam	%	16,9%	79,2%	3,8%	100,0%	68,5%	28,5%	3,1%	100,0%	33,8%	56,2%	10,0%	100,0%

Tablo 57:Deneklerin Meslekleri ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki

				Seyahate Çıkmak				Futbol Maçına Gitmek				Kafe, Bar,Disko v.b.yerlere gitmek			
				Hiç Gitmem	AradaSırad	Sık Sık	Toplam	Hiç Gitmem	Arada Sırada	Sık Sık	Toplam	Hiç Gitmem	AradaSırada	Sık Sık	Toplam
I.Bölge	Mesleğiniz?	İşsiz	Sayı	0	1	0	1	1	0	0	1	0	1	0	1
			%	,0%	100,0%	,0%	100,0%	100,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%
		Memur	Sayı	2	34	8	44	28	12	4	44	22	19	3	44
			%	4,5%	77,3%	18,2%	100,0%	63,6%	27,3%	9,1%	100,0%	50,0%	43,2%	6,8%	100,0%
		Esnaf	Sayı	1	5	1	7	4	3	0	7	5	2	0	7
			%	14,3%	71,4%	14,3%	100,0%	57,1%	42,9%	,0%	100,0%	71,4%	28,6%	,0%	100,0%
		Ev Kadını	Sayı	1	0	0	1	0	1	0	1	1	0	0	1
			%	100,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%	100,0%	,0%	,0%	100,0%
		Emekli	Sayı	1	6	2	9	5	3	1	9	5	3	1	9
			%	11,1%	66,7%	22,2%	100,0%	55,6%	33,3%	11,1%	100,0%	55,6%	33,3%	11,1%	100,0%
		Öğrenci	Sayı	2	8	1	11	6	5	0	11	0	5	6	11
			%	18,2%	72,7%	9,1%	100,0%	54,5%	45,5%	,0%	100,0%	,0%	45,5%	54,5%	100,0%
	Mesleğiniz?	Serbest Mes.Sah.	Sayı	1	8	3	12	5	3	4	12	2	8	2	12
			%	8,3%	66,7%	25,0%	100,0%	41,7%	25,0%	33,3%	100,0%	16,7%	66,7%	16,7%	100,0%
		Kariyer Mes.	Sayı	4	16	9	29	22	5	2	29	10	15	4	29
			%	13,8%	55,2%	31,0%	100,0%	75,9%	17,2%	6,9%	100,0%	34,5%	51,7%	13,8%	100,0%
		Toplam	%	10,8%	69,2%	20,0%	100,0%	62,3%	28,5%	9,2%	100,0%	40,8%	46,2%	13,1%	100,0%
II.Bölge		İşsiz	Sayı	0	2	0	2	1	1	0	2	0	1	1	2
			%	,0%	100,0%	,0%	100,0%	50,0%	50,0%	,0%	100,0%	,0%	50,0%	50,0%	100,0%
		Memur	Sayı	5	37	7	49	28	18	3	49	25	22	2	49
			%	10,2%	75,5%	14,3%	100,0%	57,1%	36,7%	6,1%	100,0%	51,0%	44,9%	4,1%	100,0%
		Esnaf	Sayı	0	7	3	10	5	5	0	10	2	4	4	10
			%	,0%	70,0%	30,0%	100,0%	50,0%	50,0%	,0%	100,0%	20,0%	40,0%	40,0%	100,0%
		Ev Kadını	Sayı	0	8	0	8	8	0	0	8	6	2	0	8
			%	,0%	100,0%	,0%	100,0%	100,0%	,0%	,0%	100,0%	75,0%	25,0%	,0%	100,0%
		Emekli	Sayı	1	3	2	6	4	2	0	6	3	3	0	6
			%	16,7%	50,0%	33,3%	100,0%	66,7%	33,3%	,0%	100,0%	50,0%	50,0%	,0%	100,0%
	Mesleğiniz?	Öğrenci	Sayı	3	13	0	16	9	5	2	16	2	10	4	16
			%	18,8%	81,3%	,0%	100,0%	56,3%	31,3%	12,5%	100,0%	12,5%	62,5%	25,0%	100,0%
		İşçi	Sayı	2	6	1	9	4	4	1	9	5	2	2	9
			%	22,2%	66,7%	11,1%	100,0%	44,4%	44,4%	11,1%	100,0%	55,6%	22,2%	22,2%	100,0%
		Serbest Mes.Sah	Sayı	3	4	0	7	4	2	1	7	4	3	0	7
			%	42,9%	57,1%	,0%	100,0%	57,1%	28,6%	14,3%	100,0%	57,1%	42,9%	,0%	100,0%
		Kariyer Mes.	Sayı	2	10	1	13	9	4	0	13	4	9	0	13
			%	15,4%	76,9%	7,7%	100,0%	69,2%	30,8%	,0%	100,0%	30,8%	69,2%	,0%	100,0%
		Toplam	%	12,3%	75,4%	12,3%	100,0%	60,0%	33,8%	6,2%	100,0%	44,6%	45,4%	10,0%	100,0%
III.Bölge		İşsiz	Sayı	3	2	1	6	3	2	1	6	4	2	0	6
	Mesleğiniz?		%	50,0%	33,3%	16,7%	100,0%	50,0%	33,3%	16,7%	100,0%	66,7%	33,3%	,0%	100,0%
		Memur	Sayı	5	26	6	37	26	11	0	37	23	10	4	37
			%	13,5%	70,3%	16,2%	100,0%	70,3%	29,7%	,0%	100,0%	62,2%	27,0%	10,8%	100,0%
		Esnaf	Sayı	5	4	0	9	7	2	0	9	7	2	0	9
			%	55,6%	44,4%	,0%	100,0%	77,8%	22,2%	,0%	100,0%	77,8%	22,2%	,0%	100,0%
		Ev Kadını	Sayı	6	9	1	16	16	0	0	16	15	1	0	16
			%	37,5%	56,3%	6,3%	100,0%	100,0%	,0%	,0%	100,0%	93,8%	6,3%	,0%	100,0%
		Emekli	Sayı	2	5	1	8	6	2	0	8	6	2	0	8
			%	25,0%	62,5%	12,5%	100,0%	75,0%	25,0%	,0%	100,0%	75,0%	25,0%	,0%	100,0%
		Öğrenci	Sayı	1	14	3	18	9	7	2	18	5	8	5	18
			%	5,6%	77,8%	16,7%	100,0%	50,0%	38,9%	11,1%	100,0%	27,8%	44,4%	27,8%	100,0%
	Mesleğiniz?	İşçi	Sayı	5	5	3	13	6	6	1	13	10	2	1	13
			%	38,5%	38,5%	23,1%	100,0%	46,2%	46,2%	7,7%	100,0%	76,9%	15,4%	7,7%	100,0%
		Serbest Mes.Sah	Sayı	2	4	0	6	2	4	0	6	2	4	0	6
			%	33,3%	66,7%	,0%	100,0%	33,3%	66,7%	,0%	100,0%	33,3%	66,7%	,0%	100,0%
		Kariyer Mes.	Sayı	0	2	1	3	2	0	1	3	1	2	0	3
			%	,0%	66,7%	33,3%	100,0%	66,7%	,0%	33,3%	100,0%	33,3%	66,7%	,0%	100,0%
		Toplam	%	24,6%	62,3%	13,1%	100,0%	65,4%	29,2%	5,4%	100,0%	61,5%	30,0%	8,5%	100,0%

Tablo 58 Deneklerin Meslekleri ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki

				Kahvehaneye Gitmek				Akşam veya Tatil Günlerinde Yemeğe Çıkmak							
				Hiç Gitmem	AradaSırad	Sık Sık	Toplam	Hiç Gitmem	Arada Sırada	Sık Sık	Toplam				
I.Bölge	Mesleğiniz?	İşsiz	Sayı	1	1	0	1	1	0	0	1				
			%	100,0%	100,0%	,0%	100,0%	100,0%	,0%	,0%	100,0%				
		Memur	Sayı	38	34	8	44	28	12	4	44				
			%	86,4%	77,3%	18,2%	100,0%	63,6%	27,3%	9,1%	100,0%				
		Esnaf	Sayı	7	5	1	7	4	3	0	7				
			%	100,0%	71,4%	14,3%	100,0%	57,1%	42,9%	,0%	100,0%				
		Emekli	Sayı	6	6	2	9	5	3	1	9				
			%	66,7%	66,7%	22,2%	100,0%	55,6%	33,3%	11,1%	100,0%				
		Öğrenci	Sayı	6	8	1	11	6	5	0	11				
			%	54,5%	72,7%	9,1%	100,0%	54,5%	45,5%	,0%	100,0%				
	Mesleğiniz?	Serbest Mes.Sah.	Sayı	8	8	3	12	5	3	4	12				
			%	66,7%	66,7%	25,0%	100,0%	41,7%	25,0%	33,3%	100,0%				
		Kariyer Mes.	Sayı	24	16	9	29	22	5	2	29				
			%	82,8%	55,2%	31,0%	100,0%	75,9%	17,2%	6,9%	100,0%				
		Toplam	%	72,9%	69,2%	20,0%	100,0%	62,3%	28,5%	9,2%	100,0%				
II.Bölge	Mesleğiniz?	İşsiz	Sayı	2	2	0	2	1	1	0	2				
			%	100,0%	100,0%	,0%	100,0%	50,0%	50,0%	,0%	100,0%				
		Memur	Sayı	29	37	7	49	28	18	3	49				
			%	59,2%	75,5%	14,3%	100,0%	57,1%	36,7%	6,1%	100,0%				
		Esnaf	Sayı	5	7	3	10	5	5	0	10				
			%	50,0%	70,0%	30,0%	100,0%	50,0%	50,0%	,0%	100,0%				
		Ev Kadını	Sayı	8	8	0	8	8	0	0	8				
			%	100,0%	100,0%	,0%	100,0%	100,0%	,0%	,0%	100,0%				
		Emekli	Sayı	1	3	2	6	4	2	0	6				
			%	16,7%	50,0%	33,3%	100,0%	66,7%	33,3%	,0%	100,0%				
	Mesleğiniz?	Öğrenci	Sayı	3	13	0	16	9	5	2	16				
			%	18,8%	81,3%	,0%	100,0%	56,3%	31,3%	12,5%	100,0%				
		İşçi	Sayı	2	6	1	9	4	4	1	9				
			%	22,2%	66,7%	11,1%	100,0%	44,4%	44,4%	11,1%	100,0%				
		Serbest Mes.Sah	Sayı	3	4	0	7	4	2	1	7				
			%	42,9%	57,1%	,0%	100,0%	57,1%	28,6%	14,3%	100,0%				
		Kariyer Mes.	Sayı	2	10	1	13	9	4	0	13				
			%	15,4%	76,9%	7,7%	100,0%	69,2%	30,8%	,0%	100,0%				
		Toplam	%	12,3%	75,4%	12,3%	100,0%	60,0%	33,8%	6,2%	100,0%				
III.Bölge	Mesleğiniz?	İşsiz	Sayı	3	2	1	6	3	2	1	6				
			%	50,0%	33,3%	16,7%	100,0%	50,0%	33,3%	16,7%	100,0%				
		Memur	Sayı	5	26	6	37	26	11	0	37				
			%	13,5%	70,3%	16,2%	100,0%	70,3%	29,7%	,0%	100,0%				
		Esnaf	Sayı	5	4	0	9	7	2	0	9				
			%	55,6%	44,4%	,0%	100,0%	77,8%	22,2%	,0%	100,0%				
		Ev Kadını	Sayı	6	9	1	16	16	0	0	16				
			%	37,5%	56,3%	6,3%	100,0%	100,0%	,0%	,0%	100,0%				
		Emekli	Sayı	2	5	1	8	6	2	0	8				
			%	25,0%	62,5%	12,5%	100,0%	75,0%	25,0%	,0%	100,0%				
	Mesleğiniz?	Öğrenci	Sayı	1	14	3	18	9	7	2	18				
			%	5,6%	77,8%	16,7%	100,0%	50,0%	38,9%	11,1%	100,0%				
		İşçi	Sayı	5	5	3	13	6	6	1	13				
			%	38,5%	38,5%	23,1%	100,0%	46,2%	46,2%	7,7%	100,0%				
		Serbest Mes.Sah	Sayı	2	4	0	6	2	4	0	6				
			%	33,3%	66,7%	,0%	100,0%	33,3%	66,7%	,0%	100,0%				
		Kariyer Mes.	Sayı	0	2	1	3	2	0	1	3				
			%	,0%	66,7%	33,3%	100,0%	66,7%	,0%	33,3%	100,0%				
		Toplam	%	24,6%	62,3%	13,1%	100,0%	65,4%	29,2%	5,4%	100,0%				

Farklı gelişmişlik özellikleri gösteren bölgelerde araştırmamıza katılan deneklerin meslekleri ile kentli alışkanlıkları olarak değerlendirilen pikniğe, spor kulübüne, sinema ve tiyatroya gitmek, seyahate çıkmak, futbol maçına, kafe, bar, disko v.b yerler ile kahvehaneye gitmek ve akşam/tatil günlerinde yemeğe çıkmak opera, bale, senfoni konserlerine, eş-dost akraba ziyaretlerine gitmek ve yürüyüşe çıkmak gibi kentli alışkanlıkları arasındaki ilişkiler Tablo 55, 56, 57, 58’de gösterilmektedir.

Araştırmada, pikniğe sık sık gittiklerini ifade eden meslek grubunun serbest ve kariyer meslek sahipleri, spor kulübüne sık sık gittiğini ifade eden grubun serbest meslek sahibi ve emekliler, tiyatro ve sinemaya sık sık gittiğini ifade edenlerin ise öğrenci ve emekliler olduğu gözlenmiştir.

Sosyo-ekonomik düzeyin daha yüksek olduğu düşünülen I. bölgede bu tip etkinliklere katılım tüm meslek gruplarında yaygınken, diğer bölgelerde daha çok yüksek gelir getiren faaliyet alanlarında çalışan avukat, doktor v.b arasında daha yaygın olduğu gözlenmiştir.

I. Bölgede opera, bale, senfoni konserlerine “arada sırada” gittiklerini ifade eden meslek grupları çoğunlukla kariyer meslek sahipleri ve emekliler olmuştur. II. ve III. bölgede ise, opera, bale, senfoni konserlerine ve spor kulübüne gitme alışkanlığının çok az olduğu gözlenmiştir. Tiyatro ve sinemaya gitme etkinlikleri için ise “arada sırada giderim” cevabını veren meslek grubunun çoğunlukla kariyer ve serbest meslek sahiplerinin oluşturduğu söylenebilir.

I. ve II. bölgede seyahate çıkma alışkanlığında tüm meslek gruplarında paralellik göze çarpmaktadır. III. Bölgede ise daha çok öğrenci grubunun seyahate çıkma alışkanlığı olduğu gözlenmiştir. Ankara’nın üniversite kenti kimliği düşünüldüğünde öğrenim amaçlı yoğun göç aldığı bilinmektedir. Tüm bölgelerde

öğrencilerin seyahat etme sıklıklarının yüksek olması da bu anlamda doğal karşılanabilir.

Araştırmada memur, öğrenci, işçi ve serbest meslek sahiplerinin diğer mesleklere göre daha fazla futbol maçına gittikleri söylenebilir.

Kentlilik göstergelerinden bir olan kafe, bar, disko v.b. yerlere gitme alışkanlığının ise daha çok serbest ve kariyer meslek gruplarında yaygın olduğu gözlenmiştir.

Kentlilerin daha çok boş vakitlerini geçirmek için tercih ettiği kahvehane alışkanlığının ise daha çok III. Bölgede olmak üzere emekli kesimin tercih ettiği söylenebilir.

Yine kentlilik göstergelerinden biri olan akşam veya tatil günlerinde yemeğe çıkma alışkanlığının daha çok I. Bölge olmak üzere, yüksek gelir grubuna sahip olan kariyer meslekler ve serbest meslek sahipleri tarafından yaygın olduğu gözlenmiştir.

Tablo 59: Deneklerin Gelir Düzeyi ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki

				Pikniğe Gitmek				Spor Kulübüne Gitmek				Tiyatro ve Sinemaya Gitmek			
				Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam	Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam	Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam
I.Bölge	Aylık Geliriniz?	500 YTL altı	Sayı	3	5	2	10	5	4	1	10	1	6	3	10
			%	30,0%	50,0%	20,0%	100,0%	50,0%	40,0%	10,0%	100,0%	10,0%	60,0%	30,0%	100,0%
		501-1000 YTL	Sayı	3	21	1	25	12	13	0	25	2	18	5	25
			%	12,0%	84,0%	4,0%	100,0%	48,0%	52,0%	,0%	100,0%	8,0%	72,0%	20,0%	100,0%
		1001-2500 YTL	Sayı	14	45	8	67	34	27	6	67	5	50	12	67
			%	20,9%	67,2%	11,9%	100,0%	50,7%	40,3%	9,0%	100,0%	7,5%	74,6%	17,9%	100,0%
		2501 YTL ve üzeri	Sayı	4	21	3	28	9	11	8	28	3	18	7	28
			%	14,3%	75,0%	10,7%	100,0%	32,1%	39,3%	28,6%	100,0%	10,7%	64,3%	25,0%	100,0%
		Toplam	Sayı	24	92	14	130	60	55	15	130	11	92	27	130
			%	18,5%	70,8%	10,8%	100,0%	46,2%	42,3%	11,5%	100,0%	8,5%	70,8%	20,8%	100,0%
II.Bölge	Aylık Geliriniz?	500 YTL altı	Sayı	2	28	3	33	21	11	1	33	5	23	5	33
			%	6,1%	84,8%	9,1%	100,0%	63,6%	33,3%	3,0%	100,0%	15,2%	69,7%	15,2%	100,0%
		501-1000 YTL	Sayı	7	40	2	49	34	12	3	49	11	30	8	49
			%	14,3%	81,6%	4,1%	100,0%	69,4%	24,5%	6,1%	100,0%	22,4%	61,2%	16,3%	100,0%
		1001-2500 YTL	Sayı	9	29	5	43	22	18	3	43	14	23	6	43
			%	20,9%	67,4%	11,6%	100,0%	51,2%	41,9%	7,0%	100,0%	32,6%	53,5%	14,0%	100,0%
		2501 YTL ve üzeri	Sayı	2	3	0	5	0	4	1	5	0	2	3	5
			%	40,0%	60,0%	,0%	100,0%	,0%	80,0%	20,0%	100,0%	,0%	40,0%	60,0%	100,0%
		Toplam		20	100	10	130	77	45	8	130	30	78	22	130
			%	15,4%	76,9%	7,7%	100,0%	59,2%	34,6%	6,2%	100,0%	23,1%	60,0%	16,9%	100,0%
III.Bölge	Aylık Geliriniz?	500 YTL altı	Sayı	7	36	1	44	27	16	1	44	17	24	3	44
				15,9%	81,8%	2,3%	100,0%	61,4%	36,4%	2,3%	100,0%	38,6%	54,5%	6,8%	100,0%
		501-1000 YTL	Sayı	10	40	4	54	39	14	1	54	18	30	6	54
			%	18,5%	74,1%	7,4%	100,0%	72,2%	25,9%	1,9%	100,0%	33,3%	55,6%	11,1%	100,0%
		1001-2500 YTL	Sayı	5	26	0	31	22	7	2	31	9	18	4	31
			%	16,1%	83,9%	,0%	100,0%	71,0%	22,6%	6,5%	100,0%	29,0%	58,1%	12,9%	100,0%
		2501 YTL ve üzeri	Sayı	0	1	0	1	1	0	0	1	0	1	0	1
			%	,0%	100,0%	,0%	100,0%	100,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%
		Toplam		22	103	5	130	89	37	4	130	44	73	13	130
			%	16,9%	79,2%	3,8%	100,0%	68,5%	28,5%	3,1%	100,0%	33,8%	56,2%	10,0%	100,0%

Tablo 60: Deneklerin Gelir Düzeyi ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki

				Opera, Bale, Senfoni Kon. v.b.gitmek				Yürüyüşe çıkmak				Eş,dost, akraba ziyareti			
				Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam	Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam	Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam
I.Bölge	Aylık Geliriniz?	500 YTL altı	Sayı	7	2	1	10	2	5	3	10	1	6	3	10
			%	70,0%	20,0%	10,0%	100,0%	20,0%	50,0%	30,0%	100,0%	10,0%	60,0%	30,0%	100,0%
		501-1000 YTL	Sayı	13	12	0	25	5	12	8	25	0	19	6	25
			%	52,0%	48,0%	,0%	100,0%	20,0%	48,0%	32,0%	100,0%	,0%	76,0%	24,0%	100,0%
		1001-2500 YTL	Sayı	40	23	4	67	7	32	28	67	3	36	28	67
			%	59,7%	34,3%	6,0%	100,0%	10,4%	47,8%	41,8%	100,0%	4,5%	53,7%	41,8%	100,0%
		2501 YTL ve üzeri	Sayı	12	14	2	28	2	14	12	28	3	15	10	28
			%	42,9%	50,0%	7,1%	100,0%	7,1%	50,0%	42,9%	100,0%	10,7%	53,6%	35,7%	100,0%
		Toplam	Sayı	72	51	7	130	16	63	51	130	7	76	47	130
			%	55,4%	39,2%	5,4%	100,0%	12,3%	48,5%	39,2%	100,0%	5,4%	58,5%	36,2%	100,0%
II.Bölge	Aylık Geliriniz?	500 YTL altı	Sayı	26	6	1	33	4	20	9	33	1	22	10	33
			%	78,8%	18,2%	3,0%	100,0%	12,1%	60,6%	27,3%	100,0%	3,0%	66,7%	30,3%	100,0%
		501-1000 YTL	Sayı	38	11	0	49	6	29	14	49	1	30	18	49
			%	77,6%	22,4%	,0%	100,0%	12,2%	59,2%	28,6%	100,0%	2,0%	61,2%	36,7%	100,0%
		1001-2500 YTL	Sayı	31	10	2	43	6	23	14	43	5	26	12	43
			%	72,1%	23,3%	4,7%	100,0%	14,0%	53,5%	32,6%	100,0%	11,6%	60,5%	27,9%	100,0%
		2501 YTL ve üzeri	Sayı	2	3	0	5	0	1	4	5	0	2	3	5
			%	40,0%	60,0%	,0%	100,0%	,0%	20,0%	80,0%	100,0%	,0%	40,0%	60,0%	100,0%
		Toplam	Sayı	97	30	3	130	16	73	41	130	7	80	43	130
			%	74,6%	23,1%	2,3%	100,0%	12,3%	56,2%	31,5%	100,0%	5,4%	61,5%	33,1%	100,0%
III.Bölge	Aylık Geliriniz?	500 YTL altı	Sayı	32	12	0	44	6	32	6	44	4	26	14	44
			%	72,7%	27,3%	,0%	100,0%	13,6%	72,7%	13,6%	100,0%	9,1%	59,1%	31,8%	100,0%
		501-1000 YTL	Sayı	39	14	1	54	7	29	18	54	1	38	15	54
			%	72,2%	25,9%	1,9%	100,0%	13,0%	53,7%	33,3%	100,0%	1,9%	70,4%	27,8%	100,0%
		1001-2500 YTL	Sayı	22	8	1	31	5	19	7	31	0	20	11	31
			%	71,0%	25,8%	3,2%	100,0%	16,1%	61,3%	22,6%	100,0%	,0%	64,5%	35,5%	100,0%
		2501 YTL ve üzeri	Sayı	1	0	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1
			%	100,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%
		Toplam	Sayı	94	34	2	130	18	81	31	130	5	85	40	130
			%	72,3%	26,2%	1,5%	100,0%	13,8%	62,3%	23,8%	100,0%	3,8%	65,4%	30,8%	100,0%

Tablo 61: Deneklerin Gelir Düzeyi ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki

				Seyahate Çıkmak				Futbol Maçına Gitmek				Kafe, Bar,Disko v.b.yerlere gitmek			
				Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam	Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam	Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam
I. Bölge	Aylık Geliriniz?	500 YTL altı	Sayı	2	8	0	10	5	5	0	10	2	6	2	10
			%	20,0%	80,0%	,0%	100,0%	50,0%	50,0%	,0%	100,0%	20,0%	60,0%	20,0%	100,0%
		501-1000 YTL	Sayı	2	21	2	25	13	10	2	25	5	15	5	25
			%	8,0%	84,0%	8,0%	100,0%	52,0%	40,0%	8,0%	100,0%	20,0%	60,0%	20,0%	100,0%
		1001-2500 YTL	Sayı	8	45	14	67	50	13	4	67	33	27	7	67
			%	11,9%	67,2%	20,9%	100,0%	74,6%	19,4%	6,0%	100,0%	49,3%	40,3%	10,4%	100,0%
		2501 YTL ve üzeri	Sayı	2	16	10	28	13	9	6	28	13	12	3	28
			%	7,1%	57,1%	35,7%	100,0%	46,4%	32,1%	21,4%	100,0%	46,4%	42,9%	10,7%	100,0%
		Toplam	Sayı	14	90	26	130	81	37	12	130	53	60	17	130
			%	10,8%	69,2%	20,0%	100,0%	62,3%	28,5%	9,2%	100,0%	40,8%	46,2%	13,1%	100,0%
II. Bölge	Aylık Geliriniz?	500 YTL altı	Sayı	4	26	3	33	18	14	1	33	13	17	3	33
			%	12,1%	78,8%	9,1%	100,0%	54,5%	42,4%	3,0%	100,0%	39,4%	51,5%	9,1%	100,0%
		501-1000 YTL	Sayı	7	39	3	49	30	12	7	49	24	21	4	49
			%	14,3%	79,6%	6,1%	100,0%	61,2%	24,5%	14,3%	100,0%	49,0%	42,9%	8,2%	100,0%
		1001-2500 YTL	Sayı	5	29	9	43	28	15	0	43	20	19	4	43
			%	11,6%	67,4%	20,9%	100,0%	65,1%	34,9%	,0%	100,0%	46,5%	44,2%	9,3%	100,0%
		2501 YTL ve üzeri	Sayı	0	4	1	5	2	3	0	5	1	2	2	5
			%	,0%	80,0%	20,0%	100,0%	40,0%	60,0%	,0%	100,0%	20,0%	40,0%	40,0%	100,0%
		Toplam		16	98	16	130	78	44	8	130	58	59	13	130
			%	12,3%	75,4%	12,3%	100,0%	60,0%	33,8%	6,2%	100,0%	44,6%	45,4%	10,0%	100,0%
III. Bölge	Aylık Geliriniz?	500 YTL altı	Sayı	13	26	5	44	24	16	4	44	20	19	5	44
				29,5%	59,1%	11,4%	100,0%	54,5%	36,4%	9,1%	100,0%	45,5%	43,2%	11,4%	100,0%
		501-1000 YTL	Sayı	13	35	6	54	40	12	2	54	38	13	3	54
			%	24,1%	64,8%	11,1%	100,0%	74,1%	22,2%	3,7%	100,0%	70,4%	24,1%	5,6%	100,0%
		1001-2500 YTL	Sayı	6	19	6	31	20	10	1	31	21	7	3	31
			%	19,4%	61,3%	19,4%	100,0%	64,5%	32,3%	3,2%	100,0%	67,7%	22,6%	9,7%	100,0%
		2501 YTL ve üzeri	Sayı	0	1	0	1	1	0	0	1	1	0	0	1
			%	,0%	100,0%	,0%	100,0%	100,0%	,0%	,0%	100,0%	100,0%	,0%	,0%	100,0%
		Toplam		32	81	17	130	85	38	7	130	80	39	11	130
			%	24,6%	62,3%	13,1%	100,0%	65,4%	29,2%	5,4%	100,0%	61,5%	30,0%	8,5%	100,0%

Tablo 62: Deneklerin Gelir Düzeyi ile Kentli Alışkanlıkları Arasındaki İlişki

				Kahvehaneye Gitmek				Akşam veya tatil günlerinde yemeğe çıkmak			
				Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam	Hiç Gitmem	Arada Sırada Giderim	Sık Sık Giderim	Toplam
I. Bölge	Aylık Geliriniz?	500 YTL altı	Sayı	4	4	2	10	2	6	2	10
			%	40,0%	40,0%	20,0%	100,0%	20,0%	60,0%	20,0%	100,0%
		501-1000 YTL	Sayı	19	3	3	25	3	12	10	25
			%	76,0%	12,0%	12,0%	100,0%	12,0%	48,0%	40,0%	100,0%
		1001-2500 YTL	Sayı	60	5	2	67	4	51	12	67
			%	89,6%	7,5%	3,0%	100,0%	6,0%	76,1%	17,9%	100,0%
		2501 YTL ve üzeri	Sayı	20	5	3	28	0	20	8	28
			%	71,4%	17,9%	10,7%	100,0%	,0%	71,4%	28,6%	100,0%
II. Bölge	Aylık Geliriniz?	500 YTL altı	Sayı	26	3	4	33	9	20	4	33
			%	78,8%	9,1%	12,1%	100,0%	27,3%	60,6%	12,1%	100,0%
		501-1000 YTL	Sayı	37	10	2	49	11	31	7	49
			%	75,5%	20,4%	4,1%	100,0%	22,4%	63,3%	14,3%	100,0%
		1001-2500 YTL	Sayı	26	16	1	43	3	37	3	43
			%	60,5%	37,2%	2,3%	100,0%	7,0%	86,0%	7,0%	100,0%
		2501 YTL ve üzeri	Sayı	3	2	0	5	0	2	3	5
			%	60,0%	40,0%	,0%	100,0%	,0%	40,0%	60,0%	100,0%
III. Bölge	Aylık Geliriniz?	500 YTL altı	Sayı	92	31	7	130	23	90	17	130
			%	70,8%	23,8%	5,4%	100,0%	17,7%	69,2%	13,1%	100,0%
		501-1000 YTL	Sayı	34	10	0	44	11	27	6	44
			%	77,3%	22,7%	,0%	100,0%	25,0%	61,4%	13,6%	100,0%
		1001-2500 YTL	Sayı	43	10	1	54	9	34	11	54
			%	79,6%	18,5%	1,9%	100,0%	16,7%	63,0%	20,4%	100,0%
		2501 YTL ve üzeri	Sayı	22	7	2	31	7	21	3	31
			%	71,0%	22,6%	6,5%	100,0%	22,6%	67,7%	9,7%	100,0%
		2501 YTL ve üzeri	Sayı	1	0	0	1	0	0	1	1
			%	100,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	,0%	100,0%	100,0%
		Toplam	Sayı	100	27	3	130	27	82	21	130
			%	76,9%	20,8%	2,3%	100,0%	20,8%	63,1%	16,2%	100,0%

Farklı gelişmişlik özellikleri gösteren bölgelerde araştırmamıza katılan deneklerin gelirleri ile pikniğe, spor kulübüne, seyahate, futbol maçına, kafe, bar, disko v.b. yerlere, tiyatro ve sinemaya ve kahvehaneye gitmek ile akşam veya tatil günlerinde yemeğe çıkmak, eş dost akraba ziyaretlerinde bulunmak gibi kentli alışkanlıkları arasındaki ilişki Tablo 59, 60, 61 ve 62’de gösterilmektedir.

Tespit edilen kentli alışkanlıklarının hangi gelir düzeyinde daha yaygın olarak yapıldığına ilişkin ilişki tablosu incelendiğinde; spor kulübü, kafe, bar, disko vb. yerlere gitmek, tiyatro, sinema gibi sanatsal faaliyetlere katılımın daha çok gelir seviyesi yüksek olan I. Bölgede yaygın olduğu gözlenmiştir.

3. Kentle Uyum ve Kente İlişkin Düşünceler

a. Kenti Sahiplenme

Tablo 63: Kentin Kime Ait Olduğu

			BÖLGELER			Toplam
			Birinci Bölge	ikinci Bölge	Üçüncü Bölge	
Sizce Bu Kent Kime Aittir?	Devlete	Sayı %	3 2,3%	12 9,2%	23 17,7%	38 9,7%
	Belediyeye	Sayı %	13 10,0%	7 5,4%	9 6,9%	29 7,4%
	Kentte Yaşayanlara	Sayı %	94 72,3%	101 77,7%	82 63,1%	277 71,0%
	Mülk Sahiplerine	Sayı %	4 3,1%	2 1,5%	3 2,3%	9 2,3%
	Hiç Kimseye	Sayı %	15 11,5%	7 5,4%	8 6,2%	30 7,7%
	Diğer	Sayı %	1 ,8%	1 ,8%	5 3,8%	7 1,8%
Toplam			Sayı %	130 100,0%	130 100,0%	130 100,0%

Araştırmaya katılan deneklere kentlerini sahiplenme durumlarını tespit etmek amacıyla hazırlanan “Sizce bu kent kime aittir?” sorusuna verilen yanıtların bölgelere göre dağılımı Tablo 63’de verilmiştir.

Tablodan da görüleceği üzere “kentin kentte yaşayan insanlara ait olduğu” cevabı her üç bölgede de paralellik göstermektedir. Buna karşılık III. Bölgede kentin devlete ait olduğu ve I.Bölgede hiç kimseye ait olmadığı cevabı verenlerin oranının fazla olması dikkat çekicidir.

b. Kentli İnsanın Kenti Algılama Biçimi

Tablo 64: Bir kenti kent yapan en önemli özellik

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	İkinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
Sizce Bir Kenti Kent Yapan En Önemli Özellik Nedir?	Kentte yaşayan insan sayısı	Sayı %	1 ,8%	1 ,8%	4 3,1%	6 1,5%
	Kentin ekonomik gücü	Sayı %	23 17,7%	20 15,4%	22 16,9%	65 16,7%
	Kentin sunduğu sosyo-kültürel olanaklar	Sayı %	48 36,9%	45 34,6%	39 30,0%	132 33,8%
	Hepsi	Sayı %	57 43,8%	62 47,7%	61 46,9%	180 46,2%
	Diğer	Sayı %	1 ,8%	2 1,5%	4 3,1%	7 1,8%
Toplam		Sayı %	130 100,0%	130 100,0%	130 100,0%	390 100,0%

Kenti kent yapan en belirgin özelliğin ne olduğu sorusuna verilen cevapların bölgeler arası dağılımı Tablo 64’de verilmiştir.

Tüm bölgelerde araştırmaya katılan denekler, kenti kent yapan belirgin özellik olarak çoğunlukla kentin insan sayısı, kentin ekonomik gücü ve kentin sunduğu sosyo-kültürel olanakları içine alan “hepsi” seçeneğini işaretlemişlerdir.

Kenti kent yapan temel özelliğin kentin sunduğu sosyo-kültürel olanaklar olduğunu düşünen en fazla denek sayısı ise I. Bölge’dedir.

Tablo 65: Deneklerin Eğitim Durumu ile kenti kent yapan en önemli özellik ilişkisi

BÖLGELER				Eğitim Durumunuz?						
				Okuma yazma bilmiyor	Okuma yazma bilir	ilköğretim	Lise	Üniversite	Yüksek lisans - Doktora	Toplam
Birinci Bölge	Sizce Bir Kenti Kent Yapan En Önemli Özellik Nedir?	Kentte yaşayan insan sayısı	Sayı %	0 .0%		0 .0%	0 .0%	0 .0%	1 .8%	1 .8%
		Kentin ekonomik gücü	Sayı %	0 .0%		0 .0%	4 3.1%	11 8.5%	8 6.2%	23 17.7%
		Kentin sunduğu sosyo-kültürel olanaklar	Sayı %	0 .0%		0 .0%	5 3.8%	31 23.8%	12 9.2%	48 36.9%
		Hepsi	Sayı %	1 .8%		1 .8%	9 6.9%	41 31.5%	5 3.8%	57 43.8%
		Diğer	Sayı %	0 .0%		0 .0%	0 .0%	0 .0%	1 .8%	1 .8%
		Toplam	Sayı %	1 .8%		1 .8%	18 13.8%	83 63.8%	27 20.8%	130 100.0%
İkinci Bölge	Sizce Bir Kenti Kent Yapan En Önemli Özellik Nedir?	Kentte yaşayan insan sayısı	Sayı %		0 .0%	1 .8%	0 .0%	0 .0%	0 .0%	1 .8%
		Kentin ekonomik gücü	Sayı %		0 .0%	4 3.1%	4 3.1%	9 6.9%	3 2.3%	20 15.4%
		Kentin sunduğu sosyo-kültürel olanaklar	Sayı %		0 .0%	1 .8%	10 7.7%	28 21.5%	6 4.6%	45 34.6%
		Hepsi	Sayı %		2 1.5%	6 4.6%	15 11.5%	35 26.9%	4 3.1%	62 47.7%
		Diğer	Sayı %		0 .0%	0 .0%	0 .0%	0 .0%	2 1.5%	2 1.5%
		Toplam	Sayı %		2 1.5%	12 9.2%	29 22.3%	72 55.4%	15 11.5%	130 100.0%
Üçüncü Bölge	Sizce Bir Kenti Kent Yapan En Önemli Özellik Nedir?	Kentte yaşayan insan sayısı	Sayı %		0 .0%	2 1.5%	1 .8%	1 .8%	0 .0%	4 3.1%
		Kentin ekonomik gücü	Sayı %		0 .0%	6 4.6%	9 6.9%	6 4.6%	1 .8%	22 16.9%
		Kentin sunduğu sosyo-kültürel olanaklar	Sayı %		1 .8%	7 5.4%	13 10.0%	18 13.8%	0 .0%	39 30.0%
		Hepsi	Sayı %		0 .0%	11 8.5%	27 20.8%	23 17.7%	0 .0%	61 46.9%
		Diğer	Sayı %		0 .0%	0 .0%	1 .8%	3 2.3%	0 .0%	4 3.1%
		Toplam	Sayı %		1 .8%	26 20.0%	51 39.2%	51 39.2%	1 .8%	130 100.0%

Araştırmaya katılan deneklerin eğitim durumu ile kenti kent yapan en önemli özellik arasındaki ilişki Tablo 65’de gösterilmektedir.

Tüm bölgelerde araştırmaya katılan lise ve üniversite mezunu deneklerin kenti kent yapan en önemli özellik olarak kentte yaşayan insan sayısı, kentin ekonomik gücü ve kentin sunduğu sosyo-kültürel olanaklar şıklarının tümünü içeren “hepsi” seçeneğini işaretledikleri görülmekle birlikte, yine üniversite mezunu ve yüksek lisans-doktora yapanların ikinci sırada kentin sunduğu sosyo-kültürel olanakları da kenti kent yapan en önemli özellik olarak ön plana çıkardıkları gözlenmiştir.

Tablo 66: Kentli insanların en önemli özelliği

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	İkinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
Kentli insanların En Önemli Özelliği Nedir?	Modern olmak	Sayı	10	13	7	30
		%	7,7%	10,0%	5,4%	7,7%
	Eğitilmiş-kültürlü olmak	Sayı	70	79	82	231
		%	53,8%	60,8%	63,1%	59,2%
	Zengin olmak	Sayı	1	0	0	1
		%	,8%	,0%	,0%	,3%
	Önemli mevkilere gelmiş olmak	Sayı	1	1	0	2
		%	,8%	,8%	,0%	,5%
	Kentte yaşıyor olmak	Sayı	44	30	33	107
		%	33,8%	23,1%	25,4%	27,4%
	Diğer	Sayı	4	7	8	19
		%	3,1%	5,4%	6,2%	4,9%
Toplam		Sayı	130	130	130	390
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Kentli insanların en önemli özelliğinin ne olduğu sorusuna verilen cevaplar arasında bölgeler arasında paralellik vardır.

Tüm bölgelerde deneklerin çoğunluğu kentli olmanın en büyük oranda göstergesinin “eğitimli-kültürlü olmak” olduğunu, ikinci sırada ise, “kentte yaşıyor olma”nın yeterli olduğunu ifade etmişlerdir.

4. Küreselleşme ile İlişkilendirilebilecek Bulgular

a. İnternet Kullanımı

Tablo 67: İnternet Kullanımı

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	ikinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
İnternet Kullanıyor musunuz?	Evet	Sayı	112	99	72	283
		%	86,2%	76,2%	55,4%	72,6%
	Hayır	Sayı	18	31	58	107
		%	13,8%	23,8%	44,6%	27,4%
Toplam			130	130	130	390
			100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Enformasyon çağı, bilgi üretimi ve paylaşımının en güçlü göstergelerinden birisi internet kullanımı olarak gösterilmektedir. İnternet dünyaya açılan pencere, olan bitenden anında haberdar olma yollarını sağlarken küreselleşme göstergelerini ortaya çıkaran ve yayan önemli bir olgu olarak değerlendirilebilir.

Farklı gelişmişlik özellikleri olan üç bölge içinde internet kullanımının en yaygın olduğu bölge I. Bölge olurken, II. ve III. bölgelerde de oldukça yüksek sayılabilecek düzeyde kullanımı olduğu söylenebilir.

Tablo 68: İnternet Hizmetinin Nereden Alındığı

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	ikinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
İnternet Hizmetini Çoğunlukla Nereden Alıyorsunuz?	Evden	Sayı %	62 54.4%	39 36,8%	18 20,2%	119 37,1%
	iş Yerinden	Sayı %	49 43.0%	51 48,1%	47 54,8%	147 48,6%
	İnternet Kafe'lerden	Sayı %	2 1,8%	16 15,1%	18 22,6%	36 13,1%
	Diğer	Sayı %	1 ,9%	0 ,0%	4 2,3%	5 1,1%
	Toplam	Sayı %	114 100,0%	106 100,0%	87 100,0%	307 100,0%

İnternet hizmetinin nereden alındığı tablosuna baktığımızda ise, daha çok evden internet hizmetini evden alanlar I.Bölge de yaşayan denekler olurken, II. ve III.bölgede ise bu hizmetin daha çok iş yeri ve internet kafelerden alındığı göze çarpmaktadır.

Tablo 69: Deneklerin Eğitim Durumu ve İnternet kullanımı arasındaki ilişki

BÖLGELER				İnternet Kullanıyor musunuz?		
				Evet	Hayır	Toplam
Birinci Bölge	Eğitim Durumunuz?	Okuma yazma bilmiyor	Sayı %	1 .8%	0 .0%	1 .8%
		İlköğretim	Sayı %	0 .0%	1 .8%	1 .8%
		Lise	Sayı %	12 9.2%	6 4.6%	18 13.8%
		Üniversite	Sayı %	73 56.2%	10 7.7%	83 63.8%
		Yüksek lisans - Doktora	Sayı %	26 20.0%	1 .8%	27 20.8%
		Toplam	Sayı %	112 86.2%	18 13.8%	130 100.0%
ikinci Bölge	Eğitim Durumunuz?	Okuma yazma bilir	Sayı %	1 .8%	1 .8%	2 1.5%
		İlköğretim	Sayı %	2 1.5%	10 7.7%	12 9.2%
		Lise	Sayı %	15 11.5%	14 10.8%	29 22.3%
		Üniversite	Sayı %	66 50.8%	6 4.6%	72 55.4%
		Yüksek lisans - Doktora	Sayı %	15 11.5%	0 .0%	15 11.5%
		Toplam	Sayı %	99 76.2%	31 23.8%	130 100.0%

BÖLGELER				İnternet Kullanıyor musunuz?		
				Evet	Hayır	Toplam
Üçüncü Bölge	Eğitim Durumunuz?	Okuma yazma bilir	Sayı	0	1	1
			%	.0%	.8%	.8%
		İlköğretim	Sayı	5	21	26
			%	3.8%	16.2%	20.0%
		Lise	Sayı	26	25	51
			%	20.0%	19.2%	39.2%
		Üniversite	Sayı	40	11	51
			%	30.8%	8.5%	39.2%
		Yüksek lisans - Doktora	Sayı	1	0	1
		%	.8%	.0%	.8%	
Toplam		Sayı	72	58	130	
		%	55.4%	44.6%	100.0%	

Daha önce kentsel gelişme farklılığı gösteren bölgeler arasında I. Bölgeden III. Bölgeye doğru gidildikçe internet kullanımının azaldığı görülmüştü. Eğitim düzeyi ve internet kullanımı arasında ilişkinin varlığı Tablo 69'da gösterilmektedir. Tablodan da görüleceği üzere; eğitim seviyesi yükseldikçe internet kullanımı artmaktadır. Buna göre; tüm bölgelerde üniversite, yüksek lisans ve doktora mezunu olanların daha sık internet kullandığı görülebilecektir.

b. Geçmiş ile Şimdiki Yaşam Tarzı Arasındaki Farklılıklar

Tablo 70: Çocukluktaki yaşam tarzı ile şimdiki yaşam tarzı arasında farklılıklar

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	İkinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
Çocukluğunuzdaki Yaşam Tarzı ile Şimdiki Yaşam Tarzınız Arasında Farklılık Var mı?	Önemli bir farklılık olduğunu düşünmüyorum	Sayı %	28 21,5%	27 20,8%	31 23,8%	86 22,1%
	Bazı önemli farklılıklar var	Sayı %	34 26,2%	31 23,8%	30 23,1%	95 24,4%
	Büyük ölçüde farklı	Sayı %	47 36,2%	45 34,6%	38 29,2%	130 33,3%
	Tamamen farklı	Sayı %	21 16,2%	27 20,8%	31 23,8%	79 20,3%
Toplam			130 100,0%	130 100,0%	130 100,0%	390 100,0%

Değişen dünya şartlarının kentliye ve kent yaşamına ne derecede yansıdığını ölçmek amacıyla hazırlanan “Çocukluğunuzdaki yaşam tarzı ile şimdiki yaşam tarzı arasındaki farklılık var mı?” sorusuna verilen cevapların bölgeler arasındaki dağılımı Tablo 70’de verilmiştir.

Araştırmaya katılan denekler arasında geçmişle şimdiki yaşam tarzının farklı olduğuna ilişkin düşüncede bölgeler arasında paralellik göze çapmakla birlikte, önemli bir farklılık olduğunu düşünmeyenlerin oranı da (%22.1) oldukça düşüktür. Geri kalan % 77.9’luk bir kesim farklılık dereceleri göz ardı edilirse geçmişle şimdiki yaşam tarzı arasında farklılıkların olduğu görüşündedir.

Geçmişle şimdiki yaşam tarzı arasında çoğunlukla, tamamen farklı olduğunu düşünen kesim III.Bölge olmuştur. Ankara’nın kentsel gelişmişlik düzeyi düşük olan ve en çok göç alan kısımlarını oluşturan III.Bölgede farklılıkların bu kadar yoğun hissedilmesi doğal değerlendirilebilir. İlk defa kent yaşamı ile karşılaşan bu kesimin değişiklikleri fark etme derecesi diğer bölgelere nazaran daha fazla olmuştur. Buna karşılık kent yaşamını diğer bölgelere kıyasla daha fazla benimsemiş olan I.Bölgede bu farklılık daha az hissedilebilmektedir.

Geçmişteki yaşam tarzı ile bugünkü yaşam tarzı arasındaki farklılık olduğunu düşünen deneklere hangi alanlarda bu farklılıkları daha yoğun hissettiklerini tespit etmek amacıyla hazırlanan sorulara verilen cevaplar Tablo 71-72-73-74-75-76-77-78’de gösterilmektedir.

Tablo 71: Beslenme Alışkanlıkları

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	İkinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
Beslenme Alışkanlıkları	Hiç Katılmıyorum	Sayı	12	15	18	49
		%	12.3%	15.4%	18.0%	16,0%
	Kararsızım	Sayı	14	18	28	58
		%	14.6%	21.7%	21,2%	19,0%
	Tamamen Katılıyorum	Sayı	76	70	53	199
		%	73.1%	62.9%	55.8%	65,0%
Toplam		Sayı	102	105	99	306
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Geçmişle şimdiki arasında beslenme alışkanlıkları ile ilgili farklılığın hissedilme derecesi I. Bölgeden III. Bölgeye gidildikçe azalmaktadır. Değişen tüketim kültürünün beslenme alışkanlıklarına yansması sosyo-ekonomik koşullara bağlı olduğundan bu alışkanlıklara en kolay ve en çabuk adapte olabilen kesimin I. bölge olması ise doğal kabul edilebilir.

Tablo 72: Giyim-Kuşam

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	ikinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
Giyim Kuşam	Hiç Katılmıyorum	Sayı	5	13	13	31
		%	4,9%	12,4%	13,1%	10,1%
	Kararsızım	Sayı	16	11	7	34
		%	15,7%	10,5%	7,1%	11,1%
	Tamamen Katılıyorum	Sayı	81	81	79	241
		%	79,4%	77,1%	79,8%	78,8%
Toplam		Sayı	102	105	99	306
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Araştırmaya katılan deneklere, geçmişle şimdiki arasında giyim-kuşam konusundaki farklılıklar olup olmadığı sorusuna verilen cevaplara baktığımızda; “tamamen farklı” olduğu şikkını işaretleyen denekler arasında bölgeler düzeyinde tam bir paralellik olduğu gözlenmiştir.

Bunun yanında II.Bölgede % 12.4 ve III. Bölgede % 13.1’lik bir kesim de giyim-kuşam konusunda hiçbir farklılık olmadığını düşünmektedir.

Tablo 73: Konut ve ev eşyaları

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	ikinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
Konut ve Ev Eşyaları	Hiç Katılmıyorum	Sayı	12	12	14	38
		%	11,8%	11,4%	14,1%	12,4%
	Kararsızım	Sayı	27	16	16	59
		%	26,5%	15,2%	16,2%	19,3%
	Tamamen Katılıyorum	Sayı	63	77	69	209
		%	61,8%	73,3%	69,7%	68,3%
Toplam		Sayı	102	105	99	306
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Geçmiş ile şimdiki yaşam tarzı arasında konut ve ev eşyalarında farklılık olduğunu düşünenlerin bölgeler arası dağılımı Tablo 73’de gösterilmektedir.

Geçmişle şimdiki arasında konut ve ev eşyalarında değişim olduğunu düşünenlerin tüm bölgelerde paralellik gösterdiği gözlenmiştir. I. Bölgede konut ve ev eşyalarında bu değişikliklerin hissedilme derecesinde kararsızların yüzdesi % 26.5’tir. Bu konuda tamamen değişiklik olduğunu düşünen en yüksek bölge ise % 73.3 ile II.Bölge olmuştur.

Tablo 74: Aile ilişkileri

			BÖLGELER			Toplam
			Birinci Bölge	İkinci Bölge	Üçüncü Bölge	
Aile İlişkileri	Hiç Katılmıyorum	Sayı %	12 12.7%	24 22,9%	20 20,2%	67 21,9%
	Kararsızım	Sayı %	21 19.2%	16 15,2%	22 22,2%	63 20,6%
	Tamamen Katılıyorum	Sayı %	69 68.1%	65 61,9%	57 57,6%	176 57,5%
	Toplam	Sayı %	102 100,0%	105 100,0%	99 100,0%	306 100,0%

Geçmişle şimdiki arasında aile ilişkilerinde yaşanan değişimin en yoğun hissedildiği bölge I. bölge olurken, diğer bölgelerde çoğunlukla değiştiği konusunda bir fikir birliği oluştuğu görülmektedir.

Tablo 75: Sağlığı koruma, muayene ve tedavi

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	ikinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
Sağlığı Koruma Muayene ve Tedavi	Hiç Katılmıyorum	Sayı %	10 10.8%	20 19,0%	12 12,1%	46 15,0%
	Kararsızım	Sayı %	40 37.0%	21 20,0%	24 24,2%	69 22,5%
	Tamamen Katılıyorum	Sayı %	52 52.2%	64 61,0%	63 63,6%	191 62,4%
	Toplam	Sayı %	102 100,0%	105 100,0%	99 100,0%	306 100,0%

Gelişen teknolojik koşullara paralel olarak özellikle tıp alanında gelişmeler neticesinde insan ömrünün uzadığı günümüzde, Ankara'da örneklem içine giren bölgelerde yapılan araştırma neticesinde; sağlığı koruma, muayene ve

tedavi şeklinin/tarzının değişikliğe uğramış olduğuna duyulan inanç genel olarak paralellik göstermektedir.

Ancak, I.Bölgede kararsızların oyunun çokluğu bize bu bölgede yaşayan insanların sağlığı koruma, muayene ve tedavi tarzlarında ciddi bir değişikliğin yaşanmadığını gösterebilir.

Tablo 76: Dini davranışlar

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	İkinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
Dini Davranışlarda	Hiç Katılmıyorum	Sayı %	42 41,2%	38 36,2%	27 27,3%	107 35,0%
	Kararsızım	Sayı %	23 22,5%	20 19,0%	26 26,3%	69 22,5%
	Tamamen Katılıyorum	Sayı %	37 36,3%	47 44,8%	46 46,5%	130 42,5%
Toplam			102 100,0%	105 100,0%	99 100,0%	306 100,0%

Geçmişle şimdiki arasındaki yaşam tarzlarının farklılığının bir yansıması olarak değerlendirilebilecek dini davranışlarla ilgili soruya verilen cevapların bölgeler arası dağılımı Tablo 76’da gösterilmiştir.

Tablodan da görüleceği üzere; II. ve III. Bölgelerde dini davranışların çoğunlukla değiştiğini ve I.Bölgede bu tip davranışlarda hiçbir değişiklik olmadığını söyleyenlerin çoğunlukta olması dikkat çekmektedir. Geleneksel değerlere bağlı ve daha fazla muhafazakar olarak nitelendirilebilecek olan III. Bölgede dini davranışların geçmişe nazaran değiştiğini söyleyenlerin sayısı oldukça fazladır.

Tablo 77: Eğlenme ve dinlenme tarzları

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	İkinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
Eğlenme ve Dinlenme Tarzlarında	Hiç Katılmıyorum	Sayı %	12 11,8%	8 7,6%	11 11,1%	31 10,1%
	Kararsızım	Sayı %	19 18,6%	20 19,0%	20 20,2%	59 19,3%
	Tamamen Katılıyorum	Sayı %	71 69,6%	77 73,3%	68 68,7%	216 70,6%
	Toplam	Sayı %	102 100,0%	105 100,0%	99 100,0%	306 100,0%

Araştırmaya katılan deneklere geçmişle şimdiki arasında eğlenme ve dinlenme tarzlarındaki değişiklik sorulduğunda, her üç bölgede verilen cevaplar arasında paralellik olduğu göze çarpmaktadır. I.Bölgede % 69.6, II.Bölgede %73.3, III.Bölgede % 68.7 oranıyla, eğlenme ve dinlenme tarzlarının tamamen değiştiği düşünülmektedir.

Tablo 78: Siyasi tercihler

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	İkinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
Siyasi Tercihlerde	Hiç Katılmıyorum	Sayı %	29 28,4%	31 29,5%	22 22,2%	82 26,8%
	Kararsızım	Sayı %	28 27,5%	28 26,7%	27 27,3%	83 27,1%
	Tamamen Katılıyorum	Sayı %	45 44,1%	46 43,8%	50 50,5%	141 46,1%
	Toplam	Sayı %	102 100,0%	105 100,0%	99 100,0%	306 100,0%

Farklı kentleşmişlik düzeyleri olan bölgelerde, siyasi tercihlerde yaşanan değişimleri tespit etmek amacıyla yönelik hazırlanan soruya verilen cevaplar birbirine oldukça yakındır. Her üç bölgede de geçmişle şimdiki arasında siyasi tercihlerde yaşanan değişime duyulan inanç oldukça yüksektir.

Tablo 79: Bu farklılıkların nedenleri

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	İkinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
Bu Farklılığı Hangi Nedenlere Bağlıyorsunuz?	Aldığım eğitime	Sayı %	23 22,5%	25 23,8%	12 12,1%	60 19,6%
	Öğrenciyken bulunduğum üniversite ortamına	Sayı %	4 3,9%	3 2,9%	2 2,0%	9 2,9%
	Şimdi maddi imkanlarımın daha fazla olmasına	Sayı %	19 18,6%	18 17,1%	20 20,2%	57 18,6%
	Eşimin etkisine	Sayı %	6 5,9%	2 1,9%	4 4,0%	12 3,9%
	Yeni/farklı bir dünya görüşünü benimsemiş olmama/Dünya görüşümün değişmesine	Sayı %	23 22,5%	21 20,0%	31 31,3%	75 24,5%
	Mesleğim dolayısıyla katıldığım sosyal çevreye	Sayı %	9 8,8%	10 9,5%	9 9,1%	28 9,2%
	Yaşadığım yerin değişmesine	Sayı %	10 9,8%	15 14,3%	7 7,1%	32 10,5%
	Diğer	Sayı %	8 7,8%	11 10,5%	14 14,1%	33 10,8%
Toplam		Sayı %	102 100,0%	105 100,0%	99 100,0%	306 100,0%

Geçmiş ile şimdiki arasında yaşam tarzları arasında değişikliklerin tespiti ve en fazla hangi alanlarda bu değişikliklerin yaşandığını tespit etmek amacıyla hazırlanan sorulara verilen cevapların dağılımı Tablo 79'da gösterilmektedir.

Araştırmamıza konu olan ve farklı gelişmişlik düzeylerine sahip olan üç bölgede, yaşanan bu değişimin nedeni olarak yeni/farklı bir dünya görüşünü benimsemiş olmaları ve dünya görüşlerinin değiştiği sonucu çoğunlukla ortaya çıkmaktadır.

Tablo 80: Deneklerin oturdukları semtte kalış süresi ile geçmişle bugün arasındaki yaşam tarzı farklılıkları ilişkisi

BÖLGELER				Çocukluğunuzdaki Yaşam Tarzı ile Şimdiki Yaşam Tarzınız Arasında Farklılık Var mı?				
				Önemli bir fark olduğunu düşünmüyorum	Bazı önemli farklılıklar var	Büyük ölçüde farklı	Tamamen farklı	Toplam
Birinci Bölge	Kaç Yıldır Bu Semtte Oturuyorsunuz?	1 Yıldan Az	Sayı %	2 1.5%	0 .0%	3 2.3%	1 .8%	6 4.6%
		1 - 5 Yıl Arası	Sayı %	7 5.4%	13 10.0%	11 8.5%	6 4.6%	37 28.5%
		6 - 10 Yıl Arası	Sayı %	10 7.7%	12 9.2%	17 13.1%	6 4.6%	45 34.6%
		11 Yıl ve Üzeri	Sayı %	9 6.9%	9 6.9%	16 12.3%	8 6.2%	42 32.3%
		Toplam	Sayı %	28 21.5%	34 26.2%	47 36.2%	21 16.2%	130 100.0%
İkinci Bölge	Kaç Yıldır Bu Semtte Oturuyorsunuz?	1 Yıldan Az	Sayı %	2 1.5%	1 .8%	2 1.5%	0 .0%	5 3.8%
		1 - 5 Yıl Arası	Sayı %	6 4.6%	10 7.7%	19 14.6%	8 6.2%	43 33.1%
		6 - 10 Yıl Arası	Sayı %	3 2.3%	8 6.2%	12 9.2%	4 3.1%	27 20.8%
		11 Yıl ve Üzeri	Sayı %	16 12.3%	12 9.2%	12 9.2%	15 11.5%	55 42.3%
		Toplam	Sayı %	27 20.8%	31 23.8%	45 34.6%	27 20.8%	130 100.0%
Üçüncü Bölge	Kaç Yıldır Bu Semtte Oturuyorsunuz?	1 Yıldan Az	Sayı %	3 2.3%	2 1.5%	2 1.5%	1 .8%	8 6.2%
		1 - 5 Yıl Arası	Sayı %	6 4.6%	8 6.2%	13 10.0%	6 4.6%	33 25.4%
		6 - 10 Yıl Arası	Sayı %	6 4.6%	8 6.2%	9 6.9%	4 3.1%	27 20.8%
		11 Yıl ve Üzeri	Sayı %	16 12.3%	12 9.2%	14 10.8%	20 15.4%	62 47.7%
		Toplam	Sayı %	31 23.8%	30 23.1%	38 29.2%	31 23.8%	130 100.0%

Deneklerin oturdukları semtte kalış süreleri ile geçmişle bugün arasındaki yaşam tarzı farklılık ilişkisini ortaya koyan Tablo 80'den; tüm bölgelerde semtte kalış süresi arttığında farklılıkların daha da yoğun hissedilebileceği görülebilecektir. Özellikle kentsel gelişmişlik düzeyinin en az olduğu III. bölgede bu farklılıkları hissetme derecesi diğer bölgelere nazaran daha yüksek gözlenmiştir. Kente ilk gelen ile uzun süredir kentte yaşayanlar arasında kente intibak noktasında farklılıkların olması doğal olmakla birlikte, bu sürenin on yıl gibi uzun bir dönemi kapsaması, Ankara'nın özellikle yeni gelen nüfusunu kendi kimliği ve kültürü ile bütünleştirememesi sorunu olduğunu da gösterebilir.

Tablo 81: Deneklerin oturdukları semtte kalış süresi ile geçmişle bugün arasındaki yaşam tarzı farklılıkları ilişkisi

				Beslenme Alışkanlıkları				Giyim-Kuşam Tarzları			
				Hiç Katılıyorum	Kararsızım	Tamam en Katılıyorum	Toplam	Hiç Katılıyorum	Kararsızım	Tamam en Katılıyorum	Toplam
I. Bölge	Kaç Yıldır Bu Semde Oturuyorsunuz?	1 Yıldan Az	Sayı	0	1	3	4	1	1	2	4
			%	.0%	1.0%	2.9%	3.9%	1.0%	1.0%	2.0%	3.9%
		1 - 5 Yıl Arası	Sayı	6	5	19	30	1	3	26	30
			%	5.9%	4.9%	18.6%	29.4%	1.0%	2.9%	25.5%	29.4%
		6 - 10 Yıl Arası	Sayı	6	6	23	35	2	7	26	35
			%	5.9%	5.9%	22.5%	34.3%	2.0%	6.9%	25.5%	34.3%
		11 Yıl ve Üzeri	Sayı	4	7	22	33	1	5	27	33
			%	3.9%	6.9%	21.6%	32.4%	1.0%	4.9%	26.5%	32.4%
		Toplam	Sayı	16	19	67	102	5	16	81	102
			%	15.7%	18.6%	65.7%	100.0%	4.9%	15.7%	79.4%	100.0%
II. Bölge	Kaç Yıldır Bu Semde Oturuyorsunuz?	1 Yıldan Az	Sayı	0	1	3	4	1	0	3	4
			%	.0%	1.0%	2.9%	3.8%	1.0%	.0%	2.9%	3.8%
		1 - 5 Yıl Arası	Sayı	7	3	28	38	6	4	28	38
			%	6.7%	2.9%	26.7%	36.2%	5.7%	3.8%	26.7%	36.2%
		6 - 10 Yıl Arası	Sayı	4	4	16	24	5	1	18	24
			%	3.8%	3.8%	15.2%	22.9%	4.8%	1.0%	17.1%	22.9%
		11 Yıl ve Üzeri	Sayı	9	10	20	39	1	6	32	39
			%	8.6%	9.5%	19.0%	37.1%	1.0%	5.7%	30.5%	37.1%
		Toplam	Sayı	20	18	67	105	13	11	81	105
			%	19.0%	17.1%	63.8%	100.0%	12.4%	10.5%	77.1%	100.0%
III. Bölge	Kaç Yıldır Bu Semde Oturuyorsunuz?	1 Yıldan Az	Sayı	2	1	1	4	2	0	2	4
			%	2.0%	1.0%	1.0%	4.0%	2.0%	.0%	2.0%	4.0%
		1 - 5 Yıl Arası	Sayı	2	4	21	27	3	2	22	27
			%	2.0%	4.0%	21.2%	27.3%	3.0%	2.0%	22.2%	27.3%
		6 - 10 Yıl Arası	Sayı	3	5	13	21	3	0	18	21
			%	3.0%	5.1%	13.1%	21.2%	3.0%	.0%	18.2%	21.2%
		11 Yıl ve Üzeri	Sayı	6	11	30	47	5	5	37	47
			%	6.1%	11.1%	30.3%	47.5%	5.1%	5.1%	37.4%	47.5%
		Toplam	Sayı	13	21	65	99	13	7	79	99
			%	13.1%	21.2%	65.7%	100.0%	13.1%	7.1%	79.8%	100.0%

Tablo 82: Deneklerin oturdukları semtte kalış süresi ile geçmişle bugün arasındaki yaşam tarzı farklılıkları ilişkisi

				Konut ve ev eşyaları				Aile ilişkileri			
				Hiç Katılmıyorum	Kararsızım	Tamamen Katılıyorum	Toplam	Hiç Katılmıyorum	Kararsızım	Tamamen Katılıyorum	Toplam
I. Bölge	Kaç Yıldır Bu Semde Oturuyorsunuz?	1 Yıldan Az	Sayı	1	1	2	4	1	0	3	4
			%	1.0%	1.0%	2.0%	3.9%	1.0%	.0%	2.9%	3.9%
		1 - 5 Yıl Arası	Sayı	3	9	18	30	8	9	13	30
			%	2.9%	8.8%	17.6%	29.4%	7.8%	8.8%	12.7%	29.4%
		6 - 10 Yıl Arası	Sayı	5	8	22	35	9	9	17	35
			%	4.9%	7.8%	21.6%	34.3%	8.8%	8.8%	16.7%	34.3%
		11 Yıl ve Üzeri	Sayı	3	9	21	33	5	7	21	33
			%	2.9%	8.8%	20.6%	32.4%	4.9%	6.9%	20.6%	32.4%
		Toplam	Sayı	12	27	63	102	23	25	54	102
			%	11.8%	26.5%	61.8%	100.0%	22.5%	24.5%	52.9%	100.0%
II. Bölge	Kaç Yıldır Bu Semde Oturuyorsunuz?	1 Yıldan Az	Sayı	0	1	3	4	2	1	1	4
			%	.0%	1.0%	2.9%	3.8%	1.9%	1.0%	1.0%	3.8%
		1 - 5 Yıl Arası	Sayı	5	3	30	38	9	4	25	38
			%	4.8%	2.9%	28.6%	36.2%	8.6%	3.8%	23.8%	36.2%
		6 - 10 Yıl Arası	Sayı	4	5	15	24	6	6	12	24
			%	3.8%	4.8%	14.3%	22.9%	5.7%	5.7%	11.4%	22.9%
		11 Yıl ve Üzeri	Sayı	3	7	29	39	7	5	27	39
			%	2.9%	6.7%	27.6%	37.1%	6.7%	4.8%	25.7%	37.1%
		Toplam	Sayı	12	16	77	105	24	16	65	105
			%	11.4%	15.2%	73.3%	100.0%	22.9%	15.2%	61.9%	100.0%
III. Bölge	Kaç Yıldır Bu Semde Oturuyorsunuz?	1 Yıldan Az	Sayı	1	1	2	4	2	1	1	4
			%	1.0%	1.0%	2.0%	4.0%	2.0%	1.0%	1.0%	4.0%
		1 - 5 Yıl Arası	Sayı	4	4	19	27	7	5	15	27
			%	4.0%	4.0%	19.2%	27.3%	7.1%	5.1%	15.2%	27.3%
		6 - 10 Yıl Arası	Sayı	2	2	17	21	3	6	12	21
			%	2.0%	2.0%	17.2%	21.2%	3.0%	6.1%	12.1%	21.2%
		11 Yıl ve Üzeri	Sayı	7	9	31	47	8	10	29	47
			%	7.1%	9.1%	31.3%	47.5%	8.1%	10.1%	29.3%	47.5%
		Toplam	Sayı	14	16	69	99	20	22	57	99
			%	14.1%	16.2%	69.7%	100.0%	20.2%	22.2%	57.6%	100.0%

Tablo 83: Deneklerin oturdukları semtte kalış süresi ile geçmişle bugün arasındaki yaşam tarzı farklılıkları ilişkisi

				Sağlığı Koruma Muayene ve Tedavi				Dini Davranışlar			
				Hiç Katılımı yorum	Kararsız ım	Tamam en Katılıyor um	Toplam	Hiç Katılmıyoru m	Kararsız ım	Tamam en Katılıyor um	Toplam
I. Bölge	Kaç Yıldır Bu Semde Oturuyorsunuz?	1 Yıldan Az	Sayı	0	3	1	4	2	2	0	4
			%	.0%	2.9%	1.0%	3.9%	2.0%	2.0%	.0%	3.9%
		1 - 5 Yıl Arası	Sayı	5	5	20	30	12	5	13	30
			%	4.9%	4.9%	19.6%	29.4%	11.8%	4.9%	12.7%	29.4%
		6 - 10 Yıl Arası	Sayı	5	8	22	35	19	6	10	35
			%	4.9%	7.8%	21.6%	34.3%	18.6%	5.9%	9.8%	34.3%
		11 Yıl ve Üzeri	Sayı	4	8	21	33	9	10	14	33
			%	3.9%	7.8%	20.6%	32.4%	8.8%	9.8%	13.7%	32.4%
		Toplam	Sayı	14	24	64	102	42	23	37	102
			%	13.7%	23.5%	62.7%	100.0%	41.2%	22.5%	36.3%	100.0%
II. Bölge	Kaç Yıldır Bu Semde Oturuyorsunuz?	1 Yıldan Az	Sayı	1	1	2	4	2	1	1	4
			%	1.0%	1.0%	1.9%	3.8%	1.9%	1.0%	1.0%	3.8%
		1 - 5 Yıl Arası	Sayı	9	8	21	38	14	9	15	38
			%	8.6%	7.6%	20.0%	36.2%	13.3%	8.6%	14.3%	36.2%
		6 - 10 Yıl Arası	Sayı	5	5	14	24	9	5	10	24
			%	4.8%	4.8%	13.3%	22.9%	8.6%	4.8%	9.5%	22.9%
		11 Yıl ve Üzeri	Sayı	5	7	27	39	13	5	21	39
			%	4.8%	6.7%	25.7%	37.1%	12.4%	4.8%	20.0%	37.1%
		Toplam		20	21	64	105	38	20	47	105
			%	19.0%	20.0%	61.0%	100.0%	36.2%	19.0%	44.8%	100.0%
III. Bölge	Kaç Yıldır Bu Semde Oturuyorsunuz?	1 Yıldan Az	Sayı	0	1	3	4	2	2	0	4
				.0%	1.0%	3.0%	4.0%	2.0%	2.0%	.0%	4.0%
		1 - 5 Yıl Arası	Sayı	3	3	21	27	8	7	12	27
			%	3.0%	3.0%	21.2%	27.3%	8.1%	7.1%	12.1%	27.3%
		6 - 10 Yıl Arası	Sayı	2	6	13	21	6	7	8	21
			%	2.0%	6.1%	13.1%	21.2%	6.1%	7.1%	8.1%	21.2%
		11 Yıl ve Üzeri	Sayı	7	14	26	47	11	10	26	47
			%	7.1%	14.1%	26.3%	47.5%	11.1%	10.1%	26.3%	47.5%
		Toplam		12	24	63	99	27	26	46	99
			%	12.1%	24.2%	63.6%	100.0%	27.3%	26.3%	46.5%	100.0%

Tablo 84: Deneklerin oturdukları semtte kalış süresi ile geçmişle bugün arasındaki yaşam tarzı farklılıkları ilişkisi

				Eğlenme ve Dinlenme Tarzlarında				Siyasi Tercihlerde			
				Hiç Katılmıyorum	Kararsızım	Tamamen Katılıyorum	Toplam	Hiç Katılmıyorum	Kararsızım	Tamamen Katılıyorum	Toplam
I. Bölge	Kaç Yıldır Bu Semde Oturuyorsunuz?	1 Yıldan Az	Sayı	0	1	3	4	0	1	3	4
			%	.0%	1.0%	2.9%	3.9%	.0%	1.0%	2.9%	3.9%
		1 - 5 Yıl Arası	Sayı	4	5	21	30	9	6	15	30
			%	3.9%	4.9%	20.6%	29.4%	8.8%	5.9%	14.7%	29.4%
		6 - 10 Yıl Arası	Sayı	2	7	26	35	11	9	15	35
			%	2.0%	6.9%	25.5%	34.3%	10.8%	8.8%	14.7%	34.3%
		11 Yıl ve Üzeri	Sayı	6	6	21	33	9	12	12	33
			%	5.9%	5.9%	20.6%	32.4%	8.8%	11.8%	11.8%	32.4%
II. Bölge	Kaç Yıldır Bu Semde Oturuyorsunuz?	Toplam	Sayı	12	19	71	102	29	28	45	102
			%	11.8%	18.6%	69.6%	100.0%	28.4%	27.5%	44.1%	100.0%
	Kaç Yıldır Bu Semde Oturuyorsunuz?	1 Yıldan Az	Sayı	0	2	2	4	1	2	1	4
			%	.0%	1.9%	1.9%	3.8%	1.0%	1.9%	1.0%	3.8%
		1 - 5 Yıl Arası	Sayı	1	5	32	38	7	12	19	38
			%	1.0%	4.8%	30.5%	36.2%	6.7%	11.4%	18.1%	36.2%
		6 - 10 Yıl Arası	Sayı	3	3	18	24	10	5	9	24
			%	2.9%	2.9%	17.1%	22.9%	9.5%	4.8%	8.6%	22.9%
		11 Yıl ve Üzeri	Sayı	4	10	25	39	13	9	17	39
			%	3.8%	9.5%	23.8%	37.1%	12.4%	8.6%	16.2%	37.1%
III. Bölge	Kaç Yıldır Bu Semde Oturuyorsunuz?	Toplam	Sayı	8	20	77	105	31	28	46	105
			%	7.6%	19.0%	73.3%	100.0%	29.5%	26.7%	43.8%	100.0%
	Kaç Yıldır Bu Semde Oturuyorsunuz?	1 Yıldan Az	Sayı	1	1	2	4	2	1	1	4
			%	1.0%	1.0%	2.0%	4.0%	2.0%	1.0%	1.0%	4.0%
		1 - 5 Yıl Arası	Sayı	3	5	19	27	4	6	17	27
			%	3.0%	5.1%	19.2%	27.3%	4.0%	6.1%	17.2%	27.3%
		6 - 10 Yıl Arası	Sayı	3	1	17	21	3	6	12	21
			%	3.0%	1.0%	17.2%	21.2%	3.0%	6.1%	12.1%	21.2%
		11 Yıl ve Üzeri	Sayı	4	13	30	47	13	14	20	47
			%	4.0%	13.1%	30.3%	47.5%	13.1%	14.1%	20.2%	47.5%
		Toplam	Sayı	11	20	68	99	22	27	50	99
			%	11.1%	20.2%	68.7%	100.0%	22.2%	27.3%	50.5%	100.0%

Deneklerin oturdukları semtte kalış süreleri ile geçmişle bugün arasında beslenme, giyim-kuşam, konut ve ev eşyaları, aile ilişkileri, sağlığı koruma, muayene ve tedavi, dini davranışlar, eğlenme ve dinlenme tarzları ve siyasi tercihleri farklılıkları ilişkisi Tablo 81, 82, 83, 84'de gösterilmiştir.

Semtte kalış süresi arttıkça beslenme ve giyim-kuşam tarzlarının değiştiğine olan inancın arttığı gözlenmiştir. Özellikle 11 yıl ve üzeri aynı semtte oturanların beslenme alışkanlıklarının tamamen değiştiğini düşünenlerin oranı I.bölgede % 21.6, II.bölgede % 19, III.bölgede % 30.3'dür. Aynı şekilde giyim-kuşam tarzlarının tamamen değişikliğe uğradığını düşünenlerin oranı ise I.bölgede % 26.5, II. bölgede % 30.5, III. bölgede ise % 37.4 olmuştur. Bu oranlar bize beslenme ve giyim-kuşam tarzları farklılıklarının en yoğun hissedildiği bölgenin kentsel gelişmişlik düzeyi en düşük olan III. bölge olduğunu gösterebilmektedir.

Araştırma da semtte kalış süresi arttığında, konut ve ev eşyalarının değişikliğe uğradığını düşünenlerin oranının da arttığı gözlenmiştir. Konut ve ev eşyalarının tamamen değişikliğe uğradığını düşünen deneklerin en yüksek oranını III. bölgede 11 ve üzeri yıldan beri oturanlar oluşturmuştur.

Geleneksel değerlere bağlılık esasında aile ilişkilerinde yaşanan değişiklikler ile semtte kalış süresi ilişkisine bakıldığında ise, yine semtte kalış süresi arttığında aile ilişkilerinin değişikliğe uğradığına duyulan inancın da artış gösterdiği gözlenmektedir.

Değişen teknolojik koşulların özellikle tıp alanına yansması olarak sağlığı koruma, muayene ve tedavi şeklinin geçmişle şimdiki yaşam arasındaki farkının semtte kalış süresi arttıkça değişikliğe uğradığını düşünenlerin oranının da arttığı gözlenmiştir. 11 yıl ve üzeri aynı semtte oturanların sağlığı koruma,

muayene ve tedavi koşullarının tamamen değişikliğe uğradığına duyulan inanç oranı I. bölgede % 20.6, II. bölgede % 25.7, III. bölgede ise % 26.3'dür.

11 yıl ve üzeri aynı semtte oturan ve dini davranışlarının tamamen değişikliğe uğradığını düşünenlerin oranı ise I. bölgede % 13.7, II. bölgede % 20, III. bölgede ise % 26.3 olmuştur.

Geçmişle bugün arasında yaşam tarzı farklılıkların daha çok III. bölgede hissedildiği gözlenirken, bu oranın tüm bölgelerde semtte kalış süresine paralel olarak arttığı da söylenebilir.

Deneklerin oturdukları semtte kalış süreleri ile eğlence ve dinlenme tarzının tamamen değiştiğine duyulan inanç ilişkisine bakıldığında; semtte kalış süresi arttıkça eğlence ve dinlenme tarzının da değişikliğe uğradığını düşünenlerin sayısının arttığı görülebilecektir.

Yine, Semtte kalış süreleri arttıkça siyasi tercihlerin tamamen değişikliğe uğradığına ilişkin inancında arttığı gözlenmiştir. 11 yıl ve üzeri aynı semtte oturanlar ile geçmişle bugün arasında siyasi tercihlerin tamamen değişikliğe uğradığını düşünenlerin oranı I. Bölge de %11.8, II. Bölgede % 16.2, III. Bölgede ise % 20.2'dir.

Tablo 85: Deneklerin eğitim durumu ile geçmişle şimdiki arasında yaşam tarzı farklılıkları ilişkisi

			Çocukluğunuzdaki Yaşam Tarzı ile Şimdiki Yaşam Tarzınız Arasında Farklılık Var mı?				
			Önemli bir farklılık olduğunu düşünmüyorum	Bazı önemli farklılıklar var	Büyük ölçüde farklı	Tamamen farklı	Toplam
Birinci Bölge	Eğitim Durumunuz?	Okuma yazma bilmiyor	Sayı 0 .0%	0 .0%	0 .0%	1 .8%	1 .8%
		İlköğretim	Sayı 0 .0%	0 .0%	1 .8%	0 .0%	1 .8%
		Lise	Sayı 2 1.5%	1 .8%	9 6.9%	6 4.6%	18 13.8%
		Üniversite	Sayı 18 13.8%	28 21.5%	27 20.8%	10 7.7%	83 63.8%
		Yüksek lisans - Doktora	Sayı 8 6.2%	5 3.8%	10 7.7%	4 3.1%	27 20.8%
		Toplam	Sayı 28 21.5%	34 26.2%	47 36.2%	21 16.2%	130 100.0%
	İkinci Bölge	Eğitim Durumunuz?	Okuma yazma bilmiyor	Sayı 0 .0%	1 .8%	0 .0%	1 .8%
İlköğretim			Sayı 4 3.1%	4 3.1%	1 .8%	3 2.3%	12 9.2%
Lise			Sayı 6 4.6%	5 3.8%	12 9.2%	6 4.6%	29 22.3%
Üniversite			Sayı 15 11.5%	16 12.3%	27 20.8%	14 10.8%	72 55.4%
Yüksek lisans - Doktora			Sayı 2 1.5%	5 3.8%	5 3.8%	3 2.3%	15 11.5%
Toplam			Sayı 27 20.8%	31 23.8%	45 34.6%	27 20.8%	130 100.0%
Üçüncü Bölge		Eğitim Durumunuz?	Okuma yazma bilmiyor	Sayı 0 .0%	0 .0%	0 .0%	1 .8%
	İlköğretim		Sayı 4 3.1%	4 3.1%	9 6.9%	9 6.9%	26 20.0%
	Lise		Sayı 14 10.8%	9 6.9%	18 13.8%	10 7.7%	51 39.2%
	Üniversite		Sayı 13 10.0%	17 13.1%	10 7.7%	11 8.5%	51 39.2%
	Yüksek lisans - Doktora		Sayı 0 .0%	0 .0%	1 .8%	0 .0%	1 .8%
	Toplam		Sayı 31 23.8%	30 23.1%	38 29.2%	31 23.8%	130 100.0%

Araştırmaya katılan deneklerin eğitim durumu ile geçmişle şimdiki arasında yaşam tarzı farklılıkları ilişkisi Tablo 85’de gösterilmektedir.

Araştırmada, üniversite mezunlarının geçmişle bugün arasında belirgin yaşam farklılıkları olduğu inancı ön plana çıkarken, bu inancın farklılık dereceleri göz ardı edilirse, I. Bölge de %50, II. Bölge de %43.9, III. Bölgede ise % 29.3 olmuştur. Buradan daha çok yeni kentlilerin oluşturduğu III. bölgenin kente geliş ile birlikte kıra özgü alışkanlıklarından vazgeçerek kentli alışkanlıklarını benimseme süresinin uzun olduğu sonucu çıkarılabilir.

Tablo 86: Deneklerin Eğitim Durumu ile geçmişle bugün arasındaki yaşam tarzı farklılıkları ilişkisi

				Beslenme Alışkanlıkları				Giyim-kuşam			
				Hiç Katılmıyorum	Kararsızım	Tamamen Katılıyorum	Toplam	Hiç Katılımı yorum	Kararsızım	Tamamen Katılıyorum	Toplam
I. Bölge	Eğitim Durumunuz	İlköğretim	Sayı	0	1	0	1	0	1	0	1
			%	.0%	1.0%	.0%	1.0%	.0%	1.0%	.0%	1.0%
		Lise	Sayı	3	0	13	16	0	2	14	16
			%	2.9%	.0%	12.7%	15.7%	.0%	2.0%	13.7%	15.7%
		Üniversite	Sayı	11	14	40	65	5	8	52	65
			%	10.8%	13.7%	39.2%	63.7%	4.9%	7.8%	51.0%	63.7%
		Yüksek Lisans-Doktora	Sayı	2	4	13	19	0	5	14	19
			%	2.0%	3.9%	12.7%	18.6%	.0%	4.9%	13.7%	18.6%
Toplam	Sayı	16	19	67	102	5	16	81	102		
	%	15.7%	18.6%	65.7%	100.0%	4.9%	15.7%	79.4%	100.0%		
II. Bölge	Eğitim Durumunuz	Okuma Yazma Bilir	Sayı	0	1	1	2	0	0	2	2
			%	.0%	1.0%	1.0%	1.9%	.0%	.0%	1.9%	1.9%
		İlköğretim	Sayı	3	0	6	9	0	2	7	9
			%	2.9%	.0%	5.7%	8.6%	.0%	1.9%	6.7%	8.6%
		Lise	Sayı	4	2	17	23	2	2	19	23
			%	3.8%	1.9%	16.2%	21.9%	1.9%	1.9%	18.1%	21.9%
		Üniversite	Sayı	9	13	36	58	8	6	44	58
			%	8.6%	12.4%	34.3%	55.2%	7.6%	5.7%	41.9%	55.2%
Yüksek Lisans-Doktora	Sayı	4	2	7	13	3	1	9	13		
	%	3.8%	1.9%	6.7%	12.4%	2.9%	1.0%	8.6%	12.4%		
Toplam		20	18	67	105	13	11	81	105		
	%	19.0%	17.1%	63.8%	100.0%	12.4%	10.5%	77.1%	100.0%		
III. Bölge	Eğitim Durumunuz	Okuma Yazma Bilir	Sayı	0	0	1	1	0	0	1	1
			%	.0%	.0%	1.0%	1.0%	.0%	.0%	1.0%	1.0%
		İlköğretim	Sayı	3	5	14	22	5	0	17	22
			%	3.0%	5.1%	14.1%	22.2%	5.1%	.0%	17.2%	22.2%
		Lise	Sayı	4	9	23	36	5	3	28	36
			%	4.0%	9.1%	23.2%	36.4%	5.1%	3.0%	28.3%	36.4%
		Üniversite	Sayı	6	7	26	39	3	4	32	39
			%	6.1%	7.1%	26.3%	39.4%	3.0%	4.0%	32.3%	39.4%
Yüksek Lisans-Doktora		0	0	1	1	0	0	1	1		
	%	.0%	.0%	1.0%	1.0%	.0%	.0%	1.0%	1.0%		
Toplam		13	21	65	99	13	7	79	99		
	%	13.1%	21.2%	65.7%	100.0%	13.1%	7.1%	79.8%	100.0%		

Tablo 87:Deneklerin Eğitim Durumu ile geçmişle bugün arasındaki yaşam tarzı farklılıkları ilişkisi											
				Konut ve Ev Eşyaları				Aile İlişkileri			
				Hiç Katılmıy orum	Kararsız m	Tamame n Katılıyor m	Toplam	Hiç Katılmı yorum	Karars ızım	Tama men Katılıy orum	Toplam
I.Bölge	Eğitim Durumunuz	İlköğretim	Sayı	0	1	0	1	0	0	1	1
			%	.0%	1.0%	.0%	1.0%	.0%	.0%	1.0%	1.0%
		Lise	Sayı	0	2	14	16	4	1	11	16
			%	.0%	2.0%	13.7%	15.7%	3.9%	1.0%	10.8%	15.7%
		Üniversite	Sayı	8	19	38	65	14	20	31	65
			%	7.8%	18.6%	37.3%	63.7%	13.7%	19.6%	30.4%	63.7%
		Yüksek Lisans-Doktora	Sayı	4	5	10	19	5	4	10	19
			%	3.9%	4.9%	9.8%	18.6%	4.9%	3.9%	9.8%	18.6%
		Toplam	Sayı	12	27	63	102	23	25	54	102
			%	11.8%	26.5%	61.8%	100.0%	22.5%	24.5%	52.9%	100.0%
II.Bölge	Eğitim Durumunuz	Okuma Yazma Bilir	Sayı	0	0	2	2	0	0	2	2
			%	.0%	.0%	1.9%	1.9%	.0%	.0%	1.9%	1.9%
		İlköğretim	Sayı	0	1	8	9	2	1	6	9
			%	.0%	1.0%	7.6%	8.6%	1.9%	1.0%	5.7%	8.6%
		Lise	Sayı	1	6	16	23	2	3	18	23
			%	1.0%	5.7%	15.2%	21.9%	1.9%	2.9%	17.1%	21.9%
		Üniversite	Sayı	9	7	42	58	16	11	31	58
			%	8.6%	6.7%	40.0%	55.2%	15.2%	10.5%	29.5%	55.2%
		Yüksek Lisans-Doktora	Sayı	2	2	9	13	4	1	8	13
			%	1.9%	1.9%	8.6%	12.4%	3.8%	1.0%	7.6%	12.4%
III.Bölge	Eğitim Durumunuz	Okuma Yazma Bilir	Sayı	0	0	1	1	0	0	1	1
			%	.0%	.0%	1.0%	1.0%	.0%	.0%	1.0%	1.0%
		İlköğretim	Sayı	1	5	16	22	4	4	14	22
			%	1.0%	5.1%	16.2%	22.2%	4.0%	4.0%	14.1%	22.2%
		Lise	Sayı	8	4	24	36	6	12	18	36
			%	8.1%	4.0%	24.2%	36.4%	6.1%	12.1%	18.2%	36.4%
		Üniversite	Sayı	5	7	27	39	10	6	23	39
			%	5.1%	7.1%	27.3%	39.4%	10.1%	6.1%	23.2%	39.4%
		Yüksek Lisans-Doktora	Sayı	0	0	1	1	0	0	1	1
			%	.0%	.0%	1.0%	1.0%	.0%	.0%	1.0%	1.0%
Toplam			Sayı	14	16	69	99	20	22	57	99
			%	14.1%	16.2%	69.7%	100.0%	20.2%	22.2%	57.6%	100.0%

Tablo 88: Deneklerin Eğitim Durumu ile geçmişle bugün arasındaki yaşam tarzı farklılıkları ilişkisi											
				Sağlığı Koruma Muayene ve Tedavi				Dini Davranışlarda			
				Hiç Katılımı yorum	Kararsızım	Tamamen Katılıyor	Toplam	Hiç Katılmıyorum	Kararsızım	Tamamen Katılıyor	Toplam
I. Bölge	Eğitim Durumunuz	İlköğretim	Sayı	0	1	0	1	0	1	0	1
			%	.0%	1.0%	.0%	1.0%	.0%	1.0%	.0%	1.0%
		Lise	Sayı	3	2	11	16	4	3	9	16
			%	2.9%	2.0%	10.8%	15.7%	3.9%	2.9%	8.8%	15.7%
		Üniversite	Sayı	9	14	42	65	29	14	22	65
			%	8.8%	13.7%	41.2%	63.7%	28.4%	13.7%	21.6%	63.7%
		Yüksek Lisans-Doktora	Sayı	2	7	10	19	9	4	6	19
			%	2.0%	6.9%	9.8%	18.6%	8.8%	3.9%	5.9%	18.6%
		Toplam	Sayı	14	24	64	102	42	23	37	102
			%	13.7%	23.5%	62.7%	100.0%	41.2%	22.5%	36.3%	100.0%
II. Bölge	Eğitim Durumunuz	Okuma Yazma Bilir	Sayı	0	0	2	2	0	0	2	2
			%	.0%	.0%	1.9%	1.9%	.0%	.0%	1.9%	1.9%
		İlköğretim	Sayı	1	1	7	9	4	1	4	9
			%	1.0%	1.0%	6.7%	8.6%	3.8%	1.0%	3.8%	8.6%
		Lise	Sayı	2	4	17	23	7	1	15	23
			%	1.9%	3.8%	16.2%	21.9%	6.7%	1.0%	14.3%	21.9%
		Üniversite	Sayı	13	14	31	58	20	15	23	58
			%	12.4%	13.3%	29.5%	55.2%	19.0%	14.3%	21.9%	55.2%
		Yüksek Lisans-Doktora	Sayı	4	2	7	13	7	3	3	13
			%	3.8%	1.9%	6.7%	12.4%	6.7%	2.9%	2.9%	12.4%
III. Bölge	Eğitim Durumunuz	Okuma Yazma Bilir	Sayı	0	0	1	1	0	0	1	1
			%	.0%	.0%	1.0%	1.0%	.0%	.0%	1.0%	1.0%
		İlköğretim	Sayı	1	8	13	22	6	4	12	22
			%	1.0%	8.1%	13.1%	22.2%	6.1%	4.0%	12.1%	22.2%
		Lise	Sayı	6	4	26	36	11	11	14	36
			%	6.1%	4.0%	26.3%	36.4%	11.1%	11.1%	14.1%	36.4%
		Üniversite	Sayı	5	12	22	39	10	11	18	39
			%	5.1%	12.1%	22.2%	39.4%	10.1%	11.1%	18.2%	39.4%
		Yüksek Lisans-Doktora	Sayı	0	0	1	1	0	0	1	1
			%	.0%	.0%	1.0%	1.0%	.0%	.0%	1.0%	1.0%
		Toplam	Sayı	12	24	63	99	27	26	46	99
			%	12.1%	24.2%	63.6%	100.0%	27.3%	26.3%	46.5%	100.0%

Tablo 89: Deneklerin Eğitim Durumu ile geçmişle bugün arasındaki yaşam tarzı farklılıkları ilişkisi							
				Eğlenme ve Dinlenme Tarzlarında			
				Hiç Katılmıyorum	Kararsızım	Tamamen Katılıyorum	Toplam
I.Bölge	Eğitim Durumunuz	İlköğretim	Sayı	0	1	0	1
			%	.0%	1.0%	.0%	1.0%
		Lise	Sayı	3	2	11	16
			%	2.9%	2.0%	10.8%	15.7%
		Üniversite	Sayı	9	14	42	65
			%	8.8%	13.7%	41.2%	63.7%
		Yüksek Lisans-Doktora	Sayı	2	7	10	19
			%	2.0%	6.9%	9.8%	18.6%
		Toplam	Sayı	14	24	64	102
			%	13.7%	23.5%	62.7%	100.0%
II.Bölge	Eğitim Durumunuz	Okuma Yazma Bilir	Sayı	0	0	2	2
			%	.0%	.0%	1.9%	1.9%
		İlköğretim	Sayı	1	1	7	9
			%	1.0%	1.0%	6.7%	8.6%
		Lise	Sayı	2	4	17	23
			%	1.9%	3.8%	16.2%	21.9%
		Üniversite	Sayı	13	14	31	58
			%	12.4%	13.3%	29.5%	55.2%
		Yüksek Lisans-Doktora	Sayı	4	2	7	13
			%	3.8%	1.9%	6.7%	12.4%
		Toplam	Sayı	20	21	64	105
			%	19.0%	20.0%	61.0%	100.0%
III.Bölge	Eğitim Durumunuz	Okuma Yazma Bilir	Sayı	0	0	1	1
			%	.0%	.0%	1.0%	1.0%
		İlköğretim	Sayı	1	8	13	22
			%	1.0%	8.1%	13.1%	22.2%
		Lise	Sayı	6	4	26	36
			%	6.1%	4.0%	26.3%	36.4%
		Üniversite	Sayı	5	12	22	39
			%	5.1%	12.1%	22.2%	39.4%
		Yüksek Lisans-Doktora	Sayı	0	0	1	1
			%	.0%	.0%	1.0%	1.0%
		Toplam	Sayı	12	24	63	99
			%	12.1%	24.2%	63.6%	100.0%

Deneklerin eğitim durumu ile geçmişle bugün arasında beslenme, giyim-kuşam, konut ve ev eşyaları, aile ilişkileri, sağlığı koruma, muayene ve tedavi, dini davranışlar, eğlenme ve dinlenme tarzları ve siyasi tercihleri farklılıkları ilişkisi Tablo 86, 87, 88, 89'da gösterilmiştir.

Araştırma da eğitim düzeyinin artmasına paralel şekilde, beslenme alışkanlıklarının, giyim-kuşam tarzlarının, konut ve ev eşyalarının, aile ilişkilerinin,

sağlığı koruma ve tedavi şekillerinin, dini davranış ve tutumlarının, eğlenme ve dinlenme tarzlarının değiştiğine duyulan inancın da arttığı gözlenmiştir.

5. Siyasal Katılma

a. Semtle İlgili Bir Dernek ya da Grup Faaliyetine Katılım

Tablo 90: Semtle İlgili Bir Dernek ya da Grup Faaliyetine Katılım

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	ikinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
Semtinizle ilgili Bir Dernek ya da Grup Faaliyetine Katıldınız mı?	Evet, bu tür faaliyetlere sıklıkla katılıyorum	Sayı %	11 8,5%	8 6,2%	6 4,6%	25 6,4%
	Birkaç defa katıldım	Sayı %	14 10,8%	17 13,1%	16 12,3%	47 12,1%
	Hayır hiç katılmadım	Sayı %	105 80,8%	105 80,8%	108 83,1%	318 81,5%
	Toplam	Sayı %	130 100,0%	130 100,0%	130 100,0%	390 100,0%

Araştırmaya katılan deneklerin semt ile ilgili bir dernek faaliyetine katılıp katılmadıklarını gösteren bölgeler arası dağılım Tablo 90'da verilmiştir. Kentte yaşayan insanların kendi semtleriyle ilgili bir faaliyete katılması kenti sahiplenme, kentle ilgili karar alma süreçlerine katılma konusunda bize ipuçları verebilecektir.

Bu anlamda yukarıdaki tablodan görüleceği üzere; her üç bölgede de bu tarz bir katılımı bulamadıklarını söyleyenlerin oranı % 81.5'tir. Bu oran çok yüksek olmakla birlikte bu faaliyetlere sıklıkla katıldıklarını söyleyen deneklerin çoğunluğu I. Bölgede olduğu görülmektedir. II. ve III. Bölgede ise, semtle ilgili dernek faaliyetlerine katılım konusunda paralellik vardır.

b. Dernek/Kuruluş/Topluluk Üyeliği

Tablo 91: Dernek/Kuruluş/Topluluk Üyeliği

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	İkinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
Bu Güne Kadar Herhangi Bir Derneğe, Kuruluşa, Topluluğa Üye Oldunuz mu?	Evet	Sayı	76	57	48	181
		%	42,0%	31,5%	26,5%	100,0%
	Hayır	Sayı	54	73	82	209
		%	25,8%	34,9%	39,2%	100,0%
Toplam			130	130	130	390
			33,3%	33,3%	33,3%	100,0%

Kentleşme ve kentte karar alma süreçlerine katılım derecesini ölçmek üzere hazırlanan ve bugüne kadar herhangi bir derneğe/kuruluşa/topluluğa üye olup olmadıkları sorusuna verilen cevapların bölgeler arasındaki dağılımı Tablo 46’da gösterilmektedir.

Farklı gelişmişlik özellikleri olan üç bölgede araştırmaya katılan deneklerin bu güne kadar herhangi bir dernek/kuruluş/topluluk üyeliği I. Bölge de % 42, II. Bölgede % 31.5, III. Bölgede ise % 26.5’tir. Bu bulgulara benzer sonuçların elde edildiği, Görmez’in 1997 yılında Ankara’nın farklı kentleşme düzeyleri olan üç ilçesinde yaptığı araştırmasına göre de; kentlilerin dernek, kuruluş ve topluluk üyeliği oranları tüm bölgelerde belirgin farklılıklar göstermektedir. Bu araştırmada Çankaya’da %60.7, Keçiören’de %30.5, Mamak Gecekondu bölgelerinde ise %26.8 oranında “evet” cevabı verilmiştir.¹³¹

¹³¹ GÖRMEZ, Kemal; Kent ve Siyaset, s. 93.

c. Üye Olunan Kuruluşun Niteliği

Tablo 92: Üye Olunan Kuruluşun Niteliği

			BÖLGELER			Toplam
			Birinci Bölge	İkinci Bölge	Üçüncü Bölge	
Üye Olduğunuz Kuruluş Ne Tür Bir Kuruluştur?	Memur Derneği	Sayı	7	9	10	26
		%	9,2%	15,5%	19,6%	14,1%
	İşçi Sendikası	Sayı	0	4	5	9
		%	,0%	6,9%	9,8%	4,9%
	Siyasi Parti	Sayı	4	4	3	11
		%	5,3%	6,9%	5,9%	5,9%
	Dini Grup/Cemaat	Sayı	1	0	1	2
		%	1,3%	,0%	2,0%	1,1%
	Tarikat	Sayı	1	0	1	2
		%	1,3%	,0%	2,0%	1,1%
	Sosyal Yardımlaşma Derneği	Sayı	11	6	3	20
		%	14,5%	10,3%	5,9%	10,8%
	Spor Kulübü	Sayı	1	7	3	11
		%	1,3%	12,1%	5,9%	5,9%
	Mesleki Dernek	Sayı	33	14	6	53
		%	43,4%	24,1%	11,8%	28,6%
Toplam	Hemşehri Dayanışma Derneği	Sayı	3	3	9	15
		%	3,9%	5,2%	17,6%	8,1%
	Çevreci Kuruluşlar	Sayı	3	0	2	5
		%	3,9%	,0%	3,9%	2,7%
	Mahalleyi Güzelleştirme Derneği	Sayı	0	0	1	1
		%	,0%	,0%	2,0%	,5%
	Müzik, Folklor vb. Dernek	Sayı	6	8	1	15
		%	7,9%	13,8%	2,0%	8,1%
	Okul Aile Birliği	Sayı	2	0	1	3
		%	2,6%	,0%	2,0%	1,6%
	Diğer	Sayı	4	3	5	12
		%	5,3%	5,2%	9,8%	6,5%
		Sayı	76	58	51	185
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bugüne kadar herhangi bir derneğe/kuruluşa/topluluğa üye olan deneklerin ne tür bir kuruluşa üye olduğu Tablo 92’de gösterilmektedir.

Üye olunan kuruluşlar arasında birinci bölgede, ilk sırada % 43.4 ile mesleki dernek, ikinci sırada % 14.5 ile sosyal yardımlaşma derneği ve üçüncü sırada % 9.2 ile memur dernekleri yer alırken, ikinci bölgede birinci sırada % 24.1 ile mesleki dernek, ikinci sırada % 15.5 ile memur derneği ve üçüncü sırada %

13.8 ile müzik ve folklor derneği yer almaktadır. Üçüncü bölgede ise ilk sırada % 19.6 ile memur derneği, ikinci sırada hemşehri dayanışma derneği ve üçüncü sırada ise % 11.8 ile mesleki dernekler ön plana çıkmaktadır. Hemşehri dayanışma derneklerine üye olma oranının üçüncü bölgede özellikle birinci bölgeye kıyasla oldukça yüksek olması dikkat çekicidir. Daha çok Ankara'ya göç ile gelen nüfusu barındıran üçüncü bölgenin, bu anlamda Ankaralı kimliğinden çok, geldikleri yerin kimlikleri ile kentte yaşama tercihini yansıttıkları söylenebilir.

Tablo 93 : Üye Olunan Kuruluşun Getirdiği Yarar

			Anketin Uygulandığı Bölge			
			Birinci Bölge	ikinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
Üye Olduğunuz Kuruluşun Size Bir Faydası Oldu mu?	Bir faydası yok	Sayı	17	12	13	42
		%	22,4%	20,7%	25,5%	22,7%
	Yeni insanlar tanıdım	Sayı	31	13	16	60
		%	40,8%	22,4%	31,4%	32,4%
	Boş vakitlerimi değerlendirdim	Sayı	1	11	8	20
		%	1,3%	19,0%	15,7%	10,8%
	Benim görüşlerimi temsil etti	Sayı	16	10	7	33
		%	21,1%	17,2%	13,7%	17,8%
	Dernek sayesinde işlerimi takip ettim	Sayı	3	5	2	10
		%	3,9%	8,6%	3,9%	5,4%
	Diğer	Sayı	8	7	5	20
		%	10,5%	12,1%	9,8%	10,8%
Toplam		Sayı	76	58	51	185
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Deneklerin dernek ya da benzeri kuruluşlardan sağladığı faydayı öğrenmek için sorduğumuz soruya verilen cevapların bölgeler arası dağılımı tablo 93'de gösterilmektedir.

I. Bölgede görüşülen deneklerin % 40.8'i bu tarz kuruluşlar aracılığıyla yeni insanlar tanıdığını, % 22,4'ü bir faydası olmadığını, % 21,1'i bu tarz kuruluşların kendi görüşlerini temsil ettiklerini söylerken, ikinci bölgede deneklerin % 22,4'ü yeni insanlar tanıdığını, % 20.7'si bir faydası olmadığını, % 19'u ise boş

vakitlerini geçirdiğini söylemişlerdir. Üçüncü bölgede ise deneklerin % 31.4'ü yeni insanlar tanıdığını, % 25.5'i bir faydası olmadığını, %15.7'si ise boş vakitlerini geçirdiğini söylemişlerdir. Dernek/kuruluş üyeliğinin kentleşme/kentileşme açısından katılım, sosyal çevre edinme v.b. yararları olduğu bilinmektedir. Tüm bölgelerde araştırmaya katılan deneklerin çoğunlukla “yeni insanlar tanıdım” cevabını vermesinden bu tip dernekler aracılığıyla sosyal çevre edinme yararının görüldüğü sonucu çıkmaktadır. .

Tablo 94: Ankaralıların cinsiyetlerine göre herhangi bir derneğe/topluluğa/kuruluşa üye olup olmadıkları

Anketin Uygulandığı Bölge				Bu Güne Kadar Herhangi Bir Derneğe, Kuruluşa, Topluluğa Üye Oldunuz mu?		
				Evet	Hayır	Toplam
Birinci Bölge	Cinsiyetiniz?	Erkek	Sayı	43	29	72
			%	59,7%	40,3%	100,0%
	Kadın	Sayı		33	25	58
		%		56,9%	43,1%	100,0%
Toplam		Sayı		76	54	130
		%		58,5%	41,5%	100,0%
İkinci Bölge	Cinsiyetiniz?	Erkek	Sayı	35	41	76
			%	46,1%	53,9%	100,0%
	Kadın	Sayı		22	32	54
		%		40,7%	59,3%	100,0%
Toplam		Sayı		57	73	130
		%		43,8%	56,2%	100,0%
Üçüncü Bölge	Cinsiyetiniz?	Erkek	Sayı	33	41	74
			%	44,6%	55,4%	100,0%
	Kadın	Sayı		15	41	56
		%		26,8%	73,2%	100,0%
Toplam		Sayı		48	82	130
		%		36,9%	63,1%	100,0%

Farklı gelişmişlik özellikleri gösteren üç bölgede araştırmaya katılan deneklerin cinsiyetleri ile bugüne kadar herhangi bir derneğe üye olup olmadıkları ilişkisi Tablo 94'de gösterilmektedir.

I. bölgede kadın ve erkek deneklerin eşit oranda bu tip kuruluşlara üyeliği varken, III. Bölgede ise kadın dernek üyelerinde düşüş gözlenmiştir.

Tablo 95: Semtte Kalış Süresi ile Semtle İlgili Bir Dernek Faaliyetine Katılım Arasındaki İlişki

Anketin Uygulandığı Bölge				Seminizle ilgili Bir Dernek ya da Grup Faaliyetine Katıldınız mı?			
				Evet, bu tür faaliyetlere sıklıkla katılıyorum	Birkaç defa katıldım	Hayır hiç katılmadım	Toplam
Birinci Bölge	Kaç Yıldır Bu Semtte Oturuyor sunuz?	1 Yıldan Az	Sayı %	0 ,0%	0 ,0%	6 100,0%	6 100,0%
		1 - 5 Yıl Arası	Sayı %	2 5,4%	5 13,5%	30 81,1%	37 100,0%
		6 - 10 Yıl Arası	Sayı %	6 13,3%	4 8,9%	35 77,8%	45 100,0%
		11 Yıl ve Üzeri	Sayı %	3 7,1%	5 11,9%	34 81,0%	42 100,0%
		Toplam	Sayı %	11 8,5%	14 10,8%	105 80,8%	130 100,0%
İkinci Bölge	Kaç Yıldır Bu Semtte Oturuyor sunuz?	1 Yıldan Az	Sayı %	0 ,0%	0 ,0%	5 100,0%	5 100,0%
		1 - 5 Yıl Arası	Sayı %	3 7,0%	4 9,3%	36 83,7%	43 100,0%
		6 - 10 Yıl Arası	Sayı %	3 11,1%	2 7,4%	22 81,5%	27 100,0%
		11 Yıl ve Üzeri	Sayı %	2 3,6%	11 20,0%	42 76,4%	55 100,0%
		Toplam	Sayı %	8 6,2%	17 13,1%	105 80,8%	130 100,0%
Üçüncü Bölge	Kaç Yıldır Bu Semtte Oturuyor sunuz?	1 Yıldan Az	Sayı %	0 ,0%	0 ,0%	8 100,0%	8 100,0%
		1 - 5 Yıl Arası	Sayı %	1 3,0%	1 3,0%	31 93,9%	33 100,0%
		6 - 10 Yıl Arası	Sayı %	1 3,7%	6 22,2%	20 74,1%	27 100,0%
		11 Yıl ve Üzeri	Sayı %	4 6,5%	9 14,5%	49 79,0%	62 100,0%
		Toplam	Sayı %	6 4,6%	16 12,3%	108 83,1%	130 100,0%

Araştırmaya katılan deneklerin oturdukları semtte kalış süreleri ile o semtle ilgili herhangi bir derneğe/kuruluşa üye olup olmadıklarını gösteren ilişki Tablo 95 de gösterilmektedir.

Araştırmada, I. ve II. bölgede, 5 yıl ve üzeri aynı semtte oturanların dernek üyeliğine katılım düzeyi artmışken, bu oran, III. bölgede 11 yıl ve üzeri aynı semtte oturanlar arasında yüksek gözlenmiştir. III. bölgenin bu tip dernek ya da kuruluşlara katılımının düşük olması ve katılım için uzun zaman gerekmesi kentsel gelişmişlik düzeyinin de belirleyicisi olarak görülebilir. Semtte kalış süresi arttığında bu tarz örgütlere katılım düzeyi de artmaktadır. Bu da kentte kalış süreleri ile kente özgü kurumları kullanma düzeyi arasında doğru orantılı bir ilişkinin varlığını da doğrular niteliktedir.

Tablo 96: Deneklerin Cinsiyetleri ile Semtle İlgili Herhangi Bir Dernek/Grup Faaliyetine Katılım Arasındaki İlişki

Anketin Uygulandığı Bölge				Semtinizle ilgili Bir Dernek ya da Grup Faaliyetine Katıldınız mı?			
				Evet, bu tür faaliyetlere sıklıkla katılıyorum	Birkaç defa katıldım	Hayır, hiç katılmadım	Toplam
Birinci Bölge	Cinsiyetiniz?	Erkek	Sayı	9	6	57	72
			%	12,5%	8,3%	79,2%	100,0%
	Kadın	Sayı	2	8	48	58	
		%	3,4%	13,8%	82,8%	100,0%	
Toplam			Sayı	11	14	105	130
		%		8,5%	10,8%	80,8%	100,0%
İkinci Bölge	Cinsiyetiniz?	Erkek	Sayı	8	12	56	76
			%	10,5%	15,8%	73,7%	100,0%
	Kadın	Sayı	0	5	49	54	
		%	,0%	9,3%	90,7%	100,0%	
Toplam			Sayı	8	17	105	130
		%		6,2%	13,1%	80,8%	100,0%
Üçüncü Bölg	Cinsiyetiniz?	Erkek	Sayı	4	15	55	74
			%	5,4%	20,3%	74,3%	100,0%
	Kadın	Sayı	2	1	53	56	
		%	3,6%	1,8%	94,6%	100,0%	
Toplam			Sayı	6	16	108	130
		%		4,6%	12,3%	83,1%	100,0%

Araştırmaya katılan deneklerin cinsiyetleri ile semtle ilgili bir dernek ya da grup faaliyetine katılıp katılmadıkları ilişkisi Tablo 51 de gösterilmektedir.

Semtle ilgili faaliyetlere katılım düzeyinin siyasal katılma ile ilişkisinin tespiti amacıyla hazırlanan sorunun bölgeler düzeyinde cinsiyet dağılımına bakıldığında; kadın deneklerin tüm bölgelerde oldukça az denilebilecek düzeyde katılımının olduğu görülebilecektir.

d. Kentle ilgili Alınacak Kararlarda Etkileme Gücüne Olan İnanç

Tablo 97: Kentle ilgili Alınacak Kararlarda Etkileme Gücüne Olan İnanç

			Anketin Uygulandığı Bölge			Toplam
			Birinci Bölge	ikinci Bölge	Üçüncü Bölge	
Kentinizle ilgili Alınacak Kararlarda Etkileme Gücünüz Olduğuna inanıyor musunuz?	Evet	Sayı %	35 26,9%	32 24,6%	21 16,2%	88 22,6%
	Hayır	Sayı %	79 60,8%	80 61,5%	79 60,8%	238 61,0%
	Bilmiyorum	Sayı %	16 12,3%	18 13,8%	30 23,1%	64 16,4%
Toplam			Sayı %	130 100,0%	130 100,0%	130 100,0%

Ankara'nın farklı gelişmişlik özellikleri gösteren üç bölgesinde yapılan araştırmada, deneklerin kendi kentleri ile ilgili alınacak kararlarda etkileme gücüne olan inancının düşük olduğu gözlenmiştir.

“Kentinizle ilgili alınacak kararlarda etkileme gücünüz olduğuna inanıyor musunuz?” sorusuna “evet” diyenlerin oranı I. Bölgede % 26.9, II. bölgede % 24.6, III. bölgede ise % 16.2'dir. Hayır diyenlerin oranı ise I. Bölgede % 60.8, II. bölgede % 61.5, III. bölgede ise % 60.8'dir. En yüksek “bilmiyorum” cevabı veren

bölgenin ise III. Bölge olması dikkat çekicidir. Bu durumun, III. bölgede araştırmaya katılan deneklerin, kentin kararlarında nasıl etkili olduğu konusunda bilgi sahibi olmadıkları ya da kendilerini önemsiz ve değersiz hissetmelerinden kaynaklandığı düşünülebilir.

e. Ülke Siyasetinde ve Yönetiminde Hangi Grubun Daha Etkili Olması Gerektiğine İlişkin Değerlendirme

Tablo 98: Ülke Siyasetinde ve Yönetiminde Hangi Grubun Daha Etkili Olması Gerektiği

			Anketin Uygulandığı Bölge			
			Birinci Bölge	ikinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
Sizce Hangi Grup ve Toplum Siyaset Hayatında Daha Etkili Olmalıdır?	işçiler	Sayı	0	5	8	13
		%	,0%	3,8%	6,2%	3,3%
	Askerler	Sayı	7	4	10	21
		%	5,4%	3,1%	7,7%	5,4%
	Bürokratlar	Sayı	10	17	5	32
		%	7,7%	13,1%	3,8%	8,2%
	Çiftçiler	Sayı	0	4	0	4
		%	,0%	3,1%	,0%	1,0%
	Sermaye Sahipleri	Sayı	2	1	3	6
		%	1,5%	,8%	2,3%	1,5%
	Din Adamları	Sayı	0	1	2	3
		%	,0%	,8%	1,5%	,8%
Toplam	Bilim Adamları	Sayı	43	26	31	100
		%	33,1%	20,0%	23,8%	25,6%
	Gazeteciler - Yazarlar	Sayı	11	2	6	19
		%	8,5%	1,5%	4,6%	4,9%
	Siyasetçiler / Milletvekilleri	Sayı	38	33	46	117
		%	29,2%	25,4%	35,4%	30,0%
	Diğer	Sayı	19	37	19	75
		%	14,6%	28,5%	14,6%	19,2%
		Sayı	130	130	130	390
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Kentleşme/kentlileşme ile siyasi kültürün ilişkili olduğu düşüncesinden hareketle hazırlanan “Sizce hangi grup ve toplum siyaset hayatında daha etkili olmalıdır?” sorusuna verilen cevapların dağılımını gösteren Tablo 98’den de görüleceği üzere; bilim adamlarının siyasette etkin olması isteyenlerin üç bölgede de fazla olması dikkat çekmektedir. Hatta I.bölgede ilk sırada %33.1 oranıyla bilim adamlarının siyasette etkin olmasını isteyen bir grup bulunmaktadır. Bu oran II.bölgede % 20, III.bölgede ise % 23.3 olmuştur.

İkinci sırada, siyasette etkin olması istenilen grubu ise milletvekilleri oluşturmaktadır.

Tablo 99: Deneklerin eğitim durumu ile hangi grup ve toplumun siyaset hayatında daha etkili olması gerektiği ilişkisi													
Anketin Uygulandığı Bölge				Sizce Hangi Grup ve Toplum Siyaset Hayatında Daha Etkili Olmalıdır?									
				İşçiler	Askerler	Bürokratlar	Çiftçiler	Sermaye Sahipleri	Din Adamları	Bilim Adamları	Gazeteci -Yazarlar	Siyasetçiler / Milletvekilleri	Diğer
				Toplam									
Birinci Bölge	Eğitim Durumunuz?	Okuma yazma bilmiyor	Sayı %		0 ,0%	0 ,0%		0 ,0%		1 100,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%
		İlköğretim	Sayı %		0 ,0%	0 ,0%		0 ,0%		1 100,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%
		Lise	Sayı %		2 11,1%	1 5,6%		1 5,6%		4 22,2%	0 ,0%	8 44,4%	2 11,1%
		Üniversite	Sayı %		3 3,6%	6 7,2%		1 1,2%		26 31,3%	9 10,8%	25 30,1%	13 15,7%
		Yüksek lisans - Doktora	Sayı %		2 7,4%	3 11,1%		0 ,0%		11 40,7%	2 7,4%	5 18,5%	4 14,8%
		Toplam	Sayı %		7 5,4%	10 7,7%		2 1,5%		43 33,1%	11 8,5%	38 29,2%	19 14,6%
İkinci Bölge	Eğitim Durumunuz?	Okuma yazma bilir	Sayı %	0 ,0%	1 50,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 50,0%	0 ,0%
		İlköğretim	Sayı %	0 ,0%	1 8,3%	1 8,3%	1 8,3%	0 ,0%	0 ,0%	2 16,7%	0 ,0%	1 8,3%	6 50,0%
		Lise	Sayı %	1 3,4%	0 ,0%	7 24,1%	0 ,0%	1 3,4%	1 3,4%	3 10,3%	1 3,4%	9 31,0%	6 20,7%
		Üniversite	Sayı %	2 2,8%	2 2,8%	7 9,7%	3 4,2%	0 ,0%	0 ,0%	17 23,6%	1 1,4%	18 25,0%	22 30,6%
		Yüksek lisans - Doktora	Sayı %	2 13,3%	0 ,0%	2 13,3%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	4 26,7%	0 ,0%	4 26,7%	3 20,0%
		Toplam	Sayı %	5 3,8%	4 3,1%	17 13,1%	4 3,1%	1 ,8%	1 ,8%	26 20,0%	2 1,5%	33 25,4%	37 28,5%
Üçüncü Bölge	Eğitim Durumunuz?	Okuma yazma bilir	Sayı %	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%		0 ,0%	0 ,0%	1 100,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%
		İlköğretim	Sayı %	3 11,5%	3 11,5%	0 ,0%		0 ,0%	0 ,0%	7 26,9%	1 3,8%	11 42,3%	1 3,8%
		Lise	Sayı %	3 5,9%	5 9,8%	3 5,9%		1 2,0%	1 2,0%	10 19,6%	1 2,0%	22 43,1%	5 9,8%
		Üniversite	Sayı %	2 3,9%	2 3,9%	2 3,9%		2 3,9%	1 2,0%	13 25,5%	4 7,8%	13 25,5%	12 23,5%
		Yüksek lisans - Doktora	Sayı %	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%		0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 100,0%
		Toplam	Sayı %	8 6,2%	10 7,7%	5 3,8%		3 2,3%	2 1,5%	31 23,8%	6 4,6%	46 35,4%	19 14,6%

Araştırmaya katılan deneklerin eğitim durumları ile siyaset hayatında daha etkin olması istenilen grupların ilişkisi Tablo 99'da gösterilmektedir.

Tablodan da izleneceği gibi siyaset hayatında daha etkin olunması istenilen grup olarak, I. bölgede lise, üniversite ve yüksek lisans, doktora yapanların ilk sırada bilim adamlarını ikinci sırada da siyasetçiler/milletvekillerini tercih ettikleri görülebilecektir. II. ve III. bölgede de eğitim seviyesi yükseldikçe ilk sırada siyasetçiler/milletvekillerini ve ikinci sırada bilim adamlarını tercih ettikleri gözlenmiştir.

f. Siyasal süreci etkileme yolları

Tablo 100: Siyasal süreci etkileme yolları

			BÖLGELER			
			Birinci Bölge	İkinci Bölge	Üçüncü Bölge	Toplam
Kentte Yaşayan Vatandaş Hükümeti ya da Belediyeyi Etkilemek için Nasıl Bir Davranışta Bulunmalıdır?	Seçimlerde oyunu kullanmalı	Sayı %	46 35,4%	50 38,5%	66 50,8%	162 41,5%
	Yöresinde ve ülkesinde olanlarla ilgilenmeli, bilgi sahibi olmalı	Sayı %	43 33,1%	38 29,2%	37 28,5%	118 30,3%
	Gönüllü kuruluşlar/dernekler içinde faaliyet göstermeli	Sayı %	16 12,3%	17 13,1%	5 3,8%	38 9,7%
	Siyasi partilerle ilişki kurmalı, parti faaliyetlerine katılmalı	Sayı %	8 6,2%	7 5,4%	8 6,2%	23 5,9%
	Siyasilere mektup yazmalı, onları ziyaret etmeli	Sayı %	0 ,0%	1 ,8%	1 ,8%	2 ,5%
	Protesto etmelidir	Sayı %	6 4,6%	11 8,5%	9 6,9%	26 6,7%
	Diğer	Sayı %	11 8,5%	6 4,6%	4 3,1%	21 5,4%
Toplam		Sayı %	130 100,0%	130 100,0%	130 100,0%	390 100,0%

Farklı gelişmişlik düzeylerine sahip olan üç bölgenin kente ilişkin alınacak olan kararlar karşısında nasıl davranacağını değerlendirmek amacıyla sorduğumuz “Kentte yaşayan vatandaş hükümeti ya da belediyeyi etkilemek için nasıl bir davranışta bulunmalıdır? sorusuna genel olarak “seçimlerde oyunu kullanmalı” şeklinde cevap verilmiştir.

Seçimlerde oy kullanmak dışında, belki de kentlilik bilincinin en belirgin göstergelerinden biri olarak sayılabilecek olan “yöresinde ve ülkesinde olanlarla ilgilenmeli, bilgi sahibi olmalı” cevabı da her üç bölgede oldukça yüksektir. Bunun yanında kentlilik bilincinin oluştuğunun göstergesi olarak sayılabilecek sivil toplum kuruluşları olarak nitelendirilebilecek gönüllü kuruluşlar ve derneklere üye olarak sesini duyurabileceğine inananların oranı da oldukça fazladır.

Tablo 101: Deneklerin Eğitim Durumu ile kent ile alınacak kararlarda etkileme gücü ilişkisi

BÖLGELER			Kentinizle İlgili Alınacak Kararlarda Etkileme Gücünüz Olduğuna İnanıyor musunuz?			
			Evet	Hayır	Bilmiyorum	Toplam
Birinci Bölge	Eğitim Durumunuz?	Okuma yazma bilmiyor	Sayı 0 .0%	Sayı 1 .8%	Sayı 0 .0%	Sayı 1 .8%
		İlköğretim	Sayı 1 .8%	Sayı 0 .0%	Sayı 0 .0%	Sayı 1 .8%
		Lise	Sayı 8 6.2%	Sayı 9 6.9%	Sayı 1 .8%	Sayı 18 13.8%
		Üniversite	Sayı 21 16.2%	Sayı 50 38.5%	Sayı 12 9.2%	Sayı 83 63.8%
		Yüksek lisans - Doktora	Sayı 5 3.8%	Sayı 19 14.6%	Sayı 3 2.3%	Sayı 27 20.8%
		Toplam	Sayı 35 26.9%	Sayı 79 60.8%	Sayı 16 12.3%	Sayı 130 100.0%
İkinci Bölge	Eğitim Durumunuz?	Okuma yazma bilir	Sayı 0 .0%	Sayı 2 1.5%	Sayı 0 .0%	Sayı 2 1.5%
		İlköğretim	Sayı 5 3.8%	Sayı 2 1.5%	Sayı 5 3.8%	Sayı 12 9.2%
		Lise	Sayı 6 4.6%	Sayı 21 16.2%	Sayı 2 1.5%	Sayı 29 22.3%
		Üniversite	Sayı 16 12.3%	Sayı 45 34.6%	Sayı 11 8.5%	Sayı 72 55.4%
		Yüksek lisans - Doktora	Sayı 5 3.8%	Sayı 10 7.7%	Sayı 0 .0%	Sayı 15 11.5%
		Toplam	Sayı 32 24.6%	Sayı 80 61.5%	Sayı 18 13.8%	Sayı 130 100.0%
Üçüncü Bölge	Eğitim Durumunuz?	Okuma yazma bilir	Sayı 1 .8%	Sayı 0 .0%	Sayı 0 .0%	Sayı 1 .8%
		İlköğretim	Sayı 5 3.8%	Sayı 15 11.5%	Sayı 6 4.6%	Sayı 26 20.0%
		Lise	Sayı 9 6.9%	Sayı 27 20.8%	Sayı 15 11.5%	Sayı 51 39.2%
		Üniversite	Sayı 6 4.6%	Sayı 36 27.7%	Sayı 9 6.9%	Sayı 51 39.2%
		Yüksek lisans - Doktora	Sayı 0 .0%	Sayı 1 .8%	Sayı 0 .0%	Sayı 1 .8%
		Toplam	Sayı 21 16.2%	Sayı 79 60.8%	Sayı 30 23.1%	Sayı 130 100.0%

Farklı gelişmişlik özellikleri gösteren üç bölgede ankete katılan deneklerin eğitim durumu ile kentle ilgili kararlarda etkileme gücü ilişkisi Tablo 101’de verilmiştir.

I. ve II. bölgede ankete katılan deneklerin eğitim düzeyi yükseldiğinde kent ile ilgili alınacak kararlarda etkileme gücüne duyulan inançta yükselmişken, III. bölgede özellikle üniversite mezunlarının oranının düşük olması dikkat çekicidir. Buradan az gelişmişlik özelliği gösteren III. bölgenin üniversite mezunlarının oturdukları bölge özelliklerine bağlı olarak kendilerini önemsiz ve değersiz hissettikleri sonucu çıkarılabilir. Bu bölgede eğitim düzeyi ile kent kararlarını etkileme gücü arasında belirleyici bir ilişkinin olduğu söylenemeyecektir.

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Küreselleşme siyasal, toplumsal, kültürel vb. dinamikleri içinde barındıran çok boyutlu bir süreçtir. Dünyada yaşanan bu dönüşümlerden etkilenmeyen çok az ülke bulunmakla birlikte, Türkiye de küreselleşmenin getirdiği dönüşüm süreçlerini yaşamaktadır.

Bu çalışmanın amacı, küreselleşme sürecinin meydana getirdiği dönüşümlerin, gelişmekte olan bir ülke kenti Ankara'nı farklı gelişmişlik özellikleri gösteren bölgelerinde kentleşme, kentlileşme düzeylerindeki farklılıklar ile küreselleşmenin meydana getirdiği değişikliklerin uygulamalı düzeyde incelenmesidir. Araştırmada, Ankara'da farklı gelişmişlik özellikleri gösteren bölgelerde kentlilik bilincine ilişkin bulgular ve geçmişle şimdiki arasında yaşanan dönüşümler arasındaki ilişkinin ortaya konması ile küreselleşme özellikleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Küreselleşmenin, gelişmekte olan ülke kenti Ankara'da kent kimliğine etkilerini konu edinen araştırmamızda, farklı gelişmişlik özellikleri gösteren üç bölge seçilmiş ve bu bölgelerde toplam 20 semtte anket uygulanmıştır. Bu anlamda kentin en gelişmiş bölgesi olarak tespit edilen birinci bölgede Gaziosmanpaşa, Oran, Ümitköy, Konutkent, Çankaya, Bahçelievler, Emek, Ayrancı semtleri, orta gelişmişlik özelliği gösteren ikinci bölgede; Esat, Etlik, Yenimahalle, Balgat, Yüzüncüyıl, Dikmen, Seyranbağları, yeni kentleşen ya da en az gelişmiş bölge olarak da üçüncü bölgede Abidinpaşa, Demetevler, Sincan, Mamak, Keçiören, Gülveren, Hasköy semtleri seçilerek araştırma yapılmıştır. Cinsiyet, eğitim düzeyi gibi kotalar konulmadan yapılan araştırma da basit tesadüfi örnekleme metodu kullanılmış ve her bölgede 130 olmak üzere 390 denekle araştırma gerçekleştirilmiştir.

Araştırmamıza katılan deneklerin % 55.4'ü erkek, % 44.6'sı kadındır. Deneklerin yaş ve gelir dağılımına bakıldığında Ankara'nın demografik ve ekonomik göstergelerini yansıttığı söylenebilir. Daha çok genç nüfusun barındırdığı düşünülen Ankara'da araştırmaya katılan deneklerin % 44.9'u 35 ve altı yaş grubunu oluşturmaktadır. Farklı gelişmişlik özellikleri gösteren 3 bölgenin gelir dağılımına bakıldığında ise, araştırmanın örnekleminin belirlenmesinde amaca ulaşıldığı ortaya çıkmaktadır. Kentin gelişmiş bölgeleri ile yeni kentleşen bölgeleri arasındaki gelir farklılıkları son derece belirgindir.

Ankara özellikle başkent olma kararından hemen sonra hızla nüfus artışına maruz kalmış ve kentleşme hızı sanayileşme ile paralel gitmediğinden bir çok sorunu da beraberinde yaşamıştır. Kent var olan nüfusunun kentsel hizmetlerini tam olarak sağlayamazken sürekli göç alması ile bu sorunlar katlanarak büyümektedir. Araştırmada da, kendini Ankaralı olarak tanımlayanların oranı oldukça düşüktür. I. bölgede deneklerin % 17.7'si, II. bölgedeki deneklerin %21.5'i, III. bölgedeki deneklerin ise % 30'u Ankaralı olduklarını ifade ederken, araştırma alanına giren bölgelerin daha çok Kırşehir, Kayseri, Yozgat, Sivas, Çorum gibi Orta Anadolu kentlerinden göç aldığı gözlenmiştir.

Araştırmaya katılan ve sonradan Ankara'ya geldiğini söyleyen deneklerin neden bu kenti tercih ettikleri hususunda ise, bölgelerarası farklılıklar bulunmaktadır. I. bölgede araştırmaya katılan deneklerin çoğunlukla eğitim ve tayin nedeniyle, II. ve III. bölgedeki deneklerin ise tayin, eğitim/hayat şartlarının daha iyi olması nedeninin yanı sıra geldikleri yerde geçim sıkıntısı çektikleri gerekçeleri ön plana çıkmaktadır. Ankara'nın üniversite kenti olma kimliği olması ile deneklerin gelirlerindeki en büyük paylarından birini eğitim harcamalarına ayırdıkları sonucu bağdaşmaktadır.

Araştırmaya katılan denekler genel olarak, geldikleri yerlere geri dönmeyi düşünmemektedir. Ancak doğal güzelliği olan temiz, sakin bir yerleşim yerine yerleşmeyi düşünenlerin oranı da oldukça fazladır. Bu durum, Ankara’da kentsel sorunların artışına ve kentsel yaşam biçiminin yol açtığı sağlıksız bir ortamın varlığına bağlanabilir.

Kent ve yerel yönetim olgularının demokratik değerlerin benimsenmesi ve gelişimi konusunda önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir. Bu anlamda kentin sahiplenme durumunu tespit etmek amacıyla hazırlanan “Bu kent kime aittir” sorusuna verilen “kentte yaşayan insana aittir” cevabı her üç bölgede paralellik göstermiştir. Demokratik toplumların belirgin özelliklerinden birisinin kendileri ile ilgili alınacak olan kararlara katılım olduğu bilinmektedir. Bu katılım aynı zamanda yerleşilen yere aidiyet duygusunu sağlayacak ve geliştirebilecektir. Bu doğrultuda kentin sorunlarının yine kentli tarafından seçilen yerel yönetim birimi olan belediyeler tarafından çözülmesi demokratik toplumlarda olması gereken ya da demokratik gelişim sürecinde doğal bir durumu anlatan bir nitelik taşırlar. Araştırmada, bu kabulün tam tersi olacak şekilde belediyelere duyulan inanç düzeyinin oldukça az olduğu gözlenmiştir. Kentsel hizmet ve bu anlamda oluşan sorunların çözümünde belediyeye ek olarak devlet, vatandaşlar ve sivil toplum örgütlerinin tümünün ortak katılımı ile sorunların çözüleceğine ilişkin inanç düzeyi daha yüksektir.

Yine bu kapsamda yerel yönetimlere duyulan inanç düzeyinin belirleyicisi olarak hazırlanan “ yerel yönetimlerin güçlendirilmesi kenti güçlü kılar mı” sorusuna verilen cevaplar ise yüksek bir oranda “evet” olmuştur. Kentin sorunlarının çözümünün yalnızca belediyelere bırakılamayacağını düşünen Ankaralıların yerel yönetimleri güçsüz gördükleri buna karşın yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ile kentin gücünün artacağına ilişkin duyulan inancın yüksek

olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırmada, kentleşme ve kentlileşme düzeylerinin göstergelerinden biri olarak nitelendirilebilecek olan dernek/topluluk/kuruluş üyeliğinin tüm bölgelerde düşük olduğu gözlenmiştir. Araştırmaya katılan deneklerin % 81.5'i bu tip faaliyetlere hiç katılmadıklarını söylemişlerdir. Buna karşın bu tarz oluşumlara katılımın en yüksek olduğu bölgenin I. bölge olduğu tespit edilirken, tüm bölgelerde oturdukları semtte kalış sürelerinin artışına paralel olarak üyelik oranlarının da yükseldiği gözlenmiştir. Dernek üyeliğinin sağladığı faydalara bakıldığında ise daha çok yeni insanlar tanıma dışında fazla bir faydanın sağlanmadığı gözlenmiştir.

Ülke siyasetinde/idaresinde hangi grupların etkin olması istenildiği sorusuna verilen cevaplar oldukça ilgi çekicidir. Araştırmaya katılan denekler bölge ayrımı olmaksızın bilim adamlarının siyasette etkin olmasını istemektedir. Bu durum, var olan sistemde siyasetçilere güven duyulmadığını ve devlet sisteminin işleyişinden duyulan rahatsızlığı ve güvensizliği ile daha entelektüel bir grubun siyasette etkin olmasını isteği ile açıklanabilir. Buradan, küreselleşmenin bilginin paylaşımı, dağıtımı, üretilmesi ölçüsünde değerli olduğuna ilişkin inancın ifadesi olarak günümüz toplum yapısını adlandıran bilgi toplumunun baskın değerlerinin Ankara'da oluştuğu da çıkarılabilir.

Küreselleşme döneminin önemli göstergelerinden biri olan internet kullanımının farklı gelişmişlik özellikleri gösteren 3 bölge arasında en yaygın olduğu bölge I. bölge olurken II. ve III. bölgelerde de oldukça yüksek sayılabilecek düzeyde kullanımı olduğu gözlenmiştir. Araştırmaya katılan deneklerin % 72.6'sı internet kullanırken ve bu hizmeti evlerinden alanların oranı da oldukça yüksek sayılabilir. Eğitim ve internet hizmeti arasındaki ilişki biçimine bakıldığında da eğitim seviyesi yükseldikçe internet kullanımının da arttığı görülmüştür.

Küreselleşme ile yaşanan dönüşümlerin kentliye ve kent yaşamına ne derecede yansıdığını tespit etmek amacıyla hazırlanan “Çocukluğunuzdaki yaşam tarzı ile şimdiki yaşam tarzı arasında farklılık var mı?” sorusuna araştırmaya katılan deneklerin % 77.9’u farklılık dereceleri göz ardı edilirse katıldıklarını söylemişlerdir. Geçmişle şimdiki yaşam tarzı arasında çoğunlukla, tamamen farklı olduğunu düşünen bölge III. bölge olmuştur. Ankara’nın yeni gelen nüfusunun daha çok yerleştiği bölge olan ve kentsel gelişmişlik düzeyi düşük olan bu bölge yaşayanlarının değişiklikleri fark etme derecesinin yüksek olması doğal değerlendirilebilir.

Geçmişteki yaşam tarzı ile bugünkü yaşam tarzı arasında farklılık olduğunu düşünen deneklere, beslenme, giyim-kuşam, konut ve ev eşyaları, aile ilişkileri, sağlığı koruma, muayene ve tedavi, dini davranış, eğlenme ve dinlenme tarzları, siyasi tercihler gibi alanlarda farklılıkların ne derecede hissettikleri sorulmuştur. Küreselleşmenin toplum katında en çok hissedildiği alanlardan biri olan tüketim kalıplarının değişikliğe uğradığına dair deneklerin özellikle beslenme, giyim-kuşam, konut ve ev eşyalarında hissedilme derecesinin yüksek olduğu gözlenmiştir. Kentleşme ve kentlilik özellikleri diğer bölgelere nazaran daha yüksek olan ve hızlı değişikliğin hissedildiği en yüksek bölgenin I. bölge olduğu gözlenmiştir.

Araştırmamıza konu olan ve farklı gelişmişlik düzeylerine sahip olan üç bölgede, kentli alışkanlıklarının tespitinde, kentsel mekan kullanma, kentin sunduğu sosyo-kültürel olanaklardan yararlanma, gibi değerler göz önüne alınarak bir anlamda her kentte bulunan kentsel alışkanlıkların yerine getirilip getirilmediği ve bu anlamda diğer kentlerle farklılıklarının ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu anlamda farklı gelişmişlik özellikleri bulunan ve doğrultuda tespit edilen üç bölgede bu tip alışkanlıkların benimsenme durumları tespit edilerek kentlilik göstergeleri

tanımlanabilir. Nitekim kente özgü davranış kalıpları olarak nitelendirilebilecek olan tiyatro, sinema, opera, bale, senfoni konserleri, spor kulübü, kafe, bar gibi yerlere gitme alışkanlığının daha çok I. bölgede daha yaygın olması bu görüşü desteklemektedir.

Ankara nüfusunun sürekli artması, Ankara kent kimliğini oluşumunda önemli bir etken olarak gösterilebilir. Kentin belirli semtlerinde gelir, eğitim, kültür düzeyi açısından farklılıklar son derece belirgindir. Bu farklılıkların modern kent düşüncesinde ortak bir potada yani kent kültüründe eriyeceği varsayımının kentte tam olarak oluşmadığı söylenebilir. Daha çok geldikleri yerlerle ilişkili olarak kendini tanımlayan geniş bir kitle bulunmaktadır.

Küreselleşme sürecinde, yerel yönetimlerin kentsel hizmet anlayışı da değişikliğe uğramıştır. Ankara yerel yönetimleri, hızlı kentleşmenin getirdiği hizmetleri sunma konusunda sıkıntıları aşamamışken, yeni ve farklı hizmetleri yerine getirmek gibi hizmet yükünü daha da arttıran sorumlulukları yerine getiremez duruma gelmiştir. Bu durum araştırmamıza da yansımış, yerel yönetimlerin güçlendirilmesinin kenti güçlendireceği düşüncesi ve bilinci kentte oluşmasına rağmen, yerel hizmetlerin sunulması noktasında ve kentin sorunlarının çözümünde tek iradi güç olarak belediyelerin olması gerektiği inancı gelişmemiştir. Son yıllarda özellikle küreselleşme ile birlikte yaşanan değişimlerin yerel yönetimlere etkisi, değişen yönetim ve işletme anlayışından, demokratikleşmeye, teknolojik etkileşimden, alternatif hizmet sunma yöntemlerine kadar yerel yönetimlerin görünümünü belirlemektedir. Belediyelerin kentsel hizmetlerin görülmesinde özel sektöre kaynak aktarması, kentsel hizmetlerin görülmesinde kamu yararı kavramından uzaklaşılarak karlılık ve kazanç ölçütlerinin ön plana çıkması ve özel sektör mantığı içinde kentli yerine müşteri kavramının yer aldığı bir süreci de başlatmıştır. Bu anlayış kentlerde yeni rant alanları belirlerken, kent kimliğinin oluşumunda oldukça önemli olarak görülebilecek tarihi-kültürel doku ve

yapıları da tahrip etmektedir.

Küreselleşmenin kentlere belirgin olarak etkisi ise, kentlerin üretim merkezi olmaktan çıkıp tüketim merkezleri haline gelmesidir. Dünyadaki pek çok kentte aynı tarzı yansıtan mimari yapılarla, aynı mağaza zincirleri ile aynılaştıran beslenme ve giyim-kuşam tarzları ile, aynı teknoloji ile farklılıklar ortadan kalkmaktadır. Tüm bu dönüşümler küreselleşmenin kent kimliği üzerinde, belirgin olarak aynılaştırdığı, birbirine oldukça benzer kentler yarattığı varsayımını da doğrulamakla birlikte aynılaştırma/benzerleşme süreci kentte yabancılaşma ve bellek sorununu da beraberinde getirmektedir. Sürekli değişen kentsel yapılar, kent mobilyaları, değişen tarihi ve kentsel doku kentli insanların bellek sorununun yaşanmasına ve kentin belleğinin silinmesine yol açmaktadır.

Küreselleşme ile yaşanan ve toplumu ilgilendiren tüm alanların dönüşümü, aynı zamanda her toplumun kendi oluşturduğu ve kültürüne yansıttığı kimlik tanımlamalarını da değişikliğe uğratmıştır. Özellikle modern dönemin kimlik kavramsallaştırmaları ile bu döneme koşut olarak oluşan postmodernizm tartışmaları ile geline nokta da kimliklerin çoğulcu, farklı, kendine özgü niteliklerinden bahsetmek güçleşmektedir. Küreselleşmenin kimlik kavramını sorgulamaya yol açan dinamiklerinin kentlere etkisi de nitelikleri, fonksiyonları, tüketim kalıpları, kentsel yaşantı biçimleri ve alışkanlıkları benzerleşen/aynılaştıran bir kentsel yaşantı biçimi ortaya çıkarmasına ilişkin olmaktadır. Küreselleşme ile özellikle ekonomik ve kültürel akışların devamlılığı toplumları bu etkilerden kurtaramayacak bir düzeye ulaşmıştır. Toplumların kendi normları, kültürleri ve kuralları küreselleşme ile getirilen yeni bir düzen içinde yeniden üretilmektedir. Toplumların her koşulda yeniden üretebildiği kendine özgü kimlikleri bu kez küresel kimlik tarzında üretilmektedir.

KAYNAKÇA

AKTÜRE, Sevgi

1984, “16.Yüzyıl Öncesi Ankara’sı Üzerine Bilinenler” Tarih İçinde Ankara Eylül 1981 seminer bildirileri içinde, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Yayınları, Ankara.

1997, Anadolu’da Bronz Çağı Kentleri, İstanbul Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.

ALTUNOĞLU, Mustafa

2005, “Küresel-Yerel Eksenli Kimlik Tartışmalarının Türkiye’deki İzdüşümleri”, Küreselleşme ve Yerelleşme içinde, Odak Yayınları.

ALTUNTAŞ, Nezahat

2004, “Kısmi Kimliklerin Evrensel Konumlanması” Türkiye Günlüğü, Sayı 79.

APPANDURAI, A.

2006, “Disjuncture and Difference in the Global Culturel Economy”, London, 2000’den aktaran Servet KARABAĞ; Mekanın Siyahasallaşması, Gazi Kitapevi, Ankara.

ATAUZ, Akın, K.ÖZYAZICI;

1999 “Ankara’da Kültür ve Sanat”, Birikim, Temmuz.

ASLANOĞLU, Rana

1998, Kent, Kimlik ve Küreselleşme, Asa Kitapevi, Bursa.

AYATA, Sencer, AYATA, Ayşe

1996, Konut, Komşuluk ve Kent Kültürü, T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı yayınları, Konut Araştırmaları Dizisi 10,

BECK, Ulrich

2006, “Küreselleşme Nedir?”, Çev. Kudret Bülbül, Küreselleşme Okumaları içinde, Ankara.

BEGEL, E.Ernest

1996, “Kentlerin Doğuşu”, Cogito, Kent ve Kültürü, Yaz, Sayı 8, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

BOOKCHIN, Murray

1999, Kentsiz Kentleşme, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

BOSTANCI, M.Naci

2005, “Kimlik Tartışması Hayatın Telaffuzu Üzerinden Yürümeli”, Türkiye Günlüğü, Sayı 83.

BRAUDEL, F.

1984, The Perspective of the World, London, Collins

BRENNER, N.

2000, “The Urban Question as a Scale Question: Reflection on Henri Lefebvre, Urban Theory and the Politics of Scale”, International Journal of Urban and Regional Research.

CANGIZBAY, Kadir

1998, “Küreselleşme ve Kamusal Alan”, Küreselleşme Sivil Toplum ve İslam, Der. Fuat Keyman, A.Yaşar SARIBAY, Vadi Yayınları, Ankara.

CASTELLS, Manuel

2006, Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür, İkici Cilt: Kimliğin Gücü, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

COHEN, R.B.

1981, The New International Division of Labor, Multinational Corporations and Urban Hierarchy, M.Dear and A.Scott (der), Urbanization and Urban Planing in Capitalist Society, London: Methven.

ÇADIRCI, Musa

1984 “Yönetim Merkezi Olarak Ankara’nın Geçirdiği Evrim”, Tarih İçinde Ankara Eylül 1981 seminer bildirileri içinde, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Yayınları, Ankara.

Devlet Planlama Teşkilatı

2003, İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması, <http://ekutup.dpt.gov.tr/> bölgesel/gosterge/2003-5 (Erişim Tar: 18.03.2007)

DUBY, Georges;

1993, “Kent’e ve Kır’a Bakmak”, Şehirler ve Kentler içinde, Der. M.Ali KILIÇBAY, Gece Yayınları, Ankara.

ERAYDIN, A.

2003, Kentleşme, Kalkınma ve Nüfus, Türkiye’nin Nüfus ve Kalkınma Yazını: Eleştirel bir Değerlendirme, TUBA Raporları.

ERBAŞ, Hayriye

2002, “Küresel Kriz ve Marjinalleşme Sürecinde Göç ve Göçmenler”, Doğu-Batı, Sayı 18.

ERBAY, Yusuf, Zerrin YENER

1999, Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi, Yerel Yönetimlerimizin Avrupa Platformu, İstanbul.

EKEN, Hurigül

“Küreselleşme ve Ulus Devlet”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.

ERCAN, Fuat

1996, “Kriz ve Yeniden yapılanma Sürecinde Dünya Kentleri ve Uluslararası Kentler: İstanbul”, Toplum ve Bilim 71, Kış.

ERDER, Sema

1999, “Göç, Yerleşme ve “Çok” Kültürel Tanışma” Birikim, Temmuz .

ERKAN, Rüstem

2002, Kentleşme ve Sosyal Değişme, Bilimadamı Yayınları, Ankara.

ERKIZAN, Hatice Nur

2002, “Küreselleşmenin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri Üzerine” Doğu Batı, Sayı 18, Şubat-Mart-Nisan.

FIRAT, A.Serap

2001, “Ankara Kimliği” ve “Ankaralılık Bilinci”ne İlişkin Bir Değerlendirme, Ankara’da Kentleşme ve Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Aralık.

FUKUYAMA, Francis

2006, “Tarihin Sonu mu?”, Küreselleşme Okumaları İçinde, Çev. Yusuf Kaplan, Editör: Kudret BÜLBÜL, Kadim Yayınları, Ankara.

GERAY, Cevat

2001 “Kentleşme Sorunlarının Çözümü Açısından Küreselleşme,

Özelleştirme, Yerelleşme ve Yerel Yönetimler” Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt 10, Sayı 4, Ekim

GIDDENS, Anthony

2000, Elimizden Kaçıp Giden Dünya, Çev. Osman Akınhay, Alfa Yayınları, İstanbul.

2006, “Modernitenin Küreselleşmesi”, Çev. Kudret Bülbül, Küreselleşme Okumaları içinde, Ankara.

GOTTMAN, J.

1989, “What Are Cities Becoming the Centre of?” Sorting Out the Possibilities, R.G. Knight (Der.) Cities in a Global Society, London, Sage Publications.

GÖRMEZ, Kemal

1997, Kent ve Siyaset, Gazi Kitapevi, Ankara.

1997, Yerel Demokrasi ve Türkiye, Vadi Yayınları, Ankara.

2004, Bir Metropol Kent Ankara, Sosyal Yapı-Kimlik-Yaşam, Odak Yayıncılık, Ankara

2005, Küreselleşme ve Yerelleşme, Odak Yayıncılık, Ankara

GÜLER, B.Ayman

1999 “Küreselleşme ve Yerelleşme”, Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt: 6, Sayı:4, Aralık.

HELD, David, A. McGrew, D. Goldblatt, J. Perraton

2006, “Küresel Dönüşümler, Siyaset, Ekonomi ve Kültür, Çev. İsmail Aktar, Küreselleşme Okumaları içinde, Editör: Kudret Bülbül, Ankara.

2006, “Küreselleşen Dünyada Ekonomik Aktivite” Çev. Nedret Demirci, Küreselleşme Okumaları içinde, Editör: Kudret Bülbül, Ankara.

HILL, R.C. and Kim Y.W.

2000, Global Cities and Developmental States: New York, Tokyo and Seoul, Urban Studies, 37.

HIRST, Paul, G.THOMPSON

2006 “Küreselleşme-Gerekli Bir Mit mi?” Küreselleşme Okumaları İçinde, Editör: Kudret BÜLBÜL, Kadim Yayınları, Ankara.

HUOT, Jean-Louis

2000, “Dünyanın İlk Kentleri”, Kentlerin Doğuşu içinde, Çev. A.Bektaş Girgin, İmge Kitapevi, Ankara.

İŞİK, Oğuz

1983, “1980 Sonrası Türkiye’de Kent ve Kentleşme”, Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, Cilt 5, s.782

1999, “Kenti Düşünmek, Kent Üzerine Düşünmek”, Toplum ve Hekim, Mayıs-Haziran Cilt:14, Sayı:3.

İSBİR, Eyüp

1991, Şehirleşme ve Meseleleri, Gazi Büro Yayınları, Ankara.

İMGA, Orçun

2006, Tek Partili Dönemde Ankara, Dipnot Yayınları, Ankara.

KARABAĞ Servet

2006, Mekanın Siyahasallaşması, Gazi Kitapevi, Ankara.

KARAKAŞ, Mehmet

2003, “Modern Bütünleşmeden Postmodern Farklılaşmaya Kentte Toplumsal Etkileşim” Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt 12, Sayı 2, Nisan.

KARAKURT, Elif

2004, “Dünya Kenti Kavramına Alternatif Bir Bakış”, Kentsel Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu, Cilt I, Mart.

KARATEPE, Şükrü

2001, Kendini Kuran Şehir, İz Yayıncılık, İstanbul.

KARTAL, Kemal

1983, Ekonomik ve Sosyal Yönleriyle Türkiye’de Kentleşme, Ankara.

KAZGAN, Gülten

1997, Küreselleşme ve Yeni Ekonomik Düzen, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.

KELEŞ, Ruşen

1996, “Kentleşme Sürecinde Türkiye”, KOSİAD Yayınları, Sayı: 1, İzmit.

2002, Kentleşme Politikası, İmge Kitapevi, Ankara.

KEYMAN, E. Fuat

1999, Türkiye ve Radikal Demokrasi, Bağlam Yayınları, İstanbul.

2000, “Globalleşme Söylemleri ve Kimlik Talepleri: Türban Sorununu Anlamak” Global Yerel Ekseninde Türkiye içinde, Alfa Yayınları, İstanbul.

2002, “Kapitalizm-Oryantalizm Ekseninde Küreselleşmeyi Anlamak: 11 Eylül, Modernite, Kalkınma ve Öteki Sorunsalı” Doğu Batı, Sayı 18, Şubat-Mart-

Nisan.

KİPER, H. Perihan

2006, Küreselleşme Sürecinde Kentlerin Tarihsel- Kültürel Değerlerinin Korunması, Sosyal Araştırmalar Vakfı Yayınları, İstanbul.

KOZLU, Cem

1994, Türkiye Mucizesi İçin Vizyon Arayışları ve Asya Modelleri, İş Bankası Yayınları, No:335, Ankara.

KÖMEÇOĞLU, Uğur

2002, “Küreselleşme, Modernleşme, Modernlik”, Doğu Batı, Sayı 18, Şubat-Mart-Nisan .

KÖSOĞLU, Nevzat

1995, “Kültür/Kimlik Üzerine”, Türkiye Günlüğü, Sayı 33, Mart/Nisan

KURTULUŞ, Hatice

2005, İstanbul’da Kentsel Ayrışma- Mekansal Dönüşümde Farklı Boyutlar, Bağlam Yayıncılık, İstanbul.

MUMFORD, Lewis

2007, Tarih Boyunca Kent-Kökenleri, Geçirdiği Dönüşümler ve Geleceği, Çev. Gürol Koca, Tamer Tosun, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

NALÇAOĞLU, Halil

1999, “Yarılamayan Kentin Batısı: Ankara ve Batıkent üzerine notlar”, Birikim, Temmuz.

ORAN, Baskın

2000, Küreselleşme ve Azınlıklar, İmaj Yayınevi, Ankara.

ÖKMEN, Mustafa;

2005, Ekonomik Dönüşüm Sürecinde Yönetim, Kent ve Kentleşme İlişkileri Üzerine Bir Tartışma”, Küresel Sistemde Siyaset Yönetim Ekonomi, Der. M.Akif ÇUKURÇAYIR, Çizgi Kitapevi, Konya.

2005, Küresel Sistem, Demokratikleşme-Yerelleşme Dinamikleri ve Yerel Demokrasi”, Küreselleşme ve Yerelleşme içinde, Odak Yayınevi, Ankara.

ÖKTEM, Binnur

2005, “Küresel Kent Söyleminin Kentsel Mekânı Dönüştürmedeki Rolü” İstanbul’da Kentsel Ayrışma İçinde, Bağlam Yayıncılık, İstanbul.

PIRENNE, Henri

1994, Ortaçağ Kentleri -Kökenleri ve Ticaretin Canlanması-, Çev.Şadan Karadeniz, İletişim Yayınları, İstanbul.

PUSTU, Yusuf

2006, “Küreselleşme Sürecinde Kent “Antik Site’den Dünya Kentine”, Sayıştay Dergisi, Ocak-Mart

SASSEN, S.

1991, The Global City: New York, London, Tokyo, Princeton University Press.

SENCER, Yakut;

1993, Türkiye’de Kentleşme, Ankara,

SHORT, John R.

1999, Globalization And The City, Newyork, Longman.

SJOBORG, Gideon

1965, The Preindustrial City, New York.

ŞAHİN, N.Recep

2006 “Kent Kimliği”, Belediye Dünyası, Cilt 7, Sayı 3, Mart.

ŞAYLAN, Gencay

2003, Değişim, Küreselleşme ve Devletin Yeni İşlevi, İmge Kitapevi, Ankara.

ŞİMŞİR, Bilal

1988, Ankara... Bir Başkent'in Doğuşu, Bilgi Yayınevi, Ankara.

TANER, Ahmet

2005, “Globalleşme Sürecinde Kentler” Küreselleşme ve Yerelleşme içinde, Odak Yayınları, Ankara.

TANKUT, Gönül

1993, Bir Başkent'in İmarı, Anahtar Kitap Yayınları, İstanbul.

TATLIDİL, Ercan

2003 “Kentleşme ve Göç”, Sosyolojiye Giriş içinde, Martı Yayınevi, Ankara.

TEKELİ, İlhan

1982, Türkiye’de Kentleşme Yazıları, Turhan Kitapevi, Ankara.

1984, “Ankara’nın Başkentlik Kararının Ülkesel Mekân Organizasyonu ve Toplumsal Yapıya Etkileri Bakımından Genel Bir Değerlendirilmesi” Tarih İçinde

Ankara, ODTÜ Yayınları, Ankara.

TOMLINSON, John

2004, Küreselleşme ve Kültür, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

Türkiye İstatistik Kurumu

2000, Genel Nüfus Sayım Sonuçları, <http://tuik.gov.tr>.

ÜLKENLİ, Z.Kamil

2004, “Küreselleşme Etkisi İle Metropoliten Alanların Bölgesel Şehir Alanlarına Olası Kimlik Dönüşümü, Planlama ve Araçları Üzerine”, 8 Kasım Dünya Şehircilik Günü 28.Kolokyumu, 8-9-10 Kasım.

WEBER, Max

2003, Şehir, Bakış Yayınları, Çev. Musa Ceylan, İstanbul.

YETİM, Nalan

2002, “Küresel Üretim Yapılanmasına Kültürel Yanıtlar: Ulusal-Yerel?”, Doğu-Batı, Sayı 18.

YÖRÜKHAN, Ayda

2006, Şehir Sosyolojisinin ve İnsan Ekolojisinin Teorik Temelleri, Nobel Yayınları, Ankara.

Anket No:

İKAMET ETTİĞİNİZ SEMT:

1. Cinsiyetiniz?

1. Erkek 2. Kadın

2. Kaç Yaşındasınız?

1. 18-25 2. 26-35 3. 36-50 4. 51 ve üzeri

3. Eğitim durumunuz?

1. Okuma yazma bilmiyor 2. Okuma yazma bilir 3. İlköğretim
4. Lise 5. Üniversite 6. Yüksek Lisans-Doktora

4. Mesleğiniz?

1. İşsiz 2. Memur 3. Esnaf 4. Ev Kadını 5. Emekli 6. Öğrenci 7. İşçi 8. Serbest
Meslek Sahibi
9. Kariyer Meslekler (Avukat, Doktor vs.) 10. Diğer.....

5. Aylık geliriniz ne kadardır?

1. 500 YTL altı 2. 501-1000 YTL 3. 1001-2500 YTL 4. 2501 YTL ve üzeri

6. Halen gelirinizden en büyük payı neye ayırıyorsunuz?

1. Gıda 2. Giyim 3. Kira 4. Ailenin eğitim, sağlık ve kültür giderleri 5. Konut yapımı/konut kredisi borcu
6. Ev eşyası ile ilgili harcamalar 7. Diğer.....

7. En çok seyrettiğiniz TV kanalı hangisidir?

1. ATV 2. KANAL D 3. TGRT 4. STAR 5. SHOW TV 6. TRT 1 7. TRT 2 8. KANAL 7 9.
KANAL A 10. SAMANYOLU TV 11. NTV 12. Diğer.....

8. En çok okuduğunuz gazete hangisidir?

1. SABAH 2. HÜRRİYET 3. MİLLİYET 4. POSTA 5. ZAMAN 6. CUMHURİYET 7. RADİKAL
8. TÜRKİYE 9. Diğer.....

9. İnternet kullanıyor musunuz?

1. Evet 2. Hayır

10. İnternet hizmetini çoğunlukla nereden alıyorsunuz? (9.soruya cevabınız evet ise)

1. Evden 2. İş yerinden 3. İnternet Cafe'lerden 4. Diğer.....

11. En sevdiğiniz müzik türü nedir?

1. Türk Sanat Müziği
2. Türk Halk Müziği
3. Türk Pop Müziği
4. Arabesk
5. Yabancı Pop Müzik
6. Yabancı Klasik Müzik
7. Diğer.....

12. Lütfen her satırda cevap veriniz.

	Hiç gitmem	Arada sırada giderim	Sık sık giderim
1. Pikniğe gitmek.	1.	2.	3.
2. Spor Kulübüne gitmek	1.	2.	3.
3. Tiyatro ve sinemaya gitmek	1.	2.	3.
4. Opera, Bale, Senfoni Konserleri v.b. Gitmek	1.	2.	3.
5. Yürüyüşe çıkmak	1.	2.	3.
6. Eş, dost, akraba ziyareti	1.	2.	3.
7. Seyahate çıkmak	1.	2.	3.
8. Futbol maçına gitmek	1.	2.	3.
9. Cafe, bar, disko v.b. yerlere gitmek	1.	2.	3.
10. Kahvehaneye gitmek	1.	2.	3.
11. Akşam veya tatil günlerinde yemeğe çıkmak	1.	2.	3.

13. Kaç yıldır bu semtte oturuyorsunuz?

1. 1 yıldan az 2. 1-5 yıl 3. 6-10 yıl 4. 11 yıl ve üzeri

14. Sizce, çocukluğunuzdaki yaşam tarzı ile sizin şimdiki yaşam tarzınız arasında farklılık var mı?

1. Önemli bir farklılık olduğunu düşünmüyorum
2. Bazı önemli farklılıklar var.
3. Büyük ölçüde farklı
4. Tamamen farklı

15. Sizce hangi konuda en büyük farklılık var? (14.soruda 2-3-4. şıklar işaretlenmişse)

Hiç katılmıyorum

Kararsızım

Tamamen katılıyorum

Beslenme alışkanlıkları

Giyim-kuşam

Konut ve ev eşyaları

Aile ilişkileri

Sağlığı koruma, muayene ve tedavi

Dini davranışlarda

Eğlenme ve dinlenme tarzlarında

Siyasi tercihlerde

16. Bu farklılıkları hangi nedenlere bağlıyorsunuz? (14.soruda 2-3-4. şıklar işaretlenmişse)

1. Aldığım eğitime değişmesine	5. Yeni/farklı bir dünya görüşünü benimsemiş olmama/dünya görüşümün
2. Öğrenciyken bulunduğum üniversite ortamına	6. Mesleğim dolayısıyla katıldığım sosyal çevreye
3. Şimdi maddi imkanlarımın daha fazla olmasına	7. Yaşadığım yerin değişmesine
4. Eşimin etkisine	8. Diğer.....

17. Aslen nerelisiniz?

(Ankara, Yozgat, Kayseri v.s. gibi).....

18. Neden bu İl'e geldiniz?

1. Burası zaten doğup büyüdüğüm yerdir.	6. Buradaki hayat şartları daha iyi olduğu için
2. Tayin nedeniyle	7. Yurt dışından dönüş nedeniyle.
3. Eğitim nedeniyle	8. Zorlayıcı dış şartlar nedeniyle (terör, kan davası gibi)
4. Sağlık nedeniyle	9. Akraba ve hemşehrilerine yakın olmak için.
5. Geldiğimiz yerde geçim sıkıntısı çekiyorduk.	10. Diğer.....

19. Bu semte yerleşme sebebiniz nedir?

1. Akrabalarım burada oturuyor.	4. İş yerime yakın.
2. Hemşehrilerim burada oturuyor.	5. Gelir durumuma burası uygun
3. Burası kentin en güzel semti.	6. Diğer.....

20. Ankara'dan başka bir yere yerleşmeyi düşünür müsünüz?

- Hayır düşünmüyorum.
- Doğal güzelliği olan temiz sakin bir yerleşim yerine yerleşmeyi düşünüyorum.
- Memleketime geri dönmeyi düşünüyorum.
- Daha çok gelir elde edebileceğim bir yere yerleşmeyi düşünüyorum.
- Diğer.....

21. Sizce Ankara'nın en önemli sorunu nedir?

1. İşsizlik	6. Kentin plansızlığı
2. Altyapı (Yol, Su, Elektrik, Kanalizasyon)	7. Ulaşım
3. Çevre sorunları, belediye hizmetleri	8. Etnik sorunlar
4. Eğitim	9. Kanun hakimiyeti ve düzen yokluğu
5. Sağlık	10. Diğer.....

22. Sizce bir kenti kent yapan en önemli özellik nedir?

1. Kentte yaşayan insan sayısı
2. Kentin ekonomik gücü
3. Kentin sunduğu sosyo-kültürel olanaklar
4. Hepsi
5. Diğer.....

23. Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi/güçlenmesi kenti güçlü kılar mı?

1. Evet
2. Hayır
3. Bilmiyorum

24. Sizce bu kent kime aittir?

1. Devlete	2. Belediyeye	3. Kentte yaşayanlara	4. Mülk sahiplerine	5. Hiç kimseye
6. Diğer.....				

25. Sizce kentinizin sorunlarını kim çözmelidir?

1. Devlet veya hükümet	2. Belediye	3. Vatandaşlar	4. Sivil Toplum Örgütleri	5. Hepsi	6. Diğer.....

26. Oturduğunuz semtinizle ilgili bir dernek faaliyeti ya da bir grup faaliyetine katıldınız mı?

1. Evet, bu tür faaliyetlere sıklıkla katılıyorum.	2. Birkaç defa katıldım.	3. Hayır hiç katılmadım.

27. Bugüne kadar herhangi bir derneğe/kuruluşa/topluluğa üye oldunuz mu?

1. Evet
2. Hayır

28. Yukarıdaki soruya verdiğiniz cevap evet ise üye olduğunuz kuruluş ne tür bir kuruluştur?

1. Memur derneği	8. Mesleki dernek
2. İşçi sendikası	9. Hemşehri dayanışma derneği
3. Siyasi parti	10. Çevreci kuruluşlar
4. Dini grup/cemaat	11. Mahalleyi güzelleştirme derneği
5. Tarikat	12. Müzik, folklor vb. dernek
6. Sosyal yardımlaşma derneği	13. Okul aile birliği
7. Spor kulübü	14. Diğer.....

29. Yine 27. soruya verdiğiniz cevap evet ise üyesi olduğunuz kuruluşun size bir faydası oldu mu?

1. Bir faydası yok
2. Yeni insanlar tanıdım
3. Boş vakitlerimi değerlendirdim
4. Benim görüşlerimi temsil etti.
5. Dernek sayesinde işlerimi takip ettim.
6. Diğer.....

30. Kentli insanların en önemli özelliği nedir?

1. Modern olmak.
2. Eğitilmiş-kültürlü olmak.
3. Zengin olmak.
4. Önemli mevkilere gelmiş olmak.
5. Kentte yaşıyor olmak.
6. Diğer.....

31. Sizce hangi grup ve toplum siyaset hayatında daha etkili olmalıdır?

1. İşçiler	6. Din adamları
2. Askerler	7. Bilim adamları
3. Bürokratlar	8. Gazeteciler-yazarlar
4. Çiftçiler	9. Siyasetçiler/milletvekilleri
5. Sermaye sahipleri	10. Diğer.....

32. Kentinizle(Ankara) ilgili alınacak kararlarda etkilene gücünüz olduğuna inanıyor musunuz?

1. Evet	2. Hayır	3. Bilmiyorum

33. Kentte yaşayan vatandaş hükümeti ya da belediyeyi etkilemek için nasıl bir davranışta bulunmalıdır?

1. Seçimlerde oyunu kullanmalı
2. Yöresinde ve ülkesinde olanlarla ilgilenmeli, bilgi sahibi olmalı.
3. Gönüllü kuruluşlar/dernekler içinde faaliyet göstermeli
4. Siyasi partilerle ilişki kurmalı, parti faaliyetlerine katılmalı
5. Siyasalere mektup yazmalı, onları ziyaret etmeli
6. Protesto etmelidir.
7. Diğer...

ÖZET

CAVCAV Demet, Gelişmekte Olan Ülke Kentlerinde Küreselleşmenin Kent Kimliğine Etkisi-Ankara Örneği, Ankara, 1997

Günümüz dünyasını adlandıran küreselleşme olgusu, her alanda olduğu gibi kentlerde de köklü bir dönüşümü beraberinde getirmiş, kentler küreselleşme dinamiklerinin yayılmasında önemli bir aktör ve merkez haline gelmiştir.

Çalışmada genel olarak, küreselleşmenin etkisiyle birlikte fonksiyonları, anlamı ve mahiyeti değişen kentler üzerinde durulacaktır. Küreselleşmenin siyasal, ekonomik, kültürel etkilerinin kentleri hangi boyutlarıyla etkilediği/dönüştürdüğü saptanmaya çalışılarak, bu boyutlar geliştirmekte olan ülke kentleri ile gelişmiş ülke kentlerinden farklılıkları çerçevesinde ele alınacaktır. Bu doğrultuda, geliştirmekte olan bir ülke kenti olan Ankara'da küreselleşmenin kent kimliğine etkisi, Ankara'nın farklı gelişmişlik özellikleri gösteren üç bölgesinde karşılaştırmalı olarak yapılan uygulamalı araştırma düzeyinde incelenmiştir.

Bu amaçla ayrıca, konuyla ilgili çeşitli yerli/yabancı literatürde yer alan görüşlere yer verilecek ve küreselleşme ve kent kapsamında konu tarihsel süreç içinde tartışılacaktır. Bu tartışma; küreselleşmenin yaşanan bir olgu olduğundan hareketle, kentler özelinde yaşanan toplumsal, sosyo-kültürel, siyasi dönüşümlerinin kent kimliğini dönüştürdüğü varsayımına dayandırılacaktır.

Anahtar Sözcükler

1. Kent
2. Kentleşme
3. Kentlileşme
4. Küreselleşme
5. Kent kimliği

ABSTRACT

CAVCAV Demet, The Effect of the Globalization to the Urban Identity in Cities of Developing Countries-The Example of Ankara, Ankara, 1997

Globalization phenomenon that designates our world today, has brought about a deep-rooted conversion in the cities as in all areas. Thus, cities have become a significant actor and center in the deployment of the dynamics of globalization.

In general, the study will dwell on cities whose function, meaning and character have changed with the impact of globalization. The various dimensions of the political, economical, cultural effects of globalization on cities will be determined in this study. These dimensions will be dealt with in terms of differences between cities of developing countries and cities of developed countries. In this respect, the effect of globalization on the urban identity of Ankara as a city in a developing country has been examined as an applied research comparing three regions which show different developmental characteristics.

For this purpose, furthermore, opinions in domestic/foreign literature will also be presented, and the subject matter will be discussed in the historical continuum, within the context of globalization and city. This discussion starts off from the fact that globalization is a phenomenon and will be based upon the assumption that social, socio-cultural, political conversions transform the urban identity.

Key Words

1. City
2. Urbanization
3. Being urbanized
4. Globalization
5. Urban identity